



## Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

---

### Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens och samarbetspartiernas (v, mp) förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet behandlar flertalet motioner från den allmänna motionstiden 2005 som gäller socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna och internationella aspekter.

Vidare behandlas i betänkandet Riksrevisionens styrelses framställningar angående dels beräkning av utgifterna för anslaget till sjukpenning, 2004/05: RRS16, jämte en motion, dels angående styrningen inom området för sjuk- och aktivitetsersättning, 2005/06:RRS8, jämte en motion.

Såvitt gäller *utgiftsområde 10* föreslår regeringen att riksdagen skall besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 129 591 miljoner kronor. Därtill föreslås att regeringen bemyndigas att ingå vissa ekonomiska förpliktelser dels under 2006, dels för perioden 2007–2009. Vidare aviserar regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen med ett förslag om att höja inkomsttaket i sjukpenningförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

Inom *utgiftsområde 11* föreslår regeringen att riksdagen skall besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt 45 299 miljoner kronor. När det gäller bostadstillägg till pensionärer m.fl. höjs gränsen för bostadskostnaden, fr.o.m. den månad den bidragsberättigade fyller 65 år, från 4 670 kr till 4 850 kr per månad för den som är ogift och från 2 335 kr till 2 425 kr per månad för den som är gift. För övriga bidragsberättigade är bostadskostnadsgränsen oförändrad. Gränsen för skälighetskostnad såväl i det särskilda bostadstillägget för den som fyller 65 år eller är äldre som i äldreförsörjningsstödet föreslås bli höjd från 5 870 kr till 6 050 kr per månad för den som är ogift och från 2 935 kr till 3 025 kr per månad för den som är gift. Höjningarna gäller ersättningar för tid fr.o.m. den 1 januari 2006.

Inom *utgiftsområde 12* föreslår regeringen att riksdagen beslutar om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 61 460 miljoner kronor. Vidare aviserar regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen med förslag om att fr.o.m. den 1 juli 2006 dels höja lägstanivån inom föräldrapenningen från 60 kr per dag till 180 kr per dag, dels höja inkomsttaket i föräldrapenningen från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

Utskottet anordnade under våren 2005 ett seminarium om utmaningar inför en framtida socialförsäkringsreform. En utskrift från utfrågningen återfinns i bilaga 5.

Såvitt gäller sjuklönesystemet föreslår utskottet att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare bör komma till stånd under 2006. Därmed tillstyrker utskottet en motion i frågan.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker övriga motioner samt Riksrevisionens styrelses framställningar. M-, fp-, kd- och c-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

I ärendet finns 93 reservationer och 14 särskilda yttranden.

# Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	7
Utskottets överväganden.....	19
Principer för socialförsäkringarna.....	19
EU och Norden.....	23
Företagares socialförsäkringsskydd.....	28
Konstnärers socialförsäkringsskydd.....	31
Studerandes socialförsäkringsskydd.....	32
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	34
19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ....	35
Riksrevisionens styrelses framställning angående beräkning av utgifterna för anslaget till sjukpenning.....	67
19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. ....	69
Riksrevisionens styrelses framställning angående styrningen inom området sjuk- och aktivitetsersättning.....	80
19:3 Handikappersättningar.....	82
19:4 Arbetskadeförsäkringar m.m. ....	84
19:5 Ersättning för kroppsskador.....	87
19:6 Försäkringskassan.....	88
19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård.....	99
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	100
20:1 Garantipension till ålderspension .....	101
20:2 Efterlevandepensioner till vuxna .....	106
20:3 Bostadstillägg till pensionärer.....	108
20:4 Äldreförsörjningsstöd.....	113
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	115
Familjepolitikens inriktning.....	115
21:1 Allmänna barnbidrag.....	122
21:2 Föräldraförsäkring.....	125
21:3 Underhållsstöd.....	135
21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.....	139
21:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.....	140
21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn.....	141
21:7 Pensionsrätt för barnår.....	144
Reservationer.....	146
1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	146
2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v).....	148
3. EU:s kompetens på socialförsäkringsområdet, punkt 2 (v).....	149
4. Gränshinder i Norden, punkt 3 (m, c).....	149
5. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (m).....	150
6. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (kd).....	151
7. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (c).....	151
8. Postdoktorala studier, punkt 7 (m).....	151
9. Medfinansiering, punkt 9 (m, fp, kd, c).....	152
10. Sjuklön, punkt 10 (kd).....	153
11. Orsaker till ohälsan, punkt 13 (m).....	153

12. Orsaker till ohälsan, punkt 13 (kd).....	154
13. Sjukdomsbegreppet, punkt 14 (m, fp).....	155
14. Sjukpenning m.m. vid skönhetsoperationer, punkt 15 (m).....	155
15. Ersättningsnivå i sjukpenningen, punkt 16 (m).....	156
16. Sjukskrivningsprocessen, punkt 17 (m, fp, kd, c).....	156
17. Samordning med avtalsförsäkringar, punkt 19 (c).....	157
18. Former för deltidssjukskrivning m.m., punkt 20 (m).....	157
19. Sjukpenning vid elöverkänslighet m.m., punkt 21 (v, c, mp).....	158
20. Särskild försäkran, punkt 22 (m).....	158
21. Läkare med specialistutbildning, punkt 23 (fp).....	159
22. Sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster, punkt 24 (v).....	159
23. Karensdag, punkt 25 (m).....	160
24. Karensdag, punkt 25 (kd).....	160
25. Karensdag, punkt 25 (v).....	161
26. Karensavdrag, punkt 26 (fp, kd, c).....	161
27. Karensavdrag, punkt 26 (v, mp).....	162
28. Flexibel sjukpenningnivå, punkt 27 (v, mp).....	162
29. Studier vid deltidssjukskrivning, punkt 28 (m, fp, kd, c).....	163
30. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (kd).....	163
31. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (v).....	164
32. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (mp).....	165
33. Kvinnoperspektiv, punkt 33 (c).....	165
34. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (m).....	166
35. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (fp).....	166
36. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (kd).....	167
37. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (v).....	168
38. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (c).....	168
39. Utbildning med ledarhund, punkt 38 (fp).....	169
40. Fontänhus, punkt 39 (m, fp, kd, c).....	169
41. Genusperspektiv i rehabiliteringen, punkt 40 (v).....	170
42. Arbets hjälpmedel, punkt 42 (v).....	171
43. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (fp, c).....	171
44. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (m).....	172
45. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (kd).....	173
46. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (v).....	173
47. Anhörigvårdare, punkt 44 (kd).....	174
48. Närståendepenning, punkt 45 (fp, kd, c).....	175
49. Riksrevisionen och sjukpenninganslaget, punkt 46 (fp, kd, c).....	175
50. Riksrevisionen och sjukpenninganslaget, punkt 46 (m).....	176
51. Ersättningsnivån i aktivitets- och sjukersättning, punkt 47 (m).....	177
52. Kriterier för hel aktivitets- och sjukersättning, punkt 48 (m).....	177
53. Rätt till aktivitets- och sjukersättning på garantinivå, punkt 49 (v).....	178
54. Aktivitets- och sjukersättning vid institutionsvistelse, punkt 50 (m).....	178
55. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier, punkt 53 (fp).....	179
56. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 54 (fp).....	179
57. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 54 (v, mp).....	180

58. Efterkontroll, punkt 55 (m).....	180
59. Riksrevisionens framställning RRS8, punkt 57 (m, fp, kd, c).....	181
60. Styrning av aktivitets- och sjukersättning, punkt 58 (m).....	181
61. Handikappersättning, punkt 59 (fp, kd, c).....	182
62. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen m.m., punkt 60 (m).....	183
63. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen m.m., punkt 60 (kd).....	183
64. Elöverkänslighet som arbetsskada, punkt 61 (v, c, mp).....	184
65. Arbetsskadeförsäkringen ur ett könsperspektiv, punkt 62 (v).....	184
66. Missbruk och oegentligheter, punkt 63 (m, fp, kd, c).....	185
67. Tillsyn av försäkringsläkare, punkt 65 (kd).....	186
68. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin m.m., punkt 66 (kd).....	186
69. Förbättrade pensioner, punkt 70 (kd).....	187
70. Förbättrade pensioner, punkt 70 (v).....	187
71. Samordning av pension och yrkesskadelivränta i form av engångsbelopp, punkt 71 (v, mp).....	188
72. Minskade klyftor mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund, punkt 72 (v, mp).....	188
73. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 74 (c).....	189
74. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (fp).....	189
75. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (kd).....	190
76. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (v).....	191
77. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (c).....	192
78. Delat barnbidrag m.m., punkt 78 (fp).....	193
79. Delat barnbidrag m.m., punkt 78 (v).....	193
80. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (m).....	194
81. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (fp).....	194
82. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (v).....	195
83. 240-dagarsregeln, punkt 80 (v).....	195
84. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (kd).....	196
85. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (v).....	196
86. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (mp).....	197
87. Föräldrapenning under graviditeten, punkt 82 (kd).....	197
88. Föräldrapenning under graviditeten, punkt 82 (c).....	198
89. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (fp).....	199
90. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (kd).....	199
91. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (mp).....	200
92. Underhållsstöd, punkt 84 (kd).....	200
93. Underhållsstöd, punkt 84 (v).....	201
Särskilda yttranden.....	202
1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (m).....	202
2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (c).....	202
3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp).....	202
4. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (fp).....	202

5. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76).....	203
6. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76).....	206
7. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76).....	210
8. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76).....	215
9. Avstämningsmöten, punkt 41 (v).....	217
10. Studier m.m. vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 52 (mp).....	218
11. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, punkt 68 (v).....	218
12. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, punkt 68 (mp).....	219
13. I pensionshänseende likställa gifta och ogifta, punkt 69 (v).....	219
14. Äldreförsörjningsstöd, punkt 75 (m).....	220
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	221
Proposition 2005/06:1.....	221
Framställning 2004/05:RRS16.....	222
Följdmotion med anledning av framst. 2004/05:RRS16.....	222
Framställning 2005/06:RRS8.....	222
Följdmotion med anledning av framst. 2005/06:RRS8.....	222
Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:166.....	223
Motion från allmänna motionstiden hösten 2004.....	223
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	223
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	258
<i>Bilaga 3</i>	
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11 och 12.....	261
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2006.....	263
<i>Bilaga 5</i>	
Offentligt seminarium.....	266

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## *Socialförsäkringar*

### **1. Principer för socialförsäkringarna**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf234 yrkandena 4 och 5, 2005/06:Sf306, 2005/06:Sf310 yrkandena 3, 4, 6 och 8, 2005/06:Sf335 yrkande 3, 2005/06:Sf410 och 2005/06:Sf428 yrkande 1.

*Reservation 1 (m, fp, kd, c)*

*Reservation 2 (v)*

### **2. EU:s kompetens på socialförsäkringsområdet**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf309 yrkande 12 och 2005/06:Sf310 yrkande 7.

*Reservation 3 (v)*

### **3. Gränshinder i Norden**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf223, 2005/06:Sf273, 2005/06:Sf279 yrkande 2 och 2005/06:N243 yrkande 13.

*Reservation 4 (m, c)*

### **4. Företagares socialförsäkringsskydd**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 1, 2005/06:Sf272, 2005/06:Sf300 yrkandena 1–4, 2005/06:N306 yrkande 4, 2005/06:N478 yrkande 18 och 2005/06:A309 yrkande 27.

*Reservation 5 (m)*

*Reservation 6 (kd)*

*Reservation 7 (c)*

### **5. Konstnärers socialförsäkringsskydd**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Kr252 yrkandena 7, 8 och 13 samt 2005/06:Kr382 yrkande 28.

### **6. Studerandes socialförsäkringsskydd**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf263 och 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del.

### **7. Postdoktorala studier**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf285 och 2005/06:Ub290 yrkande 9.

*Reservation 8 (m)*

### *Utgiftsområde 10*

## **8. Anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp**

### *a) Anslag*

Riksdagen anvisar för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 10 punkt 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf202, 2005/06:Sf213 yrkande 1, 2005/06:Sf332 yrkande 2, 2005/06:Sf335 yrkandena 7–11, 13–15, 17, 19 och 20, 2005/06:Sf346 i denna del, 2005/06:Sf360 yrkande 1, 2005/06:Sf366, 2005/06:Sf382 yrkandena 2, 3, 6–8 och 10, 2005/06:Sf384 yrkandena 3–5, 7, 12, 14 och 18, 2005/06:Sf405, 2005/06:Sf425 yrkandena 1, 2, 4, 5, 7 och 8, 2005/06:Sf426 yrkande 1 i denna del, 2005/06:Sf428 yrkandena 5–12, 14, 16, 19–22, 24 och 25, 2005/06:Sf432 yrkande 16, 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del, 2005/06:So552 yrkande 12, 2005/06:So640 yrkande 9 och 2005/06:A417 yrkande 12.

### *b) Bemyndiganden*

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 19:6 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 12 000 000 kr efter 2006. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 000 000 000 kr under 2007, 1 000 000 000 kr under 2008 och 1 000 000 000 kr under 2009. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 10 punkterna 1 och 2.

## **9. Medfinansiering**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 4, 2005/06:Sf305, 2005/06:Sf335 yrkande 5, 2005/06:Sf359, 2005/06:Sf384 yrkande 1, 2005/06:Sf425 yrkande 3, 2005/06:Sf428 yrkande 15, 2005/06:Kr376 yrkande 12, 2005/06:N306 yrkande 5, 2005/06:N308 yrkande 7, 2005/06:N478 yrkande 15, 2005/06:N480 yrkande 20, 2005/06:A259 yrkande 3 och 2005/06:A369 yrkande 2.

*Reservation 9 (m, fp, kd, c)*

## **10. Sjuklön**

Riksdagen tillkännager som sin mening vad utskottet anfört om att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare bör komma till stånd under 2006. Därmed bifaller riksdagen motion



2005/06:Sf303 och avslår motionerna 2005/06:Sf271, 2005/06:Sf326, 2005/06:N478 yrkande 16, 2005/06:N480 yrkande 21 och 2005/06:A417 yrkande 11.

*Reservation 10 (kd)*

**11. Sjuklöneansvar vid olyckor m.m. på fritiden**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf230.

**12. Sjukpenninggrundande inkomst**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf316, 2005/06:Sf325 och 2005/06:Sf418.

**13. Orsaker till ohälsan**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf297 yrkandena 1–4 och 6–12 samt 2005/06:Sf428 yrkande 2.

*Reservation 11 (m)*

*Reservation 12 (kd)*

**14. Sjukdomsbegreppet**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf382 yrkande 1 i denna del och 2005/06:Sf384 yrkande 8 i denna del.

*Reservation 13 (m, fp)*

**15. Sjukpenning m.m. vid skönhetsoperationer**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf241 och 2005/06:Sf245.

*Reservation 14 (m)*

**16. Ersättningsnivå i sjukpenningen**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf327 och 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del.

*Reservation 15 (m)*

**17. Sjukskrivningsprocessen**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf225, 2005/06:Sf288, 2005/06:Sf335 yrkandena 1, 4 och 6, 2005/06:Sf384 yrkandena 8 i denna del och 11, 2005/06:Sf428 yrkande 13 och 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del.

*Reservation 16 (m, fp, kd, c)*

**18. Pensionärers rätt till sjukpenning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf228.

**19. Samordning med avtalsförsäkringar**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf335 yrkande 18.

*Reservation 17 (c)*

**20. Former för deltidssjukskrivning m.m.**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf382 yrkande 1 i denna del.

*Reservation 18 (m)*

**21. Sjukpenning vid elöverkänslighet m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ442 yrkande 5 i denna del och 2005/06:Bo277 yrkande 12.

*Reservation 19 (v, c, mp)*

**22. Särskild försäkran**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf382 yrkande 1 i denna del.

*Reservation 20 (m)*

**23. Läkare med specialistutbildning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf384 yrkande 13.

*Reservation 21 (fp)*

**24. Sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf265, 2005/06:Sf415 och 2005/06:A368 yrkande 27.

*Reservation 22 (v)*

**25. Karensdag**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf235 yrkande 4, 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del, 2005/06:Sf428 yrkande 17 och 2005/06:A368 yrkande 23.

*Reservation 23 (m)*

*Reservation 24 (kd)*

*Reservation 25 (v)*

**26. Karensavdrag**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf294, 2005/06:Sf319, 2005/06:Sf428 yrkande 18 och 2005/06:A368 yrkande 24.

*Reservation 26 (fp, kd, c)*

*Reservation 27 (v, mp)*

**27. Flexibel sjukpenningnivå**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf207, 2005/06:Sf248, 2005/06:Sf256, 2005/06:Sf262, 2005/06:Sf298, 2005/06:Sf301, 2005/06:Sf356 i denna del, 2005/06:Sf368, 2005/06:Sf411 och 2005/06:A368 yrkande 22.

*Reservation 28 (v, mp)*

**28. Studier vid deltidssjukskrivning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf212, 2005/06:Sf270, 2005/06:Sf276, 2005/06:Sf344 i denna del, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf417, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del och 2005/06:Ub588 yrkande 5.

*Reservation 29 (m, fp, kd, c)*

**29. Beslut om sjukpenning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf351, 2005/06:Sf407, 2005/06:Sf409 och 2005/06:Sf414.

**30. Arbetsgivares anmälningsansvar**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf374.

**31. Samordning av ersättningssystem**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf214, 2005/06:Sf215, 2005/06:Sf258, 2005/06:Sf323, 2005/06:Sf346 i denna del, 2005/06:Sf354, 2005/06:Sf367, 2005/06:Sf375, 2005/06:Sf380 yrkande 1, 2005/06:Sf399, 2005/06:Sf408 yrkande 2, 2005/06:So706 yrkande 7 och 2005/06:A368 yrkande 18.

*Reservation 30 (kd)*

*Reservation 31 (v)*

*Reservation 32 (mp)*

**32. Övriga sjukpenningfrågor**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf342 och 2005/06:Sf408 yrkande 1.

**33. Kvinnoperspektiv**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf235 yrkande 1 och 2005/06:Sf335 yrkande 2.

*Reservation 33 (c)*

**34. Samverkan i rehabiliteringen**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf257, 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf315, 2005/06:Sf335 yrkande 16, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:Sf400, 2005/06:Sf428 yrkande 23, 2005/06:So365 yrkande 4, 2005/06:So423 yrkande 2, 2005/06:So424 yrkande 17, 2005/06:So432 yrkande 1, 2005/06:A368 yrkande 14 och 2005/06:A415 yrkande 3.

*Reservation 34 (m)*

*Reservation 35 (fp)*

*Reservation 36 (kd)*

*Reservation 37 (v)*

*Reservation 38 (c)*

**35. Köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster m.m.**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf213 yrkande 2.

**36. Rehabilitering av arbetslösa m.fl.**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf213 yrkande 5.

**37. Behovet av snabb rehabilitering**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf213 yrkande 3.

**38. Utbildning med ledarhund**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf249.

*Reservation 39 (fp)*

**39. Fontänhus**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf216.

*Reservation 40 (m, fp, kd, c)*

**40. Genusperspektiv i rehabiliteringen**

Riksdagen avslår motion 2005/06:A368 yrkande 15.

*Reservation 41 (v)*

**41. Avstämningsmöten**

Riksdagen avslår motion 2005/06:A368 yrkande 17.

**42. Arbetshjälpmedel**

Riksdagen avslår motion 2005/06:A276 yrkandena 1 och 2.

*Reservation 42 (v)*

**43. Rehabiliteringsfrågor i övrigt**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf213 yrkande 4, 2005/06:Sf226, 2005/06:Sf246, 2005/06:Sf253, 2005/06:Sf357, 2005/06:Sf380 yrkande 2, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf393, 2005/06:Sf394, 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del, 2005/06:So430 yrkande 1, 2005/06:So547 yrkande 6, 2005/06:So646 yrkande 7, 2005/06:Kr333 yrkande 4, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del, 2005/06:A366 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkandena 11 och 13.

*Reservation 43 (fp, c)*

*Reservation 44 (m)*

*Reservation 45 (kd)*

*Reservation 46 (v)*

**44. Anhörigvårdare**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sf358 yrkande 5 och 2005/06:Sf390 yrkande 5.

*Reservation 47 (kd)*

**45. Närståendepenning**

Riksdagen avslår motion 2004/05:So40 yrkande 8.

*Reservation 48 (fp, kd, c)*

**46. Riksrevisionen och sjukpenninganslaget**

Riksdagen avslår framställning 2004/05:RRS16 och motion 2004/05:Sf22.

*Reservation 49 (fp, kd, c)*

*Reservation 50 (m)*

**47. Ersättningsnivån i aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf382 yrkande 11 i denna del.

*Reservation 51 (m)*

**48. Kriterier för hel aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf382 yrkande 11 i denna del och 2005/06:Sf425 yrkande 6.

*Reservation 52 (m)*

**49. Rätt till aktivitets- och sjukersättning på garantinivå**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf239.

*Reservation 53 (v)*

**50. Aktivitets- och sjukersättning vid institutionsvistelse**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf208 yrkandena 1 och 2.

*Reservation 54 (m)*

**51. Flexibla nivåer i aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf277 och 2005/06:Sf356 i denna del.

**52. Studier m.m. vid aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Fi229 yrkande 8, 2005/06:Sf344 i denna del, 2005/06:Kr214 yrkande 3 och 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del.

**53. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del och 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del.

*Reservation 55 (fp)*

**54. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del och 2005/06:A368 yrkande 19.

*Reservation 56 (fp)*

*Reservation 57 (v, mp)*

**55. Efterkontroll**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf382 yrkande 12.

*Reservation 58 (m)*

**56. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:So547 yrkande 7.

**57. Riksrevisionens framställning RRS8**

Riksdagen avslår framställning 2005/06:RRS8 punkterna 1–3.

*Reservation 59 (m, fp, kd, c)*

**58. Styrning av aktivitets- och sjukersättning**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf6 yrkandena 1–3.

*Reservation 60 (m)*

**59. Handikappersättning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf206, 2005/06:Sf355, 2005/06:Sf363, 2005/06:Sf371, 2005/06:So364 yrkande 22 och 2005/06:So706 yrkande 6.

*Reservation 61 (fp, kd, c)*

**60. Privatisering av arbetskadeförsäkringen m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf299 yrkandena 1–5 och 2005/06:Sf345.

*Reservation 62 (m)*

*Reservation 63 (kd)*

**61. Elöverkänslighet som arbetsskada**

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ442 yrkande 5 i denna del.

*Reservation 64 (v, c, mp)*

**62. Arbetskadeförsäkringen ur ett könsperspektiv**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf280 yrkande 1.

*Reservation 65 (v)*

**63. Missbruk och oegentligheter**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf242, 2005/06:Sf310 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf314 och 2005/06:Sf384 yrkandena 16 och 17.

*Reservation 66 (m, fp, kd, c)*

**64. Genuskunskap**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf280 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkande 16.

**65. Tillsyn av försäkringsläkare**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf387 yrkande 1, 2005/06:Sf424 och 2005/06:A368 yrkande 21.

*Reservation 67 (kd)*

**66. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf387 yrkandena 2 och 5 samt 2005/06:A368 yrkande 20.

*Reservation 68 (kd)*

**67. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf320, 2005/06:Sf322, 2005/06:Sf369 och 2005/06:Sf380 yrkandena 3 och 4.

*Utgiftsområde 11***68. Anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom***a) Lagförslag*

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2005/06:1 utgiftsområde 11 till dels lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl., dels lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreomsorgsstöd. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 11 punkterna 1 och 2.

*b) Anslag*

Riksdagen anvisar för 2006 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 11 punkt 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf360 yrkande 2, 2005/06:Sf390 yrkandena 2, 4 och 6, 2005/06:Sf402, 2005/06:Sf426 yrkandena 1 i denna del och 2, 2005/06:So640 yrkande 15 och 2005/06:So642 yrkande 2.

**69. I pensionshänseende likställa gifta och ogifta**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf244, 2005/06:Sf266 och 2005/06:Sf339.

**70. Förbättrade pensioner**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf292, 2005/06:Sf386 yrkande 6, 2005/06:Sf390 yrkande 1 och 2005/06:A417 yrkande 6.

*Reservation 69 (kd)*

*Reservation 70 (v)*

**71. Samordning av pension och yrkesskadelivränta i form av engångsbelopp**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf328 yrkandena 1 och 2.

*Reservation 71 (v, mp)*

**72. Minskade klyftor mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf336 yrkande 43.

*Reservation 72 (v, mp)*

**73. Efterlevandepension**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf205 yrkandena 1–3.

**74. Bostadstillägg till pensionärer**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf219, 2005/06:Sf352 och 2005/06:So551 yrkande 3.

*Reservation 73 (c)*

**75. Äldreförsörjningsstöd**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf332 yrkande 3.

*Utgiftsområde 12***76. Anslag under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn**

Riksdagen anvisar för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 12 punkt 1 och avslår motionerna 2005/06:Sf201, 2005/06:Sf360 yrkande 3, 2005/06:Sf385 yrkandena 1 och 9, 2005/06:Sf404, 2005/06:Sf427 yrkandena 2, 3 och 5, 2005/06:Sf429 yrkandena 1, 4, 5 och 7–9, 2005/06:Sf432 yrkandena 5, 9, 10, 17, 18 och 31 samt 2005/06:So711 yrkande 2.

**77. Familjepolitikens inriktning**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U383 yrkande 3, 2005/06:Sf284 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf309 yrkandena 1, 2 och 7, 2005/06:Sf330 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:Sf340, 2005/06:Sf385 yrkande 4, 2005/06:Sf416, 2005/06:Sf427 yrkandena 1 och 7, 2005/06:



Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29, 2005/06:So556 yrkande 13, 2005/06:So636 yrkande 2, 2005/06:So699 yrkande 8 och 2005/06:So711 yrkande 3.

*Reservation 74 (fp)*

*Reservation 75 (kd)*

*Reservation 76 (v)*

*Reservation 77 (c)*

**78. Delat barnbidrag m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf237, 2005/06:Sf264, 2005/06:Sf309 yrkande 8, 2005/06:Sf341, 2005/06:Sf385 yrkande 7 och 2005/06:Sf423.

*Reservation 78 (fp)*

*Reservation 79 (v)*

**79. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf309 yrkande 5, 2005/06:Sf385 yrkande 2, 2005/06:Sf422 yrkande 2 och 2005/06:Sf429 yrkande 3.

*Reservation 80 (m)*

*Reservation 81 (fp)*

*Reservation 82 (v)*

**80. 240-dagarsregeln**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf309 yrkande 6.

*Reservation 83 (v)*

**81. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf278, 2005/06:Sf309 yrkandena 3 och 4, 2005/06:Sf321, 2005/06:Sf378, 2005/06:Sf422 yrkande 1, 2005/06:Sf432 yrkandena 7 och 8, 2005/06:So699 yrkandena 3 och 7 samt 2005/06:A311 yrkandena 9 och 10.

*Reservation 84 (kd)*

*Reservation 85 (v)*

*Reservation 86 (mp)*

**82. Föräldrapenning under graviditeten**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf427 yrkande 4, 2005/06:Sf432 yrkande 6 och 2005/06:So699 yrkande 4.

*Reservation 87 (kd)*

*Reservation 88 (c)*

**83. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf238, 2005/06:Sf269, 2005/06:Sf310 yrkande 5, 2005/06:Sf313, 2005/06:Sf317, 2005/06:Sf324, 2005/06:Sf365, 2005/06:Sf385 yrkande 3 och 2005/06:So699 yrkande 6.

*Reservation 89 (fp)*

*Reservation 90 (kd)*

*Reservation 91 (mp)*

**84. Underhållsstöd**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf309 yrkandena 9–11 och 2005/06:Sf372 yrkandena 1–6.

*Reservation 92 (kd)*

*Reservation 93 (v)*

**85. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf338.

**86. Vårdbidrag för funktionshindrade barn**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf318 och 2005/06:Sf361.

Stockholm den 29 november 2005

På socialförsäkringsutskottets vägnar

*Tomas Eneroth*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd)<sup>1</sup>, Anita Jönsson (s), Per Westerberg (m)<sup>1</sup>, Bo Könberg (fp)<sup>1</sup>, Mona Berglund Nilsson (s), Ulla Hoffmann (v), Lennart Klockare (s), Tobias Billström (m)<sup>1</sup>, Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Linnéa Darell (fp)<sup>1</sup>, Birgitta Carlsson (c)<sup>1</sup>, Göte Wahlström (s), Anna Lilliehöök (m)<sup>1</sup>, Yilmaz Kerimo (s), Mona Jönsson (mp) och Kurt Kvarnström (s).

<sup>1</sup> Avstår från ställningstagande under punkt 8, 68 och 76

# Utskottets överväganden

## Principer för socialförsäkringarna

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om en parlamentarisk översyn av socialförsäkringarna och om allmänna principer för socialförsäkringarna.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c) och 2 (v).

### *Gällande ordning*

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet.

Kompensationsnivån för sjukpenning är 80 % av arbetsinkomster upp till 7,5 prisbasbelopp. För arbetslösa utges dock hel sjukpenning med högst 521 kr per dag. Den lagstadgade sjuklönen, som utges av arbetsgivaren, är två veckor. I budgetpropositionen aviseras att taket i sjukpenningförsäkringen fr.o.m. den 1 juli 2006 skall höjas till 10 prisbasbelopp.

Förtidspensioneringen har fr.o.m. 2003 ersatts av förmånerna sjukersättning och, för personer i åldern 19–29 år, aktivitetsersättning. Förmånerna, som tillhör sjukförsäkringen, är inkomstrelaterade men garantiförmåner finns också. Kompensationsnivån för den inkomstrelaterade delen är 64 %, och vid beräkning av antagandeinkomsten finns ett tak på 7,5 prisbasbelopp.

I föräldraförsäkringen är kompensationsnivån 80 % av arbetsinkomster upp till 7,5 prisbasbelopp och med en grundnivå om 180 kr per dag. För de dagar som tidigare betecknades garantidagar är ersättningsnivån 60 kr om dagen, nu kallad lägstanivå. – I budgetpropositionen aviseras att taket i föräldrapenningen skall höjas till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006 och att lägstanivån skall höjas från 60 kr till 180 kr per dag fr.o.m. samma tid.

Förmåner från arbetsskadeförsäkringen utges främst i form av livränta som i princip skall täcka 100 % av inkomstförlusten till följd av en arbetskada. Även här är förmånstaket 7,5 prisbasbelopp. Livräntan följer till viss del den allmänna löneutvecklingen.

Det allmänna pensionssystemet har reformerats med omfattande övergångsregler. Syftet har varit att skapa ett pensionssystem som är följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Reformen gäller fullt ut för personer födda 1954 eller senare. För denna kategori grundas ålderspensionen på de under livet sammanlagda förvärvsinkomsterna. Pensionsrätten motsvarar 18,5 % av den årliga förvärvsinkomsten upp till

7,5 inkomstbasbelopp (efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften). Förmånerna i det inkomstgrundade fördelningssystemet anpassas bl.a. till den allmänna inkomstutvecklingen. I systemet finns även en garantipension.

Socialförsäkringarna finansieras med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift. Det gäller inkomstgrundad ålderspension och efterlevandepension, sjukpenning, rehabiliteringsersättning, inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsskadeersättning och föräldrapenning-förmåner. För anställda som uppbär hel sjukpenning betalar arbetsgivaren också en särskild sjukförsäkringsavgift (medfinansiering).

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799) har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således trygghetssystem som administreras av Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas inte av socialförsäkringslagen bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

### *Översyn av socialförsäkringarna*

Regeringen har inlett en översyn av socialförsäkringarna som är tänkt att ske i två steg. Som ett första steg skall en särskild utredare (dir. 2004:129) göra en genomgripande analys av socialförsäkringarna i ett brett perspektiv. Denna analys skall därefter utgöra underlag för en kommande parlamentarisk utredning som skall lämna förslag till en reformerad socialförsäkring. Utredningsuppdraget i det första steget skall redovisas senast den 1 november 2006.

I direktiven till den nu tillsatta särskilda utredaren, Socialförsäkringsutredningen, anges att utredningen principiellt sett skall omfatta hela socialförsäkringen och att utredaren skall granska och analysera hur socialförsäkringen fungerar som helhet. Översynen skall främst omfatta de delar av socialförsäkringen som avser försäkring för inkomstbortfall till följd av ohälsa, vilket innebär ersättningslagen sjuklön, sjukpenning, rehabiliteringsersättning, sjuk- och aktivitetsersättning samt arbetsskedeförsäkring. Även tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning ingår, men däremot inte föräldraförsäkringen i övrigt. Arbetslöshetsförsäkringen skall inte ingå i översynen annat än vad som följer av samspelet med sjukförsäkringen. Ålderspensionssystemet skall ligga utanför översynen.

Grundläggande utgångspunkter för översynen är att socialförsäkringarna liksom i dag skall vara generella och obligatoriska och att hälsoprövning inte skall finnas. Viktigt är också att försäkringsmässigheten är tydlig så att kopplingen mellan den avgift som betalas och den försäkring som erhålls blir uppenbar. I denna del bör försäkringsmässigheten vara tydligare än i dag. Särskilt fokus skall läggas på arbetslinjen och frågor som har sin grund i ohälsa. Socialförsäkringssystemet skall vara långsiktigt finansiellt stabilt. Analysen skall visa hur väl socialförsäkringen fungerar i

dag, vilka brister och förtjänster som finns och effekter på samhällsekonomi och välfärd. Utredningen skall även visa på alternativa vägar för att förbättra systemen inför framtiden.

Det finns enligt direktiven behov av att inom ramen för översynen se över frågan om en bättre samordning mellan sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Ersättningar och ersättningstak skall vara på sådana nivåer att försäkringen innebär ett reellt skydd för flertalet försäkrade, standardtrygghet. Utredningen skall därför överväga effekterna av förändrade inkomstgränser inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna och av att de höjs i takt med den allmänna inkomstutvecklingen t.ex. på det sätt som sker inom ålderspensionssystemet. Det bör också övervägas hur den ersättningsgrundande inkomsten skall definieras och beräknas. Utredaren skall granska förutsättningarna för att göra socialförsäkringssystemet mer anpassat till vissa strukturförändringar på arbetsmarknaden. Utredaren skall också, i de frågor som uppkommer i samband med övergångar mellan t.ex. sjukdom och studier, analysera hur samspelet mellan t.ex. socialförsäkrings- och studiesystemen är i dag och vilka behov av förändringar som finns.

Till stor del har socialförsäkringsutgifterna ett tydligt samband med arbetslivet. Det är därför naturligt att i ökad utsträckning koppla utgifterna för socialförsäkringssystemet till arbetsmarknaden och ge arbetsmarknadens parter ett ökat ansvar för och inflytande över socialförsäkringarnas utgiftsutveckling, så långt detta är möjligt utan att äventyra försäkringarnas grundläggande principer.

Ett inslag av obligatoriska egenavgifter för de försäkrade skall övervägas för att stärka den finansiella stabiliteten.

Utredaren skall bedriva ett utåtriktat och folkbildande arbete och sträva efter ett brett samarbete med de politiska partierna, arbetsmarknadens parter och övriga berörda organisationer.

### *Motioner*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf410 ett tillkännagivande om att en parlamentarisk arbetsgrupp med flera, helst alla riksdagspartier bör göra en översyn av socialförsäkringarna och förhoppningsvis kunna enas om en stor socialförsäkringsreform. Motionärerna redovisar sin syn på vissa utgångspunkter för en diskussion mellan partierna. Det skall vara tre obligatoriska försäkringar för inkomstbortfall: pensionsförsäkring, sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. Det bör finnas ett direkt samband mellan avgifter och förmåner, och försäkringarna skall huvudsakligen finansieras genom avgifter från de försäkrade efter en avgiftsväxling från arbetsgivaravgifter. Försäkringarna frikopplas från statsbudgeten och har buffertfonder. Sjukförsäkringen skall vara inriktad på rehabilitering och återgång i arbete.

I motion Sf428 av Göran Hägglund m.fl. (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om socialförsäkringssystemets utformning. Staten bör tillhandahålla ett generellt system för att försäkra inkomstbortfall vid sjukdom, arbetslöshet, barnafödande och pension. Systemet skall ge utrymme för egna lösningar och personligt ansvarstagande. I ett kortare perspektiv bör socialförsäkringarna, utöver pensionssystemet, renodlas och samordnas. Sambandet mellan avgifter och förmåner bör förbättras. I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras. En parlamentarisk kommitté bör snarast få i uppdrag att utreda en samordning och renodling av socialförsäkringarna.

I motion Sf310 av Lars Ohly m.fl. (v) framhålls att det offentliga trygghetssystemet är ett redskap för att utjämna klass- och könsskillnader samt att fördela resurser över livet. Den generella välfärden bör därför utgöra politisk grund för regeringens arbete (yrkande 3). I arbetet med att skapa förbättringar inom socialförsäkringssystemet bör regeringen använda sig av inkomstbortfallsprincipen som grund (yrkande 4). Statens ansvar skall inte lämnas över på arbetsmarknadens parter eller den privata marknaden (yrkande 6). Vänsterpartiet menar att socialförsäkringarna successivt måste fortsätta att förbättras inom ramen för befintligt system. Regeringen bör därför lägga ned utredningen om översyn av socialförsäkringarna (yrkande 8).

Birgitta Carlsson m.fl. (c) anser i motion Sf335 yrkande 3 att sjukförsäkrings-, arbetsskadeförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringssystemen bör slås ihop till en samlad arbetslivsförsäkring med en sammanförd administration. Fördelarna skulle vara bl.a. effektivare ”rehabiliteringsarbete” oavsett om det handlar om arbetslösa eller sjukskrivna, minskad rundgång i systemet och ökad uppmärksamhet på den samlade sysselsättningssituationen. Med samordnade ersättningsnivåer försvinner alla incitament att växla mellan systemen. Hur ersättningsnivåer kan harmoniseras behöver dock utredas. Det gäller även harmoniseringen av inträdesregler och kvalifikationsgrunder.

I motion Sf306 av Viviann Gerdin m.fl. (c, m, fp, kd) anges att många människor i arbetsför ålder i Sverige står utanför arbetsmarknaden. Den stora frånvaron kostar mycket pengar. På kort och medellång sikt behöver kostnaderna för att anställa sänkas. Det sker enklast genom en permanent och substantiell sänkning av arbetsgivaravgifterna. Sänkningen finansieras genom reformer i de offentliga försäkringssystemen som gör det lönsamt att arbeta. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

I motion Sf234 av Sten Tolgfors (m) anges att väldigt många människor är bidragsberoende och att det finns samband mellan t.ex. hög arbetslöshet och högt antal sjuk- och aktivitetsersättningar. Ju mindre marginaleffekter skatte- och bidragssystemen skapar, desto mer lönar det sig att arbeta. Bidragssystemen måste värnas för sitt ursprungliga syfte för att inte långsiktigt urholka välfärdens kärnverksamheter. Motionären begär tillkännagivanden härom (yrkandena 4–5).

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet har tidigare och senast i betänkande 2004/05:SfU1 redovisat sin syn på principerna för socialförsäkringarna och därvid angivit bl.a. följande.

Socialförsäkringarna skall vara trygga, rättvisa och effektiva, vilket bäst uppnås genom en generell offentlig försäkring. Socialförsäkringarna skall dels ge standardtrygghet genom att ersätta inkomstbortfall upp till en viss nivå, dels ge ett grundläggande skydd vid varaktig ohälsa för grupper som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Inkomstbortfallsprincipen bör vara utgångspunkten för försäkringsskyddet även framdeles. Förmåner från socialförsäkringarna skall ges på lika villkor för alla och innehålla ett betydande mått av utjämning mellan grupper som löper olika risk att drabbas av sjukdom och skada. Det möjliggör omfördelningar mellan olika grupper och över livet. Arbetslinjen är central.

Utskottet konstaterar att dessa principer överensstämmer med utgångspunkterna för den översyn av socialförsäkringarna som inletts. Enligt utskottets mening finns det en bred politisk uppslutning bakom dessa principer. En bred uppslutning finns även bakom inriktningen att arbetslöshetsförsäkringen även fortsättningsvis skall vara en fristående ersättningsform. Den inledda översynen omfattar dock arbetslöshetsförsäkringen såvitt gäller en bättre samordning mellan sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna.

Utskottet delar i likhet med tidigare, 2004/05:SfU1, regeringens uppfattning att översynen bör inledas med att underlag tas fram som kan bli föremål för en bred analys men även öppen debatt och förankring. Utredaren skall enligt direktiven sträva efter ett brett samarbete med de politiska partierna, arbetsmarknadens parter och övriga berörda organisationer. Först därefter bör det parlamentariska utredningsarbetet ta vid som då också skall resultera i förslag till en reformerad socialförsäkring. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte nu närmare precisera utgångspunkterna för eller uttala sig om den närmare inriktningen på en kommande reform.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf410, Sf428 yrkande 1, Sf310 yrkandena 3, 4, 6 och 8, Sf335 yrkande 3, Sf306 samt Sf234 yrkandena 4 och 5.

## EU och Norden

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om EU:s kompetens på socialförsäkringsområdet och om gränshinder i Norden.

Jämför reservationerna 3 (v) och 4 (m, c).

### *Gällande ordning*

I socialförsäkringslagen (1999:799) finns bestämmelser om vem som omfattas av den svenska socialförsäkringen. Förmånerna delas in i bosättningsbaserade respektive arbetsbaserade förmåner. Den bosättningsbaserade försäkringen avser garantibelopp och bidrag, och den arbetsbaserade försäkringen avser ersättning för inkomstförlust.

För att den som utnyttjar den fria rörligheten inom EU inte skall missgynnas när det gäller rätten till social trygghet finns regler som samordnar de nationella socialförsäkringssystemen. De närmare bestämmelserna finns i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Förordningen tillämpas även i förhållande till andra EES-länder.

I förordning 1408/71 finns bestämmelser om bl.a. likabehandling av EU-medborgare, bestämmande av tillämplig lagstiftning, sammanläggning av kvalifikationstider, export av förmåner och proportionell beräkning av pensioner. En grundläggande princip är att den för vilken förordningen gäller skall omfattas av lagstiftningen i bara en stat, i regel arbetslandets lagstiftning. Det ankommer på den nationella lagstiftningen att ange närmare villkor för att tillhöra det landets system för social trygghet och förutsättningarna för att få förmåner. Den nationella lagstiftningen får dock inte avvika från gemenskapsrättsliga principer och regler. För enskilda fall eller för definierade grupper är det möjligt för länderna att sluta överenskommelser om undantag från de allmänna reglerna i EG-rätten om vilket lands lagstiftning om social trygghet som skall tillämpas i olika situationer.

En ny förordning, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, bygger på samma grundprinciper och kommer att ersätta förordning 1408/71.

Förbindelserna på socialförsäkringsområdet mellan Sverige och de övriga nordiska länderna regleras även av den nordiska konventionen om social trygghet som har trätt i kraft den 2 november 2004. Enligt konventionen skall reglerna i förordning 1408/71 generellt tillämpas på alla personer försäkrade och bosatta i Norden som inte direkt omfattas av förordningen. Det gäller i huvudsak s.k. icke förvärvsaktiva EU/EES-medborgare och tredjelandsmedborgare som är bosatta i Norden. I förhållande till Danmark omfattas dock inte tredjelandsmedborgare när det gäller vissa förmåner.

### *Motioner*

Lars Ohly m.fl. (v) anger i motion Sf310 yrkande 7 att det finns en risk att EU-samarbetet kommer att medföra en ökad privatisering vad gäller socialförsäkringarna. Detta kan hota det generella välfärdssystemet i Sve-



rige. Regeringen bör därför inom EU offensivt verka för att den nationella beslutanderätten på det sociala området bevaras även i praktiken. Liknande yrkanden framförs även i motion Sf309 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 12.

Fyra motioner tar upp olika gränshinder i Norden.

I motion N243 av Anita Brodén och Runar Patriksson (fp) yrkande 13 anges att det samarbete som pågår mellan Dalsland, Värmland och Norge måste följas upp av förenklingar vid gränspassering mellan Sverige och övriga nordiska länder bl.a. när det gäller tjänster, arbetsmarknadsförsäkringar och sjukförsäkringsförmåner.

I motion Sf273 av Håkan Larsson (c) redovisas olika situationer som medför problem med socialförsäkringsförmåner när personer under sjukdom eller föräldraledighet delvis eller tillfälligt arbetar i annat nordiskt land eller EU-land. I motionen begärs ett tillkännagivande om att den svenska lagstiftningen bör ses över vad avser skyddet av svensk sjukpenning- respektive föräldrapenninggrundande inkomst.

Tobias Billström m.fl. (m) anger i motion Sf279 yrkande 2 att nuvarande utformning av socialförsäkringssystemet kan ge besvärliga effekter när en person arbetar i Sverige eller Danmark och är bosatt i det andra landet. Som exempel nämns arbetsgivaravgifterna, pensionsintjänande vid kortare arbete än tolv månader samt situationen för den som är långtids-sjukskriven. Vidare är föräldrapenning och dagisplats dåligt synkroniserade.

I motion Sf223 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (c) redovisas exempel på gränshinder i Öresundsregionen. Det gäller t.ex. föräldrapenning, sjukersättning och rehabilitering. Motionärerna anser att en vitbok över samtliga gränshinder bör upprättas med angivande av när de skall vara avklarade.

### *Utskottets ställningstagande*

Som utskottet tidigare har slagit fast har den europeiska gemenskapen inte kompetens att harmonisera medlemsstaternas socialförsäkringssystem. Principerna om icke-diskriminering och likabehandling av EU-medborgare liksom krav på likabehandling av kvinnor och män påverkar visserligen utformningen av socialförsäkringssystemen, men själva innehållet i medlemsländernas socialförsäkringssystem är en nationell fråga.

I det nya konstitutionella fördraget, som ännu inte trätt i kraft, behålls kompetensfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen på det sociala området. Beslut får dock fattas med kvalificerad majoritet.

Utskottet har i sitt betänkande 2004/05:SfU1 konstaterat att regeringen även fortsättningsvis behöver vara uppmärksam på att EU-samarbetet inte inkräktar på den nationella beslutanderätten över socialförsäkringssystemen. Något tillkännagivande från riksdagens sida ansågs däremot inte nödvändigt.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motionerna Sf310 yrkande 7 och Sf309 yrkande 12.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen och senast i betänkande 2004/05: SfU1 behandlat motioner om gränshinder i Norden. Utskottet har därvid redovisat att en särskild utredare har haft i uppdrag av Nordiska ministerrådet att utreda de rättigheter en nordisk medborgare har vid bosättning, arbete, studier, besök eller liknande i ett annat nordiskt land. En slutrapport avlämnades i april 2002, Nordbornas rättigheter (ANP 2002:719). I rapporten anges att det av många skäl krävs en bättre samordning av lagar och regelverk. Skillnader mellan länderna i beskattningen, i de sociala välfärdsstrukturerna, särskilt när det gäller pensioner och familjepolitik, och inom utbildningen anges ha skapat de flesta problemen. Nya gemensamma nordiska regler som berör EU/EES:s kompetensområde bör dock även gälla EU-länders medborgare, och bilaterala överenskommelser mellan nordiska länder som reglerar nordbors rättigheter bör undvikas.

De svenska och danska regeringarna har i maj 1999 gemensamt gett ut rapporten Öresund – en region blir till. I rapporten anförts om det sociala området bl.a. att reglerna i förordning 1408/71 i vissa avseenden får särskilt komplicerade effekter i de fall Danmark är inblandat, eftersom Danmark skiljer sig från övriga medlemsstater vad gäller den sociala trygghetens finansiering såtillvida att socialavgifter knappast existerar. I rapporten anges även att regeringarna avser att verka för att tillämpningen av gällande regler så långt möjligt sker på ett sätt som främjar integrationen och att de kommer att ta initiativ till att utarbeta en gemensam tolkning av EG-reglerna om social trygghet.

Som ordförande för det nordiska regeringssamarbetet under 2003 prioriterade Sverige arbetet med att underlätta rörligheten över gränserna för nordiska medborgare. Arbetet med att avskaffa gränshinder har haft fortsatt hög prioritet i det nordiska samarbetet under 2004 (skr. 2004/05:90). Bland annat har den förre danske statsministern Poul Schlüter haft i uppdrag att som samarbetsministrarnas särskilda representant driva på gränshindersarbetet. I en rapport i oktober 2004 har han redogjort för arbetet och sina förslag på olika områden. En förnyad rapport har avgetts i oktober 2005.

I detta sammanhang kan också nämnas att dåvarande Riksförsäkringsverket (RFV) har haft i uppdrag att göra en genomgång av problem som finns när förordning 1408/71 är tillämplig. Granskningen har koncentrerats till föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen. I redovisningen av uppdraget den 29 oktober 2004 anges bl.a. följande.

– De olika bosättningsbegreppen skapar problem vid tillämpningen av den nordiska konventionen om social trygghet. Här nämns studerande som lämnar Sverige för att studera i ett annat nordiskt land men också personer som kommer från ett annat nordiskt land för att studera här.

– Det har uppstått tveksamhet om användningen av de svenska reglerna om sjukpenninggrundande inkomst (SGI) på inkomster inom EU. Frågan är om personer som kommer till Sverige skall kunna uppnå motsvarande SGI-skydd med hänvisning till tidigare inkomstsituation, studier, arbetslöshet m.m. i ett annat medlemsland.

– Beträffande föräldrapenningens 240-dagarsvillkor är den rådande uppfattningen att SGI-nivån baseras på den svenska inkomsten. Regeringsrätten har begärt ett förhandsavgörande från EG-domstolen (Rockler C-137/04) i frågan om huruvida 240-dagarskravet i vissa fall kan ses som ett hinder för den fria rörligheten.

– Sjukersättning och aktivitetsersättning är inte helt anpassade till bestämmelserna i förordning 1408/71.

– För gränsgångare finns situationer som kan ge upphov till olika förmåner i form av sjukvård och ersättning för inkomstbortfall. Det gäller t.ex. skillnader i ländernas lagstiftning om insatser vid rehabilitering.

RFV anser att huvuddelen av de problematiska situationerna beror på att det svenska socialförsäkringssystemet och förordning 1408/71 delvis vilar på olika grund. Förordning 1408/71 utgår från att en familj som helhet normalt omfattas av ett lands socialförsäkring, medan det svenska systemet utgår från att var och en av familjemedlemmarna är individuellt försäkrade. Vidare medför likabehandlingsprincipen att svensk socialförsäkring inte kan konstruera särlösningar.

Sammantaget finner RFV att det finns stor anledning att påbörja ett utredningsarbete för att komma till rätta med rådande problem samt göra en grundlig genomgång av den svenska socialförsäkringen och dess effekter vid internationella förhållanden.

En projektgrupp inom Regeringskansliet har haft i uppgift att göra en förstudie i syfte att kartlägga hur det svenska socialförsäkringssystemet fungerar i internationella förhållanden samt huruvida det föreligger behov av och möjligheter att vidta förändringar av de svenska reglerna. I en promemoria av den 30 november 2004 anger projektgruppen, som även tagit del av RFV:s nämnda redovisning, att det kan vara befogat att ge Försäkringskassan i uppdrag att göra en grundlig undersökning av hur de internationella reglerna tillämpas samt att vidta eller föreslå de åtgärder som undersökningen ger upphov till. Gruppen anger vidare att om en mer genomgripande utredning av hela socialförsäkringen i ett EU-perspektiv bedöms vara nödvändig, bör den göras i samband med den övriga översynen av socialförsäkringen som just inletts.

Utskottet kan således konstatera att det redan pågår mycket arbete med att andanröja gränshinder inom Norden och att gränshindersfrågor har blivit en högt prioriterad uppgift i det nordiska samarbetet. Det är viktigt att det arbetet fortskrider. Av det ovan redovisade framgår också att problemen inte alltid är begränsade till de nordiska länderna utan gäller reglerna inom EU/EES-området. Utskottet noterar att Socialförsäkringsutredningen skall granska och analysera hur socialförsäkringen fungerar som helhet.

Enligt direktiven skall utredaren bl.a. belysa skillnaderna mellan det svenska socialförsäkringssystemet och övriga länders socialförsäkringar och vilka effekter olika system får på arbetskraftsutbudet.

Något uttalande från riksdagens sida är mot denna bakgrund inte påkallat, och utskottet avstyrker motionerna N243 yrkande 13, Sf273, Sf279 yrkande 2 och Sf223.

## Företagares socialförsäkringsskydd

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om företagares socialförsäkringsskydd.

Jämför reservationerna 5 (m), 6 (kd) och 7 (c).

### *Gällande ordning*

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas SGI:n på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av bl.a. handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n med utgångspunkt i den taxerade nettoinkomsten, dock högst motsvarande skälig lön för liknande arbete som anställd (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Under uppbyggnadsskedet kan SGI:n sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten, dock även här högst vad som motsvarar skälig lön för liknande arbete som anställd. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte sådan egenföretagare. Vidare gäller att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

För egenföretagare kalenderdagsberäknas den tillfälliga föräldrapenningen.

### *Motioner*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf300 tillkännagivanden i ett antal avseenden som rör egenföretagare och socialförsäkringar. Motionärerna anser att de skilda reglerna för SGI för anställda respektive egenföretagare är inkonsekventa och bör göras så likformiga som möjligt. SGI skall beräknas som genomsnitt av den lön som egenföretagaren tagit ut de senaste tolv månaderna (yrkande 1). Vidare bör arbetstiden beräknas på samma sätt för egenföretagare som för löntagare vid tillfällig föräldrapenning (yrkande 2). Regler som diskriminerar närstående till företagare bör

slopas (yrkande 3). I motionen anges ett exempel då en kvinna deklarerat hälften av inkomsterna från ett lantbruk, men SGI:n och därmed föräldrapenningen blivit lägre på grund av att maken gjort skattemässiga avsättningar. Egenföretagare eller visstidsanställda skall inte heller riskera att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap, och det s.k. sexmånaderskravet vid fastställande av SGI bör därför slopas (yrkande 4).

I motion Sf233 av Ewa Thalén Finné och Magdalena Andersson (m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om nödvändigheten av att reformera regelverken kring trygghetssystem för egenföretagare. I motionen anges att regler i a-kassa och andra trygghetssystem verkar hämmande på studenters vilja och incitament att starta eget.

I motion N306 av Mia Franzén (fp) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att socialförsäkringsskyddet för företagare måste ses över och förstärkas. En individuell bedömning och ett flexiblare och mer tillväxtvänligt socialförsäkringsskydd skulle snabbt få effekter för småföretagartillväxten.

Maria Larsson m.fl. (kd) begär i motion N478 yrkande 18 ett tillkännagivande om rättvisa försäkringssystem. Företagare har i dag sämre villkor än anställda t.ex. när det gäller beräkningen av tillfällig föräldrapenning. Semesterersättningen till föräldralediga bör därtill betalas av försäkringskassan via arbetsgivaravgiften.

I motion A309 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 27 begärs ett tillkännagivande om att den som går från en anställning till eget företagande skall kunna ta med sig sitt socialförsäkringsskydd in i det nya företaget under de två första åren.

I motion Sf272 av Birgitta Sellén och Agne Hansson (c) begärs ett tillkännagivande om att inrätta ett socialförsäkringssystem som behandlar alla lika. Dagens system stimulerar inte till att starta enskild firma. Som exempel på "käppar i hjulet" anges regler för jämförelseinkomst vid SGI samt att fördelningen mellan makar som arbetar i företaget fördelas godtyckligt.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet har tidigare och senast i betänkande 2004/05:SfU1 behandlat motioner om de sociala trygghetssystemen för företagare ur de aspekter som tas upp i nu aktuella motioner.

Utskottet har ifrågasatt om det är rimligt att en person, särskilt när han eller hon redan har ett uppbyggt socialförsäkringsskydd, skall riskera att ställas utan försäkringsskydd under uppbyggnadsskedet av en verksamhet bara av det skälet att vederbörande valt aktiebolagsformen för verksamheten. Utskottet, som noterade att bestämmelserna redan hade uppmärksamats inom Regeringskansliet, ansåg det angeläget att regeringen skyndsamt återkommer med förslag beträffande företagarnas ekonomiska situation.

Däremot motsatte sig utskottet en sådan principiell förändring av socialförsäkringens konstruktion att SGI:n för en egenföretagare skulle kunna täcka även kostnader i verksamheten och således mer eller mindre beräknas på verksamhetens bruttoinkomst.

Vid beräkning av SGI skall enligt RFV:s föreskrifter RFFS 1998:12 endast sådan inkomst beaktas som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få av eget arbete under minst sex månader i följd. Av RFV:s Vägledning 2004:5 framgår att denna bestämmelse inte innebär att en person i realiteten måste ha ett arbete som varar minst sex månader i sträck för att inkomsten skall kunna ingå i beräkningen av årsinkomsten, utan den försäkrades framtida avsikt med sitt förvärvsarbete skall vägas in i bedömningen.

Vad gäller beräkningen av tillfällig föräldrapenning till egenföretagare har utskottet hänvisat till följande. Tidigare beräknades tillfällig föräldrapenning per kalenderdag för alla. Reglerna ändrades 1987 (prop. 1986/87:69, bet. SfU 1986/87:12) så att tim- eller dagberäknad tillfällig föräldrapenning enligt huvudregeln gäller för försäkrad med inkomst av anställning. För egenföretagare kalenderdagsberäknas således fortfarande den tillfälliga föräldrapenningen, vilket i praktiken innebär att företagare i regel får en lägre ersättning per dag. Som motiv till detta angavs bl.a. att den som arbetar som egenföretagare inte omfattas av arbetstidslagen och därför själv har möjlighet att förlägga sina arbetstider på ett lämpligt sätt. Det kunde för den försäkrade vara svårt att avgöra hur han eller hon skulle ha arbetat om han eller hon inte hade vårdat sjukt barn, och därför ansågs det inte möjligt att utge ersättning för det antal timmar som egenföretagaren skulle ha arbetat.

IBIS-utredningen ansåg i betänkande SOU 1997:85 att den tillfälliga föräldrapenningen till en egenföretagare skulle kunna anpassas efter årsinkomsten fördelad på arbetsdagar beräknade efter en femdagarsvecka. Med hänsyn till de besparingar utredningen skulle göra inom sjukförsäkringen ansåg sig utredningen dock inte kunna föreslå några ytterligare förändringar som medförde kostnadsökningar.

Utskottet konstaterade att kalenderdagsberäkningen medför att egenföretagare missgynnas vid uttag av tillfällig föräldrapenning. IBIS-utredningen hade redovisat en teknisk lösning på problemet men av kostnadsskäl inte kunnat lägga fram något förslag. Av kostnadsskäl ansåg sig inte heller utskottet kunna föreslå en sådan regeländring.

När det gäller reglerna för beräkning av SGI när makar gemensamt driver förvärvsverksamhet, eller den ena maken driver sådan verksamhet med biträde av den andre, har utskottet inte funnit anledning för riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i de frågor som tas upp i nu behandlade motioner. Utskottet noterar därvid att det i direktiven till den inleda översynen av socialförsäkringarna (dir. 2004:129) anges att särskilt fokus skall ägnas trygghetssystemen för egenföretagare i syfte att försäk-

ringsvillkoren skall bli tydligare, enklare och mer förutsägbara. Vad gäller semesterersättning till föräldralediga motsätter sig utskottet att sådan skall betalas av Försäkringskassan.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf300 yrkandena 1–4, Sf233 yrkande 1, N306 yrkande 4, N478 yrkande 18, A309 yrkande 27 och Sf272.

## Konstnärers socialförsäkringsskydd

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om konstnärers socialförsäkringsskydd.

### *Motioner*

I motion Kr252 av Kent Olsson m.fl. (m) yrkandena 7 och 8 framhålls att det karakteristiska för konstnärssyrket är att det tar lång tid att etablera sig som konstnär och att inkomsterna är ojämnta över tiden. För konstnärerna behövs därför mer individanpassade socialförsäkringssystem. För en konstnär som är egenföretagare gäller i nuvarande system att sjukpenningen grundas på nettoinkomsten. Kostnader som t.ex. ateljéhyra ersätts således inte. Konstnären bör därför få möjlighet att komplettera sjukpenningen med en tilläggsförsäkring. Tilläggsförsäkringen bör även täcka inkomstförlust vid föräldraförsäkring, havandeskapspenning och arbetsskadeförsäkring. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att utveckla försäkringsalternativ. Inbetalda egenavgifter bör i så fall tillfalla den försäkringslösning konstnären valt.

I motion Kr382 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) yrkande 28 anges att regeringen bör återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation. De missgynnas i dag i pensionssystemet eftersom inkomsterna varierar kraftigt över yrkeslivet. Konstnärer missgynnas också när det gäller ersättning vid sjukdom och föräldraledighet. De ”glider fram och tillbaka” över gränsen mellan anställning och företagande.

### *Utskottets ställningstagande*

En särskild utredare har haft i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. I betänkandet Konstnärerna och trygghetssystemen (SOU 2003:21) anger utredaren att analysen visar att merparten av de problem konstnärer möter i de olika trygghetssystemen ligger i tillämpningen och mera sällan i lagar och förordningar. Orsaken till problemen har att göra med en brist på samsyn och samordning av konstnärernas ärenden i de olika systemen. Bland annat därför borde stat och myndigheter på området

överväga en mer samlad hantering av konstnärernas ärenden. I avsnittet om det generella välfärdssystemet och inkomstbortfallsprincipen anges att inkomstskillnaderna mellan konstnärer och konstnärskategorier är betydande, men för stora grupper av konstnärligt yrkesverksamma är inkomsterna låga. Det innebär att deras inkomstbortfall i händelse av sjukdom m.m. också är lågt – dvs. ersättningsnivåerna är låga. Detta grundproblem går i det stora hela inte att lösa i socialförsäkringssystemen, så länge inkomstbortfallsprincipen ligger fast. Utredaren konstaterar att alltför låga inkomster är ett kulturpolitiskt problem.

Utskottet vidhåller att inkomstbortfallsprincipen även fortsättningsvis bör gälla i socialförsäkringssystemet. Det är också utgångspunkten för den breda översyn av socialförsäkringarna som har inletts (dir. 2004:129).

I budgetpropositionen (utg. omr. 17 s. 25 f.) anges att statens insatser för konstnärerna i första hand handlar om att skapa förutsättningar för ett vitalt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärerna. Det krävs även kompletterande bidrags- och ersättningssystem inom kulturpolitiken. Regeringen har som ett resultat av Utredningen om konstnärerna och trygghetssystemen gett Konstnärsnämnden ett fördjupat uppdrag fr.o.m. 2005. Avsikten är att öka kunskapen om trygghetssystemets utformning och tillämpning samt möjliggöra en stöd- och rådgivningsfunktion för konstnärer i frågor som rör de generella trygghetssystemen (s. 40).

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr252 yrkandena 7, 8 och 13 samt Kr382 yrkande 28.

## Studeraendes socialförsäkringsskydd

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om studeraendes socialförsäkringsförmåner och om postdoktorala studier.

Jämför reservation 8 (m).

### *Motioner*

I motion Ub381 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp) yrkande 2 (delvis) begärs ett tillkännagivande om en reformering av socialförsäkringssystemet i syfte att förbättra studenters situation. Motionärerna tar bl.a. upp reglerna för att få behålla sin SGI under studietiden och att studiestöd inte är SGI-grundande.

I motion Sf263 av Billy Gustafsson (s) anges att den pågående utredningen om socialförsäkringssystemen även bör beakta studenters behov av ett bra trygghetssystem. Dagens sjukförsäkring, t.ex. när det gäller karensdagar, innebär bekymmer för studenter.



En översyn av studiesociala förhållanden för s.k. postdoktorander begärs i motionerna Ub290 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 9 och Sf285 av Per Bill (m). Motionärerna tar särskilt upp rätten att behålla SGI samt kvalifikationskraven i föräldraförsäkringen.

### *Utskottets ställningstagande*

Studiesociala utredningen, som haft i uppdrag att göra en samlad analys av den ekonomiska och sociala situationen för studerande på olika utbildningsnivåer, har redovisat sina slutsatser i betänkandet Studerande och trygghetssystemen (SOU 2003:130).

För att förbättra för alla studerande har utredningen fört fram behovet av att bl.a. skyddsbestämmelserna om SGI anpassas till ett flexibelt användande av studiemedlen. För att förbättra för studerande med barn bör bl.a. nivåerna i föräldraförsäkringen förbättras för studerande, och förutsättningarna förbättras för studerande att tillfälligt vårda sjukt barn.

Utredningen anger vidare att den ekonomiska och sociala situationen under den samlade studietiden skulle kunna förbättras för studerande om regelverken kunde anpassas bättre utifrån behoven. Ytterligare analyser och avvägningar behöver emellertid göras.

Utskottet ser det som angeläget att de studerandes situation uppmärksammas men delar utredningens bedömning att frågan kräver fortsatt analys.

SGI-utredningen, som haft i uppdrag att göra en analys och föreslå ändringar i reglerna om skyddstider för SGI, anser i sitt slutbetänkande Sjukpenninggrundande inkomst – Skydd och anpassning (SOU 2003:50) att en justering av skyddsreglerna genom ytterligare utvidgningar inte är en framkomlig väg. Man bör i stället på sikt bygga om skyddssystemet och gå vidare med en ny försäkringsstruktur som innebär en sjukförsäkring som är en i princip renodlad inkomstbortfallsförsäkring, en fristående föräldraförsäkring, en standardförsäkring för studerande samt en fristående arbetsskadeförsäkring. Standardförsäkringen för studerande skall vara en obligatorisk försäkring med inkomstbaserad ersättning i kombination med en grundersättning. Den inkomstbaserade ersättningen bör grundas på kvalifikationstid och tidigare förvärvsinkomster medan grundersättningens nivå bör motsvara det nuvarande totalbeloppet i studiemedelssystemet. Försäkringen skall ersätta nuvarande system med vilande SGI och studietids-SGI samt systemet med avskrivning av studielån. Också andra grupper som för närvarande saknar försäkringsskydd bör kunna omfattas, t.ex. de som bedriver postdoktorala studier.

Eftersom en ny försäkringsstruktur kräver ytterligare utredningar lämnar utredningen inte några förslag till färdiga lösningar.

När det gäller de nuvarande skyddsreglerna anges beträffande postdoktorala studier att dessa i regel utförs utomlands och finansieras för flertalet med stipendier som inte är SGI-grundande. Postdoktorala studier kan omfattas av SGI-skydd om de bedöms som studier inom eget yrkesområde. Rättsläget är dock oklart. Sammantaget finns risken att de s.k. postdoc ris-

kerar att förlora sin SGI. Därtill gäller SGI-skydd högst ett år om personen inte är ledig från någon anställning för postdoktorala studier inom det egna yrkesområdet. Utredningen anser att det finns skäl som talar såväl för som mot att skyddsbestämmelserna utvidgas till att omfatta personer som bedriver postdoktorala studier.

I betänkandet En ny doktorsutbildning – kraftsamling för excellens och tillväxt (SOU 2004:27) av Forskarutbildningsutredningen tas även upp frågor om arbetslivet efter doktorsexamen. Utredningen föreslår att en ny anställningsform inrättas, benämnd anställning som doktor. Målet bör vara att anställningen kan påbörjas direkt efter examen.

Enligt utskottets mening är det angeläget att även postdoktoranders situation uppmärksammas.

Utskottet anser att i första hand den fortsatta beredningen av SGI-utredningens förslag bör avvaktas, och utskottet avstyrker motionerna Ub381 yrkande 2 (delvis), Sf263, Ub290 yrkande 9 och Sf285.

## Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga som omfattar sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning, handikappersättning samt ersättning vid arbets- och kroppsskador. Från och med 2005 omfattas även utgifterna för bostadstillägg till de personer som uppbär aktivitets- eller sjukersättning.

Även socialförsäkringens administration ingår i detta område. Den utgjordes t.o.m. utgången av 2004 av Riksförsäkringsverket (RFV) och de allmänna försäkringskassorna. Vid årsskiftet 2004/05 genomfördes en omorganisation och de allmänna försäkringskassorna och RFV avvecklades och ersattes av en ny nationellt sammanhållen myndighet, Försäkringskassan.

Det nationella målet för ökad hälsa i arbetslivet lyder fr.o.m. 2003: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska och hänsyn tas till den demografiska utvecklingen under perioden.

Riksdagen har för budgetåret 2006, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 10 till 129 590 962 000 kr (bet. 2005/06: FiU1, rskr. 2005/06:34). Ramen är beräknad att kunna innefatta kostnader med anledning av ett kommande lagförslag om att det nuvarande inkomststaket inom sjukpenningförsäkringen höjs från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

## 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare bör komma till stånd under 2006. Därmed bör riksdagen bifalla en motion och avslå motionsyrkanden om bl.a. sjukpenninggrundande inkomst, sjukdomsbegreppet, medfinansiering, ersättningsnivå i sjukpenningen, flexibel sjukpenning och närståendepenning.

Jämför reservationerna 9 (m, fp, kd, c), 10 (kd), 11 (m), 12 (kd), 13 (m, fp), 14 (m), 15 (m), 16 (m, fp, kd, c), 17 (c), 18 (m), 19 (v, c, mp), 20 (m), 21 (fp), 22 (v), 23 (m), 24 (kd), 25 (v), 26 (fp, kd, c), 27 (v, mp), 28 (v, mp), 29 (m, fp, kd, c), 30 (kd), 31 (v), 32 (mp), 33 (c), 34 (m), 35 (fp), 36 (kd), 37 (v), 38 (c), 39 (fp), 40 (m, fp, kd, c), 41 (v), 42 (v), 43 (fp, c), 44 (m), 45 (kd), 46 (v), 47 (kd) och 48 (fp, kd, c).

### *Gällande ordning*

Enligt sjuklönelagen, SjLL, har arbetstagare under de första 14 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. Rätten till sjuklön gäller fr.o.m. den första dagen av anställningstiden. Är den avtalade anställningstiden kortare än en månad inträder dock rätten till sjuklön endast om arbetstagaren tillträtt anställningen och därefter varit anställd 14 kalenderdagar, i princip i följd.

För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställde 80 % av lön och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan Försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då utges sjuklön för första dagen och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett utökat särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot utges inte sjuklön för karensdag.

Efter sjuklöneperioden utges sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Sjukpenningen utgörs av 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI). Om den sjukskrivne är arbetslös kan dock sjukpenning utgå högst med det belopp som motsvarar det högsta beloppet

inom arbetslöshetsförsäkringen (för närvarande 521 kr/dag). För den som inte omfattas av SjúLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, utges sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början. Sjukpenning utges dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag). Antalet karensdagar är begränsat till högst tio under en tolv månadersperiod.

Från och med den 1 januari 2005 finns ett medfinansieringsansvar för arbetsgivare som omfattar 15 % av sjukpenningkostnaderna för anställda som är helt sjukskrivna. Det innebär att arbetsgivare skall betala en särskild sjukförsäkringsavgift (medfinansiering) för arbetstagare som får hel sjukpenning enligt 3 kap. 7 § AFL. Arbetsgivarens medfinansieringsansvar skall dock inte gälla för en arbetstagare som beviljas högriskskydd vid risk för en eller flera längre sjukperioder. Även donatorer ingår i den grupp som undantas från medfinansiering. Vissa andra begränsningar i arbetsgivarnas betalningsskyldighet finns. Begränsningarna utgörs av ett fribelopp om 12 000 kr och ett högkostnadsskydd om 4 % av lönesumman för året.

SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SGI som uppgår till minst 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SGI bortses från inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

Arbetsgivaren har i första hand ansvaret för att uppmärksamma och utreda sina anställdas behov av rehabilitering och att åtgärder kommer till stånd. Från och med den 1 juli 2003 är arbetsgivarens rehabiliteringsutredning obligatorisk.

Försäkringskassan har sedan 1992 års rehabiliteringsreform ett ansvar för att samordna samhällets resurser för att återge en sjukskriven person möjlighet att förvärsarbete. Försäkringskassan har således ett generellt ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov klarläggs, och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Detta innebär att Försäkringskassan vid behov skall se till att de utredningar som behövs blir gjorda. Kassan har därför ansvaret för att rehabiliteringsutredningar görs för försäkrade som inte har någon arbetsgivare.

Rehabiliteringsersättning utges under vissa förutsättningar när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som utges med 80 % av SGI, och ett särskilt bidrag. För samverkan, köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster och arbetstekniska hjälpmedel m.m. avsätts särskilda medel.

I juni 1994 infördes lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (Socsam). Socsam innebär att de medverkande huvudmännen bildar en gemensam politisk ledning med ansvar för verksamheter inom socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Syftet är att uppnå en effektivare resursanvändning genom att skapa formella förutsättningar

för huvudmännen att prioritera samordnade insatser över sektorsgränserna. Genom beslut 2004 förlängdes försöksverksamheten med vissa begränsningar till utgången av 2006.

Enligt 18 kap. 2 § AFL får Försäkringskassan sedan den 1 januari 1998 träffa överenskommelse om frivillig samverkan med kommun, landsting och länsarbetsnämnd i syfte att stödja dem som behöver särskilda insatser inom rehabiliteringsområdet (Frisam). Syftet är att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. De enskilda aktörerna skall själva besluta om att bedriva samverkan utifrån lokala förutsättningar och behov. Frisam är inte någon försöksverksamhet utan en permanent samverkansform. Samordning kan ske mellan två eller flera parter.

Från och med den 1 januari 2004 gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser mellan allmän försäkringskassa, länsarbetsnämnd, kommun och landsting. Finansiell samordning kan ske frivilligt mellan en försäkringskassa, ett landsting, en länsarbetsnämnd samt en eller flera kommuner. Därigenom skall en effektiv resursanvändning underlättas. Den finansiella samordningen skall bedrivas genom ett fristående samordningsorgan, vari de samverkande parterna är representerade. Målgruppen för den finansiella samordningen utgörs av människor som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete.

Av sjukpenninganslaget disponerar Försäkringskassan högst 5 % för samverkan inom rehabiliteringsområdet.

Närståendepenning utges enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Ersättning kan utges även om vården sker på sjukvårdsinrättning. Antalet ersättningsdagar är begränsat till 60 dagar för varje person som vårdas. För vård av en person som fått hiv-infektion genom smitta av blod eller blodprodukter inom den svenska sjukvården gäller dock rätten till ersättning under 240 dagar. Antalet dagar räknas för den person som vårdas. Närståendepenning utges med 80 % av SGI och kan utges som hel, halv eller en fjärdedels förmån.

### *Propositionen*

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på 38 286 miljoner kronor.

I propositionen anges att en hög sjukfrånvaro är ett samhällsproblem som hotar både individens välfärd och tillväxten i samhället. Att antalet sjukskrivna ökade kraftigt från 1997 t.o.m. 2002 har flera förklaringar och orsakssambanden är komplexa. Det finns ingen enskild faktor som kan förklara ökningen av sjukfrånvaron utan flera förklaringar måste kombineras. Sannolikt rör det sig om ökade krav i arbetslivet, en äldre arbetskraft, led-

nings- och samverkansproblem inom hälso- och sjukvård, administrativa tillkortakommanden inom Försäkringskassan samt sannolikt även en allmänt förändrad inställning till sjukfrånvaro som sådan.

Sjukfrånvaron är mycket ojämnt fördelad. Kvinnor har väsentligt högre sjukfrånvaro än män. Äldre har högre sjukfrånvaro än yngre. Sjukskrivning är vanligare bland arbetslösa och de som upprepade gånger varit arbetslösa. Det finns också stora skillnader mellan regioner, med högre sjukfrånvaro i de nordliga länen jämfört med de flesta sydliga. Det finns även stora socioekonomiska skillnader.

Det är regeringens uppfattning att åtgärder för att den sjukskrivne skall komma tillbaka i arbete ofta kommer i gång alldeles för sent. Det är viktigt att redan i sjukfallets inledning på arbetsplatsen diskutera vad som kan göras för att underlätta en återgång i arbete. I syfte att påskynda detta arbete har arbetsgivarens skyldighet att genomföra en rehabiliteringsutredning inom åtta veckor gjorts obligatorisk och Försäkringskassan har ålagts att, senast två veckor efter det att rehabiliteringsutredningen kommit in från arbetsgivare, upprätta en rehabiliteringsplan eller kalla till ett avstämningsmöte om det inte kan anses som obehövligt. Utformningen av arbetsgivarnas medfinansiering av sjukpenningkostnaderna är också sådan att den skall stimulera till insatser för återgång i arbete.

Antalet personer som deltar i någon form av arbetslivsinriktad rehabilitering och därför erhåller rehabiliteringspenning ökade trendmässigt fram till 2003. Detta är som tidigare nämnts en önskvärd växling mellan förmånerna men samtidigt kan noteras att ökningen inte alls stod i paritet med ökningen som skett av antalet långtidssjukskrivna. Antalet personer som varit föremål för samordnad rehabilitering minskade till 47 000 personer från 50 000 året innan. Av de personer som varit sjukskrivna 60 dagar eller längre hade 9 % deltagit i någon form av samordnad rehabilitering 2004. Detta motsvarade 2003 års nivå. Under 2005 har antalet personer med rehabiliteringspenning fortsatt att minska. En förklaring till detta kan vara att deltidssjukskrivning har ersatt arbetsträning som instrument för att åstadkomma återgång i arbete.

Samordnade rehabiliteringsinsatser leder i stor utsträckning till ökad arbetsförmåga hos den enskilde. Sex månader efter avslutad rehabilitering uppvisade 68 % av de personer som deltagit en ökad arbetsförmåga.

Regeringen framhåller att betydande insatser har gjorts för att komma till rätta med den höga frånvaron i arbetslivet på grund av sjukskrivning. Insatserna under 2004 och början av 2005 inom politikområdet har varit bl.a. följande. En ny sammanhållen statlig myndighet för socialförsäkringens administration, Försäkringskassan. Förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Intensifierat arbete mot fusk med socialförsäkringsförmåner. Regler som anger vid vilken tidpunkt Försäkringskassan senast skall kalla den försäkrade till avstämningsmöte. Medfinansieringsansvar för arbetsgivarna på 15 % av kostnaden för hel sjukpenning för anställda.

Trenden med allt högre sjukfrånvaro är bruten. Både nya sjukfall och de längre sjukfallen har minskat i antal. Sammantaget resulterade detta i att antalet sjukpenningdagar under kalenderåret 2004 var 17 % lägre än 2002. Den positiva utvecklingen har fortsatt även under innevarande år. I juli 2005 utbetalades ersättning för 33 % färre sjukpenningdagar jämfört med samma månad 2002.

Regeringen betonar att arbetslinjen gäller. Alla som kan arbeta och bidra till sin försörjning bör göra det efter förmåga. Regeringen anser att det finns goda förutsättningar att nå målet att halvera sjukskrivningarna till 2008. Även om de åtgärder regeringen hittills genomfört gett goda effekter så är inte problemen inom sjukförsäkringsområdet lösta. Fortfarande är alltför många långtidssjukskrivna eller uppbär aktivitets- och sjukersättning. Därför måste även fortsättningsvis ett kraftfullt långsiktigt arbete bedrivas för att minska sjukfrånvaron i arbetslivet och för att se till att minskningen kan fortsätta.

#### *Den politiska inriktningen enligt propositionen*

Med anledning av att det statsfinansiella läget förbättrats avser regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag om att det nuvarande inkomststaket inom sjukpenningförsäkringen höjs från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

Rehabiliteringsutredningar kommer in till Försäkringskassan i ringa omfattning och i de flesta fall efter åtta veckor. Regeringen anser att det är mycket angeläget att Försäkringskassan vidtar åtgärder för att rehabiliteringsutredningarna blir en vedertagen del i rehabiliteringsarbetet.

Regeringen anser att det finns ett behov av att förbättra kontakten mellan Försäkringskassan och den enskilde. Antalet avstämningsmöten bör öka väsentligt och utgöra grunden för diskussioner om den enskildes möjligheter att återgå i arbete. Försäkringskassans målsättning är att antalet avstämningsmöten skall öka kraftigt och tredubblas under 2006 i förhållande till nuvarande antal.

Försäkringskassan skall i samråd med Socialstyrelsen fortsätta att vidareutveckla läkarintygen.

Regeringen avser att med företrädare för kommuner och landsting diskutera vilka åtgärder som regeringen kan bidra med för att stärka kommunernas och landstingens arbete med att minska ohälsan i arbetslivet och ekonomiskt stödja detta arbete.

Arbetsförmedlingens uppdrag avseende arbetslivsinriktad rehabilitering utvidgas så att det omfattar även anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa.

Försäkringskassan ges i uppdrag att i samverkan med Arbetsmarknadsstyrelsen vidta nya och förstärkta insatser för långtidssjuka och försäkrade som uppbär tidsbegränsad aktivitets- och sjukersättning. Syftet är att samt-

liga sådana fall skall genomgås för att säkerställa dels att rehabilitering eller andra åtgärder vidtas för att återföra den försäkrade till arbetslivet, dels att rätt ersättning utges.

För att öka hälso- och sjukvårdens deltagande i arbetet med att minska sjukfrånvaron kommer regeringen att göra en treårig satsning och lämna bidrag till landstingen under åren 2007–2009 med högst 1 000 miljoner kronor per år.

Regeringen avser även att under hösten 2005 ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma förslag om en mer kvalitetssäkrad, enhetlig och rätts-säker sjukskrivningsprocess. Utgångspunkten för uppdraget är att eventuell arbetsförmåga skall tas till vara i ökad utsträckning. Uppmärksamheten skall mer inriktas på den arbetsförmåga som den försäkrade har och inte på arbetsoförmågan. Sjukskrivningsprocessen skall utformas så att arbetslinjen främjas.

Regeringen anser att det är viktigt med lokal samordning och att fler samordningsförbund bildas. Försäkringskassan bör i detta avseende ge stöd till lokala aktörer och ta till vara och sprida erfarenheter från olika delar av landet.

Regeringen framhåller att det finns särskild anledning att uppmärksamma kvinnors sjukskrivning. Kvinnorna utgör 64 % av de sjukskrivna, och den ökning av antalet sjukskrivna som skett sedan 1997 har varit större bland kvinnor än bland män. För att nå det nationella målet är det viktigt att anledningarna till kvinnors ökade sjukskrivning uppmärksammas och att tillämpningen av sjukförsäkringen görs oberoende av om den försäkrade är man eller kvinna. Både kvinnors och mäns behov av rehabiliteringsåtgärder skall tillgodoses. Försäkringskassan har i rapporten *Alltjämt ojämnt* konstaterat att handläggningen av flera sjukförsäkringsförmåner skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Regeringen har därför gett Försäkringskassan i uppdrag att återkomma till regeringen med en plan för arbetet med att integrera könspektivet i tillämpningen av socialförsäkringen.

Regeringen kommer att fortsätta den särskilda ohälsosatsning som skett de senaste åren och aviserar därför medel till Försäkringskassan för detta ändamål även under 2006 och 2007 med 450 respektive 350 miljoner kronor.

Regeringen avser även att för åren 2006 och 2007 tilldela Försäkringskassan extra medel med 150 miljoner kronor per år som skall användas för att ytterligare stärka myndighetens arbete med att förebygga och minska förekomsten av olika former av oegentligheter och felaktigheter inom de olika förmånsslagen. Därigenom kan Försäkringskassan anställa 300 årsarbetare extra för att stärka sina insatser inom området.



## *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

### *Moderaterna*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf425 yrkande 8 i denna del att riksdagen anvisar 3 650 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Historisk SGI, rätt för arbetsgivare att begära läkarintyg från första dagen, kostnader för trafikskadade överförs till trafikförsäkringen, ej höjning av inkomsttaket m.m. medför besparingar på anslaget.

I samma motions yrkande 1 begärs att SGI skall utgöras av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Denna alternativregel skall dessutom alltid användas av anställda som har gått ned i arbetstid för att undvika att dessa får en högre sjukpenning än förväntad inkomst. I motionens yrkande 2 framhåller motionärerna att man motsätter sig ett förslag att höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Slutligen föreslås i yrkande 4 att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning skall överföras till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheter från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt.

I motion Sf382 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs i yrkande 2 att arbetsgivare ges en lagreglerad rätt att kräva sjukintyg av sina anställda från första sjukdagen. I yrkande 7 begär motionärerna att en mer ingående granskning av arbetsförmågan skall göras efter sex månaders sjukskrivning.

### *Folkpartiet*

I motion Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 1 i denna del begärs att riksdagen anvisar 4 100 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Historisk SGI, rätt för arbetsgivare att begära läkarintyg från första dagen, kostnader för trafikskadade överförs till trafikförsäkringen, ej höjning av inkomsttaket, finansiell samordning, rehabiliteringsgaranti m.m. medför besparingar på anslaget.

I motion Sf384 begär Bo Könberg m.fl. (fp) i yrkande 3 ett tillkännagivande om finansiell samordning mellan Försäkringskassan och sjukvården under en övergångsperiod innan Folkpartiets förslag om s.k. vårdregioner har startats. Motionärerna framhåller att samordningen skall innebära mer lokala initiativ för bättre hälsa, kortare väntetider och kortare sjukskrivningstider. Vidare skall en utveckling av landstingens arbete med att skriva sjukintyg och värdera arbetsförmågan ske. I motionens yrkande 4 begärs tillkännagivanden om att läkarintyg som ligger till grund för mer än fyra veckors sjukskrivning skall prövas av en försäkringsläkare som träffar patienten och om en rehabiliteringsgaranti. Som huvudregel skall ersättningen bortfalla om den försäkrade inte medverkar till rehabiliteringen. Även Marita Aronson anför i motion So423 yrkande 1 i denna del att en

rehabiliteringsgaranti skall införas. Ana Maria Narti (fp) tar i motion Sf213 yrkande 1 upp frågor om finansiell samordning och rehabiliteringsgaranti. I motion Sf384 yrkande 7 begär motionärerna att arbetsgivaren skall få besluta om när läkarintyg skall krävas vid sjukfrånvaro.

I motion So640 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 9 att regeringen återkommer med lagförslag angående närståendepenning för att förlänga den möjliga tiden från 60 till 120 dagar från årsskiftet. Närståendepenning bör även möjliggöras vid mindre allvarliga sjukdomar än dagens regler kräver och den till närståendepenning berättigade kretsen bör vidgas.

#### *Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf428 yrkande 25 i denna del att riksdagen anvisar 6 291 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Historisk SGI, rätt för arbetsgivare att begära läkarintyg från första dagen, kostnader för trafikskadade överförs till trafikförsäkringen, ej höjning av inkomsttaket, rehabiliteringsförsäkring, flexibel ersättningsnivå m.m. medför besparingar på anslaget. I samma motions yrkande 5, liksom även i motion A417 yrkande 12 av Annelie Enochson m.fl. (kd), begärs att en ny rehabiliteringsförsäkring införs som bygger på den modell som föreslagits av Gerhard Larsson i utredningsbetänkandet SOU 2000:78 och med en offentlig aktör. Motionärerna anser att det är Försäkringskassan som skall vara denna aktör och således ha erforderliga resurser därtill. Motionärerna anser vidare att det är viktigt att reformen får genomslag så fort som möjligt. Framgångsrik rehabilitering är mycket lönsam samhälls-ekonomiskt. Riksdagen bör fatta ett principbeslut och begära att regeringen påbörjar erforderligt lagstiftningsarbete. I motion Sf428 yrkandena 6 och 7 begärs att regeln om att en rehabiliteringsutredning alltid skall göras av arbetsgivarna upphör till förmån för att en friskförsäkring införs respektive att arbetsgivare skall få en personlig arbetsplatsrådgivare som stöd både när det gäller rehabiliteringsverksamhet generellt och i enskilda fall. I motionens yrkanden 12, 14 i denna del, 16, 19, 20 och 22 begärs olika tillkännagivanden om sjukförsäkringen. Motionärerna anser att läkarna har ett ansvar för att precisionen i sjukskrivningarna ökar och att en tydligare koppling mellan läkarnas sjukskrivning och kostnadsansvaret behövs. Den sammantagna och långsiktiga konsekvensen av att ta en person ur arbetslivet måste bedömas ur ett helhetsperspektiv. Arbetsgivare skall ha rätt att begära läkarintyg från första sjukdagen. Vidare bör en individanpassad flexibel ersättningsnivå mellan 25 och 100 % införas. Även Sven Brus och Yvonne Andersson (kd) och Johnny Gylling och Kenneth Lantz (kd) anser detta i motionerna Sf346 i denna del respektive Sf366. Vidare anser motionärerna i motion Sf428 att SGI skall utgöras av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Yrkandet framställs även av Göran Hägglund m.fl. (kd) i motion Sf432 yrkande

16. Motionärerna i Sf428 motsätter sig ett förslag om att höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Slutligen anser motionärerna att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning skall överföras till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhälls-ekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheter från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt.

#### *Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf405 i denna del att riksdagen anvisar 4 050 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Historisk SGI, rätt för arbetsgivare att begära läkarintyg från första dagen, kostnader för trafikskadade överförs till trafikförsäkringen, ej höjning av inkomsttaket, rehabiliteringsgaranti m.m. medför besparingar på anslaget.

I motion Sf335 begär Birgitta Carlsson m.fl. (c) olika tillkännagivanden i yrkandena 7–11. Motionärerna anser att arbetsgivarna skall ha möjlighet att begära sjukintyg från första dagen. Försäkringskassan skall alltid konsultera försäkringsläkare då den börjar hantera sjukfall med svårbedömda diagnoser. Efter fyra veckors sjukfrånvaro skall den sjukskrivne genomgå en undersökning av en försäkringsläkare. Försäkringskassan skall ha huvudansvaret för att genomföra rehabiliteringsutredning. Arbetsgivarna skall vara skyldiga att bistå med uppgifter. En rehabiliteringsgaranti bör införas, som bl.a. innebär att en rehabiliteringsplan upprättas efter fyra veckors sjukskrivning. Om den försäkrade inte samarbetar skall ersättningen kunna dras in. Den försäkrade skall ha en kontaktperson – en s.k. rehabiliteringslots. I motion So552 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 12 framhåller motionärerna att en rehabiliteringsgaranti även skall omfatta de sjukdomsgrupper som har liten möjlighet att återgå till arbete, t.ex. funktionshindrade. Motionärerna i motion Sf335 anför vidare i yrkandena 13 och 17 att en avstämning skall ske efter sex månaders sjukskrivning, varvid arbetsförmågan skall prövas mot hela arbetsmarknaden. Prövningen skall upprepas var sjätte månad. Slutligen anser motionärerna att SGI skall utgöras av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI.

#### *Arbetsgivarnas medfinansieringsansvar*

Per Westerberg m.fl. (m) anser i motion Sf425 yrkande 3 att arbetsgivarnas medfinansieringsansvar efter andra sjukveckan skall slopas fr.o.m. årsskiftet. Förslaget finansieras genom en motsvarande höjning av arbetsgivaravgifterna. Yrkanden med denna innebörd framställs även i motionerna Sf233 yrkande 4 av Ewa Thalén Finné och Magdalena Andersson (m), Sf384 yrkande 1 av Bo Könberg m.fl. (fp), A259 yrkande 3 och A369 yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Kr376 yrkande 12 av Lennart Kollmats m.fl. (fp), N306 yrkande 5 av Mia Franzén (fp), Sf428 yrkande

15 och N480 yrkande 20 av Göran Hägglund m.fl. (kd), N478 yrkande 15 av Maria Larsson m.fl. (kd), Sf335 yrkande 5 av Birgitta Carlsson m.fl. (c), N308 av Maria Larsson m.fl. (kd, m, c, fp) och Sf305 av Håkan Larsson m.fl. (c, m, fp, kd).

Billy Gustafsson (s) anser i motion Sf359 att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att genomföra en riktad informationssatsning till egna företagare om det verkliga medfinansieringsansvar arbetsgivare har. Motionären pekar på att det finns begränsningar i ansvaret i form av ett fribelopp om 12 000 kr och ett utgiftstak om 4 % av den totala lönesumman i företaget. Dessutom har försäkringen mot sjuklönekostnader åter öppnats för nytecknande.

### *Övriga motioner*

#### *Sjuklön*

Bengt-Anders Johansson (m) begär i motion Sf326 att arbetsgivarnas sjuklöneansvar skall slopas. Motionären framhåller att sjuklöneansvaret är ett av hindren för arbetsgivare att anställa. Detta märks mest hos de mindre och hos de riktigt små företagen. Dessutom har det visat sig att arbetsökande delas in i två grupper; de som har en sjukdomshistoria som förväntas vara bra för företaget, och de som inte har det.

I motionerna N480 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 21, A417 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 11 och N478 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 16 begärs att sjuklöneperioden skall halveras för små företag. Anne-Marie Pålsson och Ewa Thalén Finné (m) anser i motion Sf271 att man bör finna former som lindrar de små och medelstora företagens sjuklöneansvar. Som exempel nämns borttagande av sjuklöneansvaret mot en något högre arbetsgivaravgift. Lennart Beijer (v) anser i motion Sf303 att sjuklönesystemets effekter för små företag bör utredas. Motionären framhåller bl.a. att 14 dagar sjuklön för små företag innebär en stor risk som försvårar anställningar och att utestängningseffekter för vissa grupper uppkommer.

Claes Västerteg och Johan Linander (c) begär i motion Sf230 ett tillkännagivande om att arbetsgivare inte skall betala sjuklön vid sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och övriga fritidsaktiviteter. Sjuklön skall bara utges vid ordinär och arbetsrelaterad sjukfrånvaro.

#### *Sjukpenninggrundande inkomst*

Anders Karlsson (s) begär i motion Sf316 en översyn av den s.k. sexmånadersregeln så att tydlighet om dess innebörd skapas.

Lennart Axelsson m.fl. (s) och Mariam Osman Sherifay och Cinnika Beiming (s) anser i motionerna Sf325 respektive Sf418 att SGI bör kunna beräknas på retroaktiva lönepåslag.

### *Sjukpenningfrågor*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf382 yrkande 1 olika tillkännagivanden om ändringar i lagen om allmän försäkring och sjuklönelagen. Motionärerna anser att sjukdom skall bedömas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att sjukskrivning endast skall tillåtas vid sjukdom. Vidare skall skyldighet för den sjukskrivne att intyga nedsatt arbetsförmåga återinföras. Deltidssjukskrivningen bör även göras mer flexibel. Det bör således vara möjligt att bl.a. vara sjukskriven endast en timme om dagen eller från vissa arbetsuppgifter eller genom att vara på jobbet på heltid men arbeta med halv arbetstakt. Det bör även vara möjligt att vara sjukskriven men genomgå utbildning. I motionens yrkande 9 i denna del begärs ett tillkännagivande om sänkt ersättning i sjukförsäkringen. Motionärerna anser att ersättningsnivån fr.o.m. andra budgetåret efter ett regeringsskifte skall sänkas till 70 % av SGI efter sex månaders sjukskrivning.

I motion Sf384 yrkandena 8, 11 och 13 begär Bo Könberg m.fl. (fp) olika tillkännagivanden. Motionärerna anser att det behövs tydliga försäkringsmedicinska riktlinjer för sjukskrivning. Bland annat bör ett nytt striktare och tydligare sjukdomsbegrepp införas. Läkare och Försäkringskassan bör även fokusera på patientens förmåga att arbeta, inte oförmåga. Slutligen anser motionärerna att läkare med viss specialistutbildning inte bör kunna skriva sjukintyg vid längre tids sjukpenning med diagnoser inom en annan medicinsk specialitet.

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf428 yrkande 2 ett tillkännagivande om ett brett och långsiktigt perspektiv för att förebygga ohälsans orsaker. Motionärerna framhåller att människors möjligheter att få hela livspusslet att gå ihop påverkas av den förda politiken. I motionens yrkande 13 begärs att läkarintygen utformade av Försäkringskassan och Socialstyrelsen skall vara obligatoriska och benämnas "friskintyg" för att i större mån fokusera vid det friska. Läkare som låter bli att följa de nya reglerna skall kunna förlora rätten att skriva läkarintyg. Mer utförlig information om arbetsuppgifterna bör även inhämtas vid sjukskrivningen.

I motion Sf335 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 1 tillkännagivanden om en tydlig arbetslinje och en mer aktiv roll för försäkringsadministrationen i arbetet mot sjukfrånvaron. Motionärerna anser att Försäkringskassan mycket mer aktivt bör kontrollera, rehabilitera och motivera både sjukskrivna och arbetsgivare. I motionens yrkanden 4 och 6 begärs tillkännagivanden om ett tydligt arbetsmål i sjukförsäkringen och om nationella riktlinjer för sjukskrivning. I yrkande 18 begär motionärerna att arbetsmarknadens parter skall involveras i arbetet för att minska sjukfrånvaron, bl.a. med avseende på de avtalade försäkringarna.

Ann-Christin Ahlberg (s) begär i motion Sf327 att de lägsta ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen ses över. Hon menar att många som i dag lever på sjukpenning har en inkomst som medför stora ekonomiska problem.

Rigmor Stenmark (c) anser i motion Sf225 att kontakt mellan Försäkringskassan, läkare och arbetsgivare skall etableras redan när den försäkrade sjukanmäler sig.

I motion Sf228 begär Marietta de Pobaix-Lundin (m) ändringar i lagen om allmän försäkring så att pensionärer som arbetar inte missgynnas i sjukpenninghänseende.

Marita Aronson m.fl. (fp) framhåller i motion So423 yrkande 1 i denna del att ohälsotalet i Västra Götaland är cirka en dag högre än riksgenomsnittet. Genom bättre styrning av hur sjukskrivningarna går till kan fler människor komma tillbaka till arbete.

Frågan om att kunna kombinera deltidssjukskrivning med deltidstudier med studiemedel tas upp i flera motioner: Ub381 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp) yrkande 2 i denna del, Ub588 av Torsten Lindström m.fl. (kd) yrkande 5, Sf212 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m), Sf270 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (c), Sf276 av Maria Larsson (kd), Sf344 av Marita Ulvskog och Kurt Kvarnström (s) i denna del, Sf417 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (s) och Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 6 i denna del.

Vidare tas frågan om mer flexibla sjukskrivningsnivåer upp i motionerna A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 22, Sf207 av Marietta de Pobaix-Lundin (m), Sf248 av Heli Berg (fp), Sf256 av Hans Hoff och Majléne Westerlund Panke (s), Sf262 av Inger Lundberg m.fl. (s), Sf298 av Krister Örnfjäder (s), Sf301 av Rigmor Stenmark och Birgitta Sellén (c), Sf356 i denna del av Roger Tiefensee och Agne Hansson (c), Sf368 av Helene Petersson (s) och Sf411 av Britta Rådström och Karl Gustav Abramsson (s).

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf382 yrkande 9 i denna del ett tillkännagivande om ökad självrisk i sjukförsäkringen. Motionärerna anser att en andra karensdag skall införas fr.o.m. andra budgetåret efter ett regeringsskifte.

Även Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf428 yrkande 17 ett tillkännagivande om ytterligare en karensdag fr.o.m. 2007 med bibehållet högriskskydd på tio dagar. Arbetsgivaravgiften skall i stället höjas för företagen med 0,23 procentenheter för att utgiftsminskningen skall komma staten till del.

Anders Wiklund m.fl. (v) och Mia Franzén (fp) tar upp frågan om en slopad karensdag i motionerna A368 yrkande 23 respektive Sf235 yrkande 4.

Frågan om ett karensavdrag i stället för karensdag så att vissa anställda inte missgynnas tas upp i motionerna Sf428 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 18, A368 yrkande 24 av Anders Wiklund m.fl. (v), Sf294 av Martin Andreasson (fp) och Sf319 av Sonia Karlsson (s).

Kerstin Andersson m.fl. (s) begär i motion Sf374 ett tillkännagivande om behovet av att se över möjligheterna att förbättra samordningen mellan arbetsgivarens och Försäkringskassans ansvar vid utbetalning av ersättning under sjukdom. Motionärerna framhåller att det kan vara problematiskt att få övergången dem emellan att löpa friktionsfritt.

Louise Malmström (s) begär i motion Sf407 ett tillkännagivande om att överväga olika åtgärder för att förhindra lång väntetid vid sjukpenning. Motionären önskar en översyn vad gäller den enskildes rätt till ersättning under den väntetid som den enskilde själv inte kan påverka utan som beror på arbetsgivaren och Försäkringskassan.

Raimo Pärssinen (s) anser i motion Sf351 att sjukpenning inte bör kunna nekas retroaktivt medan Berit Högman och Marina Pettersson (s) i motion Sf414 framhåller att den försäkrade bör få kunskap om att ett beslut om avslag kan innebära att sjukpenning uteblir retroaktivt.

I motion Sf409 av Inger Lundberg (s) begärs att arbetsgivare och behandlande läkare skall informeras om indragen sjukpenning i syfte att den försäkrade inte skall behöva drabbas därför att denne inte har förstått innebörden av beslutet.

Ulla Wester och Siw Wittgren-Ahl (s) begär i motion Sf288 ett tillkännagivande om Försäkringskassans arbets sätt. Motionärerna anser att Försäkringskassan bör utveckla arbetsrutiner där handläggaren kontaktar arbetsgivare och företagshälsovård, besöker arbetsplatsen och efter en bedömning av rimliga anpassningsmöjligheter beslutar om sjukpenning skall utgå.

I flera motioner framhålls vikten av att myndigheternas kriterier och bedömningar stämmer överens så att vissa personer inte "hamnar mellan stolarna" och inte får ersättning från någon myndighet, t.ex. varken från Försäkringskassan eller arbetslöshetskassan. Tillkännagivanden med sådan innebörd har begärts i motionerna So706 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 7, A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 18, Sf214 av Jan-Olof Larsson (s), Sf215 av Hans Hoff (s), Sf258 av Ingemar Vänerlöv (kd), Sf323 av Billy Gustafsson och Johan Löfstrand (s), Sf354 av Britta Rådström och Lars Lilja (s), Sf367 av Kerstin Andersson m.fl. (s), Sf375 av Rolf Lindén m.fl. (s), Sf380 av Mona Jönsson (mp) yrkande 1, Sf399 av Raimo Pärssinen m.fl. (s), Sf408 av Inger Lundberg m.fl. (s) yrkande 2 och Sf346 i denna del av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd).

Inger Lundberg m.fl. (s) anser i motion Sf408 yrkande 1 att regeringen bör överväga olika möjligheter för att förhindra lång väntetid vid prövning av sjukpenning. Vid överklagan av indragen sjukpenning kan handläggningstiden uppgå till ett antal veckor, och under denna period är den enskilde inte berättigad till sjukpenning.

I motion Sf297 yrkandena 1–4, 6–12 av Sten Tolgfors (m) begärs olika tillkännagivanden. Som olika faktorer som kan påverka sjuktalen framhåller motionären ökade möjligheter för människor att styra sina egna liv, förändrade attityder till sjukförsäkringen, myndigheters missbruk av för tidspensioneringen, god rehabilitering, åtgärder för att det inte skall löna

sig att byta ersättningssystem, ökad rörlighet på arbetsmarknaden, etablerande av enskilda alternativ inom offentligfinansierad verksamhet samt ersättningsnivån i sjukförsäkringen. Vidare anför motionären att dagens sjukskrivningar inte beror på att Sverige har sämre arbetsmiljö än andra länder, att de ger enorma välfärdsförluster för både enskilda och staten samt att sjukskrivning endast skall användas då det är en del av en behandling och grundas på att arbetsförmågan av hälsoskäl är nedsatt.

Ingrid Burman m.fl. (v) anser i motion Sf265 att ett projekt bör initieras med möjlighet för sjukgymnaster att ansvara för sjukskrivningarna av patienter med långvariga problem från rörelseapparaten. Projektet bör genomföras inom ett avgränsat område under två år och därefter utvärderas. Samma yrkande framställs i motion A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 27. Även Carina Moberg (s) anser i motion Sf415 att sjukgymnaster bör ges rätt att bedöma arbetsförmågan hos patienter med besvär från rörelseorganen.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf335 yrkande 2 ett tillkännagivande om kvinnoperspektivet i arbetet för att minska sjukfrånvaron. Mia Franzén (fp) begär i motion Sf235 yrkande 1 ett tillkännagivande om att låta utreda hur sjukskrivningar till följd av psykisk ohälsa bland kvinnor kan kopplas till lönenivå före sjukskrivning, möjligheten att påverka sin arbetstid samt hemmavarande barn.

Beträffande rätten till sjuklön och sjukpenning vid frivilliga icke medicinskt betingade skönhetsoperationer anser Nina Lundström och Martin Andreasson (fp) i motion Sf241 att det behövs en utredning som överväger en begränsning avseende denna rätt. Lena Adelsohn Liljeroth (m) framhåller i motion Sf245 att arbetsgivare blir mer selektiva vid nyanställningar när de tvingas att betala sjuklön för frivilliga estetiska operationer.

I motion MJ442 av Ingrid Burman m.fl. (v) begärs i yrkande 4 att Försäkringskassan ser över enhetligheten och rättssäkerheten i bedömningarna vad gäller elallergi och elöverkänslighet. Beträffande elöverkänslighet begär Lotta Hedström och Mona Jönsson (mp) i motion Bo277 yrkande 12 en översyn av Försäkringskassans praxis att skärpa sjukpenningkraven.

Luciano Astudillo och Veronica Palm (s) begär i motion Sf342 ökad forskning om frågorna varför antalet sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa, depressioner och utslagning bland ungdomar ökar.

### *Rehabilitering*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf384 yrkande 6 i denna del att det skall vara möjligt för sjukskrivna och förtidspensionärer att ”ta med sig” sin sjukpenning eller förtidspension till en ny arbetsgivare som därmed under en prövotid får en lägre kostnad för anställningen.

I motion So646 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om rätten till arbete. Motionärerna framhåller att bl.a. Fountain House arbetar med övergångsarbeten för personer



med psykiska funktionshinder. Motionärerna anser att ersättning bör utgå för kontaktperson hos arbetsgivare som anställer personer med psykiska problem.

I motion Sf216 av Jan Ertsborn och Linnéa Darell (fp) begärs regel förändringar så att statliga medel hos Försäkringskassan och arbetsförmedlingarna kan användas till att stödja den verksamhet med rehabilitering av långtidssjuka som pågår på Fontänhusen.

Camilla Sköld Jansson m.fl. (v) begär i motion A366 yrkande 2 att det bör uppdras åt Försäkringskassan att utarbeta riktlinjer för beaktande av arbetsplatsinflytande i rehabiliteringsarbetet. Motionärerna framhåller att eftersom Försäkringskassan är involverad i bedömningen av arbetsgivares rehabiliteringsåtgärder, bör den även se över arbetsorganisationen mer brett och då även beakta inflytande- och medbestämmandeaspekter.

Anders Wiklund m.fl. (v) begär i motion A368 yrkandena 11, 15 och 17 några tillkännagivanden. Motionärerna framhåller att alla skall ha rätt till en kvalificerad rehabilitering syftande till fortsatt deltagande i arbetslivet. Det bör därför utredas hur en obligatorisk rehabiliteringsförsäkring kan utformas och finansieras. Vidare bör Försäkringskassan ges i uppdrag att utveckla metoder för ett stärkt genusperspektiv när det gäller bedömningar och åtgärder angående rehabilitering och i detta avseende även hitta lämpliga metoder för att utveckla nödvändigt statistiskt underlag. Motionärerna anser även att arbetet med avstämningsmöten behöver följas upp. Försäkringskassan bör därför ges i uppdrag att genomföra en sådan uppföljning. I motionens yrkande 13 begärs att långtidssjukskrivna som bedöms ha behov av att uppgradera kompetens eller byta yrkesinriktning för att kunna återgå till arbetslivet, skall få möjlighet att uppbära rehabiliteringspenning under den tid då studier bedrivs.

Ana Maria Narti (fp) begär i motion Sf213 yrkandena 2–5 olika tillkännagivanden. Motionären anser att Försäkringskassans resurser för rehabilitering inte skall användas huvudsakligen till utredningar, utan för köp av behandling, arbetsträning och liknande. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivare, Försäkringskassan och landsting måste även bli tydligare. Försäkringskassan bör ta större ansvar för rehabilitering på mindre arbetsplatser och erbjuda rehabilitering åt dem som inte har någon arbetsgivare. Dessa får inte diskrimineras med avseende på rehabilitering. Behandlingar måste sättas in snabbt även för dem som inte har någon arbetsgivare. Specialiserade centrum för rehabilitering bör få starkt stöd av myndigheterna.

Allan Widman (fp) framhåller i motion Sf246 att det behövs ett system som innebär att arbetsgivaren premieras om en långtidssjuk kan lockas tillbaka till arbetet, exempelvis rabatt på de sociala avgifterna.

Billy Gustafsson och Louise Malmström (s) framhåller i motion Sf357 att Östergötland är ett lämpligt län för genomförande av ett planerat pilotprojekt för att hjälpa långtidssjukskrivna tillbaka i arbete.

Anne Marie Brodén (m) anser i motion So430 yrkande 1 att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att pröva möjligheterna att korta sjukskrivningstider genom att stimulera användning av massage i såväl förebyggande som behandlande syfte.

I motion So547 yrkande 6 av Mia Franzén (fp) begär motionären att rehabilitering och individuellt anpassat stöd genom företagshälsovårdens och Försäkringskassans försorg skall erbjudas även dem med psykiska besvär och sjukdomsdiagnoser.

Christina Axelsson m.fl. (s) framhåller i motion Sf393 att insatser i form av arbetslivsinriktad rehabilitering bör öka.

I motion Kr333 yrkande 4 av Maria Larsson (kd) begärs att folkhögskolan ges mandat att vara en auktoriserad anordnare av rehabiliteringsuppdrag och att Försäkringskassan bör prioritera folkhögskolan vid sina upphandlingar av rehabilitering.

Mona Jönsson (mp) begär i motion Sf380 yrkande 2 ett tillkännagivande om vikten av brukarvänliga försäkringssystem. Systemen bör anpassas efter brukarens behov och brukarna bör kunna kräva att snabbt få hjälp för att kunna komma tillbaka till arbete eller för att i övrigt kunna delta i samhället.

Marita Aronson m.fl. (fp) anför i motion So423 yrkande 1 i denna del att det måste bli lättare för en sjukskriven att pröva ett annat arbete än det arbete som denne har sjukskrivits ifrån.

Mikaela Valtersson m.fl. (mp) framhåller i motion Ub381 yrkande 2 i denna del att långtidssjukskrivna bör kunna studera i större utsträckning med bibehållen sjukpenning.

I motionerna Sf226 av Kaj Nordquist (s), Sf253 av Yvonne Ångström (fp) och Sf394 av Carin Lundberg och Britta Rådström (s) begärs att arbetsmarknadsmyndighet bör ha ansvaret för synskadades rehabilitering m.m. eftersom kunskapen om de synskadade finns där.

Heli Berg (fp) begär i motion Sf249 att frågan om ekonomiskt stöd till personer som till följd av nödvändig vidareutbildning av ledarhund drabbas av kostnader eller förlorad arbetsinkomst utreds.

I motion A276 av Anders Wiklund m.fl. (v) begärs i yrkande 1 en översyn av regelsystemet när det gäller arbetshjälpmedel. Motionärerna anser att frågan om arbetsmiljölagens bestämmelser bör ses över med avseende på om arbetsgivaransvaret tolkas felaktigt och urholkar samhällets ansvar att ge hjälpmedel till den som är i behov av dessa. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om ett förslag till en bättre anpassning av nödvändig facklitteratur för läshandikappade. Motionärerna framhåller att det behöver införas en regel där det klart framgår att facklitteratur är ett arbets-hjälpmedel.

Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) begär i motion So424 yrkande 17 ett tillkännagivande om att verka för en bättre finansiell samordning av de samlade offentliga resurserna för vård och ohälsa. En utredning om en generell

modell för finansiell samordning bör tillsättas. I första hand bedöms en modell där sjukvården övertar en viss del av kostnadsansvaret för sjukskrivningar vara att föredra.

I motion So365 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om en förbättrad samordning mellan olika myndigheter. Motionärerna framhåller att en fungerande rehabilitering och samverkan mellan olika berörda myndigheter ofta är en förutsättning för att funktionshindrade skall kunna leva ett normalt liv.

I motionerna Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 2 och So432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 1 begärs att Försäkringskassan och landstingen slås samman i s.k. vårdregioner med fullt ansvar för sjukvård och sjukförsäkring.

Göran Hägglund m.fl. (kd) anför i motion Sf428 yrkande 23 att lagen om finansiell samordning begränsar möjligheterna till samordning och förhindrar värdefulla lokala initiativ. Kristdemokraternas förslag till rehabiliteringsförsäkring har ett individperspektiv som nu saknas.

I motion Sf335 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 16 ett mer tillåtande regelverk för finansiell samordning. Motionärerna framhåller bl.a. att två myndigheter eller huvudmän skall kunna samarbeta och att resurserna bör få uppgå till 10 % av respektive myndighets budget. Kraven på att alla myndigheter skall bidra lika mycket skall slopas.

I motion A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om samverkan mellan myndigheter. En översyn bör göras av berörda myndigheters organisatoriska samverkan kring långtidssjukskrivnas och förtidspensionerades behov av insatser samt hur denna samverkan kan förbättras och effektiviseras. Främst berörs samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsmarknadsverket.

Lars Gustafsson (kd) begär i motion Sf211 en ny lagstiftning om finansiell samordning som flyttar ned fler beslut på lokal nivå.

Anne Marie Brodén (m) begär i motion Sf257 ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna till någon form av finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Bland annat bör samverkan inriktas på rehabilitering av sjukskrivna där det går att uppnå konkreta och snara resultat. Försäkringskassan bör inleda samverkan med sjukvården för att åstadkomma en snar rehabilitering.

Marie Wahlgren m.fl. (fp) anser i motion Sf291 att Region Skåne bör bli försökslän för en integration mellan Försäkringskassan, sjukvård och rehabilitering.

Anders Larsson och Staffan Danielsson (c) anser i motion Sf315 att ansvaret för och ersättningen i sjukförsäkringssystemet bör överföras till landstingen.

I motion Sf400 av Louise Malmström och Billy Gustafsson (s) begärs att möjligheterna att låta de kommuner som arbetat med Socsam fortsätta med detta skall ses över.

Marita Aronson m.fl. (fp) begär i motion So423 yrkande 2 att Västra Götalandsregionen på kort sikt görs till försöksregion för finansiell samordning. På längre sikt bör regionen få bilda en vårdregion.

I motion A415 av Mona Berglund Nilsson m.fl. (s) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att samverkan skall användas i större utsträckning för att undvika utslagningseffekter. Motionärerna framhåller att finansiell samordning innebär att samhällets resurser skall användas mer effektivt för att bättre tillgodose människors olika behov av rehabilitering. Lika viktigt är att undvika att människor hamnar i en gråzon mellan olika myndigheter.

#### *Närståendepenning*

I motionerna 2004/05:Sf358 yrkande 5 och Sf390 yrkande 5 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) begärs tillkännagivanden om att se över hur anhörgivårdarens arbete på ett bättre sätt kan tas i beaktande i pensions- och socialförsäkringssystemet. Motionärerna anser att frågan om de anhöriga enbart skall få olika typer av ekonomiskt stöd eller om de skall kunna anställas och omfattas av trygghetsförsäkringar och pensionsavtal måste lyftas fram.

I motion 2004/05:So40 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd, m, fp, c) begärs i yrkande 8 en förlängning av perioden med närståendepenning samt möjligheter för fler anhöriga att vårda samtidigt. Det ökar tryggheten för patienten och avlastar de anhöriga i en svår situation.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet redovisar i de olika avsnitten om arbetsgivarnas kostnadsansvar, sjukpenningförsäkringen, rehabilitering m.fl. frågor dels skälen för utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden som har betydelse för medelsanvisningen, dels utskottets ställningstaganden till övriga motionsyrkanden. Utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden med betydelse för medelsanvisningen liksom till regeringens förslag till medelsanvisning redovisas nedan i avsnittet Förslag rörande medelsanvisning till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

#### *Arbetsgivarnas medfinansieringsansvar*

Beträffande arbetsgivarnas medfinansieringsansvar för sjukpenningkostnader har utskottet i betänkande 2004/05:SfU5 ställt sig bakom regeringens förslag om en sådan medfinansiering. Utskottet har därvid bl.a. uttalat att det enligt utskottets mening är viktigt i kampen mot ohälsan att det finns ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att genom förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder minska sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Genom förslaget om medfinansiering får arbetsgivaren ett ansvar för och samtidigt en möjlighet att påverka kostnaderna för sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Utskottet har vidhållit sitt ställningstagande i yttrande 2005/06:SfU1y. Utskottet finner inte skäl till annan bedömning nu. Därmed avstyrks motio-

nerna Sf425 yrkande 3, Sf233 yrkande 4, Sf384 yrkande 1, A259 yrkande 3, A369 yrkande 2, Kr376 yrkande 12, Sf428 yrkande 15, N306 yrkande 5, N480 yrkande 20, N478 yrkande 15, Sf335 yrkande 5, N308 och Sf305.

I samband med införandet av medfinansieringsansvaret utgick skriftlig information om detta från Försäkringskassan till samtliga arbetsgivare. Försäkringskassans Kundcenter för arbetsgivare informerar om vad särskild sjukförsäkringsavgift och annat som rör sjukskrivning eller sjukfrånvaro innebär för arbetsgivare. Information kan även hämtas via Internet exempelvis hos Försäkringskassan och Svenskt Näringsliv. Med det anförda avstyrks motion Sf359.

### *Sjuklön*

Enligt utskottets mening är det viktigt att det finns ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att genom förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder minska sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Genom sjuklöneperioden har arbetsgivare fått ett ansvar för och en möjlighet att påverka kostnaderna för sjukfrånvaron på arbetsplatsen. I samband med införandet av ett högkostnadsskydd den 1 juli 2003 upphörde möjligheten för arbetsgivare, som inte tidigare tecknat sig, att ansluta sig till en småföretagsförsäkring mot kostnader för sjuklön. I och med arbetsgivarnas medfinansieringsansvar infördes öppnades försäkringen åter för nytecknande. Försäkringen gäller för företag vars sammanlagda lönekostnader inte beräknas överstiga 130 prisbasbelopp. Sjuklöneperioden och medfinansieringsansvaret kan av småföretagare upplevas som en risk. Trots företagets möjligheter att försäkra sig och det särskilda högriskskyddet, kan sjuklöneperioden bidra till att människor med återkommande sjukperioder stängs ute från arbetsmarknaden. Utskottet anser därför att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare bör komma till stånd under 2006. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sf303 och avstyrker motionerna N480 yrkande 21, A417 yrkande 11, N478 yrkande 16, Sf271 och Sf326.

Beträffande motionen om att från sjuklönesystemet utesluta ersättning vid olyckor i samband med idrottsutövande och andra fritidsaktiviteter behandlade utskottet frågan bl.a. i betänkande 2004/05:SfU1. Utskottet anförde att en sådan lösning skulle kunna få vissa oönskade effekter, t.ex. ett framtvingande av privata lösningar med en samtidig risk för underförsäkring liksom vissa gränsdragningsproblem i förhållande till av arbetsgivare, helt eller delvis, bekostade aktiviteter. Utskottet kunde vidare förutse att krav skulle kunna komma att resas på att även andra kategorier skulle undantas. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker därmed motion Sf230.

*Sjukpenninggrundande inkomst*

Motionsyrkanden om att SGI skall beräknas på historisk inkomst har utskottet vid flera tillfällen avstyrkt, senast i betänkande 2004/05:SfU1. Utskottet finner inte anledning att nu inta en annan ståndpunkt. Utskottet noterar dock att det i den ovan nämnda översynen av socialförsäkringarna skall övervägas hur den ersättningsgrundande inkomsten i sjukförsäkringssystemet skall definieras och beräknas.

Enligt 1 § RFV:s föreskrifter (RFFS 1998:12) om sjukpenninggrundande inkomst skall vid beräkning av SGI endast beaktas sådana inkomster som en försäkrad tills vidare kan antas komma att få av eget arbete under minst sex månader i följd, eller av eget årligen återkommande arbete. Utskottet har redovisat regelns innebörd i sitt betänkande 2004/05:SfU13. Således innebär sexmånadersregeln inte att en person i realiteten måste ha ett arbete som varar minst sex månader i sträck för att inkomsten skall kunna ingå i beräkningen av SGI. Genom utvecklingen i praxis har slagits fast att om det är den försäkrades avsikt att förvärvsarbeta i minst sex månader, innebär regeln att SGI kan fastställas med utgångspunkt i inkomsten från det aktuella arbetet även i det fall anställningen kan antas pågå kortare tid än sex månader. Utskottet finner, liksom i sitt betänkande 2004/05:SfU13, inte anledning att föreslå riksdagen att göra något tillkännagivande i frågan. Därmed avstyrks motion Sf316.

SGI-utredningen (SOU 2003:50 s. 112–113) har inte ansett sig kunna förorda att SGI skall kunna beräknas på retroaktiva löneavtal, bl.a. på grund av en mer komplicerad och kostnadskrävande administration och en tämligen kraftig ökning av försäkringskostnaderna. Utredningen pekar även på att problemet endast uppstår om avtalsförhandlingarna drar ut på tiden och menar att de avtalslutande parterna bör kunna hantera denna fråga. Utskottet uttalade i betänkande 2004/05:SfU13 att frågan om retroaktiv sjukpenning var föremål för regeringens beredning. Utskottet fann inte anledning att föreslå något tillkännagivande och avstyrkte motionen i frågan. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker därmed motionerna Sf325 och Sf418.

*Sjukpenning*

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i yttrande 2005/06:SfU1y till finansutskottet, konstaterat att orsakerna till den kraftigt ökade sjukfrånvaron är komplexa och att någon enkel lösning på problemet inte står att finna. Orsaker som har framhållits är en åldrande arbetskraft, bristande incitament för arbetsgivare att vidta åtgärder för att minska sjukfrånvaron, hårdare krav i arbetslivet, sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i arbetsgivarnas och försäkringskassornas rehabiliteringsarbete, långa väntetider inom hälso- och sjukvården, förändrade attityder till sjukskrivning hos läkare, enskilda individer och arbetsgivare, läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen, ersättningsystemens utformning och verkningar av sanering av statsfinanserna som ägde rum under 1990-talet. Utskottet delar motionärernas i motion Sf428

bedömning att det behövs ett brett och långsiktigt arbete för att förebygga ohälsans orsaker. Utskottet anser dock inte att det behöver göras ett tillkännagivande om detta. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf428 yrkande 2 och Sf297 yrkandena 1–4 och 6–12.

Beträffande sjukdomsbegreppet enligt AFL noterar utskottet att sjukpenning i princip inte skall kunna utges i andra fall än vid medicinsk nedsättning av arbetsförmågan. I praxis har dock i vissa begränsade fall godtagits att sjukpenning kan utgå vid tillstånd som är jämställda med sjukdom. När det gäller operativa ingrepp har praxis utvecklats så att anledningen till ingreppet inte tillmäts någon betydelse utan bedömningen görs utifrån det sjukdomstillstånd som det operativa ingrepp medfört. I 3 kap. 7 § AFL anges att vid bedömningen av om sjukdom föreligger skall bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2000:121 s. 163 och 164) inte funnit anledning att lämna något förslag om ett inskränkande sjukdomsbegrepp. Enligt utskottets mening medför även de under våren 2003 av riksdagen beslutade åtgärderna för att öka precisionen i sjukskrivningsprocessen att tillämpningen av sjukdomsbegreppet blir mer korrekt. Utskottet noterar även att utredningen om översyn av socialförsäkringarna skall se över frågan om det under senare år skett en glidning i tillämpningen av sjukdomsbegreppet såväl hos läkare och patienter som inom socialförsäkringsadministrationen. Utskottet kan därmed, i likhet med sitt ställningstagande i betänkande 2004/05:SfU1, inte ställa sig bakom en förändring av gällande sjukdomsbegrepp. Med det anförda avstyrks motionerna Sf382 yrkande 1 i denna del, Sf384 yrkande 8 i denna del, Sf241 och Sf245.

Sjukförsäkringen skall ge standardtrygghet genom att ersätta inkomstbortfall upp till en viss nivå. Försäkringssystem som ersätter bortfall av inkomst har stora fördelar framför försäkringar som enbart bygger på en ren grundtrygghetsprincip. Genom inkomstbortfallsprincipen garanteras individen en bestämd standardnivå när han eller hon av olika skäl inte kan försörja sig själv genom arbete, och denna princip bör enligt utskottets mening vara utgångspunkten för försäkringsskyddet även framdeles. Beträffande ersättningsnivån inom sjukpenningen har utskottet i betänkande 2004/05:SfU5 ställt sig bakom regeringens förslag att ersättningsnivån i sjukpenningen skall höjas till 80 % av SGI. Utskottet finner inte anledning att föreslå några tillkännagivanden om vare sig sänkt eller höjd ersättningsnivå. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf327 och Sf382 yrkande 9 i denna del.

Utskottet noterar att ramen för utgiftsområde 10 är beräknad att kunna innefatta kostnader med anledning av ett kommande lagförslag om att inkomststaket inom sjukpenningförsäkringen höjs från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. 1 juli 2006 och att utskottet i sitt yttrande 2005/06:SfU1y ställt sig bakom detta. Utskottet noterar även att inkomsttaket skall höjas också i föräldrapenningen fr.o.m. den 1 juli 2006.

Beträffande frågan om en särskild försäkrans har RFV:s uppföljningar visat att en sådan inte tillför ärendet några nya uppgifter utöver dem som redan finns. Från och med den 1 juli 2003 upphörde skyldigheten för en försäkrad att vid en viss tidpunkt inkomma med en skriftlig särskild försäkrans. I stället skall en sådan försäkrans ges in om Försäkringskassan begär det (prop. 2002/03:89, bet. 2002/03:SfU10, rskr. 2002/03:227). Utskottet ansåg att det saknades skäl att ha kvar ett krav på att den försäkrade vid en viss tidpunkt skall inkomma med försäkrans. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Med det anförda avstyrks motion Sf382 yrkande 1 i denna del.

När det gäller frågan om karensdag i sjukförsäkrings- och sjuklönesystemen har Sjukförsäkringsutredningen i sitt slutbetänkande (s. 167) inte funnit anledning att ifrågasätta att en karensdag är en rimlig initial självrisk för den försäkrade. Utskottet anser att det bör ingå en viss självrisk i systemet och att uppbyggnaden med en karensdag kombinerat med olika högriskskydd, bl.a. vid upprepade sjukfall, utgör en rimlig avvägning. Som utskottet anförde, senast i betänkande 2004/05:SfU1, skulle en ytterligare karensdag innebära alltför stora påfrestningar för redan utsatta gruppers försörjningssituation. Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att införa ytterligare en karensdag, ej heller att nu ta bort en karensdag. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf382 yrkande 9 i denna del, Sf428 yrkande 17, A368 yrkande 23 och Sf235 yrkande 4.

Arbetstagare med koncentrerad arbetstid kan till följd av reglerna om karensdag få en större självrisk än personer med jämnt fördelad arbetstid om karensdagen inträffar under en dag med lång arbetstid. För den som har flera arbetsgivare gör varje arbetsgivare för sig avdrag för en karensdag. Den nuvarande karensdagsbestämmelsen kan således slå orättvist mot vissa försäkrade. Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden avseende denna fråga, men förutsatt att regeringen återkommer i frågan om det visar sig vara möjligt att finna en lämplig åtgärd. Utskottet noterar att frågan om karensavdrag i stället för karensdag har beretts inom Regeringskansliet. Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att ett sådant förslag för närvarande stöter på finansiella svårigheter. Utskottet kan inte föreslå något tillkännagivande i frågan och avstyrker därmed motionerna Sf428 yrkande 18, A368 yrkande 24, Sf294 och Sf319.

Riksdagen beslutade under våren 2003 om ett antal åtgärder som syftar till att stärka sjukskrivningsprocessen. Bland annat skall fokusering ske mer på arbetsförmågan än på arbetsoförmågan. Sjukskrivning på heltid skall därför inte vara ett förstahandsalternativ. Regeringen anger i budgetpropositionen att den avser att under hösten 2005 ge berörda myndigheter i uppdrag att utforma förslag om en mer kvalitetssäkrad, enhetlig och rätts-säker sjukskrivningsprocess. Utgångspunkten för uppdraget är att eventuell arbetsförmåga skall tas till vara i ökad utsträckning. Uppmärksamheten skall mer inriktas på den arbetsförmåga som den försäkrade har och inte på arbetsoförmågan. Sjukskrivningsprocessen skall utformas så att arbets-



linjen främjas. I uppdraget ingår bl.a. att vidareutveckla de metoder som finns för att bedöma den försäkrades arbets- och funktionsförmåga och ta fram beslutsstöd i form av försäkringsmedicinska riktlinjer som vägledning i samband med sjukskrivning. Vidare framgår av budgetpropositionen att Försäkringskassan i samråd med Socialstyrelsen skall fortsätta att vidareutveckla läkarintygen. Utskottet anser att sjukskrivningsprocessen med dessa åtgärder kommer att förstärkas och göras mer precis och anser inte att tillkännagivanden avseende sjukskrivningsprocessen är erforderliga. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf384 yrkandena 8 i denna del och 11, Sf428 yrkande 13, Sf335 yrkandena 1, 4 och 6, Sf288, Sf225 och So423 yrkande 1 i denna del.

En näraliggande fråga är frågan om begränsning av möjligheterna för en läkare med viss specialistutbildning att skriva sjukintyg för längre tids sjukpenning. Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (s. 189) föreslagit att alla läkare skall ha rätt att utfärda läkarintyg men att dessa mera regelmässigt skall kompletteras av annat underlag om Försäkringskassan så bedömer nödvändigt. Utskottet noterar även att det skall vara en läkare med fördjupad utbildning i försäkringsmedicin som skall utfärda det särskilda läkarutlåtandet när t.ex. ett avstämningsmöte inte ger ett tillräckligt beslutsunderlag. Som utskottet anförde i bl.a. betänkande 2004/05:SfU1 har det härigenom skapats garantier för att Försäkringskassan i fortsättningen kommer att kunna få ett fullgott beslutsunderlag. Utskottet anser att det inte finns skäl att begränsa läkares rätt att utfärda läkarintyg för sjukskrivning. Motion Sf384 yrkande 13 avstyrks med det anförda.

Ytterligare en närliggande fråga är om behörigheten att utfärda intyg skall utvidgas. Utskottet uttalade i betänkande 2003/04:SfU1 bl.a. att sjukgymnaster kan fylla en viktig funktion inom sjukskrivningsprocessen och att en försöksverksamhet skulle kunna ge värdefull kunskap. Utskottet, som noterade att en stor del av sjukskrivningarna avser besvär från rörelseorganen, höll fast vid sin uppfattning i betänkande 2004/05:SfU1. En försöksverksamhet borde genomföras i första hand med avseende på denna yrkesgrupp. Såvitt utskottet har erfarit har någon försöksverksamhet inte påbörjats. Utskottet vill därför understryka sitt tidigare ställningstagande. Med det anförda får motionerna Sf265, Sf415 och A368 yrkande 27 anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Beträffande frågan om att involvera arbetsmarknadens parter i arbetet mot ohälsan noterar utskottet att utredningen om översyn av socialförsäkringarna skall pröva förutsättningarna för att stärka kopplingen av utgifterna för socialförsäkringssystemet till arbetsmarknaden och ge arbetsmarknadens parter ett ökat ansvar för och inflytande över socialförsäkringarnas utgiftsutveckling. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf335 yrkande 18.

Beträffande frågan om att kunna vara deltidssjukskriven genom att vistas på arbetsplatsen på heltid men endast arbeta i halv takt uttalade utskottet i betänkandena 2002/03:SfU10 och 2004/05:SfU1 att utskottet

kunde se fördelar med en sådan möjlighet. Emellertid kunde utskottet också se svårigheter för Försäkringskassan att i ett sådant fall kontrollera omfattningen på det arbete som utförs. En sådan ordning skulle kunna leda till att t.ex. halv sjukpenning skulle utges trots att personen i fråga successivt ökat sin arbetsinsats och rätten till sjukpenning därmed kunde ifrågasättas. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf382 yrkade 1 i denna del.

En närliggande fråga är om den försäkrade skall kunna vara deltidssjukskrivnen genom att vara sjukskriven från vissa arbetsuppgifter. I betänkande 2004/05:SfU1 pekade utskottet på att i det läkarintyg som läggs till grund för sjukskrivningen skall, för det fall att arbetsförmågan anses helt nedsatt, anges om anpassade arbetsuppgifter kan möjliggöra sysselsättning på deltid. Det ingår i arbetsgivarens ansvar att anpassa en anställds arbete eller att vid behov omplacera honom eller henne till andra arbetsuppgifter än sådana som denne inte bör utföra till följd av sjukdomen. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf382 yrkande 1 i denna del.

Beträffande frågan om mer flexibla ersättningsnivåer noterar utskottet att Sjukförsäkringsutredningen i sitt slutbetänkande (s. 169–170) lämnade ett förslag om att partiell ersättning skall kunna utgå efter en individuell prövning, dock med lägst 20 %. Enligt utredningen får emellertid förslaget konsekvenser för en rad andra system, och en förutsättning för genomförandet är därför att berörda systems villkor harmoniseras i samband med genomförande av utredningens förslag. Utskottet har tidigare utgått från att frågan är föremål för regeringens överväganden (jfr bet. 2003/04:SfU1 och 2004/05:SfU1). Utskottet, som ser positivt på en ökad flexibilitet av ersättningsnivåerna inom sjukpenningen, har förståelse för frågans komplexitet. Att införa flexibla ersättningsnivåer i sjukpenningen innebär således att långtgående förändringar även måste göras i andra ersättningssystem. Det betyder att en sådan förändring inte kan ske utan ett omfattande underlag. Utskottet utgår dock från att regeringen överväger frågan. Med det anförda får motionerna Sf207, Sf248, Sf256, Sf262, Sf298, Sf301, Sf356 i denna del, Sf368, Sf382 yrkande 1 i denna del, Sf411 och A368 yrkande 22 anses delvis tillgodosedda och avstyrks.

Vad avser frågan om arbetsgivaren skall ha rätt att kräva läkarintyg från den första dagen vill utskottet peka på att Försäkringskassan med nuvarande regler skall, under förutsättning att det finns särskilda skäl som talar för det, självmant eller på framställning av arbetsgivaren ålägga arbetstagarren att genom intyg av läkare styrka nedsättningen av arbetsförmågan från och med en tidigare dag än sjunde kalenderdagen efter sjukanmälningens dag i en pågående sjukperiod, eller från och med den första dagen av varje kommande sjukperiod. Enligt utskottets uppfattning bör Försäkringskassan förbehållas denna rätt. Utskottet beaktar härvid att avgörandet skall träffas på objektiva grunder och inte bli beroende av vilken arbetsgivare den anställde har. Därtill vill utskottet framhålla att det vid en generell

regel om att läkarintyg kan krävas från första dagen kan uppkomma praktiska svårigheter för många försäkrade att införskaffa ett sådant. Utskottet anser således inte att det finns skäl att ändra den nuvarande ordningen.

En annan fråga har utskottet behandlat tidigare. Det är frågan om en modell där kostnaderna för sjukfall och skador till följd av trafiken skall överföras till trafikförsäkringen. Utskottet pekade, senast i betänkande 2004/05:SfU1, på att effekten av en sådan modell skulle bli att vissa sjukdoms- och skadetyper inte längre skulle handhas inom den allmänna försäkringen. Det i sin tur skulle innebära att Försäkringskassans ansvar för den samordnade rehabiliteringen skulle urholkas. Med hänsyn härtill var det enligt utskottet inte aktuellt att låta trafikförsäkringen ta över nu nämnda kostnader. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och principiella uppfattning att en generell försäkring är att föredra framför selektiva lösningar.

En studerande som är helt oförmögen att studera kan få behålla studiemedlet under sjukdom trots att han eller hon inte studerar. Om sjukperioden varar mer än 30 dagar kan studieskulden för tiden därefter avskrivas. Regeringen har i proposition 2004/05:108 uttalat att möjligheterna att kombinera partiell sjukskrivning med studier bör förbättras och att frågan skall utredas. I sitt betänkande 2004/05:SfU13 uttalade utskottet att det var tillfredsställande att regeringen redovisade uppfattningen att deltidstudier och partiell sjukskrivning borde kunna kombineras. Utskottet underströk dock att ett förslag om en regelförändring borde lämnas till riksdagen så snart som möjligt. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Motionerna Ub381 yrkande 2 i denna del, Ub588 yrkande 5, Sf212, Sf270, Sf276, Sf344 i denna del, Sf384 yrkande 6 i denna del och Sf417 får därmed anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Utskottet anser att det alltid skall vara styrkt att arbetsförmågan är ned-satt till följd av sjukdom innan sjukpenning betalas ut. Utskottet noterade i betänkande 2004/05:SfU1 att den ökade precisionen i sjukskrivningsprocessen har medfört att handläggningstiden för beslut avseende försäkrades ersättningsfrågor förlängts. Utskottet ansåg det mycket angeläget att man fann lösningar som även tillgodosåg de försäkrades berättigade krav att inom rimlig tid få ett beslut i ersättningsfrågan. Utskottet förutsatte att regeringen övervägde åtgärder som snarast tillgodosåg detta. Enligt vad utskottet har erfårit skall den ordningen nu råda på Försäkringskassan att om det finns oklarheter i underlaget för bedömning av rätten till sjukpenning skall ett meddelande om detta skickas ut till den försäkrade inom tre dagar. Ärendet skall även prioriteras. Försäkringskassan skall vidare handlägga nya ersättningsanspråk gällande sjukpenning inom 30 dagar i 90 % av alla ärenden. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf407, Sf351, Sf414 och Sf409.

Arbetsgivare skall anmäla ett sjukdomsfall till Försäkringskassan om detta medfört att arbetstagaren haft rätt till sjuklön och sjukperioden och anställningen fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång. En sådan anmälan

skall göras inom sju kalenderdagar från sjuklöneperiodens slut. Utskottet har erfårit att arbetsgivare i alltför stor utsträckning försummar att göra anmälan till Försäkringskassan i rätt tid, vilket således medför en fördröjning av handläggningen hos Försäkringskassan. Utskottet anser att regeringen bör överväga åtgärder så att situationen förbättras. Motion Sf374 får därmed anses tillgodosedd och avstyrks.

Vad avser problemet med att en person kan hamna i den situationen att denne inte bedöms berättigad till någon ersättningsform utan ”hamnar mellan stolarna”, föreligger samverkande insatser mellan olika myndigheter, bl.a. mellan Försäkringskassan och AMS, som har resulterat i en handlingsplan för hur sjukskrivna arbetslösa skall få hjälp av rätt myndighet. Utredningen om översyn av socialförsäkringarna skall även se över frågan om en bättre samordning mellan systemen för dessa försäkringar. Genom den finansiella samordningen har det även gjorts möjligt för Försäkringskassan, länsarbetsnämnder, kommuner och landsting att samverka för en mera effektiv resurshantering vid rehabiliteringsåtgärder. Utskottet uttalade i sitt betänkande 2004/05:SfU1 att det var angeläget att problemet åtgärdades och förutsatte att regeringen övervägde ytterligare åtgärder i syfte att öka samordningen mellan sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna.

Utskottet noterar att arbetslivsministern Hans Karlsson i svar på interpellation 2004/05:520 den 10 maj 2005 har uttalat att han inte tror att det är fel på regelverket och ansvarsfördelningen utan att det finns brister i den praktiska handläggningen. Han har begärt att Försäkringskassan och AMS tillsammans redovisar hur man operativt och praktiskt skall hantera detta i respektive myndighet på ett samordnat, likartat sätt. Slutsatsen är dock att den som har nekats sjukpenning och kommer till arbetsförmedlingen skall bli omhändertagen där.

Utskottet noterar och finner det tillfredsställande att det finns en målsättning att den försäkrade hamnar inom arbetsförmedlingens ansvarsområde för det fall denna har nekats sjukpenning och vänder sig till arbetsförmedlingen för att få hjälp med att få ett arbete. Utskottet anser att denna ordning bör råda. Med det anförda får motionerna So706 yrkande 7, A368 yrkande 18, Sf214, Sf215, Sf323, Sf354, Sf367, Sf375, Sf380 yrkande 1, Sf399, Sf408 yrkande 2 och Sf346 i denna del anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Vad avser samordning mellan Försäkringskassan och kommunens socialtjänst har kommunen det yttersta ansvaret för att de som bor i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Med det anförda avstyrks motion Sf258.

Beträffande frågan om att den enskilde kan ställas utan sjukpenning i samband med att ett beslut om indragen sjukpenning överklagas, vill utskottet peka på att mål som gäller frågor av försörjningskaraktär kan handläggas med förtur. Det finns även möjlighet att begära att förvaltningsdomstol förordnar att beslutet tills vidare inte skall gälla eller i övrigt förordnar om saken. Med det anförda avstyrks motion Sf408 yrkande 1.

I det övergripande målet för socialförsäkringsadministrationen lyfts kravet på likabehandling mellan kvinnor och män fram. Utskottet har i sitt betänkande 2004/05:SfU1 uttalat att det är viktigt att behovet av utbildning i genuskunskap också analyseras i den nya organisationen. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen angivit att det finns särskild anledning att uppmärksamma kvinnors sjukskrivning och att det för att nå det nationella målet är viktigt att anledningarna till kvinnors ökade sjukskrivning uppmärksammas och att tillämpningen av sjukförsäkringen sker korrekt och oberoende av om den försäkrade är man eller kvinna. Regeringen har således gett Försäkringskassan i uppdrag att ta fram en plan för hur könsperspektivet skall integreras i tillämpningen av socialförsäkringen. Försäkringskassan skall utarbeta metoder och arbetssätt för hur handläggarna skall bemöta den försäkrade och handlägga sjukförsäkringsärenden enhetligt och rättssäkert oavsett den försäkrades kön. Inom ramen för uppdraget skall olika metoder och arbetssätt prövas i samarbete med forskare på området. Svaret på regeringsuppdraget har redovisats den 18 oktober 2005. Utskottet har i sitt yttrande till finansutskottet 2005/06:SfU1y uttalat att även om regeringen vidtar åtgärder som uppmärksammar kvinnors sjukskrivning m.m. vill utskottet dock framhålla att det förhållandet att kvinnor är nästan dubbelt så mycket sjukskrivna som män är så anmärkningsvärt, och indikerar så allvarliga missförhållanden, att det är nödvändigt att utröna orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet.

Med det anförda får motionerna Sf335 yrkande 2 och Sf235 yrkande 1 anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Beträffande frågan om elöverkänslighet m.m. är den nya statliga myndigheten för socialförsäkringens administration, Försäkringskassan, avsedd att åstadkomma en rättssäker tillämpning av socialförsäkringens regler. Frågan huruvida arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom skall bedömas lika för alla och praxis skapas av förvaltningsdomstolarna och därvid i sista hand av Regeringsrätten. Utskottet anser inte att det bör göras några tillkännagivanden avseende elöverkänsliga m.fl. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ442 yrkande 4 och Bo277 yrkande 12.

Utskottet välkomnar att regeringen har givit Försäkringskassan i uppdrag att följa utvecklingen av ungdomars hälsa i arbetslivet och finner inte anledning att föreslå några tillkännagivanden i frågan. Med det anförda avstyrks motion Sf342.

En förutsättning för att en person som fyllt 65 år skall ha rätt till sjukpenning är att han eller hon fortsätter att förvärvsarbeta. Om den försäkrade därefter fått sjukpenning i 180 dagar kan Försäkringskassan besluta att denne inte längre skall ha rätt till sjukpenning. Vid denna prövning skall Försäkringskassan tillämpa samma varaktighetskriterier som gäller vid prövning av rätten till sjukersättning och aktivitetsersättning. Om dessa kriterier är uppfyllda har den försäkrade inte längre rätt till sjukpenning. För den som under månaden fyller 70 år och fortfarande förvärvsarbetar

betalas sjukpenning under längst 180 dagar. Därefter upphör rätten till sjukpenning. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom någon förändring i reglerna om rätt till sjukpenning för den som arbetar efter 65 års ålder. Med det anförda avstyrks motion Sf228.

### *Rehabilitering*

Arbetsgivarens ansvar för anställdas arbetslivsinriktade rehabilitering regleras i lagen om allmän försäkring. Enligt lagen har arbetsgivaren förstahandsansvaret för de anställdas rehabilitering. Detta innebär att arbetsgivaren, i samråd med den sjukskrivne, skall ansvara för att dennes behov av rehabilitering snarast klarläggs och för att de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering vidtas.

Arbetsgivaren ansvarar också för att åtgärder som den anställda är i behov av kommer till stånd. Exempel på åtgärder som arbetsgivaren skall ansvara för är arbetsprövning, arbetsträning, utbildning, omplacering, anpassning av arbetet, tekniska åtgärder eller att särskild utrustning köps till den anställda. Arbetsgivaren skall vidta åtgärder som ligger inom eller i anslutning till den egna verksamheten.

Enligt arbetsmiljölagen skall arbetsgivaren ta hänsyn till arbetstagarens särskilda förutsättningar och behov genom att anpassa arbetsförhållanden eller genom att vidta andra lämpliga åtgärder. I arbetsmiljölagen regleras också arbetsgivarens skyldighet att upprätta en lämplig arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet.

Försäkringskassan ansvarar enligt lagen om allmän försäkring för att bedöma behov av rehabilitering samt ta initiativ till och samordna rehabiliteringsinsatser i enskilda ärenden. Försäkringskassans ansvar omfattar alla former av rehabilitering och inte endast arbetslivsinriktad rehabilitering. Försäkringskassan skall se till att rehabiliteringsinsatser påbörjas så snart det av medicinska och andra skäl är möjligt.

Arbetsgivarens skyldighet att genomföra en rehabiliteringsutredning inom åtta veckor är obligatorisk och Försäkringskassan har ålagts att, senast två veckor efter det att rehabiliteringsutredningen kommit in från arbetsgivare, upprätta en rehabiliteringsplan och/eller kalla till ett avstämningsmöte om det inte kan anses som obehövt. Även utformningen av arbetsgivarnas medfinansiering av sjukpenningkostnaderna är sådan att den skall stimulera till insatser för tidig återgång i arbete. Av budgetpropositionen framgår att regeringen anser det mycket angeläget att Försäkringskassan vidtar åtgärder för att rehabiliteringsutredningarna blir en vedertagen del i rehabiliteringsarbetet. Regeringen har även funnit att det finns behov av att arbetsgivarens rehabiliteringsansvar ytterligare klarläggs och har därför beslutat om en översyn av dessa frågor. Både arbetsgivaren och den anställda vinner på att rehabiliteringen sker snabbt och effektivt. Detta är även viktigt för att rehabiliteringen skall lyckas. Något tillkännagivande om detta behövs inte. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf213 yrkande 3.

Utskottet anser att avstämningsmötet, där bl.a. den sjukskrivne, Försäkringskassan, arbetsgivaren, facklig företrädare och läkaren möts, är av central betydelse för att klarlägga förutsättningarna för en återgång i arbete och för att planera de insatser som behöver vidtas. Det utgör således ett viktigt instrument för att minska ohälsan. Utskottet anser att det är nödvändigt att avstämningsmötena införlivas i Försäkringskassans arbete. Av budgetpropositionen framgår att i dag sker sådana möten i alltför liten utsträckning. Det uttalas dock i propositionen att Försäkringskassans ambition är att tredubbla antalet avstämningsmöten under 2006. Utskottet har nu erfårit att under 2004 uppgick antalet avstämningsmöten till ca 20 000 och att målsättningen för 2006 är 90 000. Utskottet ser positivt på denna målsättning och förutsätter att regeringen och Försäkringskassan följer upp avstämningsmötena både till innehåll och omfattning. Motion A368 yrkande 17 får därmed anses delvis tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet noterar även att regeringen bereder frågorna om partiell sjukskrivning och vilande aktivitets- eller sjukersättning vid studier, vilka har betydelse för möjligheterna till rehabilitering.

En viktig uppgift för den nya statliga myndigheten Försäkringskassan är att medverka till att samverka med andra aktörer i ohälsorbetet löpande stärks och effektiviseras. Flera åtgärder har vidtagits i syfte att utveckla samverkan mellan olika myndigheter, bl.a. mellan dåvarande RFV och AMS. Dessa myndigheter har upprättat en gemensam verksamhets- och handlingsplan för arbetslösa sjukskrivna, utvecklat metoder och samverkansformer för gemensamma insatser för arbetslösa sjukskrivna – utvecklingsprojekt Faros – samt i anslutning till detta projekt också utvecklat en samordnad organisation för rehabilitering av sjukskrivna med en anställning som de inte kan återgå till. Av modellen framgår hur fördelningen av ansvar mellan arbetsförmedlingen och Försäkringskassan skall se ut. Utskottet noterar att regeringen nu avser att utvidga arbetsförmedlingens uppdrag så att det omfattar även anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa. Utskottet noterar även att Försäkringskassan ges i uppdrag att i samverkan med Arbetsmarknadsstyrelsen vidta nya och förstärkta insatser för långtidssjuka och försäkrade som uppbär tidsbegränsad aktivitets- och sjukersättning. Som redovisats ovan är syftet bl.a. att säkerställa att rehabilitering eller andra åtgärder vidtas för att återföra den försäkrade till arbetslivet. En betydelsefull åtgärd är möjligheten till den finansiella samordning inom rehabiliteringsområdet mellan lokala och regionala aktörer i form av Försäkringskassan, landsting, länsarbetsnämnd och en eller flera kommuner som har införts fr.o.m. den 1 januari 2004. Utskottet har erfårit att 32 samordningsförbund nu har bildats. Den finansiella samordningen utgör ett viktigt instrument för en utvecklad rehabilitering av personer med sammansatta besvär. Det är därför angeläget att arbetet med att utveckla den finansiella samordningen påskyndas. Med vad som har anförts om samverkan mellan myndigheter får motion A415 yrkande 3 anses tillgodosedd och avstyrks därmed. Vidare avstyrker utskottet motionerna So424

yrkande 17, So365 yrkande 4, Sf384 yrkande 2, So432 yrkande 1, Sf428 yrkande 23, Sf335 yrkande 16, A368 yrkande 14, Sf211, Sf257, Sf291, Sf315, Sf400 och So423 yrkande 2.

Regeringen har givit en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar och därvid även utreda i vilka fall som Försäkringskassan skall kunna köpa arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster där målet med rehabiliteringen är återgång i arbetet hos nuvarande arbetsgivare. Med det anförda avstyrks motion Sf213 yrkande 2.

Fontänhusen bedriver i sin verksamhet med psykiskt sjuka personer bl.a. arbetslivsinriktad rehabilitering i form av s.k. övergångsarbeten innebärande halvtidsarbete med marknadsmässiga löner i sex månader. Utskottet noterar att rehabiliteringsinsatser för enskilda kan upphandlas inom ramen för lagen om finansiell samordning. Med det anförda får motion Sf216 anses delvis tillgodosedd och avstyrks därmed.

Beträffande rehabilitering av sjuka som saknar arbete och s.k. nollklassade har Försäkringskassan ansvaret för att en rehabiliteringsutredning görs för försäkrade som inte har någon arbetsgivare. Försäkringskassan skall även se till att rehabiliteringsinsatser påbörjas så snart det av medicinska och andra skäl är möjligt. Utskottet vill återigen peka på att det pågår och utarbetas samverkande insatser mellan Försäkringskassan och AMS för arbetslösa sjukskrivna. En del i gruppen ryms även inom ramen för den personkrets som avses i lagen om finansiell samordning. Vidare har olika utredningsförslag beträffande arbetshandikappade lämnats till regeringen, jfr. HpH-utredningen (SOU 2002:5), Samhallutredningen (SOU 2003:56) och Lönebidragsutredningen (SOU 2003:95). I direktiven till utredningen om översyn av socialförsäkringarna framhåller även regeringen att om uppgiften att stärka arbetslinjen skall lyckas är det nödvändigt att öka sysselsättningen för grupper som i dag har en svag förankring på arbetsmarknaden och vars sysselsättning är lägre än för andra grupper, bl.a. invandrade, kortutbildade och funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Genom att bl.a. se över och vid behov förändra trygghetssystemen bör möjligheter kunna skapas för att systemen verkar arbetsfrämjande. Med det anförda avstyrks motion Sf213 yrkande 5.

Arbetsmiljölagen ställer krav på arbetsgivaren när det gäller arbetsmiljön. Arbetsförhållandena skall således anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende. Arbetsmiljölagen är en ramlag och dess krav konkretiseras i avtal mellan arbetsmarknadens parter och föreskrifter från Arbetsmiljöverket. Den tekniska utvecklingen gör att arbetsgivarens möjligheter att anpassa arbetsplatsen ökar. I utredningen SOU 2004:83 Hjälpmedel i arbetslivet ges förslag bl.a. om att AMS och Försäkringskassan skall förstärka sina insatser när det gäller verksamheterna stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen och bidrag till arbetshjälpmedel. Vidare ges förslag om samverkan, kompetensutveckling för personal på bl.a. Försäkringskassan samt att de regler som begränsar bidragsbeloppen för anställda och arbetsgivare skall tas bort.



Regeringen bereder således förslag om arbetshjälpmedel. Det är förvaltningsdomstolarnas uppgift att skapa praxis med utgångspunkt i aktuella regler. Utskottet kan inte ställa sig bakom en regel att facklitteratur för synskadade och andra läshandikappade generellt skall falla inom ramen för bidraget för arbetshjälpmedel till funktionshindrade i arbetslivet. Utskottet noterar dock att enligt nämnda utredningsförslag skall insatserna förstärkas när det gäller bidrag till arbetshjälpmedel. Med det anförda avstyrks motion A276 yrkandena 1 och 2.

Beträffande frågan om ersättning för inkomstbortfall vid utbildning tillsammans med ledarhund kan rehabiliteringsersättning i form av rehabiliteringspenning och särskilt bidrag utgå om utbildningen är att anse som arbetslivsinriktad rehabilitering. Motion Sf249 är med det anförda delvis tillgodosedd och avstyrks.

Försäkringskassan har i rapporten Alltjämt ojämnt anført beträffande rehabilitering att det finns skillnader mellan kvinnor och män. Kvinnor får rehabilitering senare i sjukfallet och ofta till en lägre kostnad än män. Risken för en icke enhetlig tillämpning är uppenbar när det gäller ärendeslag som innehåller ett stort inslag av skälighetsbedömning. För att Försäkringskassan skall minimera riskerna att kvinnor och män bemöts och behandlas olika är det nödvändigt att de instrument som Försäkringskassan förfogar över för kvalitetsgranskning och uppföljning av verksamheten fångar upp jämställdhetsperspektivet. Med hänvisning till detta och till vad utskottet ovan anført om kvinnors sjukskrivning, förutsätter utskottet att frågan om likabehandling av män och kvinnor i rehabiliteringen fortsätter att uppmärksammas av Försäkringskassan. Med det anförda får motion A368 yrkande 15 anses delvis tillgodosedd och avstyrks därmed.

Nya metoder och arbetssätt håller således på att utvecklas inom ramen för arbetet med att förnya och intensifiera rehabiliteringsarbetet. Det finns enligt utskottets mening inte skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning i olika rehabiliteringsfrågor, såsom införande av en rehabiliteringsförsäkring m.m. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna So423 yrkande 1 i denna del, So646 yrkande 7, A366 yrkande 2, A368 yrkandena 11 och 13, Sf213 yrkande 4, Sf246, Sf357, So430 yrkande 1, So547 yrkande 6, Sf384 yrkande 6 i denna del, Sf393, Kr333 yrkande 4, Sf226, Sf253, Sf394, Sf380 yrkande 2 och Ub381 yrkande 2 i denna del.

### *Närståendepenning*

Socialutskottet uttalade i sitt betänkande 2004/05:SoU1 att utskottet erinrar om att det i av riksdagen godkända tillkännagivandena (bet. 2001/02:SoU11 och 2003/04:SoU4) begärts en återrapport med dels en analys av de ekonomiska konsekvenserna av en lagreglering av stödet till anhöriga, dels om olika alternativa lagregleringar i avsikt att stödja anhöriga, dels med förslag till insatser för att ytterligare säkerställa och stärka stödet till anhöriga. Utskottet ansåg att regeringen skyndsamt skulle bereda och presentera förslag till insatser för att säkerställa och stärka stödet till anhöriga

i enlighet med tidigare gjorda tillkännagivanden. Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna. Mot bakgrund av vad riksdagen framfört har regeringen i budgetpropositionen för 2006 understrukt behovet av att vidareutveckla stödet till anhöriga som hjälper och vårdar anhöriga. Insatserna skall bl.a. syfta till att underlätta anhörigas situation såväl fysiskt och psykiskt som socialt. För att förstärka och förbättra anhörigstödet avsätter därför regeringen ytterligare 100 miljoner kronor årligen. Av de sammanlagt 125 miljoner kronor som fr.o.m. 2006 utgår för detta ändamål avses 100 miljoner kronor årligen för fortsatt utveckling av stödformer för närstående.

Socialförsäkringsutskottet noterar att socialutskottet i sitt betänkande 2005/06:SoU1 kommer att behandla regeringens förslag i denna del. Socialförsäkringsutskottet är dock principiellt av den uppfattningen att inkomst som har sin grund i arbete också skall läggas till grund för förmåner från socialförsäkringen. Med det anförda får motionerna 2004/05:Sf358 yrkande 5 och Sf390 yrkande 5 anses delvis tillgodosedda och avstyrks därmed.

Utskottet har tidigare avstyrkt förslag om att på olika sätt utvidga rätten till närståendepenning (se bl.a. bet. 2003/04:SfU1 och 2004/05:SfU1). Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning och avstyrker motion 2004/05:So40 yrkande 8.

#### *Anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m.*

Beträffande regeringens förslag till medelsanvisning noterar utskottet att regeringen påbörjat och genomfört flera olika åtgärder på sjukförsäkringsområdet för att minska ohälsan i arbetslivet. Den positiva utvecklingen fortsätter med att antalet dagar med sjukpenning minskar. Särskilt glädjande är att antalet långtidssjukskrivna minskar.

Av de personer som varit sjukskrivna 60 dagar eller längre hade 9 % deltagit i någon form av samordnad rehabilitering 2004. Detta motsvarade 2003 års nivå. Utskottet finner inte detta tillfredsställande. Antalet personer som deltar i någon form av arbetslivsinriktad rehabilitering och därför erhåller rehabiliteringspenning har minskat. En förklaring till detta kan enligt vad som anges i propositionen vara att deltidssjukskrivning har ersatt arbetsträning som instrument för att åstadkomma återgång i arbete.

Utskottet konstaterar att antalet sjukskrivna minskar, vilket således minskar behovet av rehabilitering för denna grupp. Utskottet noterar även att deltidssjukskrivning i viss utsträckning kan ha ersatt arbetsträning. Utskottet noterar slutligen att av budgetpropositionen framgår att rehabiliteringsutredningar inkommer till Försäkringskassan i ringa omfattning och i de flesta fall efter åtta veckor. Samtidigt ökar antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Utskottet anser att det är angeläget att åtgärder vidtas för att den arbetslivsinriktade rehabiliteringen skall öka. Det är således viktigt att rehabiliteringsutredningarna genomförs på avsett sätt och att avstämningarna sker på ett tidigt stadium. Beträffande avstämningsmöten ser utskottet, som angivits ovan, positivt på Försäkringskassans ambition att

dessa under 2006 skall uppgå till 90 000. Utskottet bedömer att detta kommer att medföra ökad rehabilitering och ytterligare minskad sjukskrivning. Utskottet förutsätter även att den finansiella samordningen kommer att utvecklas.

För att nå det uppsatta målet att halvera sjukfrånvaron fram till 2008 anser utskottet att regeringen behöver ta initiativ till ytterligare åtgärder. Utskottet noterar att den nya organisationen för socialförsäkringen stärker regeringens möjligheter att uppnå ohälsomålet genom gemensamt förhållningssätt och bättre utnyttjande av samhällets samlade resurser. Samverkan med andra myndigheter och arbetsgivarnas medfinansieringsansvar bör även bidra till en fortsatt minskning av sjukskrivningarna. Vidare tar regeringen initiativ till ytterligare ett antal åtgärder som har redovisats ovan.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet, även med beaktande av att Försäkringskassan har sänkt prognosen för anslaget för 2006, regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 19:1 för budgetåret 2006. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf425 yrkandena 1, 2, 4 och 8 i denna del, Sf382 yrkandena 2 och 7, Sf360 yrkande 1 i denna del, Sf384 yrkandena 3, 4 och 7, So640 yrkande 9, Sf213 yrkande 1, Sf428 yrkandena 5–7, 12, 14 i denna del, 16, 19, 20, 22 och 25 i denna del, Sf346 i denna del, Sf366, Sf405 i denna del, Sf335 yrkandena 1, 7–11 och 17, Sf432 yrkande 16, So552 yrkande 12, So423 yrkande 1 i denna del och A417 yrkande 12.

## Riksrevisionens styrelses framställning angående beräkning av utgifterna för anslaget till sjukpenning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå Riksrevisionens styrelses framställning angående sjukpenninganslaget.

Riksdagen bör vidare avslå en motion om sjukpenninganslaget. Jämför reservationerna 49 (fp, kd, c) och 50 (m).

Riksrevisionen har granskat regeringens beslutsunderlag till riksdagen inför beslutet under perioden 1997–2003 om sjukpenninganslagen. Resultaten har redovisats i granskningsrapporten Sjukpenninganslaget – utgiftsutveckling under kontroll? (RiR 2004:25). Med anledning av granskningen har Riksrevisionens styrelse överlämnat en framställning till riksdagen.

I framställningen (2004/05:RRS16) anför sammanfattningsvis följande. Sjukpenninganslaget är ett av statsbudgetens största anslag. Anslaget har ökat från 16 miljarder kronor år 1997 till över 44 miljarder kronor år 2004. Utgifterna har under de senaste åren blivit avsevärt större än regeringen beräknat. Riksrevisionens granskning visar att regeringens bedömning av anslagsutvecklingen under en rad år varit felaktig, att viktiga

antaganden till grund för anslagsberäkningarna inte redovisats för riksdagen samt att informationen i anslutning till utgiftsprognoserna löpande under året varit knapphändig.

Styrelsen föreslår ett tillkännagivande om att regeringen skall förse riksdagen med ett kvalificerat och väl underbyggt underlag inför besluten om sjukpenninganslaget.

Utskottet har i februari i år fått information av Riksrevisionen med anledning av den aktuella granskningsrapporten.

### *Motion*

I motion 2004/05:Sf22 av Anna Lilliehöök (m) begärs ett tillkännagivande om att erfarenheter skall tas till vara vid beräkning av sjukpenninganslag. Motionären anför bl.a. att regeringen inte har tagit till vara de erfarenheter som gjorts av beteendeförändringar hos de försäkrade till följd av höjda ersättningsnivåer och generösa ersättningsregler under 1980- och 1990-talen. Sådana faktorer borde ha redovisats och diskuterats i budgetförslagen.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet noterar att regeringen, vilket även anges i granskningsrapporten, i budgetpropositionen för år 2005 angett att den resultatredovisning som regeringen lämnar till riksdagen årligen i budgetpropositionen även fortsättningsvis bör utvecklas i syfte att öka riksdagens möjligheter att bedöma statliga verksamheters måloppfyllelse och att ställa resultaten i relation till kostnaderna, så att riksdagen ges ökade förutsättningar att bedöma de av regeringen föreslagna anslagsnivåerna (prop. 2004/05:1, volym 1, avsnitt 11). Utskottet noterar även att i budgetpropositionen för 2006 finns granskningsrapporten redovisad och att regeringen har angivit att revisionens iakttagelser bl.a. har beaktats i arbetet med regeringens strategi för det fortsatta arbetet med att minska sjukfrånvaron.

Beträffande den årliga bedömningen av anslagen vill utskottet peka på att riksdagen bedömer om de underlag som regeringen presenterar är tillräckliga eller om det finns anledning att begära in kompletterande information för att kunna besluta i anslagsfrågorna.

Beträffande en mer generell bedömning av riksdagen avseende den aktuella frågan är Riksrevisionens granskningsrapport föremål för regeringens handläggning. Det saknas därför anledning för riksdagen att nu göra något tillkännagivande.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet Riksrevisionens styrelses förslag. Utskottet avstyrker även motion 2004/05:Sf22 med det anförda.

## 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om bl.a. ersättningsnivån i aktivitets- och sjukersättningen, kriterier för hel förmån, efterkontroll samt studier vid aktivitets- och sjukersättning.

Jämför reservationerna 51 (m), 52 (m), 53 (v), 54 (m), 55 (fp), 56 (fp), 57 (v, mp) och 58 (m).

### *Gällande ordning*

Ett nytt ersättningssystem har trätt i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag har ersatts av aktivitets- och sjukersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). De nya förmånerna utges till personer som drabbats av långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år kan få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen kan beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan är skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning kan utges till personer i åldern 30–64 år. Både aktivitets- och sjukersättning utges dels i form av en inkomstrelaterad ersättning, dels i form av garanti-ersättning för den som har haft inga eller låga förvärvsinkomster. Förmånerna kan utges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Garantinivån i sjukersättningen uppgår till 2,40 prisbasbelopp.

Sedan den 1 juli 2003 gäller enligt 16 kap. 1 § andra stycket AFL att Försäkringskassan senast ett år efter sjukanmälningsdagen skall ha utrett om det finns förutsättningar för att tillerkänna den försäkrade aktivitets- eller sjukersättning i stället för sjukpenning, trots att denne inte har ansökt härom.

Den 1 januari 2000 infördes regler om vilande förtidspension. Reglerna syftar till att stimulera till återgång i arbetslivet och ett i övrigt aktivt liv och innebär följande. En försäkrad som uppburit sjuk- eller aktivitetsersättning minst ett år får behålla förmånen under högst tre månader under en tolv månadersperiod, samtidigt som denne prövar på att arbeta. Om den försäkrade därefter fortsätter att arbeta skall sjukersättningen förklaras vilande under den tid som återstår av en tjugofyramånadersperiod utan att förmånen får dras in eller sättas ned. Aktivitetsersättningen får vilandeförklaras längst till utgången av den period som beslutet om aktivitetsersättning omfattar.

Sjukersättning och aktivitetsersättning skall inte betalas ut för viss tid under vilken den försäkrade är intagen i kriminalvårdsanstalt, häktad eller är intagen i ett särskilt ungdomshem för verkställande av sluten ungdomsvård under förutsättning att institutionsvistelsen sammanlagt överstiger 90 dagar. Förmånen skall därvid tillfälligt dras in för tiden efter det att den försäkrade varit intagen 60 dagar i följd och högst den tid för vilken förmånen är beviljad. För tid fr.o.m. den trettionde dagen före frigivningsdagen skall den tillfälligt indragna förmånen åter betalas ut.

### *Propositionen*

Från anslaget bekostas utgifter för aktivitets- och sjukersättning, inklusive statlig ålderspensionsavgift, bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättning och kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning. I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på 75 990 miljoner kronor.

I propositionen framhålls att det har skett en successiv ökning av antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar sedan slutet av 1999 och eftersom utflödet från dessa förmåner, bl.a. av demografiska skäl, varit lågt under de senaste åren har även antalet personer som uppbär dessa förmåner, det s.k. beståndet, ökat kraftigt. Beståndet ökade från ca 425 000 vid utgången av 1999 till närmare 540 000 vid utgången av 2004 och uppgår 2005 till närmare 553 000 personer.

Från och med 2006 beräknas dock ett minskande antal nya förmåner bli beviljade. Parallellt med detta kommer successivt alltfler personer med sjukersättning att övergå till ålderspension, främst beroende på den demografiska situationen. Sammantaget beräknas detta leda till att beståndet förmånstagare under de kommande åren ökar i en avtagande takt.

Den 1 juli 2003 infördes en bestämmelse som innebär att Försäkringskassan senast ett år efter sjukanmälningsdagen skall ha utrett om det finns förutsättningar att tillerkänna den sjukskrivne aktivitets- eller sjukersättning. I vilken utsträckning denna regel påverkat inflödet till aktivitets- och sjukersättning är ännu svårt att bedöma. På regeringens uppdrag har Försäkringskassan i en första redovisning från mars 2005 konstaterat att socialförsäkringsadministrationen brustit i tillämpningen av denna bestämmelse. Sammanfattningsvis hade lagregeln följts i endast ca 10 % av granskade ärenden. Variationerna i bedömningen var stora mellan länen.

Försäkringskassan har gjort uppskattningar som visar att ca 2 500 personer varje månad under 2004 hade sin ersättning till någon del vilande för att pröva att förvärvsarbeta. Antalet av de försäkrade återtagna förmånerna har stabiliserats kring 30 %. Den övervägande delen av personerna i vilandesystemet har halv aktivitets- och sjukersättning. De som ansöker om vilande aktivitets- eller sjukersättning är främst personer med partiell ersättning som redan är etablerade på arbetsmarknaden och vill pröva att utöka omfattningen på sitt förvärvsarbete.

En successivt avtagande ökning av antalet tillkommande personer med långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan är att vänta under de närmaste åren. Det nationella målet innebär att antalet nya aktivitets- och sjukersättningar skall minska fram till 2008 i förhållande till 2002. Detta innebär att årsgenomsnittet av antalet nybeviljade ersättningar under perioden 2003–juni 2008 skall vara lägre än det totala antalet nybeviljade ersättningar 2002 efter tillägg för den demografiska utvecklingen. Detta årsgenomsnitt uppgår till ca 64 200 och överskreds både 2003 och 2004. I praktiken krävs därför att antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar inte får överskrida 5 075 per månad t.o.m. juni 2008. Det bör kunna uppnås och därmed även målet. För att säkerställa att både detta mål och halveringsmålet uppnås krävs dock ytterligare åtgärder inom hela ohälsområdet. (Se ovan under anslag 19:1.)

### *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

#### *Moderaterna*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf425 yrkande 8 i denna del att riksdagen anvisar 2 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Minskning av den pensionsgrundande inkomsten i aktivitets- och sjukersättningen och att beslut om sådan förmån skall fattas av tjänsteman medför besparingar i anslaget. I motionens yrkande 5 begär motionärerna ett beslut om att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande fr.o.m. 1 januari 2006. Detta innebär att pensionsrätten blir samma som i sjukpenningen. Motionsyrkandet framställs även i Sf332 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 2.

I motion Sf426 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs i yrkande 1 i denna del ett beslut att höja den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstilläget för förtidspensionärer fr.o.m. den 1 januari 2006 med 0,068 prisbasbelopp, vilket motsvarar en höjning med 225 kr per månad.

Slutligen begär Per Westerberg m.fl. (m) i motion Sf382 yrkande 10 ett tillkännagivande om att förtidspensionering skall ske genom tjänstemannabeslut och inte genom beslut av socialförsäkringsnämnd.

#### *Folkpartiet*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf360 yrkande 1 i denna del att riksdagen anvisar 2 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Minskning av den pensionsgrundande inkomsten i aktivitets- och sjukersättningen och att beslut om sådan förmån skall fattas av tjänsteman medför besparingar i anslaget.

I motion Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om att beslut om sjuk- och aktivitetsersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan, och således inte av socialförsäkringsnämnd, och i samråd med försäkringsläkare.

*Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf428 yrkande 25 i denna del att riksdagen anvisar 2 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Minskning av den pensionsgrundande inkomsten i aktivitets- och sjukersättningen och att beslut om sådan förmån skall fattas av tjänsteman samt avskaffande av ettårsregeln medför besparingar i anslaget. I motionens yrkande 8 begär motionärerna att regeln om att Försäkringskassan efter ett år skall pröva om sjukpenning skall övergå till sjuk- eller aktivitetsersättning skall slopas. Motionärerna framhåller att regeln riskerar att leda till att sjukpenning rutinmässigt övergår till sjuk- eller aktivitetsersättning efter ett år utan att rehabiliteringsinsatser sätts in. I yrkande 9 begärs att en successiv omprövning av samtliga tidigare beviljade aktivitets- och sjukersättningar görs. I yrkande 14 i denna del begär motionärerna ett tillkännagivande om att beslut om aktivitets- och sjukersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan och inte av socialförsäkringsnämnd. Slutligen begär motionärerna i yrkande 21 ett beslut om att endast 80 % av antagandeinkomsten i sjuk- eller aktivitetsersättningen skall vara pensionsgrundande.

*Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf405 i denna del att riksdagen anvisar 2 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Minskning av den pensionsgrundande inkomsten i aktivitets- och sjukersättningen och att beslut om sådan förmån skall fattas av tjänsteman medför besparingar i anslaget.

I motion Sf335 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 19 ett tillkännagivande om att kontroller och adekvata rehabiliteringsåtgärder även skall riktas till mottagarna av sjuk- och aktivitetsersättning. I yrkande 20 begärs ett förtydligande av 7 kap. 3 § AFL. Sjuk- och aktivitetsersättning skall bara beviljas om arbetsförmågan av medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till något arbete eller till utbildning som kan leda till anställning. Arbetsförmågan skall således prövas mot hela arbetsmarknaden.

*Övriga motioner*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf382 yrkande 11 tillkännagivanden om sänkt ersättning i förtidspensionen. Ersättningsnivån bör sänkas från 64 till 60 % av antagandeinkomsten från det andra året efter ett regeringsskifte. Motionärerna framhåller att sänkta ersättningar har en tydlig effekt på utnyttjandet av förtidspensionen. Motionärerna anser även att möjligheten att arbeta en åttondel av en heltidstjänstgöring vid hel förtidspension bör tas bort, eftersom kontrollproblemen är betydande. Yrkandet



framställs även i motion Sf425 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 6. I motion Sf382 yrkande 12 begärs att förtidspensionen skall omprövas regelbundet, särskilt i fall där tveksamhet kan råda om arbetsförmågan.

Bo Könberg m.fl. (fp) anser i motion Sf384 yrkande 6 i denna del att det skall vara möjligt att behålla arbetslöshetsersättning och SGI vid återgång från förtidspension till arbete. Vidare bör det vara möjligt att ha förtidspension vilande under studietid.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf239 att regeringen skyndsamt återkommer med förslag om utvidgad rätt till sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå för personer som är arbetsoförmögna vid bosättning i Sverige, men som inte fått uppehållstillstånd av flyktingskäl.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begär i motion Sf208 yrkandena 1 och 2 två tillkännagivanden om sjuk- eller aktivitetsersättning, dels att beslut om sådan förmån inte skall få fattas under fängelsetid eller rättspsykiatrisk vårdtid eftersom det innebär att den dömdes chanser att klara sig på vanligt sätt i samhället döms ut på förhand, dels att dessa förmåner skall få behållas kortare tid än de nu gällande första 60 dagarna och sista 30 dagarna av en anstaltsvistelse.

I motion Sf277 av Ragnwi Marcelind (kd) begärs en översyn av nivåerna i sjuk- och aktivitetsersättningen med syfte att dessa blir mer flexibla. Även i motion Sf345 i denna del av Roger Tiefensee och Agne Hansson (c) framställs ett sådant yrkande.

I motion Sf344 i denna del av Marita Ulvskog och Kurt Kvarnström (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att kunna samordna studiestöd på deltid med partiell sjuk- och aktivitetsersättning. Motionärerna framhåller att rehabilitering i form av studier med en stegvis ökning av insatsen kan vara en mycket bra rehabiliteringsåtgärd.

Mikaela Valtersson m.fl. (mp) framhåller i motion Ub381 yrkande 2 i denna del att de som har sjuk- eller aktivitetsersättning bör kunna ha vilande aktivitets- och sjukersättning under studier. Det måste också bli lättare för människor som har sjuk- eller aktivitetsersättning på heltid att kunna studera på deltid.

I motion Kr214 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (fp) begärs ett tillkännagivande om en uppluckring av bidragsregler vid aktivitets- och sjukersättning för att möjliggöra studier. Motionärerna anför att människor med sådan ersättning som ser en möjlighet att få studera bromsas i sin ambition av stelbenta regler som innebär att studierna blir en ekonomisk belastning.

Mia Franzén (fp) begär i motion So547 yrkande 7 att rutinerna för förtidspensioneringar, som nu utgår ifrån förslitningsskador och andra kroppsliga arbetshinder, måste ses över. Motionären anför att i dag förtidspensioneras alltför många unga och medelålders människor efter lång tids sjukskrivning, i vissa fall utan några som helst rehabiliteringsförsök. Särskilt gäller detta personer med diffusa diagnoser som har sin botten i en psykologisk eller psykiatrisk problematik.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion Fi229 yrkande 8 ett tillkännagivande om att regeringen skall vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för volontär verksamhet. Motionärerna framhåller att volontär verksamhet måste kunna bedrivas utan att ersättningar som sjukersättning, sjukpenning och arbetslöshetsersättning påverkas. De myndigheter som arbetar med arbetsmarknadsåtgärder, hälsofrämjande samt hanterar sjukskrivningar och förtidspensioner måste få ett tydligare uppdrag att samverka i syfte att underlätta för dem som vill verka i den sociala ekonomin.

I motion A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om åtgärder mot att ställa försäkrade utan försörjning. Motionärerna anför att då sjukersättning minskas eller dras in kan den enskilde ställas utan försörjning eftersom denne vare sig får lön eller sjukpenning.

### *Utskottets ställningstagande*

Enligt utskottets mening måste det finnas ett rimligt ekonomiskt skydd vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga av medicinsk art. De nya förmånerna sjuk- och aktivitetsersättning utges i form av en inkomstrelaterad ersättning och ett grundskydd. Utskottet anser att de reformerade reglerna fyller kravet på att ge en långsiktig ekonomisk trygghet.

Förtroendemannainflytande är och har varit ett viktigt inslag i försäkringskassornas verksamhet. I samband med att nya bestämmelser i AFL om inrättande av socialförsäkringsnämnder trädde i kraft den 1 juli 1998 uttalades i proposition 1997/98:41 att socialförsäkringsnämnder skulle avgöra ärenden som under avsevärd tid hade väsentlig betydelse för den enskilde från försörjningssynpunkt och ärenden där ersättningen var ägnad att höja den enskildes livskvalitet. Samtidigt skulle ärendeslaget innehålla utrymme för bedömning. Det innebar att socialförsäkringsnämnd bl.a. skulle avgöra frågor om förtidspension. Utskottet anförde i betänkande 1997/98:SfU8 att förtroendemannainflytandet var ett viktigt inslag i försäkringskassornas verksamhet. Ledamoten kunde bidra med sin livserfarenhet och sina erfarenheter och kunskaper om samhället, arbetsmarknaden, lokala och regionala förhållanden m.m. Detta stärkte rättssäkerheten och gav en bättre förankring i olika medborgargrupper. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag.

I proposition 2003/04:152 Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration angavs att ordningen med att vissa mer kvalificerade socialförsäkringsärenden avgörs av en socialförsäkringsnämnd har bl.a. den fördelen att detta ger förtroendemannainflytande i beslutsfattande i enskilda ärenden. Det fanns inte tillräckligt underlag för att ändra beslutsordningen. Utskottet gjorde ingen annan bedömning i betänkande 2004/05:SfU4.

Utskottet vidhåller nu sina ställningstaganden.

Hel sjuk- eller aktivitetsersättning får försäkrad vars arbetsförmåga är helt eller i det närmaste helt nedsatt. Uttrycket ”helt eller i det närmaste helt nedsatt” menar att uttrycka samma nedre gräns i fråga om graden av

nedsättning som det mer teoretiska ”sju åttondelar”. I proposition 1997/98:111 som låg till grund för kriteriet framhölls att det kunde vara mycket svårt att avgöra huruvida nedsättningen av arbetsförmågan var fullständig eller om det kvarstod någon mindre arbetsförmåga. Ett krav på 100 % nedsättning av arbetsförmågan kunde leda till mindre rimliga resultat, och det kunde också på grund av de svåra bedömningarna befaras öka risken för bristande enhetlighet i tillämpningen. Även om det i ett enskilt fall ansågs möjligt att fastställa att en individ hade en återstående arbetsförmåga av mycket liten omfattning måste också hänsyn tas till vilka de reella möjligheterna var att utföra förvärvsarbete med utnyttjande av en sådan marginell arbetsförmåga. Enligt regeringen borde kravet för rätt till hel förtidspension vara att arbetsförmågan var nedsatt med minst sju åttondelar. Förslaget borde som övervägande konsekvens få att de som uppbar hel ersättning gavs möjlighet att utnyttja en liten återstående arbetsförmåga i t.ex. ideellt eller politiskt arbete utan att det formella kravet för rätt till förtidspensionen ifrågasattes.

Utskottet uttalade i betänkande 1997/98:SfU11 att utskottet redan i det av riksdagen godkända betänkandet 1993/94:SfU12 ansåg att det fanns anledning för regeringen att noga följa utvecklingen av de ändrade förtidspensionsnivåerna och återkomma med förslag om tillämpningen ändå skulle bli sådan att handikappade personer på grund av reglerna inte får möjlighet att delta i samhällslivet. Utskottet välkomnade det framlagda förslaget.

Utskottet anser inte att det finns skäl att nu ändra gällande kriterier för rätt till hel aktivitets- eller sjukersättning och avstyrker därmed motionerna Sf382 yrkande 11 i denna del och Sf425 yrkande 6.

Utskottet konstaterar att för den som har hel aktivitets- eller sjukersättning finns utrymme att utnyttja en viss arbetsförmåga för volontär verksamhet. Utskottet är inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av vad som anförts i motion Fi229 yrkande 8 som därmed avstyrks.

Enligt vad utskottet erfarit skulle en person som vid 2 % årlig realränta får sjukersättning vid 45 respektive 55 års ålder med 150 000 kr per år få en ålderspension vid 65 år som skulle bli ca 6 000 kr respektive 2 600 kr mindre per år Realt om endast 80 % av antagandeinkomsten skall vara pensionsgrundande. Utskottet har i sitt yttrande 2005/06:SfU1y uttalat att den som drabbats av medicinskt grundad långvarig eller varaktig arbetsoförmåga inte bör komma i vare sig bättre eller sämre läge i ålderspensionshänseende än vad som skulle vara fallet om han eller hon hade fortsatt att arbeta. Utskottet kunde därför inte ställa sig bakom förslaget att endast 80 % av antagandeinkomsten i aktivitets- och sjukersättningen skall vara pensionsgrundande. Utskottet vidhåller sin uppfattning.

En ersättning kan dras in av Försäkringskassan om en person har fått en ökad arbetsförmåga. Från och med den 1 januari 2005 finns det två typer av efterkontroll. Den traditionella efterkontrollen görs av Försäkringskassan

san efter bedömning från fall till fall, dvs. om det anses finnas behov av det. Den andra typen av efterkontroll innebär att en förnyad utredning skall göras minst vart tredje år i de fall där sjukersättning har beviljats utan tidsbegränsning. I de fall där sjukersättningen är tidsbegränsad skall en ny utredning av arbetsförmågan göras då perioden med sjukersättning löper ut. Reglerna om förnyad obligatorisk utredning gäller i ärenden som beslutas fr.o.m. den 1 januari 2005.

Utskottet har i sitt yttrande till finansutskottet 2004/05:SfU1y framhållit det angelägna i att åtgärder vidtas för att följa upp beviljade aktivitets- och sjukersättningar och även att rehabiliteringsinsatser vidtas för denna grupp.

Regeringen har i propositionen uttalat att Försäkringskassan skall ges i uppdrag att i samverkan med AMS vidta nya och förstärkta insatser för långtidssjuka och försäkrade som uppstår tidsbegränsad aktivitets- och sjukersättning. På sikt är syftet att samtliga sådana fall skall genomgå för att säkerställa dels att rehabilitering eller andra åtgärder vidtas för att återföra den försäkrade till arbetslivet, dels att rätt ersättning utges. Med det anförda får motion Sf382 yrkande 12 anses tillgodosedd och avstyrks.

Regeringen har även uttalat att en försäkrad som uppburit aktivitets- eller sjukersättning under minst ett år bör få rätt att ha sin förmån vilande under tid med studier upp till längst 24 kalendermånader utan prövning av den sökandes arbetsförmåga. Med det anförda får motionerna Sf384 yrkande 6 i denna del och Ub381 yrkande 2 i denna del anses tillgodosedda och avstyrks därmed.

Beträffande ersättningsnivån i aktivitets- och sjukersättningen uttalade utskottet i samband med beredningen av den nya ersättningsformen i betänkande 2000/01:SfU15 följande. Enligt utskottets mening är det viktigt att ersättningsnivån är så hög att den faktiskt utgör en försäkring för inkomstbortfall. Vid bestämmandet av ersättningsnivån bör enligt utskottets mening de kostnadsramar som gäller för systemet för ersättning vid varaktig eller långvarig nedsättning av arbetsförmågan beaktas och fördelningspolitiska avväganden göras. Brutto- respektive nettoutfallet vid fortsatt förvärvsarbete på samma inkomstnivå som antagandeinkomsten beräknats till måste också beaktas. Ytterligare en faktor av betydelse är avvägningen i förhållande till de kollektivavtalsreglerade ersättningar som arbetsmarknadens parter beslutat om. Utskottet ansåg att den föreslagna nivån om 64 % av antagandeinkomsten för inkomstrelaterad aktivitets- och sjukersättning innebar en rimlig avvägning av nämnda faktorer. Utskottet, som vidhöll sitt ställningstagande i betänkande 2004/05:SfU1, finner inte nu skäl att göra någon annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf382 yrkande 11 i denna del.

I bl.a. betänkande 2004/05:SfU1 har utskottet inte funnit skäl att ändra kriterierna i 7 kap. 3 § AFL vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

Utskottet behandlade i betänkande 2002/03:SfU10 regeringens förslag i proposition 2002/03:89 om att försäkringskassan senast ett år efter sjukanmälningsdagen skall ha utrett om det finns förutsättningar för att tillerkänna den försäkrade sjuk- eller aktivitetsersättning. I propositionen angavs bl.a. att det förhållandet att många försäkrade uppbar sjukpenning trots att de i själva verket uppfyllde förutsättningarna för sjuk- eller aktivitetsersättning inte kunde accepteras. Det var av flera skäl viktigt, bl.a. för att få till stånd adekvata rehabiliteringsåtgärder, att de försäkrade fick rätt ersättning från socialförsäkringen såväl till belopp som till ersättningsslag. Åtgärder måste därför vidtas för att komma till rätta med detta missförhållande. De stora skillnaderna i försäkringskassornas handläggning av de långa sjukfallen var ett problem från försäkringsrättslig synpunkt som samtidigt riskerade att undergräva tilltron till försäkringen. Utskottet anförde att en prövning enligt förslaget inte fick leda till att människor slentrianmässigt överfördes från sjukpenning till aktivitets- eller sjukersättning. Det var inte rimligt att personer t.ex. i åldern 30–40 år eller ännu yngre förklarades så arbetsoförmögna att sjukersättning för resten av livet var det enda alternativet. Detta var särskilt allvarligt eftersom ett beslut om sjukersättning många gånger innebar att aktiva rehabiliteringsåtgärder inte längre sattes in. Utskottet ansåg det emellertid inte heller rimligt att personer år efter år fortsatte att uppbära sjukpenning trots att de uppfyllde villkoren för rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning, utan att det var viktigt att de försäkrade fick rätt ersättning såväl till belopp som ersättningsslag. Utskottet betonade dock, i likhet med regeringen, att alla möjligheter till rehabilitering måste vara uttömda innan sjuk- eller aktivitetsersättning kan beviljas. Med hänsyn härtill tillstyrkte utskottet regeringens förslag. Utskottet, som vidhöll sitt ställningstagande i betänkande 2004/05:SfU1, finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning. Utskottet avstyrker med det anförda motion So547 yrkande 7.

Beträffande möjligheterna att få studera med bibehållen sjuk- eller aktivitetsersättning finns det inga formella hinder för eller begränsningar mot detta. Studier som är av den omfattningen som yrkesverksamma utför på sin fritid skall inte föranleda att rätten till förmånen ifrågasätts. För den som har hel aktivitets- och sjukersättning finns även ett utrymme för en mindre arbetsförmåga, den s.k. åttondelen. En förutsättning för att Försäkringskassan skall dra in eller minska sjuk- och aktivitetsersättning är även att arbetsförmågan väsentligt har förbättrats. Bedrivna studier av viss omfattning kan således medföra att frågan om den fortsatta rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning utreds och prövas på nytt. Regeringen har uttalat att vilande sjuk- eller aktivitetsersättning även bör kunna komma ifråga vid studier. Utskottet kan inte ställa sig bakom regler om att studier generellt skall få bedrivas med bibehållen ersättning. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr214 och Ub381 yrkande 2 i denna del.

Beträffande frågan om att samordna studiestöd på deltid med partiell sjuk- eller aktivitetsersättning bör regeringens utredning avseende studier på deltid vid deltidssjukskrivning avvaktas. Med det anförda avstyrks motion Sf344 i denna del.

Vad avser frågan om flexibla ersättningsnivåer hänvisar utskottet till vad utskottet ovan anført om frågans komplexitet under anslaget 19:1. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf277 och Sf356 i denna del.

För personer som efter att ha uppburit t.ex. sjukersättning ställer sig till arbetsmarknadens förfogande kan, om personen i fråga inte omedelbart kommer in på arbetsmarknaden, problem uppstå i form av att denne inte är berättigad till arbetslöshetsersättning. Reglerna inom arbetsmarknadsområdet är inte anpassade till den situation som en person som haft sjukersättning kan ställas inför vid återgång, helt eller delvis, till arbetsmarknaden när denne väntar på att få ett arbete eller en arbetsmarknadsåtgärd. Utskottet anser att det är viktigt att återgång i arbete inte försvåras för personer som har haft sjukersättning. Utskottet noterar att i den aktuella situationen har den försäkrade rätt till en SGI med utgångspunkt från den SGI denne skulle haft innan han eller hon uppbar aktivitets- eller sjukersättning. Utskottet förutsätter, liksom i betänkande 2004/05:SfU1, att regeringen i övrigt överväger frågan. Motionerna Sf384 yrkande 6 i denna del och A368 yrkande 19 får därmed anses tillgodosedda och avstyrks.

Regeringen har i proposition 2000/01:96 Sjukersättning och aktivitetsersättning i stället för förtidspension anført att förslaget att endast den som är försäkrad vid tidpunkten för försäkringsfallet skall tillhöra den skyddade personkretsen, medför att personer som är arbetsoförmögna på grund av sjukdom eller funktionshinder redan när de bosätter sig i Sverige inte har rätt till garantiersättning. Vidare har anförts i propositionen att såväl regeringen som riksdag dock har ansett att det är angeläget att staten tar ansvar för försörjningen av de personer som uppfyller de medicinska kriterierna och varaktighetskriterierna för rätt till förtidspension, men som inte har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning eller endast en låg sådan på grund av kraven på viss försäkringstid. Regeringen utreder frågan om ersättning till denna grupp och avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Utskottet noterar att försörjningsfrågan för dem som har fyllt 65 år och som inte har kvalificerat sig för en pension som ger tillräcklig försörjning har lösts genom ett äldreförsörjningsstöd som inrättats fr.o.m. den 1 januari 2003. Regeringen uttalade i proposition 2000/01:136, som låg till grund för denna lagstiftning, att beträffande den grupp invandrare som uppfyller de medicinska kraven för förtidspension, men som inte uppfyller bosättningskravet och också kan bli långvarigt beroende av socialtjänstens försörjningsstöd, så är de per definition i förvärvsaktiv ålder. De skiljer sig därför som grupp från dem över 65 år, vilka i princip lämnat förvärvsaktiv ålder. Att generellt utvidga äldreförsörjningsstödet till denna grupp är därför ett principiellt större steg. Hur försörjningen för denna grupp skall

lösas bör därför enligt regeringens uppfattning beredas vidare. Utskottet uttalade i betänkande 2004/05:SfU1 att det var angeläget att regeringen lämnade ett förslag i den nu aktuella frågan. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Med det anförda är motion Sf239 tillgodosedd och avstyrks.

Vad avser frågan om aktivitets- och sjukersättning för en person som är intagen i kriminalvårdsanstalt m.m. inträffar vissa av de minskade levnadsomkostnader som uppkommer under intagningen med viss eftersläpning. Det är därför rimligt att den intagne ges möjlighet att ställa om sin ekonomi innan förmånen tillfälligt dras in. Vid frigivningen kan den intagne också förväntas ha vissa initialkostnader. Utskottet finner därför inte anledning att föreslå någon ändring av aktuella tider för vilka ersättning kan utges. Motion Sf208 yrkande 2 avstyrks därmed.

Beträffande själva rätten till aktivitets- och sjukersättning gäller samma regler för alla och således oavsett om den försäkrade är intagen i anstalt m.m. eller inte. Utskottet har ingen annan uppfattning i denna fråga. Motion Sf208 yrkande 1 avstyrks därmed.

Enligt utskottets mening måste ambitionen fortsättningsvis vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna inom aktivitets- och sjukersättningen. I nuläget saknas dock ekonomiskt utrymme för att genomföra någon förbättring i bostadstillägget för personer med aktivitets- och sjukersättning.

Den förväntade utvecklingen mot en fortsatt successiv ökning av antalet aktivitets- och sjukersättningar är otillfredsställande. Antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar minskar dock. Eftersom både korta och långa sjukfall minskar kommer antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar att minska ytterligare. Utskottet noterar att för närvarande minskar dessa ersättningar fortare än vad som har prognostiserats.

Den nya socialförsäkringsadministrationen, den förstärkta sjukskrivningsprocessen, förväntad ökad aktivitet och samverkan inom rehabiliteringsområdet, de ökade ekonomiska drivkrafterna samt förstärkta efterkontrollinsatser bedömer utskottet på sikt kommer att få positiva effekter vad gäller antalet aktivitets- och sjukersättningar, även om det kan ta en viss tid.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:2. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf425 yrkandena 5 och 8 i denna del, Sf426 yrkande 1 i denna del, Sf332 yrkande 2, Sf382 yrkande 10, Sf360 yrkande 1 i denna del, Sf384 yrkande 5, Sf428 yrkandena 8, 9, 14 i denna del, 21 och 25 i denna del, Sf405 i denna del och Sf335 yrkandena 19 och 20.

## Riksrevisionens styrelses framställning angående styrningen inom området sjuk- och aktivitetsersättning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå Riksrevisionens styrelses framställning angående sjuk- och aktivitetsersättning.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om styrning av rehabiliteringen och tak för ersättningar för dem som uppstår sjuk- och aktivitetsersättningar.

Jämför reservationerna 59 (m, fp, kd, c) och 60 (m).

Riksrevisionen har granskat regeringens och Riksförsäkringsverkets åtgärder inom området sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension). Resultatet har presenterats i granskningsrapporten Förtidspension utan återvändo (RiR 2005:14). Med anledning av granskningen har Riksrevisionens styrelse överlämnat en framställning till riksdagen.

I framställningen (2005/06:RRS8) anförs sammanfattningsvis följande. Det är en mycket liten del av dem som mottar sjuk- och aktivitetsersättning som återgår till arbete – mindre än 1 % enligt den beräkning som gjorts av Riksrevisionen för år 2004. Granskningen visar också, enligt Riksrevisionen, att alltför lite har gjorts av regering och ansvariga myndigheter för att underlätta och stimulera återgång till arbete för personer som mottar sjuk- och aktivitetsersättning.

Riksrevisionens styrelse föreslår därför tillkännagivanden om att regeringen tar initiativ till att utforma en strategi för omprövning av sjukersättning som baseras på beslut före 2005, med särskild inriktning på yngre personer, att regeringen redovisar vilka åtgärder som har vidtagits av Försäkringskassan för att stimulera återgång till arbete för personer som mottar sjuk- och aktivitetsersättning samt att regeringen för riksdagen årligen redovisar utflödet ur sjuk- och aktivitetsersättning genom återgång till arbete.

### *Motion*

I motion Sf6 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs olika tillkännagivanden. Motionärerna anser i yrkande 1 att det behövs en uppstramning av styrningen av rehabiliteringen både med avseende på berättigade personer och åtgärder. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det måste löna sig att arbeta jämfört med att försörja sig mer på bidrag och andra arbetsfria ersättningar. I motionens yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att ett tak för ersättningar till förtidspensionärer, som inkluderar kollektivavtalsbestämda ersättningar, bör övervägas. Taket bör utformas på ett liknande sätt som det tak som i dag finns i sjukpenningen.



### *Utskottets ställningstagande*

I budgetpropositionen uttalas att Riksrevisionens iakttagelser i granskningsrapporten bl.a. har beaktats i arbetet med regeringens strategi för det fortsatta arbetet med att minska sjukfrånvaron.

Som angivits ovan har regeringen uttalat att regeringen avser att ge Försäkringskassan i uppdrag att i samverkan med AMS vidta nya och förstärkta insatser för bl.a. försäkrade som uppbär tidsbegränsad aktivitets- och sjukersättning. Syftet är att samtliga sådana fall skall genomgå för att bl.a. säkerställa att rehabilitering eller andra åtgärder vidtas för att återföra den försäkrade till arbetslivet.

Regeringen har vidare uttalat att en försäkrad som uppburit aktivitets- eller sjukersättning under minst ett år bör få rätt att ha sin förmån vilande under tid med studier upp till längst 24 kalendermånader utan prövning av den sökandes arbetsförmåga.

I budgetpropositionen anges vidare att en analys av utflödet från aktivitets- och sjukersättning under 2004 visar att av ca 42 000 personer som lämnade dessa förmåner övergick ca 30 000 till ålderspension, ca 5 400 avled och drygt 5 000 återvände till arbetsmarknaden eller försörjdes på annat sätt. Regeringen anför att det dock krävs en bättre analys av utflödet vad gäller den sistnämnda gruppen.

Riksrevisionens granskningsrapport är således föremål för regeringens handläggning. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att nu göra några tillkännagivanden.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet Riksrevisionens styrelses förslag.

Beträffande motionens yrkande 1 har utskottet ovan anført att det inte finns skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning i olika rehabiliteringsfrågor. När det gäller motionens yrkanden 2 och 3 anges i direktiven (2004:129) till utredningen om en översyn av socialförsäkringen bl.a. att det samlade försäkringsskyddet inte bör stimulera till ett överutnyttjande av den allmänna försäkringen eller försämra den allmänna försäkringens effektivitet. Det kan finnas skäl för att bättre samordna kompletterande ersättningar med socialförsäkringarnas regelverk. En utgångspunkt bör dock vara att parterna skall ha stor frihet att själva utforma försäkringsvillkoren.

Med det anförda avstyrks motion Sf6.

## 19:3 Handikappersättningar

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:3 Handikappersättningar.

Vidare bör riksdagen avslå motionsyrkanden om handikappersättningens nivå och variationer i bedömningen.

Jämför reservation 61 (fp, kd, c).

### *Gällande ordning*

Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 utges handikappersättning tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år. För rätt till handikappersättning krävs att försäkrad före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mer tidskrävande hjälp av annan eller behöver hjälp av annan för att förvärvsarbeta eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp.

Handikappersättning utbetalas med belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Den tid då det är möjligt att få handikappersättning utbetalat retroaktivt har fr.o.m. den 1 juli 2004 förkortats från två år till sex månader.

### *Propositionen*

Antalet handikappersättningar har haft en långsamt ökande trend. En av förklaringarna till detta är demografisk. En annan förklaring är att det i de flesta åldersgrupper blir allt vanligare med handikappersättning, detta gäller både för kvinnor och män.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 19:3 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 177 miljoner kronor.

### *Motioner utan anslagseffekt budgetåret 2006*

Chatrine Pålsson m.fl. (kd) begär i motion So706 yrkande 6 en övergripande utredning av handikappersättningen. Motionärerna anger att personer med omfattande rörelsehinder utsätts för en mycket noggrann individuell bedömning trots att merkostnaderna uppenbart är betydande. Lagstiftning och regelverk medför inte att den enskilde får ersättning för sina kostnader fullt ut.

I motion Sf371 av Sven Brus och Yvonne Andersson (kd) begärs ett tillkännagivande om att reglerna för handikappersättningen och tillämpningen av dem bör ses över. I motionen anförs att merkostnaderna för den enskilde ökat stadigt och en rad subventioner tagits bort samtidigt som

nivåerna ligger still. Det krävs därför en justering av dagens nivåer. Bedömningen i enskilda ärenden blir dessutom allt hårdare och variationerna är också stora.

Sven Gunnar Persson (kd) anför i motion Sf355 att en översyn snarast behöver göras av reglerna för och tillämpningen av handikappersättningen. Motionären anser att dagens nivåer bör ändras till 25 %, 50 %, 75 % och 100 % av prisbasbeloppet för att bättre motsvara de faktiska merkostnader som den enskilde har. Det finns stora variationer i bedömningen av rätten till handikappersättning.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vill i motion Sf206 att regeringen utreder en steglös och därmed individanpassad handikappersättning med en nedre gräns på t.ex. 25 % av prisbasbeloppet.

Även i motion So364 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 22 begärs en översyn av reglerna för och tillämpningen av handikappersättningen. Motionärerna anger att variationerna i bedömningen av rätten till handikappersättning är stora i landet. Några subventioner har försvunnit och ersättningen har minskats. Bedömningen är i dag mycket hård och avslag på självklara kostnader blir allt vanligare.

I motion Sf363 av Catherine Persson (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga andra ersättningsnivåer än de nuvarande.

### *Utskottets ställningstagande*

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:3 har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet anser att det finns indikationer på att handikappersättning inte fullt ut fyller sitt syfte och anser därför att regeringen bör överväga att utreda frågan.

När det gäller motionsyrkandena anser utskottet inte att det nu är aktuellt med en allmän översyn av handikappersättningen eller om att överväga andra nivåer i förmånen.

Beträffande frågan om bristande enhetlighet i Försäkringskassans bedömningar i olika delar av landet, vill utskottet peka på att ett av syftena med att skapa den nya Försäkringskassan fr.o.m. den 1 januari 2005 har varit att åstadkomma en bättre enhetlighet i besluten och skapa en ökad rättssäkerhet inom socialförsäkringsadministrationen.

Med det anförda får motionerna Sf206, Sf355, Sf363, Sf371, So364 yrkande 22 och So706 yrkande 6 anses delvis tillgodosedda och avstyrks.

## 19:4 Arbetskadeförsäkringar m.m.

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:4 Arbetskadeersättningar m.m. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkande om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om bl.a. en risk-differentierad arbetskadeförsäkring, överförande av arbetssjukdomar till sjukförsäkringen och färdolycksfall till trafikförsäkringen, ändrade bevisregler, privatisering, analys ur ett könsperspektiv, regional förankring samt godkännande av elöverkänslighet som arbetsskada.

Jämför reservationerna 62 (m), 63 (kd), 64 (v, c, mp) och 65 (v).

### *Gällande ordning*

Den som förvärvsarbetar här i riket är enligt socialförsäkringslagen (1999:799) försäkrad för arbetsskada. Detsamma gäller den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring (LAF) omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Reglerna för ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL.

Under 2002 har riksdagen beslutat om flera ändringar i arbetskadeförsäkringen (prop. 2001/02:81, bet. 2001/02:SfU10, rskr. 2001/02:213) bl.a. i syfte att erhålla en mer rättvis och jämställd försäkring. Beviskravet har sänkts för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Vid en helhetsbedömning skall en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det. För den som ådragit sig en arbetsskada utges i regel endast ersättning i form av arbetsskadelivränta. Enligt bestämmelser som gäller från den 1 januari 2003 utges livränta om nedsättningen av arbetsförmågan är varaktig eller kan antas bestå under minst ett år. Ersättningen skall i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp. Livräntan, som tidigare räknats om med förändringarna i prisbasbeloppet, skall för personer födda 1938 eller senare fr.o.m. 2004 årligen räknas om med ett tal som motsvarar hälften av inkomstindexets reala förändring med tillägg för inkomst-

dexets hela prisförändring. Därtill har den som fått sin skada godkänd som arbetsskada fr.o.m. den 1 januari 2003 även fått rätt till kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför. Ersättning utges för två karensdagar, om inte den försäkrade visar att inkomstbortfall har uppstått för flera karensdagar. Från och med 2006 gäller nya bestämmelser för fastställande av livränteunderlaget.

### *Propositionen*

Det finns flera faktorer som påverkar kostnadsutvecklingen inom arbetsskadeförsäkringen. På längre sikt bör ett hälsosammare arbetsliv och att människors arbetsförmåga tas till vara på ett bättre sätt leda till minskade kostnader inom arbetsskadeförsäkringen. Från och med 2006 gäller även nya bestämmelser för fastställande av livränteunderlaget som också innebär en kostnadsminskning. Den nya bevisregeln som på sikt förväntas leda till att en större andel av ansökningarna om arbetsskadelivränta beviljas kommer inte att påverka kostnadsutvecklingen i någon större utsträckning de närmaste åren då de flesta ärenden som prövas alltjämt kommer att prövas enligt den tidigare mer restriktiva bevisregeln. Regeringens bedömning är att kostnaderna för arbetsskadeförsäkringen kommer att öka något de närmaste åren.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på 6 440 miljoner kronor.

### *Motion med anslagseffekt budgetåret 2006*

I motion Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 1 i denna del begärs att riksdagen anvisar 250 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Arbetsolycksfall som inträffar efter den 1 januari 2006 bör betalas av arbetsgivarna genom en obligatorisk försäkring.

### *Övriga motioner*

I motion Sf299 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkandena 1–5 begärs dels förslag om en riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring där arbetsgivaren i lag åläggs att teckna en fullständig försäkring för arbetsolyckor, dels en utredning om övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare. Vidare begärs tillkännagivanden om att arbetsolycksfall skall skiljas från arbetssjukdomar och de senare på sikt överföras till sjukförsäkringen, att färdolycksfall lyfts över till trafikförsäkringen samt att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återgår till 1992 års lagstiftning.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) anser i motion Sf345 att regeringen bör utreda konsekvenserna av att privatisera arbetsskadeförsäkringen. Arbetsskadeförsäkringen bör enligt motionärerna överföras till arbetsmarknadens parter i form av en obligatorisk tilläggsförsäkring vid arbetsskada med differentierade premier.

I motion Sf280 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Försäkringskassan bör få i uppdrag att analysera uppbyggnad och handläggning av arbetsskadeförsäkringen ur ett könsperspektiv. Motionärerna anför att förändringen 2002 syftade till att rätta till könsskillnader men att önskat resultat inte verkar ha uppnåtts.

Ingrid Burman m.fl. (v) begär i motion MJ442 yrkande 5 ett tillkännagivande om att elöverkänslighet skall kunna godkännas som arbetsskada.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar m.m.*

Utskottet har tidigare, och senast i samband med behandlingen av budgeten för 2005, avstyrkt motionsyrkanden om att privatisera arbetsskadeförsäkringen och om att lyfta ut färdolycksfallen och arbetssjukdomar ur arbetsskadeförsäkringen. I samband med behandlingen av förslaget om ändrade bevisregler m.m. slog utskottet fast att en arbetsskadeförsäkring i offentlig regi som bygger på ett generellt arbetsskadebegrepp, som även innefattar arbetssjukdomar och färdolycksfall, och där beviskravet är mindre strikt ger ett bra skydd vid arbetsskada för både kvinnor och män och en tillräcklig avgränsning mot skador som har andra uppkomstorsaker än arbete (se bet. 2001/02:SfU10 och bet. 2004/05:SfU1). Utskottet finner inte anledning att nu frångå sina tidigare ställningstaganden i dessa frågor. Utskottet noterar att utredningen om översyn av socialförsäkringarna främst skall omfatta de delar av socialförsäkringen som avser försäkring för inkomstbortfall till följd av ohälsa, vilket innebär bl.a. arbetsskadeförsäkringen.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motion Sf360 yrkande 1 i denna del.

#### *Övriga motioner*

Med hänvisning till vad utskottet ovan anført anser utskottet att även motionerna Sf299 yrkandena 1–5 och Sf345 bör avslås.

Den år 1993 införda striktare bevisregeln bidrog till en påtaglig minskning av antalet personer som beviljades arbetsskadelivranta, bland både kvinnor och män. Minskningen var dock större bland kvinnor. År 2002 mildrades således bevisregeln återigen. Som angetts ovan prövas dock de flesta ärenden alltså enligt den tidigare bevisregeln. Det bör således fortfarande vara för tidigt att uttala sig om förändringen gjort någon skillnad. Utskottet anser att det är viktigt att Försäkringskassans handläggare, försäkringsläkare och socialförsäkringsnämnden har god kunskap om arbetsskade-

risker på både kvinnors och mäns arbetsplatser. Mot bakgrund av vad nu anförts anser utskottet att motion Sf280 yrkande 1 inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

I betänkandet Att samla och sprida kunskap om skadlig inverkan och framgångsrik rehabilitering, SOU 2003:1, lämnas förslag om inrättande av en kunskapsbank där kunskap om arbetsmiljöfaktorer eventuella skadlighet samlas, sammanställs och publiceras. Kunskapsbanken skall ha som sitt primära syfte att fungera som ett hjälpmedel och tillhandahålla underlag för bedömningar i arbetsskadeärenden. När det gäller sjukdomsbesvär som är mycket svårbedömda i arbetsskadehänseende, t.ex. elöverkänslighet, kan förekomsten av en kunskapsbank enligt utskottets mening vara av stor betydelse vid arbetsskadebedömningen. Utskottet vill också peka på att inrättandet av den nya Försäkringskassan bör ge bättre förutsättningar för metodutveckling och nödvändiga organisatoriska förändringar för att allmänt förbättra hanteringen av arbetsskadeersättning. Utskottet avstyrker med det anförda motion MJ442 yrkande 5.

## 19:5 Ersättning för kroppsskador

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:5 Ersättning för kroppsskador.

### *Propositionen*

Från anslaget bekostas bl.a. ersättningar enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i de fall en skada inträffar bl.a. under militär verksamhet, vid tjänstgöring inom civilförsvaret, vid medverkan i räddningstjänst samt vid vård på kriminalvårdsanstalt. Även krigsskadeersättningar till sjömän samt kostnader för vissa yrkesskadeersättningar bekostas från anslaget.

Totalt bedömer regeringen att kostnaderna för ersättning för kroppsskador kommer att vara i stort sett oförändrade under 2006.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 19:5 anvisar ett ramanslag på 61,5 miljoner kronor.

### *Utskottets ställningstagande*

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

## 19:6 Försäkringskassan

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:6 Försäkringskassan. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör också bemyndiga regeringen att under 2006 för anslaget 19:6 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive åtaganden som tidigare gjorts, medför utgifter på högst 12 miljoner kronor efter 2006.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om bl.a. utbildning av läkare i försäkringsmedicin, myndighetskontroll av och krav på försäkringsläkare, utbildning av handläggare i genuskunskap samt åtgärder mot oegentligheter inom socialförsäkringarna.

Jämför reservationerna 66 (m, fp, kd, c), 67 (kd) och 68 (kd).

### *Gällande ordning*

Från den 1 januari 2005 inrättades den nya statliga myndigheten Försäkringskassan. Försäkringskassan är central förvaltningsmyndighet för socialförsäkringen och ansvarar för handläggning och utbetalning av socialförsäkringsersättningar och bidrag. Försäkringskassan ansvarar för kunskapsuppbyggnad och skall verka för enhetlighet vid rättstillämpningen. Vidare skall kassan samverka med andra myndigheter i syfte att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet samt, genom att samordna rehabilitering, verka för att försäkrade ges förutsättningar att tillvarata sin förmåga att arbeta och försörja sig själva genom förvärvsarbete. Försäkringskassan har också ansvar för att allmänheten får en god information om bl.a. rättigheter och skyldigheter.

Försäkringskassan leds av en styrelse med fullt ansvar och har en generaldirektör som ansvarar för och leder den löpande verksamheten. Vidare har de förtroendevalda en roll i verksamheten, dels genom de 21 försäkringsdelegationerna, dels som ledamöter i socialförsäkringsnämnderna. Ett allmänt ombud, som utses av regeringen, kan föra talan i allmän förvaltningsdomstol.

Av 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring framgår att försäkringsdelegationen skall bevaka att Försäkringskassans verksamhet i länet bedrivs på ett effektivt sätt och med god service till allmänheten. Delegationen skall årligen till regeringen redovisa en utvärdering med anledning av de iakttagelser delegationen därvid har gjort. Delegationen fattar även beslut om Försäkringskassans deltagande i finansiell samordning och annan samverkan inom rehabiliteringsområdet. Ledamöterna i försäkringsdelegationerna utses av regeringen efter förslag från riksdagspartiernas organisationer.



I 5 § samma kapitel anges att Försäkringskassan skall inrätta socialförsäkringsnämnder och att varje nämnd skall bestå av sju ledamöter, varav en skall vara ordförande och en vice ordförande. Ledamöterna utses av försäkringsdelegationen.

Av förordningen (2004:1299) med instruktion för Försäkringskassan framgår att socialförsäkringsnämndens ledamöter skall utses för en tid av fyra år fr.o.m. den 1 april året efter det år då ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige har hållits. Om det under en pågående mandatperiod inrättas en ny nämnd, skall de nytillträdande ledamöterna i nämnden utses för den tid som återstår av mandatperioden. Fem av ledamöterna i socialförsäkringsnämnden skall utses på förslag av de politiska partier som finns representerade i riksdagen. De övriga två ledamöterna skall utses på förslag av de organisationer på arbetsmarknaden som finns inom länsorganisationens verksamhetsområde.

Endast den som har rösträtt vid val till kommunfullmäktige och är folkbokförd inom länet får utses till ledamot i socialförsäkringsnämnd. En ledamot får inte ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Om en ledamot inte uppfyller dessa krav förfaller uppdraget. Om en ledamot i socialförsäkringsnämnd visar giltigt hinder, får delegationen entlediga ledamoten. När en ledamot blir entledigad eller uppdraget förfaller utses en ny ledamot för den tid som återstår.

### *Propositionen*

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget 19:6 Försäkringskassan anvisar ett ramanslag på 7 636 miljoner kronor.

För att stödja forskningsbehov som är särskilt angelägna ur ett administrativt perspektiv har Försäkringskassan bemyndigats att inom en fastställd ram ingå ekonomiska åtaganden. I propositionen föreslås att myndigheten skall kunna ingå ekonomiska åtaganden inom socialförsäkringsområdet, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 12 miljoner kronor efter 2006.

För 2006 tillförs anslaget bl.a. 450 miljoner kronor som en fortsättning på de tillfälliga medel som sedan 2003 tilldelats för att bryta utvecklingen inom ohälsoområdet. För kostnader i samband med följdreformerna till det reformerade pensionssystemet tillförs anslaget 195 miljoner kronor 2006.

Inom ramen för regeringens sysselsättningsåtgärd avsätts bl.a. resurser under två år för arbetslösa akademiker. Delar av denna satsning inriktas särskilt på att förebygga och minska förekomsten av fusk och felaktigheter inom trygghetssystemen. Anslaget tillförs 150 miljoner kronor 2006, för att Försäkringskassan skall kunna anställa 300 årsarbetskrafter utöver ordinarie nyanställningar i syfte att ytterligare stärka myndighetens kontrollverksamhet.

*Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006**Moderaterna*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf425 yrkande 8 i denna del att riksdagen till anslaget 19:6 anvisar 400 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om resurser till Försäkringskassan för rehabilitering och för försäkringsläkare. Försäkringskassan bör ges ett tydligt huvudansvar för rehabiliteringen, vilket kräver mer resurser. När det gäller försäkringsläkare måste deras roll tydliggöras. Det krävs vidare mer likvärdiga arbetsförhållanden inom olika kassor och klara riktlinjer för vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas. Vidare bör alla sjukintyg granskas av försäkringsläkare när ärendet efter två veckors sjuklön övertas av Försäkringskassan. Även i motion Sf382 av Per Westerberg m.fl. (m) begärs tillkännagivanden härom (yrkandena 3 och 6). I motion Sf382 yrkande 8 begärs ett beslut om ett ökat undersökningsansvar för Försäkringskassan och Skatteverket och ökade möjligheter för samkörning av register.

I motion Sf202 av Ulf Sjösten (m) begärs ett tillkännagivande om vikten av kraftfulla och sammanhållna åtgärder mot bidragsfusket. Ytterligare 100 miljoner kronor läggs på Försäkringskassan de kommande åren för att bl.a. förbättra möjligheterna till en god kontroll.

*Folkpartiet*

I motion Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 1 i denna del begärs att riksdagen till anslaget 19:6 anvisar 500 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkandena 12, 14 och 18 begärs tillkännagivanden om ökade resurser för stärkta kontrollinsatser samt åtgärder mot felaktiga utbetalningar. Vidare behövs ett ökat undersökningsansvar för Försäkringskassan och Skatteverket och en satsning på fler försäkringsläkare. Motionärerna anser att Försäkringskassan och Skatteverket skall ges ett ökat undersökningsansvar, med innebörden att dessa skall göra kompletta bedrägeriundersökningar som sedan kan lämnas direkt till åklagare utan att först passera polisen. Åklagaren får sedan vända sig direkt till Försäkringskassan och Skatteverket om det behövs kompletterande undersökningar och liksom tidigare till polisen om personer behöver kallas till förhör eller andra tvångsåtgärder måste vidtas. I detta sammanhang behöver sekretesslagens regler ses över.

*Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf428 yrkande 25 i denna del att riksdagen till anslaget 19:6 anvisar 745 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. I yrkandena 10, 11, 14 i denna del och 24 begärs tillkännagivanden om att arbetet med fusk i socialförsäkringarna kräver mer resurser. Försäkringskassan och Skatteverket bör ges ett ökat

ansvar för bedrägeriundersökningar. Det bör vidare vara möjligt att samköra fler register mellan olika myndigheter, och bl.a. genom räntekrav och utökade kvittningsmöjligheter bör påföljderna skärpas. Det är vidare viktigt med attitydförändringar och ökad information om sjukförsäkringens syfte. Själva försäkringstanken måste återupprättas. De avtal som reglerar kommunernas mottagande av flyktingar m.fl. skall ersättas med en utvecklingspeng som följer individen och som fördelas och utbetalas av Försäkringskassan. Viss del av de medel som tillförs Försäkringskassan skall användas för kassans administration av denna utvecklingspeng.

#### *Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf405 i denna del att riksdagen till anslaget 19:6 anvisar 90 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att det finns utrymme för en administrativ besparing.

I motion Sf335 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att Försäkringskassan och Skatteverket skall ges ett utökat undersökningsansvar. I motionen anförs att trots att Försäkringskassan utökat sina kontroller av fusk inom sjukförsäkringen leder få anmälningar till polisundersökning och åtal. För att bättre kunna försvara sjukförsäkringen och andra socialförsäkringar mot fusk och bedrägerier bör Försäkringskassan och Skatteverket ges ett utökat undersökningsansvar, med innebörden att de skall göra kompletta bedrägeriundersökningar som sedan kan lämnas direkt till åklagare utan att först passera polisen. En sådan modell tillämpas för närvarande på försök i Västmanland. I yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att Försäkringskassan och Skatteverket skall få möjlighet att samköra relevanta register.

#### *Övriga motioner*

I motion Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs i yrkandena 16 och 17 tillkännagivanden om att Försäkringskassan bör studera fuskbekämpning utomlands och om hur bedrägerier bör hanteras. I motionen anförs att Försäkringskassan har inlett en förändring av kontrollarbetet, som bygger på en s.k. risk- och väsentlighetsanalys. För att utveckla bättre arbetsmetoder har kassan tagit hjälp av andra myndigheter, såsom Skatteverket och Brottsförebygganderådet. Detta arbete är positivt och måste bedrivas ännu intensivare. I Storbritannien bedrivs ett aktivt kontrollarbete för att stävja fusk i socialförsäkrings- och bidragssystemen. Arbetet, som leds av en minister, sker enligt uppsatta mål och genom reklamkampanjer i tv, radio, tidningar och utomhus, kombinerat med flera tusen kontrollanter och ett tätt samarbete med andra myndigheter. Motionärerna anser att regeringen bör överväga att låta en minister ansvara för fuskbekämpning och att Försäkringskassan noga bör studera den verksamhet som bedrivs i Storbritannien och andra länder för att effektivisera den egna kontrollen. I motionen anges vidare att bedrägerier i socialförsäkringarna måste tas på allvar för att det

inte skall bli stora förluster för staten. Det ger inga bra signaler att 80 % av alla polisanmälningar från försäkringskassorna om misstänkta bedrägerier aldrig leder till åtal, utan avskrivs av olika skäl.

I motion Sf242 av Else-Marie Lindgren och Ingemar Vänerlöv (kd) begärs ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att fusk och missbruk inom försäkringssystemen beivras.

Kenneth Lantz (kd) begär i motion Sf314 ett tillkännagivande om behovet av en allmän informationskampanj om socialförsäkringsförmånerna. I motionen anförs att det i dag sammantaget är många människor som antingen inte är helt medvetna om sina rättigheter och skyldigheter, eller som medvetet utnyttjar förmånerna inom det omfattande socialförsäkrings-skyddet. Försäkringskassan bör på ett pedagogiskt sätt informera de försäkrade om de rättigheter och skyldigheter som finns och samtidigt reda ut eventuella missförstånd när det gäller t.ex. rätten till sjukpenning.

I motion Sf310 av Lars Ohly m.fl. (v) anförs att förekomsten av oegentligheter i våra gemensamma trygghetssystem i sig är en kränkning mot det generella välfärdssystemet. Redan för flera år sedan blev det också möjligt för Försäkringskassan, CSN och a-kassan att öka det inbördes informationsutbytet på elektronisk väg i syfte att förebygga oegentligheter, öka effektiviteten och förbättra servicen, och denna möjlighet kommer nu att ytterligare förstärkas. Motionärerna anser emellertid att det är än viktigare att Försäkringskassan förbättrar sin uppföljande verksamhet, varför regeringen i regleringsbrev bör förtydliga detta uppdrag till kassan. En del av de oegentligheter som det här är fråga om rör den s.k. svarta arbetskraften, t.ex. individer som uppbär sjukersättning och trots det förvärsarbetar. Den typen av oegentligheter skulle inte existera om det inte samtidigt fanns skrupelfria arbetsgivare som efterfrågar svart arbetskraft. Arbetsgivarna gör sig skyldiga till brott genom att de inte betalar in skatt eller socialavgifter på lönesumman, något som i förlängningen är till skada för den försäkrade genom t.ex. lägre pension. Regeringen bör utreda frågan och återkomma med förslag till kraftfulla åtgärder. I yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden härom.

I motionerna Sf280 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 2 och A368 av Anders Wiklund m.fl. (v) yrkande 16 begärs tillkännagivanden om utbildning av försäkringskassornas personal i genuskunskap. Ett genusperspektiv måste enligt motionärerna integreras både teoretiskt och metodologiskt.

I motion Sf387 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att försäkringsläkarna skall ställas under myndighetskontroll och att de måste tillförsäkras en kontinuerlig och uppdaterad vidareutbildning. Motionärerna anser att fria bedömningar utan vetenskaplig värdering, kritik eller ansvar inte kan accepteras. Regeringen bör överväga en kontrollmöjlighet lik den för övriga läkare. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att en utredning bör grundligt och specifikt se över de problem som finns inom det försäkringsmedicinska området i syfte att reformera hela systemet.

Anders Wiklund m.fl. (v) begär i motion A368 yrkandena 20 och 21 tillkännagivanden om att man bör analysera hur handläggare vid kassan hanterar den information och de underlag som inkommer från försäkringsläkarna och om det upprätthålls en tillräcklig grad av självständighet i bedömningarna samt att försäkringsläkarna bör stå under tillsyn, exempelvis av Socialstyrelsen.

I motion Sf424 av Siw Wittgren-Ahl (s) begärs ett tillkännagivande om behovet att ställa försäkringsläkarnas verksamhet under myndighetskontroll. Enligt motionären står försäkringsläkarna inte under Socialstyrelsens tillsyn varför deras medicinska bedömningar inte går att ifrågasätta.

Conny Öhman (s) anger i motionerna Sf320 och Sf322 att beslutsrätten för fastställande av antalet socialförsäkringsnämnder bör regleras och att försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna måste ges tillräckliga resurser för sitt uppdrag. Motionären anger att vid omorganiseringen av Försäkringskassan beslutades att försäkringsdelegationen skall utse ledamöter i socialförsäkringsnämnderna. Det synes dock vara oreglerat vilken instans som skall besluta om antalet nämnder varför det är angeläget att snarast klarlägga beslutsrätten i denna fråga. Att nominera kandidater till nämnden är en process som tar tid. Därför måste, om behov finns av att förändra antalet ledamöter, i god tid före nomineringstillfället regleras hur många som skall väljas. Vidare menar motionären att i samband med Försäkringskassans bildande säkerställdes att den nya myndigheten fick starka inslag av förtroendemannainflytande i syfte att värna det viktiga förtroendemannainflytande som fanns i försäkringskassorna, och för att säkerställa ett demokratiskt inflytande över socialförsäkringarna. Motionären anser att det är angeläget att nödvändiga resurser för försäkringsdelegationernas arbete säkerställs och att regeringen säkerställer att delegationerna liksom socialförsäkringsnämnderna har erforderliga resurser för sitt uppdrag. I motionerna begärs tillkännagivanden härom.

I motion Sf369 av Barbro Hietala Nordlund och Per Erik Granström (s) begärs ett tillkännagivande om att reglerna för att entlediga en uppenbart olämplig ledamot i en socialförsäkringsnämnd snarast bör ses över.

I motion Sf380 av Mona Jönsson (mp) anges att det bör inrättas en ombudsman eller myndighet som tillvaratar den sjukskrivnes rätt att komma tillbaka till egenförsörjning och att en sådan ombudsman eller myndighet måste ha möjlighet till sanktioner mot exempelvis arbetsgivare eller arbetsförmedling. I yrkandena 3 och 4 begärs tillkännagivanden om det anförda.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 19:6 Försäkringskassan*

Inrättandet av den nya myndigheten Försäkringskassan syftar bl.a. till att ge nya och bättre förutsättningar för socialförsäkringsadministrationen att fullgöra sina uppdrag, att öka effektiviteten i ärendehandläggningen och att

uppnå en mer enhetlig rättstillämpning och likabehandling. Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att ta fram en plan för hur myndighetens fortsatta förändringsarbete skall utformas. I juni 2005 redovisade Försäkringskassan en översiktlig förändringsplan som fokuserar på de resultat som myndighetens arbete skall leda till under de kommande tre åren. Flera reella åtaganden som rör bl.a. de försäkrades tilltro till försäkringen och dess administration samt rättssäkerhet och handläggningstider görs i planen. Arbetet inom ramen för det s.k. Ensaprojektet har också bidragit till genomförandet av enhetliga handläggningsprocesser. Enligt propositionen ökar den nya organisationen också möjligheten att genomföra ett ändamålsenligt ärendehanteringssystem som stöder kraven på gemensamma handläggningsrutiner.

Utskottet anser i likhet med regeringen att för att tilltron till den allmänna försäkringen skall bibehållas och stärkas måste administrationen av socialförsäkringen fungera väl. De övergripande målen för den nya myndigheten är också att tilltron till socialförsäkringen och dess administration skall vara hög samt att administrationen skall vara rättssäker, effektiv och ha hög kvalitet.

Som utskottet tidigare uttalat är det när det gäller tilltron till välfärdssystemen inte bara väsentligt att rättstillämpningen är enhetlig, det är också viktigt att de som får t.ex. sjukpenning eller sjukersättning uppfyller kriterierna för detta och att missbruk och felutnyttjande av försäkringen motverkas. Enligt utskottets mening har arbetet för en enhetlig rättstillämpning liksom åtgärder mot bedrägerier och oegentligheter också ett viktigt preventivt syfte. Utskottet kan konstatera att under 2004 och 2005 har arbetet mot oegentligheter i socialförsäkringsförmåner intensifierats påtagligt och att Försäkringskassans fortsatta arbete med den kontrollstrategi som infördes under 2004 stärks och vidareutvecklas. I detta arbete ingår t.ex. att göra både riktade och systematiserade slumpvisa kontroller inom de olika förmånsslagen samtidigt som ett utvidgat samarbete skall ske med andra myndigheter m.fl. kring frågor som berör arbetet mot oegentligheter. Av propositionen framgår att regeringen avser att för åren 2006 och 2007 tilldela Försäkringskassan extra medel som skall användas för att ytterligare stärka myndighetens arbete med att förebygga och minska förekomsten av olika former av oegentligheter och felaktigheter. Därigenom kan Försäkringskassan anställa 300 årsarbetare extra för att stärka sina insatser inom området.

Utskottet noterar vidare att det elektroniska informationsutbytet mellan Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och Centrala studiestödsnämnden, som syftar till att i första hand förhindra felaktiga dubbelutbetalningar och förbättra servicen till enskilda, även haft betydelse när det gäller att förhindra olika former av oegentligheter. I en rapport från Försäkringskassan från juni 2005 anges att informationsutbytet haft en preventiv inverkan mot oegentligheter med förmåner och att informationsutbytet bedöms ha haft en mycket god effekt vad avser minskningen av antalet felaktiga utbe-

talningar. I propositionen anges att utifrån de uppföljningar som gjorts och som visat att systemet har fungerat väl har regeringen nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att pröva om det är lämpligt att vissa utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten mellan myndigheter införs. Uppdraget skall redovisas före utgången av oktober 2006.

Ett omfattande förändringsarbete pågår och kommer att pågå inom Försäkringskassan under de närmaste åren bl.a. gällande arbetet för lokal samordning och bildandet av fler samordningsförbund. En viktig uppgift för den nya myndigheten är bl.a. att stärka samverkan med andra aktörer när det gäller rehabiliteringsarbetet.

Regeringen har under våren 2005 tillsatt utredningen Översyn av vissa delar av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar (S 2005:05). Utredningen skall pröva möjligheten till en arbetsrättslig reglering som ger arbetstagar rätt till en av arbetsgivaren utförd rehabiliteringsutredning. Utredningen skall bl.a. även se över Försäkringskassans möjligheter att, inom ramen för sitt samordningsansvar, bidra till finansieringen av arbetslivsinriktad rehabilitering för försäkrade där målet med rehabiliteringen är återgång i arbete hos nuvarande arbetsgivare.

När det gäller frågan om läkarintygens utformning är dessa av stor betydelse för bedömningen av rätt till försäkringsersättning. Utformningen av intygen prövas löpande. Sådana frågor hanteras av Försäkringskassan i samråd med Socialstyrelsen. Frågor kring arbetsförmåga, vilka förutsättningar som krävs för att denna förmåga skall tas till vara liksom vilka krav på arbetsrelaterad aktivitet som kan ställas på den enskilde under sjukskrivning behöver likaså övervägas för att möjliggöra förbättringar så snart som möjligt. Utskottet utgår, liksom regeringen, från att dessa aspekter vägs in i Försäkringskassans fortsatta arbete med utformningen av läkarintygen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:6 och begärt bemyndigande. Utskottet avstyrker motionerna Sf202, Sf335 yrkandena 14 och 15, Sf360 yrkande 1 i denna del, Sf382 yrkandena 3, 6 och 8, Sf384 yrkandena 12, 14 och 18, Sf405 i denna del, Sf425 yrkandena 7 och 8 i denna del samt Sf428 yrkandena 10, 11, 14 i denna del, 24 och 25 i denna del.

#### *Övriga motioner*

När det gäller frågan om att motverka missbruk och oegentligheter inom socialförsäkringen har utskottet ovan påtalat vikten av att tilltron till välfärdssystemen säkerställs, inte bara genom en enhetlig rättstillämpning, utan även genom att missbruk och felutnyttjande av försäkringen motverkas. Att bedrägerier och oegentligheter upptäcks och åtgärdas har också ett viktigt preventivt syfte. Utskottet noterar även att under 2004 har handläggare utbildats och en ny vägledning som innehåller information om vad som gäller på området som rör misstänkta oegentligheter arbetats fram. Därtill har risk- och väsentlighetsanalyser tagits fram för ett antal förmåner för att skapa förutsättningar för att kunna identifiera vad som behöver

kontrolleras samt när och hur detta bör ske inom de olika förmånerna. Försäkringskassan har både riktade och systematiserade slumpvisa kontroller av misstänkta oegentligheter. Vidare har ett forskningsprojekt i juni 2005 redovisat en slutrapport. När olyckan inte är framme (BRÅ-rapport 2005:10). Rapporten syftar till att förklara vilka brott som upptäcks, vilka brott som anmäls och vilka brott som utreds samt varför.

Utskottet kan konstatera att enligt Försäkringskassans nya vägledning bör alla misstänkta oegentligheter polisanmälas. Under 2004 har RFV och de allmänna försäkringskassorna ytterligare utökat och effektiviserat samverkan med andra bidragsutbetalande myndigheter, bl.a. via den s.k. a-kasserutinen, som ersätter ca 200 000 kontrollsamtal per år. Därutöver har regeringen nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att pröva om det är lämpligt att vissa utökade möjligheter till elektroniska informationsutbyten mellan myndigheter införs. Uppdraget skall redovisas före utgången av oktober 2006.

Utskottet kan dela bedömningen i motion Sf314 att Försäkringskassan som en del i arbetet med att motverka missbruk av försäkringen bör på ett tydligt sätt informera de försäkrade om rättigheter och skyldigheter i socialförsäkringen.

I detta sammanhang noterar utskottet att en del av de oegentligheter som det är fråga om rör den s.k. svarta arbetskraften, t.ex. individer som uppstår ersättningar från sjukförsäkringen och trots det förvärvsarbetar. Utskottet vill peka på vikten av att även oegentligheter från andra än de försäkrade, exempelvis arbetsgivare, måste beaktas och beivras. Att t.ex. socialavgifter inte betalas in skadar de försäkrade, bl.a. genom lägre sjukpenning och pension, men kan på sikt även skada förtroendet för socialförsäkringssystemen.

Utskottet, som kan konstatera att Försäkringskassan har påtagligt intensifierat arbetet mot oegentligheter inom socialförsäkringen och att extra medel kommer att tillföras kassan härför, avstyrker med det anförda motionerna Sf242, Sf310 yrkandena 1 och 2, Sf314 samt Sf384 yrkandena 16 och 17.

Av propositionen framgår att Försäkringskassan i rapporten Alltjämt ojämnt har konstaterat att handläggningen av flera sjukförsäkringsförmåner skiljer sig åt mellan kvinnor och män. Försäkringskassans granskning visar att de flesta reglerna inom socialförsäkringen är könsneutrala. Det finns dock vissa regler som riktar sig enbart till det ena könet och regler som till synes är könsneutrala men som i tillämpningen ändå får olika effekter beroende på kön. Av rapporten framgår vidare att attityder och kunskaper hos Försäkringskassans handläggare om kvinnors och mäns livsvillkor och könsmaksordning spelar en central roll i beredningen och bedömningen av ärenden. För att bemöta de brister som finns i handläggningen fick Försäkringskassan i uppdrag att utarbeta en plan för arbetet med att integrera könsperspektivet i tillämpningen av socialförsäkringen. I oktober i år presenterades en plan som definierar fyra åtgärdsområden: lika tillämpning,



utbildning och kompetensutveckling, styrning samt attityder och värderingar. Avsikten är att Försäkringskassan skall inkludera åtgärderna i den löpande verksamhetsplaneringen. Kassan kommer också att följa beslutsprocessen i verksamheten med ett könsperspektiv, kontinuerligt och på ett systematiskt sätt. Senast den 15 maj 2006 skall Försäkringskassan redovisa en utvärdering av arbetet.

Med det anförda får motionerna Sf280 yrkande 2 och A368 yrkande 16 anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

Socialstyrelsen kom den 20 januari 2004 med en utredningsrapport, Tillsyn över försäkringsläkare, med anledning av ett regeringsuppdrag. I rapporten anges att beträffande ärenden hos Försäkringskassan finns redan i dag en möjlighet att inom ramen för domstolsprövning av förvaltningsbesvär begära prövning hos Socialstyrelsens rättsliga råd. I rapporten görs bedömningen att möjligheten till en oberoende expertvärdering av försäkringsläkarnas medicinska bedömningar är ett bättre alternativ än att läkarna ställs under Socialstyrelsens tillsyn. Utskottet, som fortfarande anser att frågan om en förändring av tillsynen av försäkringsläkarna är komplicerad, vill peka på det angelägna i att frågan nu får en lösning. Utskottet utgår från att regeringen överväger en förändring av systemet och inom kort återkommer med förslag. Motionerna Sf387 yrkande 1, Sf424 och A368 yrkande 21 får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

Utskottet vill i detta sammanhang peka på att försäkringsläkarna har en roll i Försäkringskassans verksamhet också när det gäller t.ex. information och diskussioner med läkare och annan personal inom hälso- och sjukvården. En viktig uppgift är medverkan i utbildning av Försäkringskassans tjänstemän och förtroendevalda i medicinska frågor. De medverkar också i Försäkringskassans utbildningar av läkare i försäkringsmedicin. Utskottet kan konstatera att regeringen har initierat en förstärkning av utbildningen i försäkringsmedicin för läkare. I propositionen anges att Sverige saknar försäkringsmedicinska riktlinjer för sjukskrivning och att det finns omotiverat stora skillnader i sjukskrivningspraxis mellan olika delar av landet. För att bygga upp och sprida kunskap om sjukskrivning på nationell nivå med förankring i läkarprofessionen, vetenskapen och de myndigheter som finns inom området har ett nationellt försäkringsmedicinskt forum bildats. Dess uppgift är enligt propositionen att utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet utveckla praxis och förhållningssätt när det gäller intygsskrivning i förhållande till olika medicinska problem relaterade till arbetsförmåga. Regeringen har för att förstärka dessa insatser ytterligare beslutat att ge Socialstyrelsen och Försäkringskassan i uppdrag att utforma en mer kvalitetssäkrad, enhetlig och rättssäker sjukskrivningsprocess, som tar till vara den försäkrades arbetsförmåga. I uppdraget ingår även att ta fram ett beslutstöd för läkarna i sjukskrivningsfrågor. Vidare skall Socialstyrelsen och Försäkringskassan studera andra länders erfarenheter i sjukskrivningsfrågor. De förslag som redovisas skall utgå från arbetet med att integrera könsperspektivet i tillämpningen av socialförsäkringen. Uppdraget skall del-

redovisas senast den 2 maj 2006 och slutrapporten lämnas senast den 22 december 2006. När det gäller utbildning och metodstöd i sjukskrivningsprocessen och för att införa ett gemensamt förhållningssätt har Försäkringskassan under 2004 bl.a. genomfört utbildningar av samtliga chefer och handläggare inom ohälsoområdet och utarbetat nya metoder och verktyg som praktiskt stöd i yrkesrollen. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf387 yrkandena 2 och 5 samt A368 yrkande 20.

Försäkringsdelegationerna skall bevaka att Försäkringskassans verksamhet bedrivs på ett effektivt sätt och med god service till allmänheten. Delegationerna fattar även beslut om kassans deltagande i finansiell samordning och annan samverkan inom rehabiliteringsområdet. Försäkringsdelegationerna utser också ledamöter i socialförsäkringsnämnderna. Nämnderna inrättas av Försäkringskassan. Ledamöterna i socialförsäkringsnämnderna utses för fyra år, fr.o.m. april året efter ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige. Om det under en pågående mandatperiod inrättas en ny nämnd, skall de nya ledamöterna utses för den tid som återstår av mandatperioden. Två av ledamöterna utses av organisationerna på arbetsmarknaden och de övriga fem av de politiska partierna. Av propositionen framgår att Försäkringskassan har tillsatt en särskild samordningsansvarig för försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna för att skapa förutsättningar för att arbetet där skall kunna bedrivas på ett enhetligt sätt. Den samordningsansvarige skall bl.a. verka för att kommunikationen mellan delegationerna och myndighetens styrelse och verkställande ledning fungerar bra och att de förtroendevalda blir kända och accepterade som den viktiga del av myndigheten de är.

När det gäller de förtroendevalda i Försäkringskassan delar utskottet uppfattningen i motion Sf322 att dessa har en viktig roll i verksamheten. De förtroendevalda är ett viktigt inslag för att trygga medborgarnas insyn och inflytande i välfärdssystemet och har ett direkt ansvar för samverkansarbetet. Utskottet, som noterar att den nya organisationen med försäkringsdelegationer verkat mindre än ett år, utgår från att erforderliga resurser tillförs försäkringsdelegationerna i deras arbete. Det är också angeläget att antalet socialförsäkringsnämnder bestäms så att rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet i nämndens arbete säkerställs. Utskottet utgår från att Försäkringskassan inrättar så många socialförsäkringsnämnder som är lämpligt med hänsyn till ärendemängd m.m. och att vid tillsättandet av ledamöter i nämnderna partierna ges tillräcklig tid vid nomineringen.

Med vad utskottet nu uttalat får motionerna Sf320 och Sf322 anses tillgodosedda och avstyrks.

Bestämmelser om socialförsäkringsnämnder, bl.a. i vilka fall entledigande av ledamot skall kunna ske, beslutades av riksdagen hösten 2004. Utskottet, som inte finner anledning att nu föreslå att dessa regler skall ses över, avstyrker motion Sf369.

Utskottet har förståelse för önskemål att stärka de enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt i olika avseenden. Utskottet vill dock peka på att det i förvaltningsärenden åligger myndigheten att se till att erforderlig utredning tillförs ärendet. Myndighetens beslut kan också överklagas till domstol. Utskottet anser i likhet med regeringen att Försäkringskassan har en viktig roll i arbetet mot ohälsan, men att det krävs insatser även från andra aktörer. Samverkan mellan arbetsgivare, sjukvård, Försäkringskassan och den försäkrade måste utvecklas för att hitta alternativ till sjukskrivning som gör det möjligt för den enskilde att fortsätta arbeta. Enligt utskottets mening finns med den nya sammanhållna myndigheten Försäkringskassan förutsättningar för en sådan utveckling. Vidare skall försäkringsdelegationerna, med sina förtroendevalda, bevaka att Försäkringskassans verksamhet bedrivs på ett effektivt sätt och med god service till allmänheten. Det är också delegationerna som fattar beslut om bl.a. samverkan inom rehabiliteringsområdet. Utskottet kan inte ställa sig bakom krav på att en ombudsman eller ny myndighet med sanktionsmöjligheter skall inrättas i syfte att, som anges i motion SF380 yrkandena 3 och 4, tillvarata den sjukskrivnes rätt att komma tillbaka till egenförsörjning. Motionen avstyrks.

## 19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Riksdagen bör också bemyndiga regeringen att under 2006 för ramanslaget 19:7 ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 miljard kronor för respektive år 2007, 2008 och 2009.

### *Propositionen*

Regeringen har aviserat en särskild satsning för att öka hälso- och sjukvårdens deltagande för att förbättra sjukskrivningsprocessen och minska ohälsan i respektive län. Utgifter som är kopplade till denna satsning skall utbetalas från anslaget.

För att hälso- och sjukvården så effektivt som möjligt skall medverka i arbetet med att minska sjukfrånvaron har regeringen för avsikt att komma överens med företrädare för landstingen om de närmare villkoren för bidraget. Regeringen föreslår därför att regeringen bemyndigas att under 2006 ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 1 000 000 000 kr per år 2007–2009.

Regeringen föreslår även att det för 2006 anvisas 1 000 000 kr under anslaget för vissa förberedande åtgärder.

### *Motion med anslagseffekt budgetåret 2006*

I motion Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 1 i denna del begärs att riksdagen inte anvisar några medel på det nya anslaget 19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård. Motionärerna anser att arbetet med att förbättra sjukskrivningsprocessen kan rymmas inom den vanliga sjukförsäkringen genom en vidgad finansiell samordning. Med Finans blir de ekonomiska incitamenten tydliga.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motion Sf360 yrkande 1 i denna del.

## Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Området omfattar garantipension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd.

Inkomstgrundad ålderspension redovisas utanför statsbudgeten.

Målet för politikområdet är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd och att efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.

Av propositionen framgår att utgifterna för 2004 för utgiftsområdet blev 573 miljoner kronor högre än anvisat. För 2005 beräknas utgifterna bli 254 miljoner kronor lägre än anvisat. Totalt beräknas utgifterna för 2005 till 46 159 miljoner kronor, vilket är ca 5 miljarder kronor lägre än för året innan. Bostadstillägg till personer med sjuk- eller aktivitetsersättning har fr.o.m. 2005 överförts till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, vilket är det huvudsakliga skälet till att utgifterna sjunkit mellan 2004 och 2005.

Andelen pensionärer med inkomstrelaterad ålderspension ökar samtidigt som den genomsnittliga nivån på den inkomstrelaterade pensionen stiger. Då flertalet förmåner inom utgiftsområdet utgör komplement till den inkomstrelaterade pensionen medför detta minskade utgifter inom hela utgiftsområdet med undantag för efterlevandepension till vuxna. Efterlevandepension följer inte samma utveckling eftersom anslaget omfattar både inkomstrelaterad efterlevandepension och garantipension till efterlevandepension.

Riksdagen har för 2006, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 45 299 000 000 kr (bet. 2005/06:FiU1, rskr. 2005/06:34).

## 20:1 Garantipension till ålderspension

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om att i pensionshänseende likställa gifta och ogifta pensionärer, om de sämst ställda pensionärerna, om att kompensera ATP-pensionärerna och om flexibiliteten i pensionssystemet.

Jämför reservationerna 69 (kd), 70 (v), 71 (v, mp) och 72 (v, mp).

### *Gällande ordning*

Det tidigare grundskyddet för ålderspensionärer, dvs. folkpension, pensions-tillskott och särskilt grundavdrag, har fr.o.m. 2003 ersatts av en beskattad garantipension. Garantipensionen följer den allmänna prisutvecklingen och finansieras med allmänna skattemedel.

Garantipensionen är bosättningsbaserad, och för full garantipension krävs att man varit bosatt i Sverige i 40 år mellan 25 år (i vissa fall 16 år) och 65 år. Garantipensionen reduceras av inkomstrelaterad ålderspension och kan utbetalas från 65 års ålder. För en ogift person som är född 1938 eller senare kan garantipension betalas ut med högst 2,13 prisbasbelopp och för en gift person med högst 1,9 prisbasbelopp.

Garantipension till personer födda 1937 eller tidigare betalas ut med högst 2,1814 prisbasbelopp för ogifta personer och med högst 1,9434 prisbasbelopp för gifta. Garantipension utges i dessa fall inte till den vars pensionsinkomster överstiger 3,16 prisbasbelopp.

### *Propositionen*

Anslaget omfattar garantipension till ålderspension, hustrutillägg, barn-tillägg till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2006 till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension anvisar ett ramanslag på 21 564 miljoner kronor.

*Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006**Kristdemokraterna*

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf390 yrkande 6 i denna del att riksdagen till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension anvisar 1 800 miljoner kronor mer än regeringen. I samma motion yrkande 2 begärs beslut att höja garantipensionen med 300 kr per månad.

*Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf402 i denna del att riksdagen till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension anvisar 600 miljoner kronor mer än regeringen. Motionärerna anser att garantipensionen skall höjas med 3 000 kr i två steg 2006 och 2007.

*Övriga motioner*

I motion Sf266 av Henrik Westman (m) begärs att gifta pensionärer eller motsvarande skall betraktas som enskilda individer i det statliga pensions-systemet. Motionären påpekar att enda möjligheten att få full pension för gifta pensionärer är att skilja sig.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf390 yrkande 1 ett tillkännagivande om att den ekonomiska situationen för de sämst ställda pensionärerna måste förbättras de kommande åren.

I motion Sf339 av Per Landgren och Annelie Enochson (kd) begärs ett tillkännagivande om behovet av att utreda diskrimineringen av gifta par.

I motion Sf244 av Gunilla Tjernberg (kd) begärs ett tillkännagivande om att den skillnad som finns i garantipensionen vad gäller gifta respektive ogifta bör ses över.

Annelie Enochson m.fl. (kd) begär i motion A417 yrkande 6 ett tillkännagivande om en rätt att tjäna ca 10 000 kr per månad utan att det påverkar pensionen.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf336 yrkande 43 ett tillkännagivande om att regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använder målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.” Motionärerna framhåller att det finns behov av verktyg för att minska klyftorna mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf386 yrkande 6 ett tillkännagivande om förslag om att kompensera ATP-pensionärerna. Pensionernas värde har sänkts med ca 10 % under 1990-talet på grund av att prisbasbeloppet inte följt prisutvecklingen. Eftersom det har drabbat dem som då var ATP-pensionärer bör dessa kompenseras genom en engångsuppräkning av pensionerna.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf328 yrkande 1 ett tillkännagivande om ändrade regler så att pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalat sin skuld när engångsbeloppet är inbetalt. Den enskilde kan enligt motionärerna få vidkännas ett större avdrag på pensionen än vad han eller hon fått i livränta i form av engångsbelopp. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ta bort möjligheten att växla in livränta mot kapitalbelopp.

I motion Sf292 av Hans Stenberg och Göran Norlander (s) begärs ett tillkännagivande om flexibiliteten i pensionssystemet. De fyra nivåerna för utbetalning av pension bör ändras så att det går att ta ut pension en dag i veckan.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension*

Under 1990-talet fick alla, inklusive pensionärerna, bidra till saneringen av statens finanser. Dock prioriterades ett bibehållet skydd för de ålderspensionärer som har de lägsta inkomsterna. Samtidigt som samhällsekonomin har förbättrats har också villkoren för pensionärerna förbättrats bl.a. genom införande av s.k. följsamhetsindexering av pensionerna och förbättringar av bostadstillägget för pensionärer. Därutöver har införandet av äldreförsörjningsstödet den 1 januari 2003 inneburit en väsentlig förbättring för vissa grupper. Detta stöd garanterar i princip alla över 65 år en skälig levnadsnivå och en skälig bostadskostnad.

Utskottet är liksom tidigare (se bet. 2004/05:SfU1) av den uppfattningen att i den mån det finns ett utrymme för ekonomiska förbättringar så bör det användas selektivt, så att de pensionärer som har lägst inkomster får en förbättrad standard. Utskottet noterar med tillfredsställelse att Socialdepartementets beräkningar visat att det under den senaste tioårsperioden skett en utjämning av inkomsterna för olika pensionärsgrupper och att pensionärer med de lägsta inkomsterna fått Realt förbättrat netto de senaste åren. Regeringens förslag om ytterligare förbättringar av bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet från 2006 kommer att än mer utjämna mellan pensionärer med låga respektive höga inkomster. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag, som närmare redovisas nedan under anslagen 20:3 Bostadstillägg till pensionärer och 20:4 Äldreförsörjningsstöd.

Eftersom regeringens förslag ger förbättringar för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna gör utskottet bedömningen att det förslaget är att föredra framför att, som föreslås i några av motionerna, höja garantipensionen 2006. Dessutom är, vilket också påpekas i propositionen, nivån på garantipensionen liksom konstruktionen för avtrappning mot inkomstgrundad ålderspension dels avvägd i förhållande till reglerna för hela ålderspensionssystemet, dels en del av pensionsöverenskommelsen mellan fem

partier (s, m, fp, kd och c). Det innebär att förändringar inte kan ske utan att det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, först görs en ny och noggrann avvägning i förhållande till hela ålderspensionssystemet.

Däremot är det väsentligt att pensionärernas ekonomiska förhållanden fortlöpande uppmärksammas och då särskilt utvecklingen för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf390 yrkandena 2 och 6 i denna del och Sf402 i denna del.

### *Övriga motioner*

Mot bakgrund av vad utskottet nyss anfört om genomförda och föreslagna förbättringar för pensionärer med de lägsta inkomsterna avstyrks motion Sf390 yrkande 1. Även motionerna A417 yrkande 6 och Sf386 yrkande 6 avstyrks därmed.

Beträffande frågan om att i pensionshänseende minska klyftorna mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund vill utskottet erinra om att regeringens särskilda mål för integrationspolitiken bl.a. innefattar mål för sysselsättning. Målet innebär att sysselsättningsgraden för utrikes födda skall öka och närma sig den för hela befolkningen och att andelen utrikes födda med högskoleutbildning som har ett arbete i nivå med den egna kompetensen skall öka. Om sysselsättningen bland dem med utländsk bakgrund ökar och en högre andel av dem får arbete i nivå med den egna utbildningen kommer det att leda till att alltfler av dem med utländsk bakgrund får högre förvärvsinkomster. Detta leder i sin tur till högre pension. Eftersom vägen till högre pensioner går genom ökade förvärvsinkomster anser utskottet att motion Sf336 yrkande 43 åtminstone delvis är tillgodosedd med vad utskottet anfört. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

När det gäller frågan om utbyte av yrkesskadelivränta mot engångsbelopp och avdrag på pension har utskottet tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2004/05:SfU1. Utskottet anförde följande. Enligt lagstiftningen om det nya pensionssystemet skall ålderspension i form av inkomstpension, tilläggs pension och garantipension på visst sätt minskas med yrkesskadelivränta. Minskning skall även ske för livränta som har bytts ut mot engångsbelopp och görs då som om livräntan fortfarande utgick. Motsvarande regler finns i lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) som upphört att gälla fr.o.m. den 1 juli 1977 men som enligt övergångsbestämmelser fortfarande tillämpas på skador som inträffat före detta datum. Vidare framhöll utskottet att utbyte av större livräntor mot engångsbelopp sker med återhållsamhet och att kravet på skäl för utbyte är litet när det gäller låga livräntor. Därtill får livräntetagaren uppgift om att avdrag på pensionen även fortsättningsvis kommer att göras som om livräntan utgick månadsvis och engångsbeloppet är i huvudsak beräknat enligt försäkringsmässiga principer.



Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf328 yrkandena 1 och 2.

I utskottets betänkande 2004/05:SfU1 avstyrkte utskottet yrkanden om att gifta pensionärer i pensionshänseende borde likställas med ogifta. Utskottet konstaterade att skillnaderna i pensionsnivåerna för gifta respektive ogifta har sin grund i 1946 års lag om folkpensionering och motiverades i huvudsak med att det är en allmän erfarenhet från den svenska folkpensioneringen att två makar som båda har folkpension i regel har avsevärt lättare att reda sig på sina pensioner än vad en ensamstående pensionär har. Därefter anförde utskottet följande. Att i det nya pensionsystemet likställa pensionen för gifta med pensionen för dem som är ogifta, vilket skulle beröra pensionärer som är födda 1953 eller tidigare och pensionärer som uppbär garantipension, har tidigare beräknats kosta drygt 5 miljarder kronor. I fempartiöverenskommelsen om det nya ålderspensionssystemet ansåg man att dessa medel borde användas till mer angelägna delar av grundskyddet i pensionsystemet. Utskottet gjorde bedömningen att nuvarande regler innebär att pension under mycket lång tid framöver kommer att utges med olika stora belopp beroende på om vederbörande pensionär är gift eller ogift. När personer som fullt ut omfattas av det nya pensionsystemet går i pension kommer skillnaden att minska märkbart och begränsa sig till den grupp som uppbär garantipension. I den mån antalet garantipensionärer minskar till följd av en gynnsam inkomstutveckling kommer även det att minska skillnaden i fråga. Mot bakgrund av att kostnaden för att likställa pensionen för gifta och ogifta är betydande, förutsatt att den lägre nivån avses bli höjd, och skulle tränga undan utrymmet för andra angelägna reformer inom pensionsområdet kunde utskottet inte ställa sig bakom en sådan åtgärd.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motionerna Sf266, Sf339 och Sf244.

När det gäller frågan om att införa flexibla pensionsnivåer för att möjliggöra uttag av pension en dag per vecka kan utskottet se vissa fördelar med en sådan ordning. Pensionsnivåerna i det reformerade pensionsystemet (hel, tre fjärdedels, halv och en fjärdedels pension) är emellertid en del i pensionsöverenskommelsen, varför frågan om flexibla pensionsnivåer i första hand bör övervägas av företrädare för de partier som står bakom pensionsreformen. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf292.

## 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om ett återställande av änkepensionerna och om att förlänga omställningspensionen till dess att barnen fyllt 18 år.

### *Gällande ordning*

Före den 1 januari 1997 utgavs omställningspension under tolv månader och under perioden januari 1997–december 2002 under sex månader. Därefter utökades tiden till tio månader. Den 1 januari 2005 förlängdes omställningspensionen till tolv månader från dödsfallet för dödsfall som inträffar den 1 januari 2005 eller senare. Förlängd omställningspension utges under ytterligare tolv månader om den efterlevande har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 18 år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem. Är något eller några av barnen yngre än tolv år gäller att omställningspension, utöver den inledande perioden, utges till dess att det yngsta barnet fyllt tolv år.

Som en utfyllnadsförmån till den inkomstrelaterade omställningspensionen finns det en garantipension, som kan utges för samma tid som den inkomstrelaterade förmånen.

De inkomstrelaterade efterlevandepensionerna följsamhetsindexeras fr.o.m. årsskiftet 2003/2004.

I 16 kap. 10 § AFL anges att till den som har rätt till såväl sjukersättning i form av garantiersättning som garantipension till änkepension utges endast den till beloppet största av förmånerna. En motsvarande bestämmelse finns i 7 kap. 15 § lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn.

### *Propositionen*

Anslaget omfattar de inkomstrelaterade förmånerna änkepension, omställningspension, förlängd omställningspension och särskild efterlevandepension. Anslaget omfattar också garantipension till dessa förmåner.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2006 till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 15 902 miljoner kronor.

### *Motion utan anslagseffekt budgetåret 2006*

I motion Sf205 av Tobias Billström (m) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om ett återställande av änkepensionerna. Motionären framhåller att de som under 1997–2002 fick sina änkepensioner inkomstprövade förlorade drygt 200 000 kr om hela folkpensionsdelen togs bort. I samma

motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att förlänga omställningspensionen för efterlevande till dess att barnen fyllt 18 år. Motionären påpekar att det är vid 12 års ålder som barnen börjar kosta. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om rätten för änkor att vid sjukpension få behålla änkepensionen till 65 års ålder.

### *Utskottets ställningstagande*

Reglerna för efterlevandepension anpassades fr.o.m. januari 2003 till det reformerade ålderspensionssystemet. Anpassningen innebar att grundskyddet, dvs. folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag, ersattes av garantipension.

Beräkningar gjorda av Regeringskansliet och Försäkringskassan har visat att den ekonomiska standarden efter ett dödsfall i de flesta fall ligger i nivå med standarden före dödsfallet. Även om efterlevandeskyddet i stort kan sägas vara rimligt förekommer det stora variationer och det finns grupper som har ett sämre skydd och där den ekonomiska standarden efter ett dödsfall därför sjunker påtagligt. Omfattningen av detta är enligt regeringen osäker eftersom det är många komponenter som påverkar. I propositionen anges att regeringen fortlöpande mäter och analyserar utfallet för att bättre kunna bedöma måluppfyllelsen.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning men anser det angeläget att regeringen analyserar orsakerna till att vissa grupper har ett sämre efterlevandeskydd.

Under perioden den 1 april 1997–31 december 2002 var folkpension i form av änkepension inkomstprövad. Inkomstprövningen, som upphörde när reglerna för änkepension anpassades till ålderspensionsreformen, infördes som ett led i saneringen av statens finanser. Åtgärden beräknades enligt proposition 1996/97:1 ge en besparing på 900 miljoner kronor brutto per år. Därefter har en rad förbättringar gjorts inom utgiftsområdet, framför allt för pensionärer med de lägsta inkomsterna. Utskottet är inte berett att på bekostnad av andra angelägna åtgärder inom utgiftsområdet ställa sig bakom kravet på en kompensation för effekterna av den tidigare inkomstprövningen. Inte heller är utskottet berett att föreslå besparingar inom området för att finansiera en sådan åtgärd.

Mot bakgrund härav och med beaktande av den förbättring i form av förlängd omställningspension som nyligen genomförts anser utskottet att motion Sf205 yrkandena 1–3 bör avslås.

## 20:3 Bostadstillägg till pensionärer

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om rätt till bostadstillägg vid boende i flerbäddsrum, om växling av bostadstillägg mot höjd garantipension och om problem med krångliga ansökningsblanketter.

Jämför reservation 73 (c).

### *Gällande ordning*

I och med ålderspensionsreformen har fr.o.m. 2003 det särskilda grundavdraget för pensionärer avskaffats. För att kompensera för detta har bruttopensionerna höjts. Det tidigare systemet för bostadstillägg har anpassats till de höjda bruttopensionerna. Det nya bostadstillägget skall vara tidsbestämt och utgångspunkten är att beslut om bostadstillägg skall gälla under ett år. Är förhållandena okomplicerade kan beslutsperioden i stället vara upp till tre år. För rätt till det nya bostadstillägget krävs att den försäkrade har en huvudsaklig och långsiktig försörjning av pension eller uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning.

Bostadstillägg utges fr.o.m. den månad en bidragsberättigad fyller 65 år för 91 % av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 670 kr för den som är ogift och 2 335 kr för den som är gift. Bostadskostnaden för gift bidragstagare, vars make inte är berättigad till bostadstillägg, beräknas till hälften av makarnas totala bostadskostnad – till skillnad från tidigare regler där bostadstillägget beräknades efter hela bostadskostnaden. Emellertid har ett fribelopp införts vid inkomstberäkningen för den make som saknar rätt till bostadstillägg, vilket delvis neutraliserar denna försämring.

Inkomstbegreppet följer i huvudsak skattelagstiftningen med vissa tillägg. Bland annat görs tillägg för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten beräknad med bortseende från värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som utgör den sökandes permanentbostad samt skulder med säkerhet i denna egendom.

Förutom bostadstillägg kan särskilt bostadstillägg betalas ut som en utfyllnad om inkomsten efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en kostnad på högst 5 870 kr per månad för ogift och 2 935 kr för gift pensionär. En skälig levnadsnivå anses motsvara 129,4 % av prisbasbeloppet för ogift och 108,4 % för gift pensionär.

Bostadstillägg utges endast för den bostad där den bidragsberättigade har sitt huvudsakliga boende (permanentbostaden). För bostad i särskild boendeform lämnas bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrums.

### *Propositionen*

Anslaget omfattar fr.o.m. 2005 bostadstillägg till personer med ålders- eller efterlevandepension samt särskilt bostadstillägg till dessa.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 7 366 miljoner kronor.

Vidare föreslås att bostadstillägg till den som har fyllt 65 år fr.o.m. den 1 januari 2006 skall utges för 91 % av en bostadskostnad upp till 4 850 kr för den som är ogift och upp till 2 425 kr för den som är gift. Gränsen för skälig bostadskostnad vid beräkning av särskilt bostadstillägg för pensionärer som har fyllt 65 år föreslås fr.o.m. samma tidpunkt höjas till 6 050 respektive 3 025 kr per månad för den som är ogift respektive gift. Förslagen beräknas kosta 125 miljoner kronor.

### *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

#### *Moderaterna*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf426 yrkande 2 att riksdagen till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 200 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för 2006. I samma motion yrkande 1 begärs beslut att höja den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget med 0,068 prisbasbelopp från den 1 januari 2006.

Fredrik Reinfeldt m.fl. (m) begär i motion So642 yrkande 2 ett tillkännagivande om att höja den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget med 225 kr per månad från 2006.

#### *Folkpartiet*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf360 yrkande 2 att riksdagen till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 55 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för 2006. Motionärerna anser att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka storleken på bostadstillägget. Ett liknande yrkande finns i motion So640 yrkande 15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

#### *Kristdemokraterna*

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf390 yrkande 6 i denna del att riksdagen till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 90 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för 2006. I samma motion yrkande 4 begärs beslut att fritidshus inte skall medräknas i underlaget vid beräkningen av bostadstillägg för pensionärer.

### *Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf402 i denna del att riksdagen till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 120 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för 2006. Motionärerna motsätter sig regeringens förslag att höja bostadstillägget.

### *Övriga motioner*

I motion Sf219 av Torsten Lindström (kd) begärs ett tillkännagivande om att boende i flerbäddsrums i bidragsavseende skall jämföras med boende i en- och tvåbäddsrums. Motionären anser att det är fel att bostadstillägg till pensionärer endast kan utges för en- och tvåbäddsrums i särskilt boende och att regelverket därför måste ses över.

Kenneth Johansson m.fl. (c) begär i motion So551 yrkande 3 ett tillkännagivande om en växling av bostadstillägg till pensionärer mot höjda pensioner för att ge garantipensionärer en rimlig levnadsstandard.

I motion Sf352 av Åsa Lindestam (s) begärs ett tillkännagivande om att utarbeta enkla blanketter inom myndigheterna. Många avstår från att ansöka om bostadstillägg till pensionärer på grund av att blanketten är svår att förstå och krånglig att fylla i.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

En rad förbättringar av bostadstilläggen har genomförts de senaste åren. Så sent som förra året höjdes bostadstillägget för dem som har fyllt 65 år. Den bostadskostnad för vilken bostadstillägg kan utges höjdes med 170 kr per månad för den som är ogift och med 85 kr per månad för den som är gift. Vidare höjdes taket för skälig bostadskostnad vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer som har fyllt 65 år med lika mycket, dvs. med 170 respektive 85 kr per månad.

Utskottet välkomnade dessa höjningar och kan konstatera att regeringen nu föreslår ytterligare förbättringar av nämnda förmåner som i första hand gynnar den grupp pensionärer som har de lägsta inkomsterna, däribland många kvinnor. För en ogift ålderspensionär som har en bostadskostnad på minst 4 850 kr per månad innebär förslaget att bostadstillägget höjs med 164 kr per månad. Detsamma gäller för makar tillsammans om deras gemensamma bostadskostnad är minst 4 850 kr per månad. Förslaget om höjd skälig bostadskostnad för särskilt bostadstillägg innebär en förbättring med som mest 180 kr per månad.

Utskottet anser att regeringens förslag innebär en välbehövlig förbättring för dem med de lägsta inkomsterna. Som påpekas i propositionen är förändringar av reglerna för bostadstillägget fördelningsmässigt träffsäkra såtillvida att det är pensionärer med de minsta marginalerna som påverkas.

Enligt utskottets mening måste ambitionen även fortsättningsvis vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna. Detta synsätt ligger i linje med det för politikområdet fastställda målet, som bl.a. innebär att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Centerpartiets förslag går i motsatt riktning och kan därför inte godtas. Moderaternas förslag om höjd skälig levnadsnivå vid beräkning av det särskilda bostadstillägget syftar visserligen till att förbättra för dem med små marginaler men en sådan ändring är av annan karaktär. Det särskilda bostadstillägget tillkom som ett yttersta skyddsnet för att skydda pensionärer med hög bostadskostnad och låg inkomst och därmed minimera risken för långvarigt beroende av försörjningsstöd bland pensionärer. Konstruktionen har betydande likheter med prövningen av försörjningsstöd, bl.a. ersätts hela bostadskostnaden och avräkningen mot annan inkomst sker krona för krona. Den skäliga levnadsnivån valdes också med beaktande av nivån på försörjningsstödet (det dåvarande socialbidraget). Även för äldreförsörjningsstödet finns samma miniminivå som gäller för det särskilda bostadstillägget. Förändringar av den skäliga levnadsnivån bör därför värderas samlat med nivån på äldreförsörjningsstödet samt med hänsyn till nivån på försörjningsstödet. Vid en sådan bedömning bör även avståndet till den beskattade grundnivån för garantipension beaktas. Utskottet anser att balansen mellan dessa nivåer för närvarande är rimlig.

När det gäller innehav av fritidsfastighet vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning (senast i bet. 2004/05:SfU1) att det är rimligt att inte enbart kapitalavkastningen utan även själva förmögenhetsinnehavet påverkar den bidragsberättigades rätt till bostadstillägg. I den nya lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl., som trätt i kraft den 1 januari 2003, är stödet utformat som ett individriktat stöd av grundskyddskaraktär, där bidragstagarens samlade ekonomi skall vara avgörande för rätten till stöd. Värdet av fritidsfastighet är inte undantaget vid beräkningen av förmögenhetstillägget och därmed inte heller vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att undanta värdet av fritidsfastighet vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och förslaget att förbättra bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf426 yrkandena 1 och 2, So642 yrkande 2, Sf360 yrkande 2, So640 yrkande 15, Sf390 yrkandena 4 och 6 i denna del och Sf402 i denna del.

#### *Övriga motioner*

Som anförts ovan anser utskottet att i den mån det finns ett utrymme för ekonomiska förbättringar så bör det användas selektivt, så att de pensionärer som har lägst inkomster får en förbättrad standard. Med tanke på den fördelningsmässiga träffsäkerheten hos bostadstillägget är utskottet inte berett att ställa sig bakom ett krav på att växla bostadstillägget, helt eller

delvis, mot höjd garantipension. Däremot förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen när det gäller situationen för de pensionärer som har lägst inkomster. Med det anförda avstyrker utskottet motion So551 yrkande 3.

När det gäller frågan om bostadstillägg skall kunna utges vid boende i flerbäddsrums vill utskottet erinra om de överväganden som gjordes när nuvarande regler infördes beträffande vilka boendeformer som bör berättiga till bostadstillägg (se prop. 1993/94:173 s. 35). Gränsen drogs så att tvåbäddsrums berättigar till bostadstillägg men inte flerbäddsrums. Enligt propositionen borde pensionärer av socialpolitiska skäl ha ett eget rum och bostadstillägg borde därför i princip endast betalas ut för enkelrum. Att tvåbäddsrums ändå accepterades berodde på att det fanns personer som av skilda orsaker önskade dela rum med någon annan. Vidare ansågs det angeläget att motverka incitamenten för att bibehålla flerbäddsrums. Utskottet, som godtog regeringens förslag (bet. 1993/94:SfU16 s. 9), anser att nu redovisat ställningstagande alltjämt äger giltighet. Utskottet är därför inte berett att förordna en ordning som innebär att bostadstillägg utges för boende i flerbäddsrums. Utskottet avstyrker därmed motion Sf219.

Av budgetpropositionen framgår att förhållandevis många av dem som är berättigade till bostadstillägg till pensionärer inte ansöker om det. Försäkringskassan har på uppdrag av regeringen gjort en studie för att få en uppfattning om mörkertalet. Av Försäkringskassans beräkningar (Försäkringskassan redovisar 2005:2) framgår bl.a. att knappt 28 % av de hushåll som är berättigade till bostadstillägg inte ansöker om förmånen. Bland ålderspensionärerna är mörkertalet högst i gruppen 65–70 år för att sedan minska med stigande ålder. Vid uppdelning på kön visar det sig att kvinnor tar till vara sina rättigheter bättre än män. Enligt regeringen kommer Försäkringskassan att få i uppdrag att analysera orsakerna till varför inte alla pensionärer som är berättigade till det ansöker om bostadstillägg.

Utskottet anser inte att det är acceptabelt att någon avstår från att söka bostadstillägg på grund av att det är administrativt krångligt men anser att den aviserade analysen bör avvaktas. Motion Sf352 får anses åtminstone delvis tillgodosedd med vad utskottet anför och motionsyrkandet avstyrks därmed.



## 20:4 Äldreförsörjningsstöd

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 20:4 Äldreförsörjningsstöd.

Riksdagen bör vidare avslå ett motionsyrkande om att äldreförsörjningsstödet skall göras skattepliktigt och höjas till samma nivå som garantipensionen.

### *Gällande ordning*

Äldreförsörjningsstöd, som infördes 2003, är inkomstprövat och skall garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Dessutom kan ersättning ges för en skälig bostadskostnad på högst 5 870 kr per månad för den som är ogift och 2 935 kr för den som är gift, dvs. samma nivå som gäller för det särskilda bostadstillägget. De som kan beviljas äldreförsörjningsstöd är personer som har fyllt 65 år och som inte uppfyller bosättningskravet för oavkortad garantipension. De personer som är berättigade till äldreförsörjningsstöd var tidigare i stor utsträckning hänvisade till socialbidrag.

### *Propositionen*

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 20:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 467 miljoner kronor. Vidare föreslås att gränsen för skälig bostadskostnad vid beräkning av äldreförsörjningsstödet fr.o.m. den 1 januari 2006 skall höjas till 6 050 kr per månad för den som är ogift och till 3 025 kr för den som är gift.

### *Motion utan anslagseffekt budgetåret 2006*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf332 yrkande 3 ett tillkännagivande om att äldreförsörjningsstödet bör bli skattepliktigt och höjas till samma nivå som garantipensionen i ålderspensionssystemet. Efter höjning av kommunalskatten i flera kommuner har det skattefria äldreförsörjningsstödet blivit mer värt än den skattepliktiga garantipensionen. En ändring av reglerna får dock inte leda till att stödet blir exportabelt.

### *Utskottets ställningstagande*

Det inkomstprövade äldreförsörjningsstödet skall garantera personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Det är den enskildes inkomster som avgör rätten till äldreförsörjningsstöd. Inkomstprövningen sker enligt särskilda regler som i stort anknyter till den inkomstprövning som görs vid bostadstillägg. Stödet är utformat så att behov av långvarigt försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen inte skall uppstå och kan därför ses som ett alternativ till socialtjänstens försörjnings-

stöd. Stödet har därför utformats som en skattefri ersättning i likhet med exempelvis bostadstillägget. Genom äldreförsörjningsstödet utformning har stödet som omfattas av förordningen (EEG) nr 1408/71 ansetts vara en icke avgiftsfinansierad kontantförmån. Stödet är inte exportabelt.

Försäkringskassan har på regeringens uppdrag analyserat träffsäkerheten hos reglerna för äldreförsörjningsstödet, dvs. i vilken utsträckning stödet når den grupp som tidigare var beroende av socialtjänstens försörjningsstöd. Av Försäkringskassans rapport den 1 juli 2005 framgår att det i september 2003 fanns 12 828 personer som uppbar äldreförsörjningsstöd. Av dessa var drygt 34 % födda i Sverige. Den vanligaste orsaken till att äldre personer har låg eller ingen pension är att de bott kort tid i Sverige. Det kan gälla både utländska medborgare som bosatt sig i Sverige sent i livet eller s.k. utlandssvenskar som på ålderns höst väljer att återvända till Sverige och bosätta sig här. Det kan också gälla personer som visserligen bott i Sverige i 40 år men som begärt s.k. tidigt uttag av sin pension eller en egenföretagare som enligt tidigare regler för ATP inte betalat in tillräckliga ATP-avgifter och därför fått reducerad pension. Av dem som uppbar äldreförsörjningsstöd hade ungefär hälften ålderspension eller bostadstillägg medan övriga enbart hade äldreförsörjningsstöd. Försäkringskassans rapport visar också att det, enligt Socialstyrelsens statistik, var 15 122 personer över 65 år som någon gång under 2003 hade uppburit försörjningsstöd från socialtjänsten. Av dessa hade 4 872 personer uppburit både försörjningsstöd och äldreförsörjningsstöd. Enligt Försäkringskassans analys beror detta på att försörjningsstöd betalats ut som kortvarig hjälp (1–3 månader) som ersättning för extra kostnader för tandvård, läkarvård, mediciner, glasögon och dylikt. Det fanns dock personer med äldreförsörjningsstöd som ingick i hushåll som uppburit försörjningsstöd i mer än tre månader. Det gäller t.ex. hushåll som även består av en eller flera vuxna personer under 65 år som saknar försörjning och/eller av minderåriga barn. En slutsats av rapporten är att träffsäkerheten är god och att personer med låg eller ingen pension har beviljats äldreförsörjningsstöd i stället för försörjningsstöd från kommunen.

Garantipensionen ger även vid högsta tillgängliga skattetablell (37 kr) ett högre netto än äldreförsörjningsstödet om man bortser från bostadskostnaden. Garantipensionen utgör t.ex. vid en skattesats på 34 kr netto 5 300 kr per månad för en ogift person och 4 734 kr för en gift medan äldreförsörjningsstödet utges med 4 248 kr för en ogift respektive 3 559 kr per månad för en gift person. Om man tar hänsyn till bostadskostnaden blir garantipensionen jämte bostadstillägg för en gift person högre netto än för dem med äldreförsörjningsstöd förutsatt att bostadskostnaden är lika stor i båda fallen. En ogift person skulle i vissa fall (om bostadskostnaden är mycket hög) kunna få ett något mindre nettobelopp i garantipension och bostadstillägg jämfört med äldreförsörjningsstödet, men eftersom en person med garantipension är garanterad att åtminstone få lägst den nivå som gäller för äldreförsörjningsstödet kommer samma nettobelopp att utges i båda fal-

len. Därmed kan det konstateras att inte ens med högsta tillgängliga preliminärskattetablell är äldreförsörjningsstödet fördelaktigare än garantipension. Därtill kommer att inkomstprövningen i äldreförsörjningsstödet är strängare än vid beräkning av garantipension och bostadstillägg.

Genom att införa ett äldreförsörjningsstöd har behovet av ett långsiktigt beroende av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen bland äldre så långt möjligt eliminerats. Detta var också syftet med införandet av ett äldreförsörjningsstöd. Med hänsyn härtill och då stödet endast funnits ett fåtal år kan ytterligare förändring utöver den i propositionen föreslagna inte anses påkallad.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning samt förslaget om att förbättra äldreförsörjningsstödet genom en höjning av gränsen för skäligen bostadskostnad. Utskottet avstyrker därmed motion Sf332 yrkande 3.

## Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt anslaget 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxan i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen (utgiftsområde 16). I utgiftsområde 12 ingår barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår. För perioden 2005–2008 beräknas utgifterna för politikområdet öka med 9,7 miljarder kronor. Utgifterna inom politikområdet uppgick år 2004 till 57,5 miljarder kronor, vilket är marginellt lägre än anvisade medel. Riksdagen har för 2006, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 12 till 61 460 291 000 kr (bet. 2005/06:FiU1, rskr. 34).

## Familjepolitikens inriktning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden bl.a. om införande av barn-dagar, om ändrad målformulering för utgiftsområdet och om familjepolitikens inriktning i övrigt.

Jämför reservationerna 74 (fp), 75 (kd), 76 (v) och 77 (c).

### *Propositionen*

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. De olika stöden inom den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att på olika sätt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn.

Generell välfärd, principen om barnets bästa samt jämställdhet mellan kvinnor och män är det som utgör grunden för regeringens arbete inom familjepolitiken. För barnets bästa är det viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i barnets uppväxt och tar ansvar för barnet. I detta sammanhang är också jämställdheten mellan kvinnor och män av central betydelse. Det är viktigt att se de familjepolitiska stöden ur ett långsiktigt dynamiskt perspektiv. De bör utformas så att barnfamiljernas handlingsutrymme och möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation är stora.

En grundläggande strävan är att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Att minska antalet ekonomiskt utsatta familjer genom en välfärd som omfattar alla och som är solidariskt finansierad är enligt regeringen en prioriterad uppgift. Detta arbete måste ske på bred front och omfatta såväl den ekonomiska familjepolitiken som andra politikområden.

Hög sysselsättning, jämställdhet, god förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg och en stödjande familjepolitik är grundläggande faktorer som påverkar barnafödandet. År 1999 vände nedgången i Sverige och antalet födda har sedan dess stigit varje år. Antalet födda barn fortsätter att öka och uppgick 2004 till strax över 100 000 barn, vilket enligt regeringen är en indikator på att familjepolitiken fungerar väl. Detta motsvarar en fruktsamhet på cirka 1,75 barn per kvinna. Barnafödandet i Sverige ligger över genomsnittet för EU-länderna.

Barnfamiljernas levnadsförhållanden har ändrats över tiden. Familjebildningen ser i dag annorlunda ut än tidigare. Det är en självklar ambition för regeringen att hela tiden modernisera socialförsäkringslagstiftningen.

Med anledning av rapporten Ekonomiskt utsatta barn (Ds 2004:41) aviserade regeringen i 2004 års ekonomiska vårproposition (prop. 2003/04:100) att 1 miljard kronor skall avsättas från 2006 för reformer för ekonomiskt utsatta barn. Regeringen har därefter lämnat propositioner till riksdagen med förslag på förbättringar inom underhållsstödet, bostadsbidraget och studiestödssystemet. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag. Ändringarna innebär bl.a. att underhållsstödets belopp höjs och att bostadsbidraget till barnfamiljer ökar, vilket innebär mellan 100 och 150 kr i månaden för flertalet barnfamiljer som får bostadsbidrag. Dessutom införs ett nytt barn tillägg inom studiemedelssystemet och för vuxenstuderande med rekryteringsbidrag. Vidare har regeringen i tilläggsbudgeten för 2005 gjort ytterligare satsningar på barnfamiljerna genom att barnbidraget och flerbarnstilläggen höjs.

I propositionen aviseras nu – utöver de redan genomförda reformerna – ytterligare förbättringar för barnfamiljerna. Regeringen avser att föreslå höjd lägstanivå inom föräldrapenningen från 60 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 juli 2006. Regeringen avser även att föreslå höjt inkomsttak i föräldrapenningen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

### *Motioner*

#### *Folkpartiet*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf385 yrkande 4 ett tillkännagivande om inrättande av barnkonto om 40 000 kr/barn fr.o.m. 2008. Motionärerna vill öka föräldrarnas flexibilitet genom införandet av barnkonto. Pengarna skall kunna disponeras under barnets hela förskoleålder och varje familj skall få använda pengarna till det som underlättar deras vardag bäst.

Marita Aronson m.fl. (fp) begär i motion So556 yrkande 13 ett tillkännagivande om att se över den trygghet lagen ger ett barn när en förälder avlider.

#### *Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 10 beslut om införande av 300 barndagar som omfattar alla barn. För varje barn som fyllt ett år tilldelas barnets föräldrar eller vårdnadshavare 300 dagar. Varje barndag är värd 200 kr. Barndagarna skall kunna tas ut som hel, trefjärdedels, halv, fjärdedels eller åttondels dag. För varje veckodag skall också två, tre eller fyra barndagsbelopp kunna tas ut, dvs. maximalt 800 kr per dag. Barndagarna fördelas med 150 dagar till vardera föräldern, men kan överlåtas fritt dem emellan. En ensam vårdnadshavare får 300 barndagar. Barndagarna skall också, om föräldrarna så önskar, kunna överlåtas till annan fysisk person som föräldrarna väljer, eller till en juridisk person som inte får del av något offentligt stöd för att bedriva barnomsorg. Vidare skall barndagarna kunna sparas tills barnet fyllt 12 år. Till ett nytt anslag Barndagar yrkas 3 050 miljoner kronor enligt motion Sf432 yrkande 31 i denna del. I samma motion anges även målen med familjepolitiken. Utgångspunkten är barnen och deras behov av trygghet och stabilitet. I motionen framhålls familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället. Föräldrarollen måste uppvärderas genom politiska beslut och attitydbildning, och lagstiftningen och de sociala och ekonomiska stödformerna måste utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer. Hemarbetet skall uppvärderas genom att hänsyn tas till det i pensions- och socialförsäkringshänseende. Eftersom nuvarande system har flera brister från både fördelnings- och valfrihetssynpunkt behövs en familjepolitisk reform. I motionen, yrkandena 1–4, 20 och 29, begärs tillkännagivanden om ovanstående.

Inger Davidson m.fl. (kd) begär i motion So711 yrkande 3 ett tillkännagivande om att skapa möjligheter för ensamstående föräldrar att gå ned i arbetstid.

I motion Sf330 av Tuve Skånberg (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att stödja flerbarnsidealet. Motionären anser att tvåbarnsidealet måste ersättas av ett trebarnsideal. Eftersom barnfamiljerna måste få bättre ekonomiska förutsättningar vid barnafödande begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om resurser till barnfamiljerna genom bostadsbidrag, barnbidrag och vårdnadsbidrag. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att låta konsekvenspröva varje beslut som regering och riksdag tar för att se hur det gagnar och påverkar familjen.

Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (kd) begär i motion So636 yrkande 2 ett tillkännagivande om att se över vilka regler som missgynnar familjer och äktenskap. Enligt motionärerna bör samhället inta en positiv stödjande roll när det gäller familj och äktenskap eftersom detta är att se till barnets bästa.

Holger Gustafsson m.fl. (kd) begär i motion U383 yrkande 3 ett tillkännagivande om att respektera barns rättighet att tillhöra en familj. Detta är en grundläggande mänsklig rättighet.

#### *Centerpartiet*

I motion Sf427 Kenneth Johansson m.fl. (c) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att familjepolitiken bör ha som sitt tydliga mål att riva hinder och öka makten för pappor och mammor att kunna tillbringa mer tid tillsammans med barnen, att välja och utforma barnens omsorg samt att på ett bra sätt kunna förena arbetsliv och familjeliv. I yrkande 7 samma motion begärs ett tillkännagivande om införande av en nationell barnomsorgspeng för att ge föräldrarna makten över barnomsorgen. Motionärerna vill åstadkomma en verklig valfrihet inom barnomsorgen.

#### *Vänsterpartiet*

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf309 yrkande 1 ett tillkännagivande om att politikområdet bör benämnas Ekonomisk barnpolitik eftersom familjebegreppet som det används inom politikområdet utgår från kärnfamiljen som norm. Motionärerna vill komma bort från denna fastlåsning och i stället sätta barnen i centrum. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om ändrad målformulering för utgiftsområdet. Politiken bör även bidra till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall återkomma med en handlingsplan för hur barn till ensamstående föräldrar ekonomiskt skall jämföras med barn som har båda sina föräldrar.

Camilla Sköld Jansson m.fl. (v) begär i motion Sf284 yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en strukturell analys av på vilket sätt föreställningen om kärnfamiljen påverkar utformningen av välfärdssystemet. I yrkande 2 samma motion begärs

ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett handlingsprogram som syftar till att förbättra situationen för ensamstående mödrar.

#### *Miljöpartiet*

Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) begär i motion So699 yrkande 8 ett tillkännagivande om tillsättandet av en parlamentarisk utredning för att utforma ett förslag – med ett tydligt barnperspektiv – till ersättning för vård av barn upp till tre års ålder. Genom detta vill motionärerna skapa valfrihet och möjlighet för föräldrar att kunna vara hemma och själva ta hand om barnen.

#### *Övriga motioner*

Monica Green (s) begär i motion Sf340 ett tillkännagivande om att fortsätta arbetet med att minska de ekonomiska klyftorna mellan barn i Sverige.

Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) begär i motion Sf416 ett tillkännagivande om ensamföräldrars behov och vardag. Motionärerna anser det vara angeläget att ensamstående föräldrar – som till största delen utgörs av mammor – stärks ekonomiskt på ett sätt som inte medför risker för fattigdomsfällor eller att bidragsberoende ökar, utan i stället minskar marginaleffekterna. I framtiden bör ensamstående föräldrars situation följas.

#### *Utskottets ställningstagande*

Som utskottet tidigare uttalat (senast i bet. 2004/05:SfU1) är föräldrarna i regel de viktigaste personerna i barnens liv. Hur föräldrarna mår och hur deras ekonomi ser ut påverkar i hög grad barnens välbefinnande, och i det sammanhanget är samhällets stöd till barnfamiljerna av avgörande betydelse.

Enligt utskottets mening måste barnens bästa både sättas i centrum och vara utgångspunkten för familjepolitikens utformning. Samhällets insatser måste inriktas på att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Det kan uppnås dels genom att stödja föräldrarna att klara de ekonomiska åtaganden som är viktiga under barnens uppväxttid, dels genom att erbjuda möjligheter att kombinera jämställt föräldraskap med förvärvsarbete eller studier.

Utskottet anser att barnbidraget med dess omfördelande effekter och stora träffsäkerhet är en viktig del i det familjeekonomiska stödet. Det bidrar till att resurser omfördelas över livscykeln och mellan familjer med och utan barn. Bidraget bidrar i hög grad till målet att utjämna levnadsstandarden mellan barnfamiljer och hushåll utan barn inom ramen för den generella välfärden.

Också föräldraförsäkringen har en god fördelningspolitisk effekt samtidigt som det ger utrymme för flexibla lösningar för olika familjesituationer. Utrymmet för flexibla lösningar blir allt mer betydelsefullt mot bakgrund av att barn växer upp under många olika familjeförhållanden.

I takt med att den svenska samhällsekonomin förbättrats har riksdagen under de senaste åren beslutat om en lång rad insatser för att förbättra ekonomin för barnfamiljerna. Redan under den förra mandatperioden genomfördes omfattande satsningar på barnen. Reformerna har bl.a. skett genom utbyggnad av föräldraförsäkringen och genom att barnbidragen höjts vid två tillfällen. Även reformer vidtagna utanför politikområdet, t.ex. införandet av maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, har varit av stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi. Vidare genomförs nu en rad nya satsningar, bl.a. höjningen av barnbidraget och flerbarnstilläggen.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att antalet födda barn fortsätter att stiga. Det tyder på att det i samhället finns en tilltro till socialförsäkringssystemet och den familjepolitik som bedrivs. Utvecklingen av barnafödandet är en samhällelig välfärdsfråga. Enligt utskottets mening är det av betydelse för ett ökat barnafödande att samhället fortsätter att ge föräldrar trygga förutsättningar att kunna kombinera ett jämställt familjeliv med förvärvsarbete eller studier. Genom de satsningar som gjorts de senaste åren och som kommer att göras det närmsta året anser utskottet att samhället ger de förutsättningar som krävs för att unga människor skall våga bilda familj ur ett ekonomiskt perspektiv.

Av regeringens resultatbedömning framgår att målet att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn enbart delvis kan sägas vara uppfyllt. Resultatbedömningen visar att skillnaderna i ekonomisk standard trots familjestöd ökar mellan ensamstående med barn och hushåll utan barn under perioden 1999–2003. För sammanboende med barn minskar skillnaderna i ekonomisk standard gentemot hushåll utan barn något under perioden. Efter den studerade perioden har emellertid satsningar gjorts på ekonomiskt utsatta barnfamiljer och då särskilt på ensamstående med barn.

Det är i dag en realitet att ensamstående med barn, särskilt ensamstående kvinnor med barn, är en ekonomiskt utsatt grupp. Nära 22 % av alla ensamstående kvinnor med barn fick ekonomiskt bistånd 2004, vilket är en större andel än i alla andra hushållstyper. Jämfört med år 2003 minskade emellertid antalet biståndsmottagande kvinnor med barn med knappt 2 %, och det är en större minskning än genomsnittet för samtliga hushållstyper (Ekonomiskt bistånd årsstatistik, 2004, Socialtjänst 2005:7, Socialstyrelsen). I likhet med regeringen vidhåller utskottet att det är en prioriterad uppgift att minska andelen ekonomiskt utsatta barnfamiljer. En grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Stöden till barnfamiljer med svag ekonomi, utskottet har då särskilt ensamstående med barn i åtanke, måste även fortsättningsvis vara starka. Utskottet vill här understryka att det är viktigt att den ekonomiska familjepolitiken ses i ett större sammanhang i vilket olika politikområden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Sådana områden är arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitiken.



Med det anförda får motionerna So711 yrkande 3, Sf330 yrkandena 1–2 och 4, So636 yrkande 2, So556 yrkande 13, Sf427 yrkandena 1 och 7, Sf309 yrkande 7, Sf284 yrkandena 1–2, So699 yrkande 8, Sf340 samt Sf416 huvudsakligen anses tillgodosedda och avstyrks. Utskottet anser att också motionerna Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29 samt U383 yrkande 3 får anses tillgodosedda med vad ovan anförts bl.a. om barnens bästa och föräldrarnas betydelse. Motionerna avstyrks.

Propositionen visar att regeringens mål för föräldrapenningen att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska är uppfyllt. Männens andel av det totala antalet uttagna dagar har ökat och uppgick 2004 till 18,7 % jämfört med 17,2 % 2003. Effekterna av de införda mamma- och pappamånaderna inom föräldraförsäkringen synes vara positiva. Utskottet ser mycket ljust på denna utveckling, men anser det vara önskvärt och nödvändigt att skillnaderna i uttag fortsätter minska. Genom de reformer av föräldraförsäkringen som regeringen föreslår skapas ytterligare förutsättningar för att målet skall kunna uppnås. Utskottet vill här inte minst betona betydelsen av jämställdhet mellan kvinnor och män. Både kvinnor och män skall kunna vara föräldrar och ta det dagliga ansvaret för sina barn samtidigt som de förvärvsarbetar eller studerar. Utskottet anser således att familjepolitiken skall bidra till en ökad jämställdhet i samhället, men att detta inte specifikt behöver anges i målformuleringen. Med det anförda får motion Sf309 yrkande 2 anses tillgodosedd och avstyrks.

När det gäller frågan om benämning av politikområdet har utskottet även tidigare (bet. 2004/05:SfU1) uttryckt förståelse för motionärernas uppfattning att den nuvarande benämningen inte är helt korrekt. Utskottet anser emellertid att det i första hand får ankomma på regeringen att avgöra om ett byte av benämning på politikområdet bör ske. Med detta får motion Sf309 yrkande 1 anses i vart fall delvis tillgodosedd och avstyrks.

Något skäl till att införa s.k. barndagar kan utskottet inte se. Inte heller ett införande av s.k. barnkonton. Föräldraförsäkringen med de reformer som nu aviseras är enligt utskottet ett väsentligt bättre stöd för föräldrarna i deras strävan att förena jämställt föräldraskap och förvärvsarbete. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna Sf432 yrkandena 10 och 31 i denna del samt Sf385 yrkande 4.

## 21:1 Allmänna barnbidrag

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden om bl.a. delat barnbidrag.

Jämför reservationerna 78 (fp) och 79 (v).

### *Gällande ordning*

Från och med oktober 2005 utges barnbidrag med 12 600 kr per barn och år eller 1 050 kr per månad. Samtidigt införs ett nytt flerbarnstillägg med 100 kr per månad fr.o.m. det andra barnet, vilket ger 1 200 kr per år. Från och med samma tidpunkt höjs flerbarnstillägget till 4 248 kr per år (354 kr per månad) för det tredje barnet, till 10 320 kr per år (860 kr per månad) för det fjärde barnet och till 12 600 kr per år (1 050 kr per månad) för det femte och varje ytterligare barn.

Förlängt barnbidrag utbetalas med samma belopp som barnbidraget fr.o.m. kvartalet efter det att barnet har fyllt 16 år om barnet studerar vid grundskola eller deltar i viss annan motsvarande utbildning.

### *Propositionen*

Från anslaget bekostas de allmänna barnbidragen, dvs. barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Barnbidragen bidrar till uppfyllelsen av målet att skillnaderna i de ekonomiska levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. Barnbidraget är ett generellt stöd och skapar inga marginaleffekter. Systemet är vidare lätt att överblicka samt enkelt och billigt att administrera. Barnbidraget har också hög legitimitet.

Barnbidragen har höjts i omgångar de senaste åren. År 1998 höjdes barnbidraget från 640 kr till 750 kr per barn och månad, samtidigt som flerbarnstilläggen återinfördes. År 2000 höjdes barnbidraget till 850 kr per barn och månad, samtidigt som flerbarnstilläggen höjdes. Ett år senare genomfördes en satsning i samma storleksordning då barnbidraget ökade till 950 kr per barn och månad och flerbarnstilläggen höjdes ytterligare.

De nu genomförda satsningarna på höjda bidragsnivåer av barnbidraget och flerbarnstillägget med 100 kr per barn och månad samt det nya flerbarnstillägget för det andra barnet uppgår till sammanlagt 3,2 miljarder kronor per år.

Utgiftsutvecklingen är främst beroende av bidragets nivå och antal födda barn. Under budgetåret 2004 uppgick utgifterna för de allmänna barnbidragen till drygt 20 873 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 21 533 miljoner kronor, vilket är ca 109 miljoner kronor lägre än anvisat anslag.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 23 805 miljoner kronor.

I juli 2004 gav regeringen dåvarande Riksförsäkringsverket i uppdrag att analysera och pröva förutsättningarna för en mer könsneutral lagstiftning avseende det allmänna barnbidraget och flerbarnstillägget. Försäkringskassan överlämnade i mars 2005 rapporten Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag (dnr S2005/2375/SF). Rapporten har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

### *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

#### *Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 31 i denna del att riksdagen anvisar 300 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. I yrkande 5 samma motion begärs beslut om en höjning av barnbidraget till 1 800 kr per barn och månad fr.o.m. den 1 januari 2006. För det tredje barnet utbetalas ett flerbarnstillägg på 400 kr, för det fjärde barnet 1 400 kr, för det femte barnet 2 500 kr och för det sjätte 4 200 kr. Barnbidraget skall läggas till inkomstunderlaget och beskattas.

I motion So711 av Inger Davidson m.fl. (kd) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att barnbidraget bör få en bättre fördelningsmässig profil. Bidrag bör i huvudsak riktas till dem med störst behov, i enlighet med Kristdemokraternas förslag.

#### *Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf404 i denna del att riksdagen anvisar 54 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Kenneth Johansson m.fl. (c) begär i motion Sf427 yrkande 5 beslut om att höja barnbidraget för barn i åldern 1–4 år med 700 kr fr.o.m. den 1 januari 2006. Enligt motionärerna stärker höjda barnbidrag barnfamiljernas ekonomi och ger familjerna större valfrihet och möjlighet till mer tid med barnen.

#### *Övriga motioner*

I motion Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om att införa lägre skatt i stället för ökat barnbidrag. Enligt motionärerna bör alla höjningar av det generella barnbidraget ske i form av skattereduktion.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf309 yrkande 8 ett tillkännagivande om delat barnbidrag. Föräldrarna bör gemensamt kunna begära att få barnbidraget delat vid växelvis boende.

I motion Sf423 av Jörgen Johansson och Rigmor Stenmark (c) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn av regelverket kring barnbidraget, i syfte att tilldelning i större utsträckning skall ske efter behov.

I motion Sf237 av Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om att för- och nackdelarna med ett könsneutralt barnbidrag bör utredas.

I motion Sf264 av Billy Gustafsson och Conny Öhman (s) begärs ett tillkännagivande om att delat barnbidrag bör gälla vid gemensam vårdnad med växelvis boende.

I motion Sf341 av Veronica Palm (s) begärs ett tillkännagivande om att dela barnbidraget lika mellan föräldrarna, oaktat hur de väljer att leva tillsammans.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag*

De allmänna barnbidragen utgör en grundsten i svensk familjepolitik. Enligt utskottet är det nuvarande barnbidragssystemet väl fungerande. Det har hög legitimitet och uppfattas som rättvist, administrationskostnaden är låg samt risken för felaktigt utnyttjande liten.

Barnfamiljernas ekonomi har sedan 1998 förbättrats genom bl.a. flera höjningar av barnbidraget och flerbarnstillägget. Därtill infördes maxtaxa i barnomsorgen år 2002. Inte minst har förbättringar skett under denna mandatperiod. Utskottet vill särskilt välkomna de höjningar som nu skett av barnbidraget och flerbarnstilläggen. Utskottet finner höjningarna vara en förbättring av stor betydelse för den ekonomiska familjepolitiken. I detta sammanhang vill utskottet understryka de generella bidragens betydelse, däribland barnbidraget, för de barnfamiljer som har det sämst ställt. Höjningen av barnbidraget innebär 300 kr mer i månaden för en tvåbarnsfamilj och 500 kr mer i månaden för en trebarnsfamilj, vilket är ett betydande tillskott i ekonomin för en familj som har små marginaler. Detta gäller inte minst för ensamstående med barn.

Med anledning av vad som anförts ovan finner inte utskottet skäl för att föreslå annan fördelningsmässig profil på barnbidragssystemet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf432 yrkandena 5 och 31 i denna del, So711 yrkande 2, Sf404 i denna del samt Sf427 yrkande 5.

#### *Övriga motioner*

I några motioner föreslås att barnbidraget som huvudregel skall delas mellan föräldrarna medan det i andra motioner föreslås att så skall ske vid växelvis boende. De skäl som anförts är i huvudsak av jämställdhets- och barnpolitisk karaktär.

Ovan har Försäkringskassans rapport Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag omnämnts. I rapporten förordar Försäkringskassan att lagstiftningen ändras för föräldrar med gemensam vårdnad. Försäkringskassan föreslår dels att alla föräldrar får anmäla vem av föräldrarna som skall uppbära barnbidraget, dels att föräldrar som har växelvis boende barn får dela på barnbidraget. Genom denna lösning behöver ingen förändring göras avseende flerbarnstillägget till sammanlevande familjer. För särlevande familjer med växelvis boende barn som delar på barnbidraget anser Försäkringskassan att flerbarnstillägget bör delas proportionerligt.

De frågor som tas upp i de olika motionsyrkandena om delat barnbidrag är, som ovan nämnts, föremål för regeringens överväganden. Utskottet har erfärit att regeringen avser att under hösten lägga fram en proposition för riksdagen. Utskottet anser att motionerna Sf309 yrkande 8, Sf237, Sf264 och Sf341 bör avslås med hänvisning till regeringens pågående arbete.

Vad gäller motion Sf385 yrkande 7 som handlar om att införa lägre skatt i stället för ökat barnbidrag avstyrks denna, med hänvisning till vad utskottet framfört ovan om dagens fungerande barnbidragssystem. Det samma gäller för motion Sf423, som därmed också avstyrks.

## 21:2 Föräldraförsäkring

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden bl.a. om samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, om individualiserad föräldraförsäkring, samt om generell graviditetspeng.

Jämför reservationerna 80 (m), 81 (fp), 82 (v), 83 (v), 84 (kd), 85 (v), 86 (mp), 87 (kd), 88 (c), 89 (fp), 90 (kd) och 91 (mp).

### *Gällande ordning*

Föräldraförsäkringen omfattar havandeskapspenning, föräldrapenning i samband med barns födelse och tillfällig föräldrapenning.

Sedan den 1 januari 2002 utges föräldrapenning med totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp, de s.k. mamma- och pappamånaderna. Av de 480 dagarna betalas föräldrapenningen under 390 dagar ut med ett belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning. För att ha rätt till föräldrapenning motsvarande sin sjukpenning under de 180 första

dagarna krävs dock att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för en sjukpenning över den s.k. lägstanivån (60 kr per dag) och skulle ha varit det om Försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Är villkoret inte uppfyllt utgår ersättning enligt grundnivån, som är 180 kr per dag. Resterande 90 dagar ersätts lika för alla enligt lägstanivån.

Vid flerbarnsfödelse utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första, varav 90 dagar enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra utges föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning för samtliga tillkommande dagar. Är en förälder ensam vårdnadshavare har han eller hon rätt till alla 480 dagarna med föräldrapenning. Föräldrapenning kan utges som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som behöver avstå från förvärsarbete för vård av sjukt barn under tolv år, i vissa fall även vid vård av barn upp till sexton år. Tillfällig föräldrapenning kan även utges när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till barnvårdscentral m.m. samt till någon av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn. En förälder kan överlåta tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Även ensamstående förälder som själv är sjuk kan låta en annan person vårda det sjuka barnet och få tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning kan utges under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid ordinarie vårdares sjukdom eller smitta. Sedan den 1 januari 2005 gäller att tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under ett obegränsat antal dagar till föräldrar som har ett svårt sjukt barn som är under 18 år. Förälder till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har rätt till tillfällig föräldrapenning i form av tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess barnet fyller 16 år för besök i barnets skola eller fritidshem.

Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar i samband med barns födelse. Dessa dagar brukar kallas pappadagar. Vid adoption och när två personer har utsetts att gemensamt utöva vårdnad om ett barn tillkommer motsvarande rätt båda adoptivföräldrarna eller de särskilda vårdnadshavarna. Förmånen kan även nyttjas när föräldrarna är av samma kön.

Försäkringskassan kan i vissa fall besluta att en annan försäkrad än en fader eller adoptivförälder som avstår från förvärsarbete i samband med barns födelse eller adoption skall få rätt till tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning utges med 80 % av SGI och kan, liksom föräldrapenning, utges som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån. Föräldrapenningförmåner får i princip inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid. Dock kan föräldrapenning utges till

båda i samband med föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet. När det gäller tillfällig föräldrapenning kan kontaktdagar tas ut av båda samtidigt samt fadern (alternativt annan försäkrad) ta ut de egna tio dagarna samtidigt som mamman tar ut föräldrapenning. Dessutom kan tillfällig föräldrapenning utges till båda om de följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom eller om båda som en del i behandlingen av barnet behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling. Vid flerbarnsfödelse kan föräldrarna få föräldrapenning för var sitt barn samtidigt.

Havandeskapspenning kan utges till blivande mödrar som under graviditetens senare del inte kan fortsätta sitt vanliga arbete och inte heller kan omplaceras. Förmånen utges tidigast fr.o.m. den sextionde dagen före och längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Även havandeskapspenning utges med 80 % av SGI.

### *Propositionen*

Föräldraförsäkringen syftar till att ge båda föräldrarna möjlighet att förena förvärvsarbete eller studier med föräldraskap.

Uttaget av föräldrapenningdagar utgjorde 81 % av det totala uttaget av dagar inom föräldraförsäkringen under 2004. Enligt propositionen utbetalades under 2004 föräldrapenning för drygt 42 miljoner dagar, vilket var 2 miljoner fler dagar jämfört med 2003. Medelersättningen 2004 var 393 kr per ersatt dag för kvinnor och 477 kr för män. Utfallet för 2004 visar att regeringens mål att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska har uppfyllts. Effekterna av de införda pappa- och mammamånaderna inom föräldraförsäkringen är positiva. Av de som under 2004 fick föräldrapenning var 43,2 % män vilket kan jämföras mot 42,7 % 2003.

Tillfällig föräldrapenning betalades ut för 5,1 miljoner dagar under 2004. Männens andel av dagar för vård av barn var under 2004 drygt 36 %. År 2004 nyttjade över tre fjärdedelar av männen de s.k. pappadagarna. I genomsnitt användes 9,5 dagar.

Regeringen avser att föreslå höjd lägstanivå inom föräldrapenningen från 60 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 juli 2006. Regeringen avser även att föreslå höjt inkomsttak i föräldrapenningen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på 27 170 292 000 kr. I beräkningen av anslagsmedel ingår de aviserade förslagen om höjt tak och höjd lägstanivå.

## *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

### *Moderaterna*

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion Sf429 yrkande 9 att riksdagen anvisar 3 190 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkandena 4–5 begärs beslut om att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen sänks till 75 % av SGI och att föräldraförsäkringen skall omfatta tolv månader med sjukpenninggrundande inkomst som grund för barn som är födda fr.o.m. den 1 januari 2006. Vidare begärs i yrkande 7 samma motion beslut om att fastställa ett tak för antalet dagar för vård av sjukt barn i den tillfälliga föräldrapenningen på 15 dagar per barn och år. I yrkande 8 begärs beslut om att taket för den sjukpenninggrundande inkomst som den tillfälliga föräldrapenningen baseras på skall vara 7,5 prisbasbelopp. I yrkande 1 ges dock bifall till regeringens kommande förslag om höjning av taket i föräldrapenningen till 10 prisbasbelopp.

### *Folkpartiet*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf360 yrkande 3 i denna del att riksdagen anvisar 300 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Vidare begär Bo Könberg m.fl. (fp) i motion Sf385 yrkande 1 ett tillkännagivande om att en jämställdhetsbonus införs. För varje månad som tas ut i föräldraledighet av en förälder och som motsvaras av en månads uttag av den andre föräldern bör ersättning utges med 90 % av SGI.

I motion Sf201 av Tobias Krantz och Anna Grönlund Krantz (fp) begärs ett tillkännagivande om att en jämställdhetsbonus bör införas i stället för pappamånaderna och en rabatt på arbetsgivaravgiften ges till arbetsgivare på vars arbetsplatser mäns uttag ökar.

### *Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 31 i denna del att riksdagen anvisar 964 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkande 9 samma motion begärs att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs från 180 till 230 kr per dag från den 1 januari 2006. I yrkande 17 begärs beslut om att taket för vård av sjukt barn inom den tillfälliga föräldrapenningen behålls på nuvarande nivå.

### *Centerpartiet*

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf404 i denna del att riksdagen anvisar 60 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf427 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkandena 2 och 3 begärs beslut om att lägstanivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2006 och att förmånstaket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.



## Övriga motioner

### *Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner*

I flera motioner begärs ett tillkännagivande om att föräldrar skall kunna ta ut föräldrapenning samtidigt med varandra. Sådana yrkanden återfinns i motionerna Sf429 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 3, Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 2, Sf422 av Birgitta Olsson (fp) yrkande 2 och Sf309 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 5.

### *240-dagarsregeln*

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf309 yrkande 6 ett tillkännagivande om jämställt inträde i föräldraförsäkringen. Frågan om att slopa 240-dagarsregeln bör utredas eftersom reglerna för inträde till sjukpenninggrundande föräldraförsäkring i dag fungerar diskriminerande mot kvinnor och troligen också leder till onödigt uppskjutande av barnafödandet.

### *Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar*

I motion Sf422 av Birgitta Ohlsson (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en individualiserad föräldraförsäkring. Pappapremie och höjt tak räcker inte för att få kvinnor och män att ta ett lika stort ansvar för barn och hem.

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 7 ett beslut om att utöka rätten att överlåta dagar i föräldraförsäkringen till att gälla alla föräldrapenningdagar. Enligt motionärernas mening bör alla dagar vara överlåtningsbara, och därmed föreslås att de nuvarande mamma- och pappamånaderna avskaffas. Vidare begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att avstå all ytterligare kvotering av föräldraledigheten. Föräldrarna skall själva besluta om vem som skall vara hemma under vilken period.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf309 yrkande 3 ett tillkännagivande om att i analysen av Föräldraförsäkringsutredningens förslag särskilt överväga hur eventuella hinder mot att dela föräldraförsäkringen bäst kan överkommas. Vidare föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldrapenningdagarna lika mellan sig.

I motion So699 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om en större flexibilitet kring uttaget av de s.k. lägstanivådagarna av annan person än föräldrarna. Enligt motionärerna skall t.ex. en vän eller släkting kunna ta hand om barnet mot ersättning enligt föräldraförsäkringens lägstanivå. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om fördelningen av föräldraledigheten. Motionärerna anser att en likarättsprincip bör råda, med en tredjedel till vardera föräldern/vårdnadshavaren och en tredjedel som disponeras fritt.

I motion A311 av Ulf Holm m.fl. (mp) begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om en långsiktig och omfattande informationskampanj gällande stereotypa föreställningar kring föräldraskapet. För att fäderna skall bli en

av två likvärdiga föräldrar behöver attityder och beteenden förändras kring föreställningen om kön. Det är enligt motionärerna viktigt att män blir föräldrar på samma villkor som kvinnor. I yrkande 10 samma motion begärs ett tillkännagivande om att låta utreda Försäkringskassans kampanjer m.m. angående föräldraförsäkringen eftersom det saknas utvärderingar av de hittills gjorda kampanjerna.

I motion Sf321 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (s) begärs ett tillkännagivande om att i föräldraförsäkringen bygga in ekonomiska incitament för en jämnare fördelning av dagarna mellan föräldrarna.

Marina Pettersson (s) begär i motion Sf378 ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga förändringar i tillämpningen av föräldraförsäkringen. En ensam vårdnadshavare bör ha möjlighet att överlåta de extra 195 dagar han eller hon har rätt till. Lämplig person skulle kunna omfatta sambo, mor- och farföräldrar eller syskon till den ensamstående föräldern.

I motion Sf278 av Gudrun Schyman (-) begärs ett tillkännagivande om införande av en individualiserad föräldraförsäkring. Enligt motionären skapar dagens föräldraförsäkring ojämställdhet på arbetsmarknaden.

#### *Föräldrapenning under graviditeten*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 6 ett tillkännagivande om att införa en generell graviditetspeng fr.o.m. den 1 januari 2007. Förmånen skall innebära en rätt till tjänstledighet med ersättning de sista 30 dagarna av graviditeten. Dagarna skall kunna användas flexibelt men inte kunna sparas tills efter barnets födelse. Ersättningen skall, enligt motionärerna, uppgå till 80 % av SGI, eller som lägst 200 kr per dag.

I motion Sf427 av Kenneth Johansson m.fl. (c) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör utveckla ett kostnadsberäknat förslag över rättvisa ledighetsmöjligheter före förlossningen. Det finns ett behov av att skapa bättre och rättvisare villkor för kvinnor under graviditetens slutskede. Det är enligt motionärernas mening angeläget att skapa någon form av s.k. mammamånad.

Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) begär i motion So699 yrkande 4 ett tillkännagivande om ledighet under graviditetens sista tid. Det finns regionala skillnader i vilken utsträckning förmånerna för gravida har använts, och skillnaderna bör enligt motionärerna utjämnas. Regeringen bör därför göra en översyn av denna problematik och återkomma med riktlinjer.

#### *Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m.*

I motion Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att föräldraledigheten även fortsättningsvis skall kunna tas ut fram till att barnet fyller åtta år.

I motion Sf269 av Karin Pilsäter och Anna Grönlund Krantz (fp) begärs ett tillkännagivande om att införa en möjlighet att använda den tillfälliga föräldrapenningen även som betalning till ett tjänsteföretag för vård av sjukt barn.

Karin Pilsäter (fp) begär i motion Sf365 ett tillkännagivande om växelvis uttag av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn. Motionären anser det rimligt att kvotera uttaget av tillfällig föräldrapenning mellan föräldrarna.

I motion Sf313 av Tuve Skånberg och Jonny Gylling (kd) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall lägga fram förslag till ändring av lagen (1962:381) om allmän försäkring så att tillfällig föräldrapenning utgår oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelningen i kommunens eller landstingets regi.

I motion Sf310 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om höjda tak. Höjda tak i den tillfälliga föräldrapenningen, havandeskapspenningen, sjuk- och aktivitetsersättningen samt arbetsskadeförsäkringen är enligt motionärerna en förutsättning för att kunna stärka golven och av vikt för att behålla den generella välfärden.

Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) begär i motion So699 yrkande 6 ett tillkännagivande om vilande SGI under tjänstledighet. Lagstiftningen bör skydda dem som väljer att vara hemma med sitt barn en längre tid än dagens föräldraförsäkring, och motionärerna anser att SGI skall kunna vara vilande till dess att barnet fyller tre år och/eller att föräldern väljer att gå tillbaka till sitt arbete.

I motion Sf238 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s) begärs ett tillkännagivande om ökad flexibilitet i den tillfälliga föräldrapenningen så att den verkliga frånvarotiden för vård av sjukt barn kan ersättas.

I motion Sf317 av Margareta Israelsson (s) begärs ett tillkännagivande om att tillfällig föräldrapenning skall kunna erhållas även vid utlandsvistelse. Enligt motionären bör regeringen utreda om en förändring av den tillfälliga föräldrapenningen är nödvändig för att skapa större trygghet för dagens barnfamiljer.

Lennart Axelsson (s) begär i motion Sf324 ett tillkännagivande om att överväga att se över om psykisk sjukdom skall räknas in i den kategori sjukdomar som berättigar till tillfällig föräldrapenning, upp till 18 års ålder, vid svår sjukdom.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 21:2 Föräldraförsäkring*

Enligt utskottets uppfattning är det av avgörande betydelse för ett ökat barnafödande att samhället fortsätter att ge föräldrar goda förutsättningar att kunna kombinera ett jämställt familjeliv med förvärvsarbete. Utskottet vill här understryka betydelsen av en föräldraförsäkring som ger människor goda och trygga förutsättningar att bilda familj.

Under de senaste åren har riksdagen beslutat om en hel del förbättringar inom föräldraförsäkringen. Den 1 januari 2002 förlängdes föräldrapenningen med 30 dagar med ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenning. Sammanlagt 60 sådana dagar är därmed reserverade för vardera mamman

och pappan. Efter förlängningen omfattar föräldrapenningen 480 dagar. Vidare har en femte förmånsnivå, en åttondels förmån, införts inom föräldraförsäkringen, vilket innebär att föräldrar fått möjlighet att reducera sin arbetstid motsvarande en timme per dag med ersättning från föräldraförsäkringen. Riksdagen har även beslutat om en höjning av grundnivån i föräldrapenningen från 60 kr till 120 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2002. Därefter har ytterligare höjningar av grundnivån skett till 150 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2003 och till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004. Vidare gäller sedan den 1 januari 2005 att tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under ett obegränsat antal dagar till föräldrar som har ett svårt sjukt barn som är under 18 år.

Ytterligare förbättringar i föräldraförsäkringen har nu aviserats: en höjd lägstanivå inom föräldrapenningen från 60 kr per dag till 180 kr per dag för barn födda fr.o.m. den 1 juli 2006 och ett höjt inkomsttak i föräldrapenningen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

Utskottet anser att de reformer som gjorts de senaste åren och de aviserade förbättringarna av föräldraförsäkringen ger de trygga grundförutsättningar som behövs för att kvinnor och män skall bilda familj och få faktiska möjligheter att förena ett jämställt föräldraskap med förvärvsarbete, samtidigt som förbättringarna bidrar till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn.

Utskottet välkomnar således de nu aviserade förbättringarna av föräldraförsäkringen. När det gäller höjningen av inkomsttaket i föräldrapenningen är det utskottets fasta övertygelse att denna kommer att bidra till en ökning av fädernas uttag av föräldraförsäkringen. Därigenom tas ytterligare ett steg i riktning mot att uppnå ett jämställt föräldraskap mellan kvinnor och män i vårt land. Utskottet ser därför inga skäl till att föreslå en särskild jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen. Därtill motsätter sig utskottet krav på sänkt ersättningsnivå. En sänkt ersättningsnivå och en förkortad föräldraförsäkring ger enligt utskottet inte den trygghet som eftersträvas. Det är inte heller möjligt att höja inkomsttaket utöver vad regeringen nu aviserat.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 21:2.

Motion Sf429 yrkande 1 får därmed anses tillgodosedd och avstyrks. I övrigt avstyrker utskottet motionerna Sf429 yrkandena 4–5 och 7–9, Sf360 yrkande 3 i denna del, Sf385 yrkande 1, Sf201, Sf432 yrkande 31 i denna del samt yrkandena 9 och 17, Sf404 i denna del och Sf427 yrkandena 2 och 3.

#### *Övriga motioner*

Utskottet konstaterar inledningsvis att huvuddelen av de frågor som tagits upp i motionerna åtminstone vid något tidigare tillfälle har behandlats av utskottet, t.ex. i betänkande 2004/05:SfU1. Det gäller bl.a. föräldrars rätt

att samtidigt uppbära föräldrapenningförmåner, förändringar av 240-dagarsregeln och införandet av en individualiserad föräldraförsäkring eller möjligheten att överlåta föräldrapenningdagar.

När det gäller frågan om en individualiserad föräldraförsäkring anser utskottet att en jämnare fördelning av föräldrapenningen mellan föräldrarna är önskvärd. Barnets bästa måste vara utgångspunkten, och barn mår i allmänhet bra av en tidig och nära kontakt med båda sina föräldrar. Att föräldrar delar det praktiska ansvaret för sina barn är också viktigt ur jämställdhetssynpunkt, inte minst för att kvinnor och män skall ha samma möjligheter i arbetslivet. Utskottet kan konstatera att männens andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar de senaste åren sakta ökat. Männens andel av det totala antalet uttagna dagar uppgick 2004 till 18,7 % jämfört med 17,2 % 2003 och 15,5 % 2002. Enligt utskottets mening har införandet av mamma- och pappamånaderna utgjort viktiga steg mot denna utveckling. Den andra mamma- och pappamånaden infördes den 1 januari 2002 och gäller för barn som är födda den dagen eller senare. Utskottet ser mycket positivt på utvecklingen men anser att skillnaderna i uttag fortfarande är stora och att en fortsatt ökning av männens uttag är nödvändig och önskvärd.

I september 2005 överlämnade den s.k. Föräldraförsäkringsutredningen sitt betänkande Reformerad föräldraförsäkring – Kärlek, omvårdnad, trygghet (SOU 2005:73). Översynen av föräldraförsäkringen är gjord med utgångspunkt i att föräldraförsäkringen skall verka för barnets bästa och bidra till en ökad jämställdhet mellan könen. Utredningens huvudsakliga uppdrag har varit att göra en översyn av hur föräldraförsäkringen bättre kan bidra till att barnen får tillgång till båda sina föräldrar. Utredningen har bl.a. sett över och belyst i vilken utsträckning föräldraförsäkringen uppfyller syftet att båda föräldrarna på lika villkor har möjlighet att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier samt vilka incitament som kan vara verkningsfulla för att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska. Utredningen har lämnat förslag till regeländringar inom föräldraförsäkringen. I utredningen betonas betydelsen av att se förslagen i sin helhet. Ett huvudförslag är en förlängning av föräldrapenningen på sjukpenningnivå från 13 till 15 månader. Rätten till föräldrapenning föreslås därvid – liksom i dag – delas lika mellan föräldrarna samtidigt som den reserverade tiden med föräldrapenning utökas för respektive förälder. Utredningen föreslår att fem månader reserveras för vardera föräldern.

Mot bakgrund av att betänkandet nyligen skickats ut på remiss anser utskottet att det för närvarande inte skall göras några ställningstaganden när det gäller frågan om fördelningen av föräldrapenningen. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf422 yrkande 1, Sf432 yrkande 8, Sf309 yrkande 3, So699 yrkande 7, Sf321 och Sf278.

Med bl.a. huvudförslaget om förlängd föräldraledighet som utgångspunkt föreslås andra ändringar i föräldraförsäkringsutredningen. Det gäller t.ex. införandet av en ny förmån för gravida och en utökad rätt för föräldrar att nyttja föräldrapenning. De flesta av de frågor som finns med i övriga motionsyrkanden har tagits upp i utredningen och är nu föremål för regeringens överväganden. Utskottet anser därför att dessa motionsyrkanden bör avslås med hänvisning till regeringens kommande arbete med de förslag till ändringar som lämnats i betänkandet. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf429 yrkande 3, Sf385 yrkandena 2–3, Sf422 yrkande 2, Sf309 yrkandena 4–6, A311 yrkandena 9–10, Sf269, Sf365, Sf432 yrkandena 6–7, So699 yrkandena 3–4 och 6, Sf378, Sf427 yrkande 4 och Sf238.

Utskottet har erfårit att regeringen avser behandla frågan om en höjning av taket även för havandeskapspenning och tillfällig föräldrapenning i samband med att lagförslagen om takhöjning för övriga förmåner föreläggs riksdagen. Med det anförda får Sf310 yrkande 5 anses besvarad och avstyrks därmed.

I motion Sf313 föreslås att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelningen i kommunens eller landstingets regi. Sådant yrkande har ställts tidigare (senast i bet. 2003/04: SfU1) och utskottet vidhåller sin tidigare inställning. Om den fråga som tas upp utgör något problem förutsätter utskottet att Försäkringskassan uppmärksammar detta. Därmed avstyrks motionen.

När det gäller frågan om tillfällig föräldrapenning vid utlandsvistelse gäller att ersättning endast kan utges om ersättningsfallet inträffar utomlands medan föräldern utför sådant arbete där som skall anses som arbete i Sverige enligt 2 kap. socialförsäkringslagen (1999:799) eller om Försäkringskassan medger att föräldern reser utomlands. Utskottet ser inte skäl till att låta utreda den nu gällande bestämmelsen. Med det anförda avstyrks motion Sf317.

I motion Sf324 begärs ett tillkännagivande om att överväga att se över om psykisk sjukdom skall räknas in i den kategori sjukdomar som berättigar till tillfällig föräldrapenning vid svår sjukdom. Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under ett obegränsat antal dagar till föräldrar som har ett svårt sjukt barn som är under 18 år. Föräldrarna har då rätt att ta ut tillfällig föräldrapenning samtidigt. Uttrycket svårt sjuk innebär att hälsotillståndet är så nedsatt att det finns ett påtagligt hot mot barnets liv. Det innebär att det i normalfallet bör föreligga en i tiden omedelbar fara för barnets liv (prop. 2004/05:1 utg. omr. 12 s. 28). Det måste alltid göras en individuell bedömning av sjukdomstillståndet i varje enskilt fall. Det går därför inte att göra en förteckning över sjukdomstillstånd som automatiskt skulle berättiga till förmånen. Rätten till tillfällig föräldrapenning skall normalt styrkas med ett särskilt läkarutlåtande som styrker barnets allvarliga sjukdomstillstånd. Med det anförda avstyrks motion Sf324.

## 21:3 Underhållsstöd

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:3 Underhållsstöd. Därmed bör riksdagen avslå begäran om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om inkomstprövning av boföräldern, om en ny modell för umgängesavdrag och om ändrade regler för återbetalningsskyldighet.

Jämför reservationerna 92 (kd) och 93 (v).

### *Gällande ordning*

Underhållsstöd lämnas till barn vars föräldrar inte bor tillsammans om barnet varaktigt bor hos endast en av föräldrarna och är folkbokfört hos denna förälder. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem har också rätt till underhållsstöd. Den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med, den bidragsskyldige, är återbetalningsskyldig gentemot staten för det underhållsstöd som lämnas till barnet. Återbetalningsskyldigheten är begränsad per barn och månad. Återbetalningsbeloppet beräknas som en viss procent av den bidragsskyldiges årliga bruttoinkomst, efter ett grundavdrag. Procentsatsen varierar med det totala antalet barn som den bidragsskyldige är underhållsskyldig för. Procentsatserna uppgår för ett barn till 14 %, för två barn till 11,5 % per barn och för tre barn till 10 % per barn. Den totala procentsatsen ökar med en procentenhet för varje ytterligare barn utöver tre. Återbetalningsskyldigheten omprövas årligen och fastställs i enlighet med det taxeringsbeslut som fattats närmast före februari månad det år återbetalningsskyldigheten avser. En bidragsskyldig som inte anser sig kunna betala fastställt återbetalningsbelopp kan ansöka om anstånd med betalningen.

Från och med februari 2006 gäller ändrade regler. Regeringen överlämnade i mars 2005 propositionen 2004/05:116 Ett reformerat underhållsstöd till riksdagen. Riksdagen har i maj 2005 fattat beslut i enlighet med regeringens förslag (bet. 2004/05:SfU15, rskr. 2004/05:254). Lagändringarna innebär bl.a. att underhållsstödets belopp höjs med 100 kr per månad och barn, från 1 173 kr till 1 273 kr. Även den bidragsskyldige förälderns grundavdrag höjs från 72 000 kr till 100 000 kr. En ytterligare lagändring är en vidgad dygnsberäkning för umgängesrättsavdrag. Ändringen innebär att rätten till umgängesavdrag vidgas så att återlämnandedygnet räknas som ett helt dygn. En metod för nettoberäkning utifrån vad som är bestämt i dom eller avtal om umgänge införs. Sedan ett anståndsbeslut har upphört skall en bidragsskyldig återbetala ett belopp som motsvarar 1,5

gångar det fastställda återbetalningsbeloppet. Försäkringskassan får dessutom möjlighet att på eget initiativ efterge statens fordran avseende återbetalningsskyldighet.

### *Propositionen*

Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet.

För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 2 000 miljoner kronor, vilket är 67 miljoner kronor mer än anvisade medel.

Av propositionen framgår att utgifterna för underhållsstöd har minskat mellan 2003 och 2004. Detta beror främst på att antalet barn inom underhållsstödssystemet minskat betydligt de senaste åren. Ytterligare en orsak är att den andel av det debiterade beloppet som de bidragsskyldiga föräldrarna har att återbetala har ökat. Under 2003 återbetalades ca 88,5 % och under 2004 drygt 89 %. De minskande utgifterna för underhållsstöd beror även på att fler föräldrar väljer att reglera sin underhållsskyldighet gentemot barnet utanför underhållsstödssystemet.

Med anledning av de nyligen genomförda lagändringarna förväntas kostnaden för underhållsstödet öka fr.o.m. 2006. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 20:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 2 273 miljoner kronor.

Ett av regeringens mål avseende underhållsstödet har varit att barnets försörjning i ökad utsträckning skall regleras direkt mellan föräldrarna. Av propositionen framgår att målet är uppfyllt eftersom ungefär hälften (50,4 %) av de barn som i december 2003 inte bodde tillsammans med båda sina föräldrar, hade föräldrar som reglerade underhållet direkt mellan sig. Det är en ökning jämfört med 2002 då andelen var 47 % och 2001 då andelen var 45 %.

Försäkringskassan arbetar med att öka kunskapen hos separerade föräldrar om att barnets underhåll kan bestämmas genom ett avtal om underhållsbidrag eller att underhållsstödet i stället kan bestå av ett utfyllnadsbidrag som fyller upp till det maximala beloppet om för närvarande 1 173 kr per månad. Inom underhållsstödssystemet är ca 60 % av de bidragsskyldiga fullbetalande och skuldfria. Det finns således många föräldrar inom underhållsstödssystemet som har förutsättningar att reglera underhållet på egen hand. I ett längre perspektiv finner regeringen det angeläget att endast de föräldrar som inte har förutsättningar att själva reglera underhållet skall finnas inom systemet.

Mot denna bakgrund har regeringen gett Försäkringskassan i uppdrag att redovisa hur myndigheten själv eller tillsammans med andra aktörer kan ge separerade föräldrar bättre stöd i att träffa avtal om underhållsbidrag till barn. Uppdraget skall redovisas till Socialdepartementet senast den 31 mars 2006.



Vidare har regeringen givit Försäkringskassan i uppdrag att redovisa i vilken omfattning föräldrar som är återbetalningsskyldiga för underhållsstöd har en väsentligt förändrad aktuell inkomst jämfört med taxerad inkomst. Försäkringskassan skall även redovisa eventuella förslag till förändringar av nuvarande regler. Av redovisningen skall framgå hur vanligt det är att bidragsskyldiga med en försämrad inkomst får en skuld för utebliven återbetalning samt storleken på skulderna. Redovisningen skall överlämnas till Socialdepartementet senast den 1 juni 2006.

### *Motioner med anslagseffekt budgetåret 2006*

#### *Folkpartiet*

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf360 yrkande 3 i denna del att riksdagen anvisar 200 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om ett reformerat system för underhållsbidragen och utfyllnadsbidragen. Det generella underhållsstödet bör enligt motionärerna ersättas av ett inkomstprövat utfyllnadsbidrag.

#### *Kristdemokraterna*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 31 i denna del att riksdagen anvisar 200 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I yrkande 18 samma motion begärs ett tillkännagivande om underhållsstödet. Det bör tydligt framgå att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Enligt motionärerna är det fel att stöd utbetalas till vårdnadshavaren oberoende av dennes inkomster. Om den underhållsskyldige inte är återbetalningsskyldig för hela underhållet anser motionärerna att en inkomstprövning av den mottagande föräldern bör göras innan stöd utbetalas. Denna förändring medför enligt förslaget budgeteffekter fr.o.m. 2006.

#### *Övriga motioner*

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf372 yrkande 1 ett tillkännagivande om underhållsstödet. Det bör utformas så att det tydligt framgår att det är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en ny modell för umgängesavdrag. Enligt motionärerna skulle umgängesavdraget t.ex. kunna uppgå till 1/20 av det månatliga underhållsstödet medan avdraget för boföräldern även fortsättningsvis görs med 1/40 av underhållsstödet. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att återbetalningsskyldigheten skall baseras på en mer aktuell inkomst än i dag. Vidare begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att anståndsförfarandet upphör och att det i stället införs ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att tidpunkten för en fordrans överlämnande till kronofogede-

myndigheten bör ändras till 12 månader och en beloppsgräns införs på 1/7 av prisbasbeloppet. Slutligen begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att en analys bör göras av hur underhållsstödssystemen i de nordiska länderna bättre kan tas i beaktande när föräldrarna bor i olika länder.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf309 yrkande 9 ett tillkännagivande om att regeringen skall återkomma med förslag om hur en indexerad av underhållsstödet bäst kan utformas. I yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om återbetalningsskyldighet beräknad på aktuell inkomst. Enligt motionärerna bör återbetalningsskyldigheten bestämmas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten ändras mer än 15 %. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om förbättringar angående umgängesresor. Enligt motionärerna bör det övervägas om ett ekonomiskt stöd till den som inte har råd att resa och träffa sina barn kan regleras inom ramen för underhållsstöd och återbetalningsskyldighet.

### *Utskottets ställningstagande*

#### *Anslaget 20:3 Underhållsstöd*

Utgångspunkten för bestämmelserna om underhållsstödssystemet är att föräldrarna har ett gemensamt och primärt ansvar för sina barn. Inför den nyligen genomförda reformen av underhållsstödssystemet utredes regelverket gällande underhållsstödet grundligt. De ändringar som regeringen slutligen föreslog och som beslutades av riksdagen är enligt utskottets mening välmotiverade. Syftet med ändringarna är bl.a. att förbättra systemets funktion. De nya reglerna är även en del av regeringens satsning på ekonomiskt utsatta barn som aviserades i 2004 års vårproposition och innebär bl.a. att underhållsstödet höjs med 100 kr per månad fr.o.m. februari 2006.

Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf360 yrkande 3 i denna del, Sf385 yrkande 9 samt Sf432 yrkandena 18 och 31 i denna del. Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

#### *Övriga motioner*

De frågor som tas upp i de olika motionsyrkandena, t.ex. inkomstprövning av boförelärdern, en ny modell för umgängesavdrag och att återbetalningsskyldighet skall baseras på mer aktuell inkomst, har tidigare varit föremål för överväganden. Utskottet anser att även dessa motionsyrkanden bör avslås med hänvisning till den reform som nyligen genomförts. Utskottet finner inte anledning att nu föreslå ytterligare ändringar i bestämmelserna om underhållsstödet. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf372 yrkandena 1–6 och Sf309 yrkandena 9–11.

## 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner. Därmed bör riksdagen avslå ett motionsyrkande om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå ett motionsyrkande om höjd bidragsnivå vid internationella adoptioner.

### *Gällande ordning*

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner utges enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kr per barn vid adoption av barn upp till tio års ålder. Adoptionskostnadsbidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

### *Propositionen*

Cirka 1 000 barn adopteras årligen till Sverige från andra länder. Under 2004 kom totalt 1 109 barn i åldern 0–10 år till Sverige för adoption, varav 992 barn kom genom auktoriserade organisationer.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på 35,8 miljoner kronor.

### *Motion med anslagseffekt budgetåret 2006*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 31 i denna del att riksdagen anvisar 8 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

### *Övrig motion*

I motion Sf338 av Anders Bengtsson och Hillevi Larsson (s) begärs ett tillkännagivande om adoptioner. Adoption av ett barn är förenat med stora kostnader som kan uppgå till 200 000 kr. Ofrivillig barnlöshet blir därmed en klassfråga. I Sverige bör alla som har förutsättningar att bli bra föräldrar och som behöver adoptera kunna göra detta oavsett inkomst.

### *Utskottets ställningstagande*

Efter att adoptionskostnadsbidraget varit oförändrat sedan 1991 höjdes det kraftigt den 1 januari 2001, från 24 000 kr till 40 000 kr per barn. Utskottet finner inte anledning att för närvarande föreslå ytterligare höjning av bidraget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf432 yrkande 31 i denna del.

Utskottet avstyrker även motion Sf338 med hänvisning till att det inte är aktuellt med någon höjning av adoptionskostnadsbidraget.

## 21:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.

### *Gällande ordning*

Från och med 2003 gäller nya regler för barnpension. Barnpension från folkpension och ATP har ersatts med inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn. Barnpension och efterlevandestöd till barn utges till barn under 18 år, vars ena eller båda föräldrar avlidit. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension efter en förälder utges med 35 % av den avlidnes efterlevandepensionsunderlag om den avlidne efterlämnar ett pensionsberättigat barn som inte fyllt tolv år. Från och med månaden då barnet fyller tolv år utges barnpension i stället med 30 %. Finns det fler barn som är berättigade till barnpension efter den avlidne föräldern ökas procenttalen. Barnpension efter båda föräldrarna utges med 35 % av respektive förälders pensionsunderlag. Efterlevandestödet till barn utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och ges därför bl.a. som en utfyllnadsförmån till barnpensionen. Efterlevandestöd till barn utges med 40 % av prisbasbeloppet. Dubbelt efterlevandestöd utges i de fall då båda föräldrarna avlidit. Barnpension efter avliden förälder minskar efterlevandestödet till barn krona för krona.

### *Propositionen*

Från anslaget bekostas fr.o.m. 2003 barnpension i form av inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn och skall garantera att barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit ges en rimlig ekonomisk standard.

Utgiftsutvecklingen är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 1 044 miljoner kronor. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn anvisar ett ramanslag på 1 044 miljoner kronor.

### *Utskottets ställningstagande*

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

## 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn. Därmed bör riksdagen avslå ett motionsyrkande om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om delat vårdbidrag.

### *Gällande ordning*

Vårdbidrag utges enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård. Den 1 januari 2003 höjdes den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag från 16 år till halvårsskiftet det år barnet fyller 19 år. Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. Vårdbidrag kan också utges med beaktande enbart av merkostnader. För barn som vistas på institution eller enskilt hem genom samhällets försorg kan ferievårdbidrag under vissa förutsättningar utbetalas för den tid barnet vistas hemma. Vårdbidrag utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Vårdbidraget relateras till prisbasbeloppet och hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Vårdbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande. Ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet kan betalas ut utöver det annars gällande maximibeloppet för helt vårdbidrag, under förutsättning att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det räcker för att grunda rätt till helt vårdbidrag. Den del av vårdbidraget som motsvarar merkostnader är skattefri och inte pensionsgrundande.

### *Propositionen*

Syftet med vårdbidrag för barn är att ge föräldrar möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård.

Antalet barn som föräldrar mottog vårdbidrag för 2004 var 40 262. Det är en ökning med 4 % jämfört med 2003. Andelen flickor var 37 %. Antalsutvecklingen fortsätter att påverkas av att den övre åldersgränsen för att kunna beviljas vårdbidrag höjdes den 1 januari 2003.

År 2004 uppgick utgifterna för anslaget till drygt 2 407 miljoner kronor, varav ca 116 miljoner kronor bestod av merkostnadsersättningar. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 2 550 miljoner kronor. Den långsiktiga trenden är att antalet vårdbidrag ökar. Med anledning av att den övre åldersgränsen höjdes år 2003 beräknas ökningen vara särskilt stor fram till år 2007.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på 2 680,2 miljoner kronor.

Av propositionen framgår att regeringen under de senaste åren sett det som angeläget att förkorta genomströmningstiderna för utbetalning av vårdbidrag. Det kan konstateras att dessa har minskat under 2004 och ligger på 172 dagar för 75 % av ärendena. Det är en minskning med 8 dagar jämfört med 2003. Vidare har dåvarande Riksförsäkringsverket under 2004 arbetat fram en ny process och en ny vägledning för handläggning av vårdbidrag. Detta väntas ge en mer likformig handläggning i landet och bidra till att ytterligare förkorta genomströmningstiderna.

#### *Motion med anslagseffekt budgetåret 2006*

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion Sf432 yrkande 31 i denna del att riksdagen anvisar 1 miljon kronor mer än vad regeringen föreslagit.

#### *Övriga motioner*

I motion Sf318 av Billy Gustafsson och Conny Öhman (s) begärs ett tillkännagivande om att vårdbidrag bör delas när föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet. Om den förälder som barnet är folkbokfört hos vägrar att skriva under ansökan om delat vårdbidrag, får den andre föräldern ingen del av bidraget.

I motion Sf361 av Kerstin Engle (s) begärs ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att se över lagstiftningen när det gäller rätten till vårdbidrag för föräldrar som lever åtskilda. Det borde vara möjligt för båda föräldrarna att ansöka om vårdbidrag för den tid respektive förälder har hand om barnet.

#### *Utskottets ställningstagande*

##### *Anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn*

Utskottet har under de senaste åren informerat sig om och noga följt de problem som funnits kring vårdbidragets administration. Utskottet har då erfärit att det funnits brister som bestått bl.a. i bristande kvalitet i handläggningen av vårdbidrag och skillnader mellan försäkringskassorna. En annan uppmärksammasad brist har varit att genomströmningstiderna för vårdbidrag varit oacceptabelt långa (bet. 2003/04:SfU1, bet. 2004/05:SfU1).

Som framgår av propositionen har också regeringen under de senaste åren funnit det angeläget att komma till rätta med de problem som funnits, bl.a. att förkorta genomströmningstiderna för utbetalning av vårdbidrag. Bristerna har påtalats av regeringen bl.a. i regleringsbrev till dåvarande Riksförsäkringsverket. Utskottet kan konstatera att de vidtagna åtgärderna resulterat i förbättringar avseende vårdbidragets administration, även om det enligt utskottets mening krävs fortsatta åtgärder för att slutligt rätta till problemen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning samt avstyrker motion Sf432 yrkande 31 i denna del.

#### *Övriga motioner*

Enligt nuvarande regler får föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn dela vårdbidraget mellan sig om båda tar del i vården av barnet samt om båda begär det. En delning av utbetalningen av vårdbidraget innebär dock inte någon delning av rätten till bidraget utan det är endast utbetalningen som delas mellan föräldrarna. Vid oenighet får den förälder som har den huvudsakliga vården om barnet hela vårdbidraget.

Försäkringskassan har på uppdrag av regeringen genomfört en analys ur ett jämställdhetsperspektiv av socialförsäkringsförmåner. Ett urval av förmåner har analyserats och analysen har bl.a. omfattat politikområdet Ekonomisk familjepolitik. I uppdraget har ingått att identifiera problemområden, föreslå åtgärder samt ta fram mål och indikatorer för att kunna följa utvecklingen. Bakgrunden till uppdraget är regeringens jämställdhetspolitik som har som mål att könspektivet skall integreras i samtliga politikområden (skr. 2002/03:140).

Resultatet av analyserna presenterades nyligen i Försäkringskassans rapport Alltjämt ojämnt – Hur kvinnor och män nyttjat socialförsäkringen (Analyser 2005:6, juni 2005). Av rapporten framgår att regelverket kring vårdbidrag är könsneutralt i bemärkelsen att båda föräldrarna kan ansöka om och berättigas vårdbidrag. Men genom att bara en förälder kan ha rätten till vårdbidraget riskerar den andra föräldern att diskrimineras, i praktiken nästan alltid pappan. Med ett regelverk som tillåter två föräldrar att ha rätten till bidrag skulle vårdbidraget enligt Försäkringskassan vara mer könsneutralt. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet har erfarit att regeringen avser att under hösten lägga fram en proposition för riksdagen.

Frågan om delat vårdbidrag är på intet sätt ny. Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om delat vårdbidrag (senast i bet. 2004/05: SfU1) och även motionsyrkanden om att vårdbidraget skall fördelas procentuellt rättvist mellan fränskilda föräldrar (se bet. 2002/03:SfU1). Genom Försäkringskassans analys har frågan på nytt aktualiserats. Med hänvisning till den kommande propositionen får motionerna Sf318 och Sf361 anses i varje fall delvis tillgodosedda och avstyrks.

## 21:7 Pensionsrätt för barnår

**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår.

*Gällande ordning*

Pensionsgrundande belopp för barnår skall kunna tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år. Föräldrarna kan själva välja vem av dem som skall tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet. Om föräldrarna inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att tillgodoräknas barnårsrätt automatiskt. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i aktuell ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

För den förälder som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår skall en fiktiv inkomst beräknas för denna tid. Den fiktiva inkomsten kan beräknas på tre sätt, genom utfyllnad till förälderns pensionsgrundande inkomst året före barnets födelse, genom utfyllnad till 75 % av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år eller med ett för alla försäkrade enhetligt belopp. Det alternativ som ger det förmånligaste utfallet för ett givet år används.

Utifrån det pensionsgrundande beloppet skall pensionsrätt beräknas med 18,5 % av underlaget. För dessa pensionsgrundande belopp betalar staten en ålderspensionsavgift om 18,5 %.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år, räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård och längst tills barnet fyller tio år. Adoptivföräldrar kan tillgodoräknas barnårsrätt för tid före det formella adoptionsbeslutet, om de vårdar och bor tillsammans med ett barn som de tagit emot i syfte att adoptera det. Detta gäller även den som är särskilt förordnad vårdnadshavare.

*Propositionen*

Syftet med pensionsrätt för barnår är att stödja den förälder i familjen som har lägst inkomst och/eller tagit störst del av vårdnaden av barnet. Anslaget har tillkommit med anledning av det reformerade ålderspensionssystemet.

Eftersom barnårsrätten, om föräldrarna inte gör ett aktivt val, tillfaller den förälder som har lägst inkomst och det i hög utsträckning är kvinnor som har de lägsta inkomsterna kommer denna förmån, enligt regeringen, främst kvinnor till godo.



Den statliga ålderspensionsavgiftens storlek och utgiftsutvecklingen för pensionsrätt för barnår styrs främst av pris- och inkomstbasbeloppens utveckling, utveckling av födelsetalen, timlöneutvecklingen, inflation och arbetslöshet.

För innevarande år beräknas utgifterna till 4 319 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2006 till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 4 452 miljoner kronor.

#### *Utskottets ställningstagande*

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

## Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (m, fp, kd, c)**  
av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf410, bifaller delvis motionerna 2005/06:Sf234 yrkandena 4 och 5, 2005/06:Sf335 yrkande 3 och 2005/06:Sf428 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:Sf306 och 2005/06:Sf310 yrkandena 3, 4, 6 och 8.

### *Ställningstagande*

Riksdagen har den 9 december 2004, med bred majoritet, beslutat att ge regeringen till känna att en parlamentarisk utredning av socialförsäkringarna snarast bör tillsättas. Regeringen har vägrat att efterkomma detta tillkännagivande (skr. 2004/05:75 s. 71 f.). Vi anser att riksdagen därför ånyo bör göra ett tillkännagivande om att en parlamentarisk utredning om socialförsäkringarna snarast bör tillsättas.

Vi vill samtidigt nämna att utgångspunkter för en diskussion mellan partierna bör vara följande.

Socialförsäkringarna skall ha en central roll i samhällsekonomin för att skapa trygghet för dem som av olika skäl hamnar utanför arbetsmarknaden. I dag står en alltför stor grupp ofrivilligt utanför den svenska arbetsmarknaden, vilket inte bara är en tragedi för de inblandade, utan också ett mänskligt resursslöseri för hela samhället. Socialförsäkringarna skall fungera som skyddsnät och stötta arbetslinjen. Grundprinciperna är att systemen skall vara robusta, rättvisa och stimulera till arbete. Socialförsäkringarna skall vara kollektivt finansierade. Därigenom hindras att negativa urval, som selekterar riskgrupper från grupper av människor som är förhållandevis friska och sysselsatta, görs. Samtidigt måste systemen vara utformade så att fusk och överutnyttjande minimeras.

Det svenska socialförsäkringssystemet som det nu är utformat är inte långsiktigt hållbart för statens finanser. Det uppmuntrar heller inte till arbete tillräckligt starkt, och det kan i vissa avseenden uppfattas som orättvist. För att uppnå önskade målsättningar krävs en översyn av det nuvarande socialförsäkringssystemet. Frågan om ersättningsnivåerna är bara en faktor i en sådan översyn.

Socialförsäkringssystemen bör främja återgång till egen försörjning, ett ansvarsfullt utnyttjande och motverka att bidragsberoende permanentas.

Socialförsäkringssystemen bör göras mer självständiga i förhållande till den övriga statsbudgeten och tydligare koppla förmånerna till den enskilda individen, t.ex. genom en ökad försäkringsmässighet. De principer som bör ligga till grund för nödvändiga förändringar återfinns i betydande grad i den reformering som med bred politisk enighet gjorts av pensionssystemet.

Socialförsäkringarna måste lättare kunna följa den enskilda individen, inte minst på en mer rörlig och internationaliserad arbetsmarknad är detta viktigt.

Det finns påtagliga marginaleffekter i dagens skatte-, socialförsäkrings- och bidragssystem, inte minst för människor med låga inkomster, som gör att incitamenten för arbete är svaga. Försäkringarnas utformning håller tillbaka arbetsutbudet. Dessa effekter måste minimeras för att försäkringssystemen skall fungera.

Ett framtida socialförsäkringssystem bör minska konjunkturkänsligheten så att den offentliga sektorns finanser inte får samma betydelse för systemets robusthet och för vilka ersättningsnivåer som kan garanteras.

Socialförsäkringar och bidragssystem bör utformas så att så många som möjligt i den arbetsföra befolkningen deltar på arbetsmarknaden.

För att hålla nere lönebikostnaderna och minska de snedvridande effekterna på arbetskraftefterfrågan bör finansieringen av de olika trygghetssystemen ha en generell och förutsägbar utformning.

Staten har ekonomiska incitament att från sjukförsäkringen överföra människor till förtidspensionen. Det är viktigt att dessa övervältringstendenser motverkas. Det finns också skäl att studera incitamenten för olika myndigheter att slussa människor vidare till andra system för att själva undvika kostnader. Med flera huvudmän för de olika försäkringssystemen minskar kontrollen och samordningsmöjligheterna. Det gäller inte minst samspel mellan system som ligger på statlig och kommunal nivå.

En ytterligare aspekt att ta hänsyn till är socialförsäkringarnas och bidragssystemens samverkan med privata försäkringar och avtal. I vissa fall förstärks de samhällsekonomiskt negativa effekterna av att privata försäkringar tecknats. Det gäller t.ex. arbetsutbudet för sjukskrivna eller förtidspensionerade som har avtalat om förhöjda ersättningsnivåer eller särskilda avtalspensioner.

Här finns således anledning att se över finansieringsprinciperna för socialförsäkringssystemen, diskutera premiesättningen, självrisker (t.ex. karensdagar) och andra villkor som skall gälla i systemen. Det bör även prövas om socialförsäkringssystemen kan bli fristående på samma sätt som pensionssystemet.

## **2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf310 yrkandena 3, 4, 6 och 8 samt avslår motionerna 2005/06:Sf234 yrkandena 4 och 5, 2005/06:Sf306, 2005/06:Sf335 yrkande 3, 2005/06:Sf410 och 2005/06:Sf428 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Socialförsäkringarna bör även fortsättningsvis vara allmänna och obligatoriska försäkringar som finansieras solidariskt med socialavgifter och allmänna skattemedel. Endast genom en skattefinansierad välfärd uppnås nödvändiga omfördelande effekter så att tillgången till social trygghet inte skall vara beroende av kön, hälsa eller ekonomiska resurser och skall omfördela över livscykeln.

Inkomstbortfallsprincipen innebär att i stort sett alla omfattas och gynnas av systemet. Därmed skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Principen bakom det nya pensionssystemet uppfyller dock inte dessa krav eftersom det inte omfördelar mellan låginkomst- och höginkomststigare eller mellan könen och utjämnar därmed inte heller de ekonomiska resurserna. I stället för en kollektiv riskspridning står den enskilda individen hela risken.

Sedan ett antal år växer marknaden och inslagen av privata försäkringar på det sociala området. Det urholkar jämlikheten och slår mer mot vissa grupper än andra. Statens ansvar skall inte lämnas över vare sig till den privata sidan eller till arbetsmarknadens parter.

Socialförsäkringssystemet bygger på en hög sysselsättning, men det största problemet i dag är att alltför få arbetar. Det viktigaste är därför att få ned de höga sjuktalen genom att satsa på rehabilitering och ett friskare arbetsliv och att uppfylla målen om full sysselsättning. Direktiven till den inledda översynen av socialförsäkringarna står i skarp motsättning till den generella välfärdens ideologi genom att de bl.a. har principerna bakom det nya pensionssystemet som förebild. Den generella välfärden är särskilt viktig för kvinnor. Vi anser att de förbättringar av socialförsäkringarna som

är nödvändiga skall göras löpande och inom ramen för befintliga system. Regeringen bör således lägga ned Utredningen om översyn av socialförsäkringarna och i stället fokusera på att förbättra nuvarande system. Inkomstbortfallsprincipen bör därvid användas som grund.

### **3. EU:s kompetens på socialförsäkringsområdet, punkt 2 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf309 yrkande 12 och 2005/06:Sf310 yrkande 7.

#### *Ställningstagande*

Den nationella beslutanderätten i EU-frågor på det sociala området värnas i teorin, men i praktiken pågår en harmonisering på området som drivs på av EMU-projektet. I och med Nicefördraget slog Europeiska rådet fast en s.k. europeisk social modell. Rådet har vidare gett medlemsstaterna generella riktlinjer om att offentlig sektor skall privatiseras. Vi ser en uppenbar risk att EU-samarbetet kommer att medföra en ökad privatisering av socialförsäkringarna, vilket i sin tur riskerar att hota det generella välfärdssystemet i Sverige. Regeringen bör därför verka för att den nationella beslutanderätten på det sociala området bevaras.

### **4. Gränshinder i Norden, punkt 3 (m, c)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf223, 2005/06:Sf273, 2005/06:Sf279 yrkande 2 och 2005/06:N243 yrkande 13.

#### *Ställningstagande*

Nuvarande utformning av socialförsäkringssystemet kan ge besvärliga effekter när en person arbetar i ett nordiskt land men är bosatt i ett annat. Detta framgår av redovisningarna i de behandlade motionerna. Exempel som nämns i motionerna är reglerna för arbetsgivaravgift, intjänande av

ålderspension, föräldraförsäkringen samt ersättning till långtidssjukskrivna. Detta försvårar rörligheten på arbetsmarknaden i Norden. Regeringen bör därför snarast genomföra en översyn av regelverken och dess effekter och återkomma till riksdagen med förslag om hur gränshinder kan undanröjas.

#### **5. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf300 yrkandena 1–4 och avslår motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 1, 2005/06:Sf272, 2005/06:N306 yrkande 4, 2005/06:N478 yrkande 18 och 2005/06:A309 yrkande 27.

##### *Ställningstagande*

De skilda reglerna för SGI för anställda respektive egenföretagare är inkonsekventa och bör göras så likformiga som möjligt. SGI skall beräknas som genomsnitt av den lön som egenföretagaren tagit ut de senaste 12 månaderna. Vidare bör arbetstiden beräknas på samma sätt för egenföretagare som för löntagare vid tillfällig föräldrapenning.

Det finns regler som diskriminerar närstående till företagare. Ett exempel är att en kvinna som deklarerat hälften av inkomsterna från ett lantbruk kan få lägre SGI och därmed lägre föräldrapenning om maken gjort skattemässiga avsättningar. SGI:n beräknas nämligen med utgångspunkt i den sammanlagda deklarerade inkomsten, varefter den delas lika mellan makarna. Alla sådana diskriminerande regler bör slopas.

Enligt Försäkringskassans föreskrifter skall vid beräkning av SGI endast beaktas sådan inkomst som en försäkrad kan antas komma att ha av eget arbete under minst sex månader i följd. Det innebär att egenföretagare och/eller tillfälligt anställda kan nekas sjukpenning på grund av att deras uppdrag inte är tillräckligt långa. Denna begränsning bör tas bort så att egenföretagare och visstidsanställda inte riskerar att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

## **6. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:N478 yrkande 18 och avslår motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 1, 2005/06:Sf272, 2005/06:Sf300 yrkandena 1–4, 2005/06:N306 yrkande 4 och 2005/06:A309 yrkande 27.

### *Ställningstagande*

Företagare har i dag sämre villkor än anställda, t.ex. när det gäller beräkningen av tillfällig föräldrapenning. Försäkringssystemen behöver därför göras mer rättvisa. Vidare bör semesterersättning till föräldralediga betalas av Försäkringskassan via arbetsgivaravgiften.

## **7. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A309 yrkande 27 och avslår motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 1, 2005/06:Sf272, 2005/06:Sf300 yrkandena 1–4, 2005/06:N306 yrkande 4 och 2005/06:N478 yrkande 18.

### *Ställningstagande*

Vi anser att den som går från en anställning till eget företagande skall kunna ta med sig sitt socialförsäkringsskydd in i det nya företaget under de två första åren.

## **8. Postdoktorala studier, punkt 7 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf285 och 2005/06:Ub290 yrkande 9.

### *Ställningstagande*

Postdoktoral forskning, s.k. postdoc, finansieras ofta med stipendier, och dessa är inte sjukpenninggrundande. Detta får effekter särskilt för föräldrapenningförmånerna på grund av föräldraförsäkringens 240-dagarsvillkor. Postdoktorala forskare som är anställda inom EU/EES-området kan lägga till arbetsdagar utomlands för att uppfylla kvalifikationsvillkoret. Det gäller dock inte vid anställning utanför EU/EES-området. Vi anser att en översyn bör göras av de studiesociala förhållandena för postdoc.

### **9. Medfinansiering, punkt 9 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf233 yrkande 4, 2005/06:Sf305, 2005/06:Sf335 yrkande 5, 2005/06:Sf384 yrkande 1, 2005/06:Sf425 yrkande 3, 2005/06:Sf428 yrkande 15, 2005/06:Kr376 yrkande 12, 2005/06:N306 yrkande 5, 2005/06:N308 yrkande 7, 2005/06:N478 yrkande 15, 2005/06:N480 yrkande 20, 2005/06:A259 yrkande 3 och 2005/06:A369 yrkande 2 och avslår motion 2005/06:Sf359.

### *Ställningstagande*

Orsakerna till ohälsan är komplexa. En majoritet av sjukfallen är inte arbetsrelaterade. Sannolikt kan arbetsgivaren endast påverka en liten del av sjukskrivningarna. Vissa arbetsgivare kommer inte att ha några reella möjligheter alls att göra detta och ges heller inga medel därtill. Arbetsgivaren saknar även inflytande över besluten om sjukskrivning. Det saknas även vetenskapliga belägg för att sådana ekonomiska incitament som regeringen har genomfört genom det aktuella arbetsgivaransvaret vid sjukskrivningar skulle leda till märkbart färre sjukskrivningar. Medfinansieringsansvaret innebär i stället alltför stora kostnadsrisker för enskilda företag och gör det dyrare för företagen att anställa. Arbetsgivarna har dessutom redan ekonomiska incitament att minska sjukfrånvaron i form av dels kostnader för produktionsbortfall, dels kostnader under sjuklöneperioden. Mycket allvarligt är att medfinansieringsansvaret leder till en ökad selektering på arbetsmarknaden som drabbar personer med sjukhistorik och funktionshinder.



Arbetsgivarna undviker således att anställa människor som bedöms komma att sjukskrivas i framtiden. Därtill uppkommer inlåsnings effekter genom att det försvårar för personer att byta arbete, trots att de skulle behöva det med hänsyn till sin sjukdom eller sitt funktionshinder. Både högrisk- och högkostnadsskydden är otillräckliga för att motverka dessa effekter. Högriskskyddet riktar sig dessutom till en begränsad krets personer. Vi anser därför att arbetsgivarnas medfinansieringsansvar skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 2006. Arbetsgivaravgiften höjs i motsvarande grad.

## **10. Sjuklön, punkt 10 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:N478 yrkande 16, 2005/06:N480 yrkande 21 och 2005/06:A417 yrkande 11 och avslår motionerna 2005/06:Sf271, 2005/06:Sf303 och 2005/06:Sf326.

### *Ställningstagande*

För att öka småföretagens benägenhet att anställa bör sjuklöneperioden för små företag halveras. Det innebär att sjuklöneperioden blir 7 dagar i stället för 14 dagar. Små företag är extra känsliga för sjukskrivningar. Bara hälften av sjukfrånvaron är arbetsrelaterad. Genom en halverad sjuklöneperiod för små företag får de rimligare sjuklönekostnader och vågar också anställa fler. Reformen finansieras med höjd arbetsgivaravgift i motsvarande grad.

## **11. Orsaker till ohälsan, punkt 13 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf297 yrkandena 1–4 och 6–12 samt avslår motion 2005/06:Sf428 yrkande 2.

### *Ställningstagande*

Det finns många olika faktorer som kan minska sjuktalet. Vi vill peka på ökade möjligheter för människor att styra sina egna liv, förändrade attityder till sjukförsäkringen, god rehabilitering, åtgärder för att det inte skall löna sig att byta ersättningssystem och etablerande av enskilda alternativ inom offentligfinansierad verksamhet. Vi vill avskaffa den slentrianmässiga förtidspensioneringen som ökar sjuktalet för många år framöver, bl.a. genom fördubblingen av antalet personer som förtidspensioneras varje år. Ekonomiska incitament och nödvändig självrisk är avgörande faktorer för att få fler i arbete och färre som slås ut i långtidssjukskrivning och förtidspension. Vi vill även framhålla att dagens sjukskrivningar ger enorma välfärdsförluster för både enskilda och staten, att de inte beror på att Sverige har sämre arbetsmiljö än andra länder samt att sjukskrivning endast skall användas då det är en del av en behandling och grundas på att arbetsförmågan av hälsoskäl är nedsatt.

## **12. Orsaker till ohälsan, punkt 13 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf428 yrkande 2 och avslår motion 2005/06:Sf297 yrkandena 1–4 och 6–12.

### *Ställningstagande*

En av de stora bristerna med dagens system ligger i det förebyggande arbetet. Kristdemokraterna vill betona att det förebyggande arbetet måste ses som en integrerad del i arbetet för att minska förekomsten av sjukfrånvaro och ses i ett långsiktigt och brett perspektiv. Det räcker inte med att bara fokusera på arbetsplatsen och de problem som kan uppstå där. Man behöver föra en politik som bidrar till att minska stressen och till att skapa goda förutsättningar för en förbättrad folkhälsa. Möjligheterna för var och en att få ihop sitt livspussel påverkas av den förda politiken inom olika områden och detta har blivit svårare med åren. Framst krävs det åtgärder för att öka valfriheten. Utformningen av bl.a. familje-, social-, sjukvårds-, folkhälso-, skatte- och arbetsmarknadspolitikerna har stor betydelse för möjligheterna att komma till rätta med ohälsan.

**13. Sjukdomsbegreppet, punkt 14 (m, fp)**

av Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf382 yrkande 1 i denna del och 2005/06:Sf384 yrkande 8 i denna del.

*Ställningstagande*

Lägre sjukfrånvaro uppnås bl.a. genom stramare och klarare regler för sjukskrivning men också genom bättre rehabilitering, nationell vårdgaranti, finansiell samordning och en fungerande arbetsmarknad för dem som behöver byta arbete.

Regeringen bör genomföra en kartläggning av effekterna kring de förändringar som skett under 1990-talet avseende sjukdomsbegreppet för att bedöma deras påverkan på sjukskrivningarna. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en redovisning av resultatet och förslag till förändringar i lagen om allmän försäkring i syfte att skapa ett striktare och tydligare sjukdomsbegrepp.

**14. Sjukpenning m.m. vid Schönhetsoperationer, punkt 15 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf241 och 2005/06:Sf245.

*Ställningstagande*

Intresset ökar kraftigt för plastikoperationer. Det är orimligt att arbetsgivare skall stå för sjuklönekostnader under tid då en anställd är sjukskriven för t.ex. en bröstförstoring. Arbetsgivarna blir ännu mer nogräknade med att anställa folk. Det gäller även anställning av personer med fritidsintressen med hög skaderisk, som ishockey eller innebandy.

**15. Ersättningsnivå i sjukpenningen, punkt 16 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del och avslår motion 2005/06:Sf327.

*Ställningstagande*

Det är viktigt att den offentliga sjukförsäkringen ger ett skydd mot orimliga inkomstbortfall när man är sjuk. Det måste således finnas en grundläggande trygghet för dem som drabbas. Som i all försäkringsverksamhet måste det dock finnas en tydlig självrisk för den enskilde för att sjukförsäkringen inte skall överutnyttjas. Att ersättningsens storlek påverkar sjukskrivningsbeteendet har stöd i forskningen.

**16. Sjukskrivningsprocessen, punkt 17 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf335 yrkandena 1, 4 och 6, 2005/06:Sf384 yrkandena 8 i denna del och 11, 2005/06:Sf428 yrkande 13 och 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Sf225 och 2005/06:Sf288.

*Ställningstagande*

Vi har under många års tid förespråkat en uppstramning av sjukskrivningsprocessen för att få bukt med den sjukskrivning som inte är medicinskt motiverad. Vi anser fortfarande att Försäkringskassans hantering av sjukfrånvaron måste stramas upp. En tydlig arbetslinje måste markeras. Det finns i dag i Sverige varken en systematisk försäkringsmedicinsk granskningspraxis vad gäller läkarintygen eller några försäkringsmedicinska riktlinjer för sjukskrivning, vilket finns i andra EU-länder. Ett tydligt resultat av bristen är de stora regionala variationerna i antalet sjukskrivna. En grundläggande regel för rätt till ersättning från socialförsäkringen vid sjukdom

är att individens arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom. I takt med att sjukskrivningarna exploderat har både läkare och försäkringskassor valt att bortse från denna grundläggande förutsättning. Det har i stället blivit näst intill en norm att inrikta sig på individens oförmåga till att arbeta i stället för förmåga. Det är ett faktum att många människor som sjukskrivs i dag skulle klara andra arbetsuppgifter. Att läkare skriver sjukintyg utan att ta ställning till patientens arbetsförmåga strider naturligtvis mot hela idén i det regelverk som finns. Läkaren bör alltid efterfråga en mer utförlig beskrivning av arbetsuppgifter av den försäkrade samt, när så krävs, be att få tala med arbetsgivaren. Om den försäkrade inte bistår i detta avseende bör detta framgå av intyget.

### **17. Samordning med avtalsförsäkringar, punkt 19 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf335 yrkande 18.

#### *Ställningstagande*

De mellan arbetsmarknadens parter avtalade tilläggsförsäkringarna mot inkomstbortfall vid exempelvis sjukdom har stor påverkan på många löntagares incitament att använda socialförsäkringar. Från detta perspektiv kan det vara önskvärt att tydligare än hittills involvera arbetsmarknadens parter i arbetet mot sjukskrivningarna, bl.a. vad avser de avtalade försäkringarna. Avtalsrätten bör inte inskränkas.

### **18. Former för deltidssjukskrivning m.m., punkt 20 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf382 yrkande 1 i denna del.

### *Ställningstagande*

Deltidssjukskrivning bör kunna göras mer flexibel och inte bara till en del av dagen. Det bör vara möjligt att vara sjukskriven en timme om dagen, men även att vara sjukskriven på deltid genom att vara på jobbet på heltid och arbeta i halv takt. Det bör även gå att vara sjukskriven från vissa arbetsuppgifter. Exempelvis kanske det inte är möjligt att utföra fysiskt krävande arbetsuppgifter men däremot att arbeta framför datorn, eller tvärtom. Det skall även gå att vara sjukskriven från sina ordinarie arbetsuppgifter, men genomgå utbildning. Regeringen bör lagstifta om detta i 3 kap. 7 § lagen om allmän försäkring.

### **19. Sjukpenning vid elöverkänslighet m.m., punkt 21 (v, c, mp)**

av Ulla Hoffmann (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06: MJ442 yrkande 5 i denna del och 2005/06: Bo277 yrkande 12.

### *Ställningstagande*

I flera av Försäkringskassans regioner godkänns inte elöverkänslighet som sjukdom. Inledningsvis kan sjukpenning utgå, men efter utredning kan den dras in om diagnosen är elallergi. Det betyder att personer som inte kan vistas på sin arbetsplats hänvisas till försörjningsstöd från socialtjänsten. Dessa skillnader i bedömningarna är oacceptabla och bör åtgärdas. Ett syfte med den nya myndigheten Försäkringskassan har varit att skapa enhetlighet i bedömningarna. Vi menar att Försäkringskassan nu bör få i uppdrag att särskilt se över enhetligheten och rättssäkerheten i bedömningarna vad gäller elallergi och elöverkänslighet.

### **20. Särskild försäkringen, punkt 22 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: Sf382 yrkande 1 i denna del.

### *Ställningstagande*

Vi vill återinföra att den sjukskrivne den 28:e dagen ger en skriftlig försäkran om nedsatt arbetsförmåga till Försäkringskassan. Intyget avskaffades den 1 juli 2003 efter beslut av regering och riksdag. Vi anser att avskaffandet av intyget motverkar syftet med en uppstramning av sjukskrivningsprocessen.

## **21. Läkare med specialistutbildning, punkt 23 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf384 yrkande 13.

### *Ställningstagande*

Vi anser att en specialistläkare inte skall få skriva läkarintyg för en längre sjukskrivningsperiod vid sjukdom inom en annan medicinsk specialitet. En sådan förändring syftar till att inskräpa vikten av att utfärdande av läkarintyg för sjukskrivning är en allvarlig aktivitet som kan medföra stora kostnader. Den skall således handhas med patientens bästa för ögonen, men också med respekt för lagen och med aktsamhet om skattemedel.

## **22. Sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster, punkt 24 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf265, 2005/06:Sf415 och 2005/06:A368 yrkande 27.

### *Ställningstagande*

De med svåra problem i rörelseapparaten har oftast sin primära kontakt med sjukgymnast eller motsvarande som komplement till kontakten med läkare. Sjukgymnasten har dock den regelbundna kontakten med patienten. Det innebär att sjukgymnasten har stor kännedom om patientens arbetshinder och möjligheter. Därutöver ligger det i sjukgymnastens profession att arbeta hälsoinriktat och utifrån de resurser varje patient har. Det borde där-

för ligga nära till hands att ge sjukgymnasterna ökade möjligheter att ta ett helhetsansvar och därmed få rätt att sjukskriva patienter med besvär från rörelse- och stödorganen.

Vi anser därför att ett projekt bör initieras med möjlighet för sjukgymnaster att ansvara för sjukskrivningarna av patienter med långvariga problem från rörelseapparaten. Projektet bör genomföras inom ett avgränsat område under två år och därefter utvärderas.

### **23. Karensdag, punkt 25 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del, bifaller delvis motion 2005/06:Sf428 yrkande 17 och avslår motionerna 2005/06:Sf235 yrkande 4 och 2005/06:A368 yrkande 23.

#### *Ställningstagande*

All sjukskrivning, kort som lång, börjar med att man är hemma de första dagarna. Vi anser att två karensdagar skulle innebära en rimlig nivå för självrisk och en rimlig avvägning för att åstadkomma minskade sjukskrivningar.

### **24. Karensdag, punkt 25 (kd)**

av Sven Brus (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf428 yrkande 17, bifaller delvis motion 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Sf235 yrkande 4 och 2005/06:A368 yrkande 23.

#### *Ställningstagande*

För att kunna finansiera ökade satsningar på vård och omsorg bör det tillfälligt införas ytterligare en karensdag fr.o.m. år 2007, med ett högriskskydd på 10 dagar per år. Genom denna åtgärd får de som har få sjukdagar per år bära en större årlig självrisk än för närvarande. Högrisk-



skyddet gör att de som ofta är sjuka får en oförändrad årlig självrisk. Den huvudsakliga besparingen uppstår genom att arbetsgivaravgiften höjs för företagen med 0,23 procentenheter. Därmed är förslaget ekonomiskt neutralt för företagen.

## **25. Karensdag, punkt 25 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf235 yrkande 4 och 2005/06:A368 yrkande 23 och avslår motionerna 2005/06:Sf382 yrkande 9 i denna del och 2005/06:Sf428 yrkande 17.

### *Ställningstagande*

Karensdagen innebär att människor inte har råd att vara hemma när de är sjuka. Detta bidrar till att öka människors osäkerhet och otrygghet. Karensdagen är särskilt problematisk för personer som arbetar i en dålig arbetsmiljö, har en utsatt ekonomisk situation, skiftarbetar, har flera arbetsgivare eller lider av ohälsotillstånd av olika slag. I dag innebär karensdagen att många går till jobbet fast de är sjuka, vilket troligen ökar ohälsan för individen i ett senare skede. Karensdagen bör därför avskaffas.

## **26. Karensavdrag, punkt 26 (fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf294, 2005/06:Sf319 och 2005/06:Sf428 yrkande 18 och bifaller delvis motion 2005/06:A368 yrkande 24.

### *Ställningstagande*

Regeringen har redan i budgetpropositionen för 2003 aviserat att en teknisk översyn av karensdagen skall göras, bl.a. mot bakgrund av de orättvisa konsekvenser denna kan få för anställda med koncentrerad arbetstid eller flera arbetsgivare. Även i budgetpropositionen för 2004 har reger-

ingen aviserat detta. Någon proposition har dock ännu inte lagts fram. Vi anser att riksdagen skall begära att regeringen snarast återkommer med förslag till regeländring i den nuvarande karensdagsbestämmelsen så att vissa anställda inte missgynnas.

### **27. Karensavdrag, punkt 26 (v, mp)**

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A368 yrkande 24 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Sf294, 2005/06:Sf319 och 2005/06:Sf428 yrkande 18.

#### *Ställningstagande*

I den avsiktsförklaring om ett hälsosammare arbetsliv som regeringen och samarbetspartierna kom överens om 2003 ingick ett förslag om att ersätta nuvarande karensdag med ett karensavdrag som motsvarar 20 % av en genomsnittlig veckolön. Förslaget har av olika skäl stoppats, vilket vi beklagar. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

### **28. Flexibel sjukpenningnivå, punkt 27 (v, mp)**

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf207, 2005/06:Sf248, 2005/06:Sf256, 2005/06:Sf262, 2005/06:Sf298, 2005/06:Sf301, 2005/06:Sf356 i denna del, 2005/06:Sf368, 2005/06:Sf411 och 2005/06:A368 yrkande 22.

#### *Ställningstagande*

För att stärka individperspektivet och möjliggöra för mer individuella rehabiliteringslösningar bör sjukpenningen göras steglös. Härigenom blir utgångspunkten för sjukskrivningen hur mycket den försäkrade kan arbeta med hänsyn tagen till sjukdom och arbetsförhållanden. En steglös sjukpen-

ning stärker möjligheten till kontakt med arbetsplatsen. Därför bör regeringen återkomma med förslag till hur en steglös sjukpenning bäst kan genomföras.

## **29. Studier vid deltidssjukskrivning, punkt 28 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf212, 2005/06:Sf270, 2005/06:Sf276, 2005/06:Sf344 i denna del, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf417, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del och 2005/06:Ub588 yrkande 5.

### *Ställningstagande*

Med dagens regler för sjukpenning och studiestöd går det inte att kombinera studier med deltidssjukskrivning. Det är angeläget att reglerna förändras så att detta blir möjligt, inte minst med hänsyn till att den nuvarande ordningen kan vara ett hinder för rehabilitering. Även om regeringen har redovisat en ambition att möjliggöra kombinationen deltidssjukskrivning och deltidstudier är det anmärkningsvärt att något konkret förslag fortfarande inte har lämnats. Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med en proposition som möjliggör kombinationen deltidssjukskrivning och deltidstudier.

## **30. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf214, 2005/06:Sf215, 2005/06:Sf323, 2005/06:Sf346 i denna del, 2005/06:Sf367, 2005/06:Sf375, 2005/06:Sf399, 2005/06:Sf408 yrkande 2, 2005/06:So706 yrkande 7 och 2005/06:A368 yrkande 18, bifaller delvis motion 2005/06:Sf354 och avslår motionerna 2005/06:Sf258 och 2005/06:Sf380 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Alla skall ha rätt till medicinsk, social och arbetslivsinriktad rehabilitering. Det inkluderar även snabb tillgång till hjälpmedel. En verkningsfull rehabilitering kräver en sammanhållen rehabiliteringsprocess med respekt för den enskildes behov. Den oklara ansvarsfördelningen mellan inblandade myndigheter är ett hinder för funktionshinderade rehabilitering. Försäkringskassans ansvar sträcker sig fram till dess att den försäkrade är arbetsförmögen enligt medicinska kriterier. Arbetsmarknadsmyndigheten kräver å sin sida att individen skall vara inte bara frisk utan även anställningsbar. Dessa olika kriterier leder många gånger till att den enskilde slussas mellan myndigheter utan mening eller mål. Individen går miste om en sammanhållen rehabiliteringsprocess. För att få verkningfulla rehabiliteringar krävs att åtgärder vidtas för att undanröja hindren. Man bör undersöka hur myndigheter och arbetsmarknadens parter bättre kan samverka för att skapa förutsättningar för alla att komma in på arbetsmarknaden.

### **31. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf214, 2005/06:Sf215, 2005/06:Sf323, 2005/06:Sf346 i denna del, 2005/06:Sf367, 2005/06:Sf375, 2005/06:Sf399, 2005/06:Sf408 yrkande 2, 2005/06:So706 yrkande 7 och 2005/06:A368 yrkande 18, bifaller delvis motion 2005/06:Sf354 och avslår motionerna 2005/06:Sf258 och 2005/06:Sf380 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Försäkringskassan utgår i sina bedömningar från målet att den sjukskrivne skall uppnå ”arbetsförmåga”. Arbetsmarknadsstyrelsen, å sin sida, använder sig av begreppet ”arbetsför” för sina bedömningar. De båda myndigheternas begrepp är inte överensstämmande med varandra, vilket i sig kan medföra att den enskilde ”hamnar mellan stolarna”. Därför bör regeringen uppdra åt Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen att samordna sina målbeskrivningar.

### **32. Samordning av ersättningssystem, punkt 31 (mp)**

av Mona Jönsson (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf380 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:Sf214, 2005/06:Sf215, 2005/06:Sf258, 2005/06:Sf323, 2005/06:Sf346 i denna del, 2005/06:Sf354, 2005/06:Sf367, 2005/06:Sf375, 2005/06:Sf399, 2005/06:Sf408 yrkande 2, 2005/06:So706 yrkande 7 och 2005/06:A368 yrkande 18.

#### *Ställningstagande*

Det har också uppstått stora problem för sjukskrivna som av Försäkringskassan bedömts ha arbetsförmåga medan arbetsförmedlingen ansett att de inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Dessutom har det uppstått problem för sjukskrivna när Försäkringskassan ansett människor kunna arbeta och arbetsgivaren anser att personerna inte kan utföra det arbete de har. Det har även förekommit att människor varit sjukskrivna i flera år utan att vare sig arbetsgivare, försäkringskassa eller vårdgivare gjort något försök till samarbete eller gemensamma lösningar med brukaren. Jag anser att samarbetet mellan olika myndigheter måste förbättras.

### **33. Kvinnoperspektiv, punkt 33 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf335 yrkande 2 och avslår motion 2005/06:Sf235 yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män. För närvarande står kvinnorna för 61,7 % av den samlade sjukfrånvaron. Detta förhållande har sannolikt en nära koppling till ojämlikheten mellan kvinnor och män i arbetslivet och i hemlivet. Kvinnor är även överrepresenterade i yrken – inte minst i den offentliga sektorn – där arbetstagarna upplever sig ha liten kontroll över uppgifter och tid. Fler kvinnor arbetar med ansträngande uppgifter dagligen, antingen fysiskt eller psykiskt.

Kunskapen är sämre vad gäller prevention, rehabilitering och behandling av kvinnors ohälsa. Analyser av och forskning kring hälsoutvecklingen har ofta begränsats till specifika kvinnosjukdomar och psykiska problem. Folkhälsoarbetet måste vidgas för att belysa kvinnors situation ur andra perspektiv.

### **34. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:So365 yrkande 4 och 2005/06:So424 yrkande 17, bifaller delvis motion 2005/06:Sf257 och avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf315, 2005/06:Sf335 yrkande 16, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:Sf400, 2005/06:Sf428 yrkande 23, 2005/06:So423 yrkande 2, 2005/06:So432 yrkande 1, 2005/06:A368 yrkande 14 och 2005/06:A415 yrkande 3.

#### *Ställningstagande*

Vi anser att det behövs en bättre finansiell samordning av de samlade offentliga resurserna för vård och ohälsa. Det är inte vården som kostar mest utan ”icke-vården”. En fungerande samordning skulle därför innebära både mänskliga och ekonomiska vinster. I första hand bedömer vi att en generell samordningsmodell där sjukvården övertar en viss andel av kostnadsansvaret för sjukskrivningar är att föredra framför andra tänkbara alternativ.

### **35. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:So423 yrkande 2 och 2005/06:So432 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf257, 2005/06:

Sf315, 2005/06:Sf335 yrkande 16, 2005/06:Sf400, 2005/06:Sf428 yrkande 23, 2005/06:So365 yrkande 4, 2005/06:So424 yrkande 17, 2005/06:A368 yrkande 14 och 2005/06:A415 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

I årtal har Folkpartiet krävt att sjukförsäkringspengar skall kunna användas för att betala för vårdinsatser och rehabilitering, s.k. finansiell samordning (Finsam). Lokala försök med att tillåta överföringar av sjukförsäkringspengar till landsting gjordes åren 1993–97 efter förslag från liberalt håll i den borgerliga regeringen. Om försöken hade fått permanentas kunde mångmiljardbelopp ha sparats i sjukförsäkring och förtidspensioner. Vi vill nu gå ett steg längre. Vi föreslår att landstingen och försäkringskassorna läggs ned och ersätts med 6–10 vårdregioner, som får fullt ansvar för både sjukvård och sjukförsäkring.

Vårdregionernas verksamhet skall finansieras dels med statsbidrag som motsvarar dagens sjukförsäkringskostnader för regionen, dels med ett skatteuttag för att finansiera vården. Genom att vårdregionerna får ansvar för att sjuka människor både får vård och inkomsttrygghet under sjukdomstiden, kan resurserna användas betydligt mer effektivt än i dag och styras dit de bäst behövs. Väntetider och vårdköer kan kapas genom att behandling eller rehabilitering kan sättas in direkt. Dessutom har det organ som betalar ut sjukförsäkring också tillgång till den personal, läkarna, som behövs för att kontrollera bristande arbetsförmåga.

Vi anser att Västra Götaland på kort sikt bör bli försöksregion för den s.k. Bohusmodellen: Finsam – finansiell samordning. Vi anser även att region Skåne bör bli försökslän för en integration mellan försäkringskassa, sjukvård och rehabilitering.

## **36. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf428 yrkande 23 och avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf257, 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf315, 2005/06:Sf335 yrkande 16, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:Sf400, 2005/06:So365 yrkande 4, 2005/06:So423 yrkande 2, 2005/06:So424 yrkande 17, 2005/06:So432 yrkande 1, 2005/06:A368 yrkande 14 och 2005/06:A415 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Den nuvarande finansiella samordningen omgärdas av ett regelverk som inte medger ett optimalt utnyttjande av resurserna. Lagen begränsar möjligheterna till finansiell samordning och förhindrar värdefulla lokala initiativ. AMS behöver även vara mer delaktigt i denna verksamhet.

Regeringen saknar tyvärr fortfarande en politik för att förbättra själva rehabiliteringen på individnivå. Det är väl känt att aktiva, tidiga och individuellt anpassade rehabiliteringsinsatser ökar den sjukskrivnes chanser att komma tillbaka till arbetet. Friskförsäkringen som Kristdemokraterna föreslår har ett individperspektiv som lagen om finansiell samordning saknar.

### **37. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A368 yrkande 14 och avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf257, 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf315, 2005/06:Sf335 yrkande 16, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:Sf400, 2005/06:Sf428 yrkande 23, 2005/06:So365 yrkande 4, 2005/06:So423 yrkande 2, 2005/06:So424 yrkande 17, 2005/06:So432 yrkande 1 och 2005/06:A415 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

En översyn bör göras av berörda myndigheters organisatoriska samverkan kring långtidssjukskrivnas och förtidspensionerades behov av insatser, hur denna samverkan kan förbättras och effektiviseras. Främst gäller det samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsmarknadsverket.

### **38. Samverkan i rehabiliteringen, punkt 34 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf335 yrkande 16 och avslår motionerna 2005/06:Sf211, 2005/06:Sf257, 2005/06:Sf291, 2005/06:Sf315, 2005/06:Sf384 yrkande 2, 2005/06:Sf400, 2005/06:Sf428



yrkande 23, 2005/06:So365 yrkande 4, 2005/06:So423 yrkande 2, 2005/06:So424 yrkande 17, 2005/06:So432 yrkande 1, 2005/06:A368 yrkande 14 och 2005/06:A415 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Regeringen har kraftigt begränsat möjligheterna till finansiell samordning genom att ställa mycket hårda villkor för att samordningen över huvud taget skall få genomföras. Centerpartiet har tidigare föreslagit en förändring av lagstiftningen som radikalt skulle öka möjligheterna till finansiell samordning på alla nivåer. Bland annat bör det räcka med att två myndigheter eller huvudmän vill samarbeta. Resurserna bör få uppgå till 10 % av respektive myndighets budget. Kraven på att alla myndigheter skall bidra lika mycket bör även slopas. Riksdagen bör av regeringen begära förslag om ett mer tillåtande regelverk för finansiell samordning.

### **39. Utbildning med ledarhund, punkt 38 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf249.

### *Ställningstagande*

Vi anser att vid synskadads utbildning tillsammans med ledarhund skall förlorad arbetsinkomst och eventuella övriga kostnader ersättas av samhället. Ersättningen bör utgå på den grunden att utbildningen är nödvändig för att den synskadade skall kunna använda ett hjälpmedel som den synskadade måste ha.

### **40. Fontänhus, punkt 39 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf216.

### *Ställningstagande*

Fontänhusmodellen för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka visar bra resultat till en låg kostnad. För enskilda personer skapas en social samvaro med det viktiga syftet att de skall kunna återkomma till arbetslivet. Samhället avlastas egen verksamhet för psykiskt långtidssjuka och inom vården görs besparingar på grund av att personerna i fråga behöver mindre vård. Det sociala stöd som medlemmarna erhåller på Fontänhusen medför mindre arbete för kommunernas socialtjänst. Många exempel finns på personer som genom denna verksamhet kunnat återgå i arbete. Det finns alltså många olika skäl för samhället att stödja den typ av verksamhet som bedrivs på Fontänhusen i Sverige. Centrala regler och föreskrifter – kanske även lagstiftning – måste förändras så att medel för arbetsrehabilitering av psykiskt långtidssjuka hos Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen kan användas till att finansiera sådan verksamhet som bedrivs i Fontänhusen i Sverige.

Vi anser att riksdagen bör förtydliga vikten av såväl en nära samverkan mellan offentliga organ inbördes som med brukarledda ideella organisationer. Riksdagen bör vidare medverka till att möjliggöra att ett stabilt finansiellt stöd till den typ av verksamhet som bedrivs vid Fontänhusen kan skapas genom ett tillkännagivande om erforderliga regelförändringar.

### **41. Genusperspektiv i rehabiliteringen, punkt 40 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A368 yrkande 15.

### *Ställningstagande*

Det finns tydliga signaler och samstämmig forskning som visar på stora skillnader mellan könen vad gäller tillgången till rehabiliteringsåtgärder – skillnader som konsekvent är till kvinnors nackdel. Vi vill understryka vikten av att utveckla metoder för att osakliga könsskillnader skall kunna upptäckas och bekämpas vad gäller den arbetslivsinriktade rehabiliteringen, och även för att skapa en nödvändig kvalitetshöjning när det gäller rehabilitering av kvinnors sjukdomar. Därför bör Försäkringskassan ges i uppdrag att utveckla metoder för ett stärkt genusperspektiv när det gäller bedömningar och åtgärder angående rehabilitering och i detta avseende även hitta lämpliga metoder för att utveckla nödvändigt statistiskt underlag.

**42. Arbetshjälpmedel, punkt 42 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A276 yrkandena 1 och 2.

*Ställningstagande*

Vid Försäkringskassans bedömningar av rätten till arbetshjälpmedel har det blivit ett allt större fokus på arbetsmiljölagen och arbetsgivarens ansvar för olika anpassningsåtgärder. Funktionshindrade som är beroende av arbetstekniska hjälpmedel riskerar därmed att få mycket svårt att komma in på och stanna kvar på arbetsmarknaden. Allt färre arbetsgivare är beredda att anställa en person med ett funktionshinder om man vet att man får extra kostnader för inköp och underhåll av de arbetshjälpmedel som en anställning skulle kräva. Andemeningen med stödet har tvärtom varit att ge utsatta grupper större möjligheter att komma in i arbetslivet. Regeringen bör därför göra en översyn av hur reglerna om rätt till arbetshjälpmedel tillämpas.

Funktionshindrade i arbetslivet har samma behov som andra att fortbilda sig inom sitt yrkesområde och att därmed kunna utvecklas i sin yrkesroll. Det måste utvecklas ett enkelt och effektivt sätt för exempelvis synskadade och andra läshandikappade att få tillgång till nödvändig facklitteratur. Vi vänsterpartister anser att en anpassning av facklitteraturen bör ses som ett personligt arbetshjälpmedel och inte belasta arbetsgivaren. Det behöver införas en regel där det klart framgår att facklitteratur är ett arbetshjälpmedel.

**43. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (fp, c)**

av Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del och 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Sf213 yrkande 4, 2005/06:Sf226, 2005/06:Sf246, 2005/06:Sf253, 2005/06:Sf357, 2005/06:Sf380 yrkande 2, 2005/06:Sf393, 2005/06:Sf394, 2005/06:So430 yrkande 1, 2005/06:So547 yrkande

6, 2005/06:So646 yrkande 7, 2005/06:Kr333 yrkande 4, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del, 2005/06:A366 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkandena 11 och 13.

### *Ställningstagande*

Vi anser att det måste bli lättare för en sjukskriven att pröva ett annat arbete än det arbete som denne har sjukskrivits ifrån. Personen bör då ha rätt till tjänstledighet i högst sex månader från sin gamla arbetsgivare. Sjukskrivna och förtidspensionärer bör kunna "ta med sig" sin sjukpenning/pension till en arbetsgivare, som därmed under en prövoperiod får en lägre kostnad för anställningen.

#### **44. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So646 yrkande 7 och avslår motionerna 2005/06:Sf213 yrkande 4, 2005/06:Sf226, 2005/06:Sf246, 2005/06:Sf253, 2005/06:Sf357, 2005/06:Sf380 yrkande 2, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf393, 2005/06:Sf394, 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del, 2005/06:So430 yrkande 1, 2005/06:So547 yrkande 6, 2005/06:Kr333 yrkande 4, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del, 2005/06:A366 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkandena 11 och 13.

### *Ställningstagande*

Psykiska problem ligger bakom alltfler sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Många av dem som kommit i denna situation får svårigheter att komma tillbaka i arbete. Vi moderater har tillsammans med övriga partier i Allians för Sverige föreslagit ett system med nystartsjobb, med kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för personer som har varit borta från arbetsmarknaden en lång tid. Vi anser även att det ibland kan vara en fördel för en person med psykiska problem att ha en kontaktperson på arbetet. Vi föreslår därför att arbetsgivare som anställer personer med psykiska problem och som låter en arbetskamrat bli en särskild kontaktperson skall ersättas för detta. Vi vill även peka på att Stiftelsen Fountain House arbetar med övergångsarbeten som ett steg mot den öppna arbetsmarknaden för sina medlemmar.

**45. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (kd)**

av Sven Brus (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Kr333 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:Sf213 yrkande 4, 2005/06:Sf226, 2005/06:Sf246, 2005/06:Sf253, 2005/06:Sf357, 2005/06:Sf380 yrkande 2, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf393, 2005/06:Sf394, 2005/06:So423 yrkande 1 i denna del, 2005/06:So430 yrkande 1, 2005/06:So547 yrkande 6, 2005/06:So646 yrkande 7, 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del, 2005/06:A366 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkandena 11 och 13.

*Ställningstagande*

Problemen med långtidssjukskrivningar, för samhället i stort, men framför allt för den enskilda personen, har länge varit känt. Kristdemokraterna har påtalat vikten av arbetsträning och utökade rehabiliteringsmöjligheter för människor som vill tillbaka in i arbetslivet. Här behöver folkhögskolans insatser och stora potential tas till vara. Miljön på folkhögskolan måste otvunget ses som mycket lämplig för människor som kommit bort från arbetsmarknaden och behöver växa i självförtroende. AMS har de senaste åren använt folkhögskolan med speciella möjligheter för långtidsarbetslösa, och detta har givit goda resultat. Rimligtvis behöver Försäkringskassan med sina upphandlingar dra samma slutsatser och prioritera folkhögskolan. Denna skola bör därför ges mandat att vara en auktoriserad anordnare av rehabiliteringsuppdrag.

**46. Rehabiliteringsfrågor i övrigt, punkt 43 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:A366 yrkande 2 och 2005/06:A368 yrkandena 11 och 13 samt avslår motionerna 2005/06:Sf213 yrkande 4, 2005/06:Sf226, 2005/06:Sf246, 2005/06:Sf253, 2005/06:Sf357, 2005/06:Sf380 yrkande 2, 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del, 2005/06:Sf393, 2005/06:Sf394, 2005/06:So423 yrkande 1 i

denna del, 2005/06:So430 yrkande 1, 2005/06:So547 yrkande 6, 2005/06:So646 yrkande 7, 2005/06:Kr333 yrkande 4 och 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del.

### *Ställningstagande*

Arbetsgivare har ett huvudansvar för att kartlägga behov av rehabilitering för den som varit sjuk länge eller ofta under en tid och för att rehabiliteringen också kommer i gång. Försäkringskassan är involverad i bedömningen av åtgärderna, som kan handla om att anpassa arbetsplatsen eller omplacera till annat arbete inom verksamheten. Att se över arbetsorganisationen mer brett och då även beakta inflytande- och medbestämmandeaspekter bör vara en självklar del av Försäkringskassans arbete. Riksdagen bör begära att regeringen uppdrar åt Försäkringskassan att utarbeta riktlinjer för beaktande av arbetsplatsinflytande i rehabiliteringsarbetet.

Problemen med rehabiliteringen är omfattande. Ansvarsfrågan är inte klarlagd. Resurserna hos Försäkringskassan är helt otillräckliga och samarbetet mellan arbetsförmedling och Försäkringskassan lämnar mycket övrigt att önska. Konsekvensen av att ingen vill ta det samlade ansvaret är att ett stort antal människor förvägras tillgång till den nödvändiga rehabiliteringen. Ytterst är det samhället som måste garantera att rehabiliteringsåtgärder kommer till stånd. Den nuvarande situationen är oacceptabel. Alla skall ha rätt till en kvalificerad rehabilitering syftande till fortsatt deltagande i arbetslivet. En utredning bör pröva hur en obligatorisk rehabiliteringsförsäkring som garanterar individen rätten till rehabilitering kan utformas och finansieras.

Långtidssjukskrivna som bedöms ha behov av att uppgradera kompetens eller byta yrkesinriktning för att möjliggöra återgång i arbetslivet skall få möjlighet att uppbära rehabiliteringspenning under tid då studier bedrivs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

### **47. Anhörigvårdare, punkt 44 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf358 yrkande 5 och 2005/06:Sf390 yrkande 5.

### *Ställningstagande*

Vi kristdemokrater anser att anhörigrollen måste uppvärderas och erkännas. Frågan om de anhöriga enbart skall få olika typer av stöd eller om de i stället skall kunna anställas och omfattas av trygghetsförsäkringar och pensionsavtal måste lyftas fram. Trygghetsförsäkringar och pensionsavtal gäller inte för denna grupp. På grund av detta försvåras möjligheten att kombinera ett arbete utanför hemmet med anhöriganställning. Den samhällseliga och medmänskliga betydelsen av anhörigvårdarens arbete måste beaktas på ett bättre sätt i pensions- och socialförsäkringssystemet. Denna fråga bör således utredas.

#### **48. Närståendepenning, punkt 45 (fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:So40 yrkande 8.

### *Ställningstagande*

För närvarande utgår närståendepenning under högst 60 dagar. Antalet dagar är knutna till den som vårdas, och denne måste ge sitt samtycke. Vården i livets slutskede kan för anhörigvårdaren vara psykiskt och fysiskt påfrestande. Det är en fördel för såväl vårdare som patient om fler än en kan ta ut närståendepenning samtidigt. Denna möjlighet saknas i dag. Sex-tio dagar är i många fall en för kort tid om fler än en använder dagarna. En förlängning av perioden med närståendepenning samt möjligheter för fler anhöriga att vårda samtidigt skulle öka tryggheten för patienten och avlasta de anhöriga i en svår situation.

#### **49. Riksrevisionen och sjukpenninganslaget, punkt 46 (fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2004/05:RRS16 och avslår motion 2004/05:Sf22.

### *Ställningstagande*

Vi delar Riksrevisionens styrelses bedömning. Vi ställer oss således bakom dess förslag om ett tillkännagivande om vad styrelsen anfört om behovet av att förse riksdagen med ett kvalificerat och väl underbyggt underlag inför besluten om sjukpenninganslaget.

### **50. Riksrevisionen och sjukpenninganslaget, punkt 46 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2004/05:RRS16 och motion 2004/05:Sf22.

### *Ställningstagande*

Vi delar Riksrevisionens styrelses bedömning. Vi ställer oss således bakom dess förslag om ett tillkännagivande om vad styrelsen anfört om behovet av att förse riksdagen med ett kvalificerat och väl underbyggt underlag inför besluten om sjukpenninganslaget.

Det har vid flera tillfällen visats att höjda ersättningsnivåer och generösa ersättningsregler bidragit till ökningen av sjuk- och arbetsskadeersättningarna under 1980-talet. Samma effekt har kunnat noteras efter höjningar och regeländringar 1998. Redan 1999 påpekades att man borde ta hänsyn till beteendeförändringar hos de försäkrade som skett med anledning av detta. Enligt andra undersökningar borde man också ta hänsyn till att beteendeförändringarna förstärktes av att avtalsersättningarna samtidigt höjdes. Dessa faktorer har således varit kända och borde mycket noga ha redovisats och diskuterats så att regering och riksdag hade kunnat dra nytta av dessa erfarenheter för att hejda ökningen av sjukskrivningar och förtidspensioneringar.



**51. Ersättningsnivån i aktivitets- och sjukersättning, punkt 47 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf382 yrkande 11 i denna del.

*Ställningstagande*

Det ökande antalet förtidspensioner måste stoppas. Sänkta ersättningar har en tydlig effekt på utnyttjandet av förtidspensionen. Vi föreslår därför att ersättningen i förtidspensionen sänks från 64 till 60 % av antagandeinkomsten det andra året efter ett regeringsskifte.

**52. Kriterier för hel aktivitets- och sjukersättning, punkt 48 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf382 yrkande 11 i denna del och 2005/06:Sf425 yrkande 6.

*Ställningstagande*

Vi föreslår att möjligheten att ha ett uppdrag eller näringsverksamhet som tar en åttondel av en vanlig arbetstid och ändå ha kvar sin förtidspension tas bort. Regeln har kommit till för att man inte skall behöva avsäga sig ett mindre uppdrag vid sidan av arbetet om man blir förtidspensionär. Kontrollproblemen är emellertid betydande. Regeln har även kommit att utnyttjas för rena försäkringsbedrägerier. Vi anser att man antingen skall få avsäga sig sitt uppdrag eller avveckla sin näringsverksamhet om man inte har någon arbetsförmåga eller gå ned till en lägre nivå på förtidspensionen om man vill behålla uppdraget eller verksamheten.

**53. Rätt till aktivitets- och sjukersättning på garantinivå, punkt 49 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf239.

*Ställningstagande*

Personer som är arbetsoförmögna på grund av sjukdom eller dylikt när de bosätter sig i Sverige har inte rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning på garantinivå. Regeringen har tidigare uttalat att det är angeläget att staten tar ansvar för försörjningen av de personer som uppfyller de medicinska kriterierna och varaktighetskriterierna för rätt till förtidspension men som på grund av kraven på viss försäkringstid inte har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning eller endast en låg sådan samt att frågan bereds inom Regeringskansliet (jfr prop. 1997/98:111, 2000/01:96 och 2000/01:136). Därför bör regeringen inom en snar framtid återkomma med förslag på hur rätten till sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå skall utvidgas till att gälla personer som är arbetsoförmögna vid bosättning i Sverige.

**54. Aktivitets- och sjukersättning vid institutionsvistelse, punkt 50 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf208 yrkandena 1 och 2.

*Ställningstagande*

Det förekommer att intagna vid fängelser eller personer som dömts till rättspsykiatrisk vård under anstalts- och vårdtiden ansöker om och beviljas förtidspension. Vi anser att det måste starkt ifrågasättas om det är att ge en dömd rätt chans i livet om samhället redan under dennes vistelse i fängelse eller på sjukhus bedömer chanserna och möjligheterna för honom eller henne att klara sig under normala förhållanden ute i samhället. Målet är ju att vederbörande skall avhålla sig från att begå brott respektive bli

frisk genom vårdinsatsen. Beslut om förtidspension visar bl.a. att samhället har bedömt sina egna insatser som ett misslyckade redan på förhand. Beslut om förtidspension bör därför inte fattas då fängelse- eller vårdtid löper.

I dag kan en person som är intagen vid kriminalvårdsanstalt, häktad eller som vårdas vid slutna ungdomsvård behålla sin förtidspension under de första 60 dagarna. Vidare betalas förtidspension ut 30 dagar före frigivning. Skälet till att förtidspensionen dras in är att vid vistelse på kriminalvårdsanstalt beror arbetshindret eller inkomstbortfallet varken på sjukdom, funktionshinder eller liknande. Det är anstaltsvistelsen som är hindret och orsakar inkomstbortfallet. Vi anser att nämnda utbetalningstider bör kortas ned.

### **55. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier, punkt 53 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del och avslår motion 2005/06:Ub381 yrkande 2 i denna del.

#### *Ställningstagande*

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2003 att man skulle återkomma med en proposition om vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier. Något sådant förslag har ännu ej lagts fram för riksdagen. Studier kan vara en väg till ett nytt yrke som gör att den som varit förtidspensionerad kan komma tillbaka i arbetslivet åtminstone på deltid. Regeringen bör således återkomma med ett sådant förslag.

### **56. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 54 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del och bifaller delvis motion 2005/06:A368 yrkande 19.

*Ställningstagande*

Vi anser att det skall vara möjligt att vid återgång till arbete efter aktivitets- eller sjukersättning bibehålla tidigare intjänad rätt till arbetslöshetsersättning och sjukpenninggrundande inkomst.

**57. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 54 (v, mp)**

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:A368 yrkande 19 och bifaller delvis motion 2005/06:Sf384 yrkande 6 i denna del.

*Ställningstagande*

Om sjukersättningen dras in har den försäkrade tidigare blivit s.k. nollklassad med avseende på den sjukpenninggrundande inkomsten och med stor sannolikhet även blivit av med sitt arbete. Efter att ha friskförklarats av Försäkringskassan tvingas således dessa personer att söka försörjningsstöd, eftersom de varken får lön eller sjukpenning. Den försäkrade kan inte själv anses ha orsakat situationen eller ens kunnat förutse den. Vi menar att människor inte plötsligt och utan egen förskyllan skall kunna ställas utan försörjning. Därför bör regeringen återkomma med förslag för att tillse att den försäkrade i den situation som angivits ovan inte ställs utan inkomster.

**58. Efterkontroll, punkt 55 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf382 yrkande 12.

*Ställningstagande*

Förtidspension är man endast berättigad till om man har en varaktig nedsättning av arbetsförmågan på grund av sjukdom. Även om nedsättningen ansågs varaktig när prövningen gjordes behöver så inte vara fallet för all

framtid. Medicinsk behandling kan göra att man får tillbaka arbetsförmågan även om man har en kronisk sjukdom. Att stänga dörren till arbete är i dessa fall direkt felaktigt. Dessutom vet vi att förtidspension ges av arbetsmarknadsskäl även om lagen inte tillåter det. Mot denna bakgrund anser vi att förtidspension skall omprövas regelbundet, särskilt i fall där tveksamhet rått om arbetsförmågan. En sådan omprövning skulle visserligen leda till ökade administrativa kostnader på kort sikt men på längre sikt medföra en betydande minskning av antalet förtidspensionärer och kostnaderna för dessa.

**59. Riksrevisionens framställning RRS8, punkt 57 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RRS8 punkterna 1–3.

*Ställningstagande*

Vi delar Riksrevisionens styrelses bedömning. Vi ställer oss således bakom dess förslag om tillkännagivanden dels om att regeringen tar initiativ till att utforma en strategi för omprövning av sjukersättning som baseras på beslut före januari 2005 och med särskild inriktning på yngre personer, dels om att regeringen redovisar vilka åtgärder som har vidtagits av Försäkringskassan för att stimulera återgång till arbete för personer som mottar sjuk- och aktivitetsersättning, dels om att regeringen för riksdagen årligen redovisar utflödet ur sjuk- och aktivitetsersättning genom återgång till arbete.

**60. Styrning av aktivitets- och sjukersättning, punkt 58 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf6 yrkandena 1–3.

### *Ställningstagande*

Många rehabiliteringsinsatser har visat sig meningslösa eller t.o.m. minskat den försäkrades möjligheter att återgå i arbete. Vi anser därför att styrningen av såväl vem som skall få del av rehabiliteringen som vilka åtgärder som skall komma i fråga måste stramas upp.

Att färre än 1 % av förtidspensionärerna någonsin återgår till arbete beror sannolikt delvis på att det är tämligen ekonomiskt fördelaktigt att vara förtidspensionär. De flesta förtidspensionärer får en ersättning genom kollektivavtal på mellan 15 och 21 % för löneandelar under taket och på mellan 65 och 81 % för löneandelar över taket. Taket motsvarar en månadsinkomst på 24 625 kr. För vissa avtal är det t.o.m. mer ekonomiskt fördelaktigt för den enskilde att förtidspensioneras än att kvarstå i sjukförsäkringen. Det anser vi är fel eftersom vi anser att det skall löna sig att arbeta jämfört med att uppbära ersättningar.

Mot denna bakgrund har vi moderater föreslagit en sänkning av ersättningen i förtidspensionen från 64 till 60 % av antagandeinkomsten det andra året efter ett regeringsskifte. Vi anser även att det bör övervägas att sätta ett tak för ersättningarna från de kollektivavtalsbaserade försäkringarna för förtidspensionärer på liknande sätt som i dag finns i sjukförsäkringen.

## **61. Handikappersättning, punkt 59 (fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf355, 2005/06:Sf371, 2005/06:So364 yrkande 22 och 2005/06:So706 yrkande 6 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Sf206 och 2005/06:Sf363.

### *Ställningstagande*

Samtidigt som nivåerna i handikappersättningen har legat still har merkostnaderna för den enskilde stadigt ökat och en rad subventioner tagits bort. Ersättningen har därför successivt kommit att urholkas. Det krävs därför en justering av dagens nivåer. Vidare blir bedömningen i enskilda ärenden

allt hårdare och variationerna är också stora. En övergripande översyn av reglerna för och tillämpningen av handikappersättningen bör därför genomföras.

**62. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen m.m., punkt 60 (m)**

av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf299 yrkandena 1–5 och avslår motion 2005/06:Sf345.

*Ställningstagande*

En riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring där arbetsgivaren i lag åläggs att teckna en fullständig försäkring för arbetsolyckor bör införas. Försäkringen skall vara lagreglerad, obligatorisk för arbetsgivarna samt finansieras med premier. Premiernas storlek skall bero på hur drabbat ett företag eller en bransch är av arbetsolyckor. För att kompensera arbetsgivarna bör den del av arbetsgivaravgifterna som avser arbetsolycksfallen i arbetsskadeförsäkringen justeras. Arbetsolycksfall skall enligt vår mening skiljas från arbetssjukdomar. Arbetssjukdomar bör på sikt överföras till sjukförsäkringen och färdolycksfall bör lyftas över till trafikförsäkringen. Slutligen bör bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återgå till vad som gällde enligt 1992 års lagstiftning. Regeringen bör återkomma med förslag enligt det anförda. Vidare bör en övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare utredas.

**63. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen m.m., punkt 60 (kd)**

av Sven Brus (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf345 och avslår motion 2005/06:Sf299 yrkandena 1–5.

*Ställningstagande*

Arbetskadeförsäkringen bör överföras till arbetsmarknadens parter i form av en obligatorisk tilläggsförsäkring vid arbetsskada med differentierade premier. Konsekvenserna av att privatisera arbetskadeförsäkringen bör utredas.

**64. Elöverkänslighet som arbetsskada, punkt 61 (v, c, mp)**

av Ulla Hoffmann (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ442 yrkande 5 i denna del.

*Ställningstagande*

Vissa försäkringskassor godkänner inte elöverkänslighet som sjukdom. Elöverkänsliga personer kan inte heller få sin skada bedömd som arbetsskada. Vi menar att symtom på elöverkänslighet bör kunna betraktas som grund för bedömning av arbetsskada.

**65. Arbetskadeförsäkringen ur ett könsperspektiv, punkt 62 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: Sf280 yrkande 1.

*Ställningstagande*

Det finns mycket omfattande könsskillnader i tillämpningen av arbetskadeförsäkringen som inte går att bortförklara. De förändringar av försäkringen som gjordes 2002, som bl.a. innebar en viss uppmjukning i bevishänseende, hade som ett huvudsyfte att rätta till dessa könsskillnader. Propositionen som låg bakom regelförändringarna slog fast att arbetskadeförsäkringen skall utformas på ett sådant sätt att kvinnor inte diskrimineras när det gäller att få sina sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador. Vidare angavs att ”sänkt beviskrav för skadlighetsbedömningen torde i förening med den princip som enligt fast praxis gäller, nämligen att den försäkrade



skall bedömas utifrån sina fysiska och psykiska förutsättningar, enligt regeringens bedömning leda till att kvinnor i högre utsträckning än i dag kan få sina skador godkända som arbetsskador. (prop. 2001/02:81).

Önskat resultat verkar nu inte ha uppnåtts. Det statistiksystem som socialförsäkringsutskottet hänvisar till i betänkande 2004/05:SfU1 är visserligen välkommet för att möjliggöra att osakliga skillnader upptäcks, men inte tillräckligt för att förklara dessa skillnader i bedömningen mellan kvinnor och män i arbetsskadeförsäkringen. Det är därför mycket viktigt att regeringen i kommande uppdrag tydliggör den nya socialförsäkringsadministrationens ansvar för att analysera könsdiskriminerande inslag både vad gäller arbetsskadeförsäkringens uppbyggnad och i handläggningen av ärendeslaget.

#### **66. Missbruk och oegentligheter, punkt 63 (m, fp, kd, c)**

av Sven Brus (kd), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Tobias Billström (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf314 och 2005/06:Sf384 yrkandena 16 och 17 samt avslår motionerna 2005/06:Sf242 och 2005/06:Sf310 yrkandena 1 och 2.

#### *Ställningstagande*

I Storbritannien bedrivs ett aktivt kontrollarbete för att stävja fusk i socialförsäkrings- och bidragssystemen. Arbetet med fuskbekämpning, som leds av en minister, sker enligt uppsatta mål och genom reklamkampanjer i tv, radio, tidningar och utomhus, kombinerat med flera tusen kontrollanter samt med ett tätt samarbete mellan myndigheter. Regeringen bör överväga att låta en minister ansvara för fuskbekämpning, och Försäkringskassan bör noga studera den verksamhet som bedrivs i Storbritannien och andra länder för att effektivisera den egna kontrollen. Bedrägerier inom socialförsäkringarna kan leda till stora förluster för staten. För förtroendet för försäkringarna är det också viktigt, både för dem som arbetar på Försäkringskassan och för dem som inte lämnar ärliga uppgifter, att påvisat fusk leder till åtal. Samarbete mellan myndigheter på lokal nivå för att motverka bedrägerier av olika slag bör få ett tydligt politiskt stöd och dessutom möjliggöras i praktiken.

I dag är det sammantaget många människor som antingen inte är helt medvetna om sina rättigheter och skyldigheter, eller som medvetet utnyttjar förmånerna inom det omfattande socialförsäkringsskyddet. Försäkrings-

kassan bör därför på ett pedagogiskt sätt informera de försäkrade om de rättigheter och skyldigheter som finns och samtidigt reda ut eventuella missförstånd när det gäller t.ex. rätten till sjukpenning.

Ett i motionen likartat resonemang återfinns även i andra motioner.

### **67. Tillsyn av försäkringsläkare, punkt 65 (kd)**

av Sven Brus (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf387 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:Sf424 och 2005/06:A368 yrkande 21.

#### *Ställningstagande*

Det är oacceptabelt att försäkringsläkarna kan göra fria bedömningar utan vetenskaplig värdering, kritik eller ansvar. Försäkringsläkarna måste ställas under myndighetskontroll, och regeringen bör överväga en kontrollmöjlighet lik den för övriga läkare.

### **68. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin m.m., punkt 66 (kd)**

av Sven Brus (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 66 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf387 yrkandena 2 och 5 samt avslår motion 2005/06:A368 yrkande 20.

#### *Ställningstagande*

Det är mycket angeläget att försäkringsläkarna tillförsäkras en kontinuerlig och uppdaterad vidareutbildning. Vidare bör en utredning grundligt och specifikt se över de problem som finns inom det försäkringsmedicinska området i syfte att reformera hela systemet.

**69. Förbättrade pensioner, punkt 70 (kd)**

av Sven Brus (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf390 yrkande 1 och 2005/06:A417 yrkande 6 och avslår motionerna 2005/06:Sf292 och 2005/06:Sf386 yrkande 6.

*Ställningstagande*

Regeringens okänsliga budgetsanering har drabbat många pensionärer genom att värdet på pensionerna har släpat efter. De kommande åren måste därför värdet på pensionerna förbättras genom sänkt skatt, och genom att särskilt förbättra den ekonomiska situationen för de sämst ställda pensionärerna.

Dessutom bör en arbetstagare som fyllt 65 år kunna tjäna ca 10 000 kr per månad utan att det påverkar pensionen. Sistnämnda åtgärd krävs för att få fler äldre att fortsätta att förvärvsarbeta.

**70. Förbättrade pensioner, punkt 70 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf386 yrkande 6 och avslår motionerna 2005/06:Sf292, 2005/06:Sf390 yrkande 1 och 2005/06:A417 yrkande 6.

*Ställningstagande*

1990-talets statsfinansiella sanering innebar minskade offentliga utgifter och försämringar inom välfärdsstaten i stort. Pensionärerna tog sitt ansvar för ekonomin genom att prisbasbeloppet inte följde prisutvecklingen. Löftet från staten var att detta skulle återställas, vilket inte skedde. De forna ATP-pensionärerna bör kompenseras för detta genom en engångsuppräknings av pensionerna. Regeringen bör därför återkomma med förslag med denna inriktning.

## **71. Samordning av pension och yrkesskadelivränta i form av engångsbelopp, punkt 71 (v, mp)**

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 71 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf328 yrkandena 1 och 2.

### *Ställningstagande*

Reglerna för samordning av livränta och pension kan leda till att den yrkes-skadade får vidkännas ett större sammanlagt pensionsavdrag än vad han eller hon erhållit i livränta i form av ett engångsbelopp. Eftersom ingen genom pensionsavdrag borde behöva betala mer än vad som utbetalats som engångsbelopp bör personerna i fråga anses ha betalat sin skuld när engångsbeloppet är inbetalt. Regeringen bör återkomma med förslag om ändrade regler samt även överväga om inte möjligheten till utbyte av livränta bör avskaffas, då det är omöjligt att veta om den enskilde är införstådd med konsekvenserna av att ta ut engångsbelopp.

## **72. Minskade klyftor mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund, punkt 72 (v, mp)**

av Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 72 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf336 yrkande 43.

### *Ställningstagande*

Pensionsreformen med dess livsinkomstprincip har fått särskilt stora verkningar för personer som flyttat hit från utlandet. Av det skälet infördes ett äldreförsörjningsstöd som är en behovsprövad statlig ersättning som omfattar alla över 65 år. Men det räcker inte för att minska klyftorna mellan äldre med svensk respektive utländsk bakgrund. Därför bör regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använda målet: Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.

**73. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 74 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 74 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So551 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf219 och 2005/06:Sf352.

*Ställningstagande*

Det reformerade pensionssystemet bidrar till att främja arbetslinjen och är samtidigt långsiktigt hållbart. Garantipensionen är dock mycket låg och medger egentligen inte en dräglig levnadsstandard utan kompletterande bidragssystem. Grundpensionen bör därför långsiktigt höjas så att den håller en nivå som ger en rimlig levnadsstandard. Av det skälet bör en utredning tillsättas för att undersöka möjligheterna att växla bostadstillägg för pensionärer mot höjda pensioner.

**74. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf385 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:U383 yrkande 3, 2005/06:Sf284 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf309 yrkandena 1, 2 och 7, 2005/06:Sf330 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:Sf340, 2005/06:Sf416, 2005/06:Sf427 yrkandena 1 och 7, 2005/06:Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29, 2005/06:So556 yrkande 13, 2005/06:So636 yrkande 2, 2005/06:So699 yrkande 8 och 2005/06:So711 yrkande 3.

*Ställningstagande*

Folkpartiet slår vakt om föräldraförsäkringen samtidigt som vi vill göra den mer modern. En liberal familjepolitik ger personlig frihet och utgår från barnets bästa. Samtidigt skall den främja jämställdheten och ge föräldrar möjligheter att förena förvärvsarbete och familj. Familjer i dag ser mycket olika ut jämfört med förr i tiden men oavsett hur den ser ut är familjen viktig. Föräldrar är fortfarande de mest betydelsefulla personerna i barnens liv. Barnomsorg, skola och andra aktörer är viktiga komplement.

Vi vill införa en jämställdhetsbonus, se vårt särskilda yttrande om anslagen på utgiftsområde 12. Jämställdhetsbonusen innebär att varje månad som tas ut i föräldraledighet, och som motsvaras av en månad den andra föräldern tar ut, ger 90 % i ersättning i stället för 80. Det är en morot – ingen piska – för ökad jämställdhet.

Vi vill öka föräldrarnas flexibilitet genom att införa ett barnkonto om 40 000 kr per barn. Dessa pengar skall kunna användas under barnets hela förskoleålder och tanken är att varje familj skall använda pengarna till det som underlättar deras vardag bäst. Barnkonto skall införas fr.o.m. 2008. Vad som anförs om barnkonto bör ges regeringen till känna.

## **75. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29 samt 2005/06:So711 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:U383 yrkande 3, 2005/06:Sf284 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf309 yrkandena 1, 2 och 7, 2005/06:Sf330 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:Sf340, 2005/06:Sf385 yrkande 4, 2005/06:Sf416, 2005/06:Sf427 yrkandena 1 och 7, 2005/06:So556 yrkande 13, 2005/06:So636 yrkande 2 och 2005/06:So699 yrkande 8.

### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna vill se en familjepolitik som bejakar familjerna. Barnen och deras behov av trygghet skall vara utgångspunkten i en familjepolitik som gör trygghet, valfrihet och mångfald möjlig. Det är i familjen som familjemedlemmarna får möjlighet att möta villkorslös kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ansvar. Familjen knyter an till människans djupaste behov av att bli sedd, att vara en person som inte är utbytbar. Under de första levnadsåren är det lilla barnets behov av trygghet och närhet störst. Därför vill vi ha valfrihet. Föräldrarna skall få ett större inflytande över hur vardagen ser ut än de har i Socialdemokraternas Sverige. En reell valfrihet och en mångfald av barnomsorgslösningar behövs därför.

Varje samhälle har ett särskilt ansvar för att skapa förutsättningar för familjegemenskapen att fungera så bra som möjligt. Det är viktigt att lagstiftningen utformas så att den innebär ett stöd för stabila relationer. Att vara förälder är enligt vår mening den viktigaste uppgift man kan ha. Därför skall man som förälder kunna kräva att få goda förutsättningar för att klara den. Föräldraskapets betydelse måste uppvärderas genom opinions-

bildning och politiska beslut. Ingen kan bättre än föräldrarna avgöra vad som är bäst för det egna barnet, och denna grundsyn måste komma till klart uttryck i samhället. Därför avvisar vi central- och detaljstyrning av familjerna.

I stället vill Kristdemokraterna se ett flertal förändringar i familjepolitiken i syfte att ge alla föräldrar möjlighet till mer tid med sina barn och valfrihet mellan olika barnomsorgsalternativ. I vårt alternativ till budget för 2006 och de därefter följande åren finns förslag som skulle möjliggöra detta.

Kristdemokraterna vill höja barnbidraget och ge detta en bättre fördelningsspolitisk profil samtidigt som vi höjer den lägsta ersättningsnivån i föräldraförsäkringen för att fler skall kunna försörja sig. Vi inför nya barn-dagar, liksom ett vårdnadsbidrag, för att ge alla valfrihet. Vi har också förslag rörande rätt till tjänstledighet, delad pensionsrätt och på ytterligare områden. Samtliga förslag syftar till att stödja familjen.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas ensamstående föräldrar med barn. Familjepolitiken måste formars utifrån att barn är olika och att familjer har olika förutsättningar och behov. Kristdemokraternas förslag ger också ensamstående med barn ökad valfrihet och ekonomisk trygghet.

## **76. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf284 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Sf309 yrkandena 1, 2 och 7 samt avslår motionerna 2005/06:U383 yrkande 3, 2005/06:Sf330 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:Sf340, 2005/06:Sf385 yrkande 4, 2005/06:Sf416, 2005/06:Sf427 yrkandena 1 och 7, 2005/06:Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29, 2005/06:So556 yrkande 13, 2005/06:So636 yrkande 2, 2005/06:So699 yrkande 8 och 2005/06:So711 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Begreppet Ekonomisk familjepolitik är problematiskt och missvisande eftersom familjebegreppet, som det används inom politikområdet, utgår från kärnfamiljen som norm. För att komma bort från detta och i stället sätta barnen i centrum bör politikområdet benämnas Ekonomisk barnpolitik. Det är utifrån barnens behov av social och ekonomisk trygghet vi formulerar vår politik. Regeringen har, bl.a. i budgetpropositionen för

2006, slagit fast att målsättningen inom politikområdet är att minska skillnader i ekonomiska villkor mellan familjer med och utan barn inom ramen för den generella välfärden.

Eftersom det är viktigt att slå fast att politiken även skall vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället bör målformuleringen i stället lyda: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska, och jämställdhet mellan könen skall uppmuntras inom ramen för den generella politiken”. En sådan målformulering inte bara bibehåller inriktningen att sätta barns bästa i fokus, utan kan snarare sägas förstärka den. Barn behöver ett jämställt samhälle för att deras bästa skall vara en reell möjlighet.

Värnandet av den generella välfärden är för oss en prioriterad uppgift. För att de åtgärder som riktas gentemot ensamstående föräldrar, av vilka de flesta är kvinnor, skall ha den träffsäkerhet som avses och för att anvisade förbättringar också skall bli reella förbättringar, bör regeringen återkomma med en handlingsplan för hur man ekonomiskt skall jämställa barn till ensamstående föräldrar med barn som har båda sina föräldrar. Regeringen bör även utforma ett handlingsprogram som särskilt syftar till att förbättra situationen för ensamstående mödrar. Den sammantagna bilden visar att bl.a. ensamstående mödrar med barn generellt lever under sämre villkor än andra, vilket avslöjar en strukturell diskriminering. För att bryta den strukturella diskrimineringen som denna grupp utsätts för är det nödvändigt att identifiera och analysera de orättvisa strukturerna. Regeringen bör därför återkomma med en strukturell analys av på vilket sätt föreställningen om kärnfamiljen påverkar utformningen av välfärdssystemet och vilka konsekvenser det får för dem som inte uppfyller denna norm, bl.a. ensamstående mödrar.

## **77. Familjepolitikens inriktning, punkt 77 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf427 yrkandena 1 och 7 samt avslår motionerna 2005/06:U383 yrkande 3, 2005/06:Sf284 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Sf309 yrkandena 1, 2 och 7, 2005/06:Sf330 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:Sf340, 2005/06:Sf385 yrkande 4, 2005/06:Sf416, 2005/06:Sf432 yrkandena 1–4, 20 och 29, 2005/06:So556 yrkande 13, 2005/06:So636 yrkande 2, 2005/06:So699 yrkande 8 och 2005/06:So711 yrkande 3.



*Ställningstagande*

Vi anser att familjepolitiken bör ha som sitt tydliga mål att riva hinder och öka makten för pappor och mammor att kunna tillbringa mer tid tillsammans med barnen, att välja och utforma barnens omsorg samt att på ett bra sätt kunna förena arbetsliv och familjeliv.

Vi vill åstadkomma en verklig valfrihet inom barnomsorgen. Varje familj skall ha möjlighet att välja och utforma barnomsorg utifrån barnens och familjens egna behov. För att ge föräldrar makten över barnomsorgen vill vi därför införa en nationell barnomsorgspeng.

**78. Delat barnbidrag m.m., punkt 78 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf385 yrkande 7 och avslår motionerna 2005/06:Sf237, 2005/06:Sf264, 2005/06:Sf309 yrkande 8, 2005/06:Sf341 och 2005/06:Sf423.

*Ställningstagande*

Vi har alltid slagit vakt om barnbidraget. Vi anser dock att hänsyn till barnfamiljernas försörjningsbörda bör ske inom skattesystemet på det sätt som sker i många andra länder. Vi anser därför att alla höjningar av det generella barnstödet skall ske i form av skattereduktion.

**79. Delat barnbidrag m.m., punkt 78 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf309 yrkande 8 och avslår motionerna 2005/06:Sf237, 2005/06:Sf264, 2005/06:Sf341, 2005/06:Sf385 yrkande 7 och 2005/06:Sf423.

*Ställningstagande*

Många föräldrar väljer i dag att dela på den faktiska vårdnaden av barnen efter en separation. Barnen bor växelvis hos mamman och pappan och bägge tar försörjningsansvar för barnen. När barnen lever i växelvis boende mellan föräldrarna tar de ett aktivt delat ansvar för omsorgen om barnen. Därför anser vi att föräldrarna gemensamt bör kunna begära att få barnbidrag delat vid växelvis boende.

**80. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (m)**  
av Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 79 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf429 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf309 yrkande 5, 2005/06:Sf385 yrkande 2 och 2005/06:Sf422 yrkande 2.

*Ställningstagande*

Vi vill ta bort den regel som omöjliggör för föräldrarna att vara föräldrale-diga samtidigt. Det vore en värdefull förändring inte minst under den första tiden efter graviditeten, då många familjära plikter fördelas mellan föräldrarna. Särskilt skulle det underlätta för dem som drabbas av förlossningskomplikationer eller andra problem.

**81. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (fp)**  
av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 79 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf385 yrkande 2 och 2005/06:Sf422 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:Sf309 yrkande 5 och 2005/06:Sf429 yrkande 3.

*Ställningstagande*

Vi anser att det skall vara möjligt för de föräldrar som vill att kunna ta ut en del av föräldraförsäkringen samtidigt. En sådan ordning skulle innebära mer tid tillsammans som familj.

**82. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner, punkt 79 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 79 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf309 yrkande 5 och avslår motionerna 2005/06:Sf385 yrkande 2, 2005/06:Sf422 yrkande 2 och 2005/06:Sf429 yrkande 3.

*Ställningstagande*

För att öka jämställdheten inom föräldraförsäkringen bör båda vårdnadshavarna få möjlighet att i större utsträckning än i dag vara tillsammans direkt efter barnets födelse. Mannens tid med sitt nyfödda barn skulle därmed öka, vilket skapar viktiga förutsättningar för en tidig och djup relation till barnet. Samtidigt tillgodoser det barnets stora omsorgsbehov i livets början. De möjligheter som finns i dag med tillfällig föräldrapenning är inte tillräckliga i detta avseende. Regeringen bör särskilt beakta detta i sin beredning vad gäller förändringar i föräldraförsäkringens utformning.

**83. 240-dagarsregeln, punkt 80 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 80 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf309 yrkande 6.

*Ställningstagande*

Reglerna för inträde i föräldraförsäkringen fungerar i dag diskriminerande mot kvinnor. Problemet ligger i den regel som föreskriver 240-dagars s.k. kvalifikationstid för att erhålla föräldrapenning på sjukpenningnivå under de första 180 dagarna. Då kvinnornas uttag är högt fram till dess att barnen är ungefär ett år slår regeln särskilt mot kvinnor. 240-dagarsregeln bör därför avskaffas då den diskriminerar kvinnor och förmodligen leder till ett onödigt uppskjutande av barnafödandet. Regeringen bör särskilt beakta frågan om ett borttagande av denna regel i analysarbetet av Föräldraförsäkringsutredningens förslag.

**84. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (kd)**

av Sven Brus (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 81 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf432 yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna 2005/06:Sf278, 2005/06:Sf309 yrkandena 3 och 4, 2005/06:Sf321, 2005/06:Sf378, 2005/06:Sf422 yrkande 1, 2005/06:So699 yrkandena 3 och 7 samt 2005/06:A311 yrkandena 9 och 10.

*Ställningstagande*

Föräldraförsäkringens utformning måste ta barnets behov som utgångspunkt. Vi strävar efter att familjepolitiken i stort skall fungera bra för alla familjer. Familjers omständigheter ser olika ut, och en lösning passar inte alla. Frågor som rör föräldrarnas arbetstid och deras tid med barnen måste få avgöras vid köksbordet. För att öka valfriheten och minska styrningen av barnfamiljernas tid vill vi utöka rätten att överlåta dagar i föräldraförsäkringen. Enligt vår mening bör alla dagar vara överlåtningsbara och därmed föreslår vi att de nuvarande mamma- och pappamånaderna avskaffas. Vi motsätter oss all ytterligare kvotering av föräldraledigheten.

**85. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 81 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf309 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2005/06:Sf278, 2005/06:Sf321, 2005/06:Sf378, 2005/06:Sf422 yrkande 1, 2005/06:Sf432 yrkandena 7 och 8, 2005/06:So699 yrkandena 3 och 7 samt 2005/06:A311 yrkandena 9 och 10.

*Ställningstagande*

I dag är fördelningen av föräldrapenningen mycket av en förhandlingsfråga mellan föräldrarna. Det innebär att det som styr den egentliga fördelningen av föräldrapenningen är normen om att kvinnan har huvudansvaret för barnen, vilket medför att kvinnorna tar ut den största delen av föräldrapenningdagarna. Individens valfrihet blir i detta sammanhang en illusion. För att

nå en ordning där män och kvinnor är lika självklara föräldrar krävs en individualiserad föräldraförsäkring. Regeringen bör, i samband med analysen av Föräldraförsäkringsutredningens förslag vad gäller förändringar i föräldraförsäkringen, särskilt överväga hur eventuella hinder mot att dela föräldraförsäkringen bäst kan överkommas. Vidare finns ett behov att se till att föräldraförsäkringen inte låses fast vid en heteronormativ föreställning kring föräldraskap.

Regeringen bör i beredningen av utredningens förslag särskilt beakta hur föräldrar av samma kön kan tillgodogöra sig möjligheten att dela föräldraförsäkringsdagarna lika mellan sig.

## **86. Fördelning eller överlåtelse av föräldrapenningdagar, punkt 81 (mp)**

av Mona Jönsson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 81 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So699 yrkandena 3 och 7 samt avslår motionerna 2005/06:Sf278, 2005/06:Sf309 yrkandena 3 och 4, 2005/06:Sf321, 2005/06:Sf378, 2005/06:Sf422 yrkande 1, 2005/06:Sf432 yrkandena 7 och 8 samt 2005/06:A311 yrkandena 9 och 10.

### *Ställningstagande*

Miljöpartiet vill skapa en mer flexibel föräldraförsäkring. Familjer skall så långt som möjligt själva kunna anpassa föräldraförsäkringen utifrån barnets och familjens behov. Ett sätt att skapa en större flexibilitet i systemet är att öppna för möjligheten att någon annan än de biologiska föräldrarna eller adoptivföräldrarna tar ut de 90 s.k. lägstanivådagarna. Exempelvis skulle en vän eller släkting kunna ta hand om barnet mot ersättning enligt föräldraförsäkringens lägstanivå. Vidare är det ur barnets perspektiv mycket angeläget att stimulera fler pappor att ta del av föräldraledigheten. En likarättsprincip bör råda, en tredjedel till vardera förälder/vårdnadshavare och en tredjedel som disponeras fritt.

## **87. Föräldrapenning under graviditeten, punkt 82 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 82 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf432 yrkande 6 och avslår motionerna 2005/06:Sf427 yrkande 4 och 2005/06:So699 yrkande 4.

### *Ställningstagande*

Vi vill införa en generell graviditetspeng som innebär rätt till tjänstledighet med ersättning de 30 sista dagarna av graviditeten. Dagarna skall kunna användas flexibelt, men inte kunna sparas tills efter barnets födelse. Ersättningen skall uppgå till 80 % av SGI eller som lägst 200 kr per dag. Graviditetspengen behöver inte tas ut i hela dagar utan skall kunna användas för att trappa ned arbetet. Graviditetspengen skall vara en möjlighet för den kvinna som vill utnyttja den. Genom en graviditetspeng och medföljande rätt till tjänstledighet kan delar av dagens system med havandeskapspenning, förtida uttag av föräldrapenning och i många fall sjukskrivning avskaffas samtidigt som det nya systemet blir enklare med mer enhetlig tillämpning över landet. Enligt vår mening skapar detta trygghet för gravida kvinnor, administrationen inom Försäkringskassan minskar och legitimiteten för sjukförsäkringssystemet stärks.

## **88. Föräldrapenning under graviditeten, punkt 82 (c)**

av Birgitta Carlsson (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 82 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf427 yrkande 4 och avslår motionerna 2005/06:Sf432 yrkande 6 och 2005/06:So699 yrkande 4.

### *Ställningstagande*

Det finns ett behov av att skapa bättre och mer rättvisa villkor för mödrar under graviditetens slutskede. I dag varierar kvinnors möjlighet att få havandeskapspenning kraftigt. Eftersom det är av stor vikt för moderns och barnets trygghet att kunna ta det lugnare när förlossningsdatumet närmar sig är det enligt vår mening angeläget att skapa någon form av ”mammamånad”. Det är troligt att en sådan månad till största delen skulle kunna finansieras genom minskade utbetalningar av sjukpenning och havandeskapspenning. Vi anser att regeringen bör utveckla ett kostnadsberäknat förslag till en sådan mammamånad.

## **89. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (fp)**

av Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 83 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf385 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Sf238, 2005/06:Sf269, 2005/06:Sf310 yrkande 5, 2005/06:Sf313, 2005/06:Sf317, 2005/06:Sf324, 2005/06:Sf365 och 2005/06:So699 yrkande 6.

### *Ställningstagande*

I dag har föräldrarna rätt att ta ut föräldrapenning fram tills barnet fyller åtta år eller går ut sitt första skolår, om det skulle inträffa senare. Föräldraförsäkringsutredningen vill ändra lagen så att det bara skulle vara möjligt tills barnet fyller fyra år. Vi ser ingen anledning att inskränka flexibiliteten i försäkringen på det sättet, utan står fast vid dagens modell.

## **90. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 83 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf313 och avslår motionerna 2005/06:Sf238, 2005/06:Sf269, 2005/06:Sf310 yrkande 5, 2005/06:Sf317, 2005/06:Sf324, 2005/06:Sf365, 2005/06:Sf385 yrkande 3 och 2005/06:So699 yrkande 6.

### *Ställningstagande*

Många kommuner har en öppenvårdsavdelning där familjer med barn under 12 år går i behandling dagtid. Öppenvårdsbehandling i kommunal regi blir allt vanligare. För att inte barn skall gå miste om den öppenvårdsbehandling de behöver, eller behöva sakna den föräldranärvaro som kan vara viktig eller t.o.m. nödvändig för behandlingen, behövs enligt vår mening en lagändring. Regeringen bör lägga fram förslag till ändring av lagen (1962:381) om allmän försäkring så att föräldrapenning utgår oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi.

## **91. Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m., punkt 83 (mp)**

av Mona Jönsson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 83 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So699 yrkande 6 och avslår motionerna 2005/06:Sf238, 2005/06:Sf269, 2005/06:Sf310 yrkande 5, 2005/06:Sf313, 2005/06:Sf317, 2005/06:Sf324, 2005/06:Sf365 och 2005/06:Sf385 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Miljöpartiet anser att lagstiftningen bör skydda de föräldrar som väljer att vara hemma med sina barn en längre tid än dagens föräldraförsäkring och att SGI skall kunna vara vilande till dess att barnet fyller tre år och/eller föräldern väljer att gå tillbaka till sitt arbete.

## **92. Underhållsstöd, punkt 84 (kd)**

av Sven Brus (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 84 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf372 yrkandena 1–6 och avslår motion 2005/06:Sf309 yrkandena 9–11.

### *Ställningstagande*

Underhållsstödet bör utformas så att det tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Även efter en separation behöver barnet se bägge föräldrarna som viktiga personer i sitt liv. Vi menar att det är fel att stöd utbetalas till vårdnadshavaren oberoende av hur stora inkomster han eller hon har. Om den underhållsskyldige inte är återbetalningsskyldig för hela underhållet bör en inkomstprövning av den mottagande föräldern göras innan statligt stöd betalas ut.

Vidare bör, när det gäller umgängesavdrag, hämtande- och lämnandedagen räknas som ett helt dygn. Umgängesavdrag kan då göras med t.ex. 1/20 av det månatliga underhållsstödet samtidigt som avdraget för boföräldern även fortsättningsvis görs med 1/40 av underhållsstödet. Därtill krävs



en ändring av återbetalningsreglerna, med bl.a. ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning. Vidare bör en fordran inte överföras till Kronofogdemyndigheten förrän efter tolv månader samtidigt som en beloppsgräns införs på förslagsvis 1/7 av prisbasbeloppet. Slutligen anser vi att en analys bör göras av hur underhållsstödssystemen i de nordiska länderna bättre kan tas i beaktande när föräldrarna bor i olika länder.

### **93. Underhållsstöd, punkt 84 (v)**

av Ulla Hoffmann (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 84 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf309 yrkandena 9–11 och avslår motion 2005/06:Sf372 yrkandena 1–6.

#### *Ställningstagande*

Vi har under flera år krävt att underhållsstödets värde skall återställas och bindas upp i förhållande till index så att det följer värdeutvecklingen i samhället i övrigt. Genom den nyligen beslutade höjningen av underhållsstödet med 100 kr per barn och månad genomförs nu åtminstone en liten förbättring. För att undvika att underhållsstödet urholkas återigen, och för att skydda barn i familjer med svag ekonomi, anser vi att stödet bör värdesäkras i förhållande till prisutvecklingen. Avsaknaden av politiska beslut får inte urholka de ensamstående föräldrarnas ekonomiska situation framöver. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur indexering av underhållsstödet bäst kan utformas.

Det är viktigt att åstadkomma förändringar gällande inkomstunderlaget vid fastställande av återbetalningsskyldighet och umgängesresor. I dag fastställs återbetalningsskyldigheten på inkomst två år bakåt i tiden. Det innebär problem för de umgängesföräldrar som får stora förändringar av inkomstunderlaget. Vi anser därför att återbetalningsskyldigheten bör bestämmas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten ändrats mer än 15 %. Vidare måste frågan om finansiering av umgängesresor få sin lösning vad gäller vårdnadshavare som inte har ekonomisk möjlighet att resa och träffa sina barn. Möjligheten att tillhandahålla ekonomiskt stöd som är reglerat inom ramen för underhållsstödet och återbetalningsskyldighet bör därför övervägas. Vi menar att detta är väsentligt för att umgängesföräldern skall uppleva underhållsstödssystemet som rättvist.

# Särskilda yttranden

## **1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (m)**

Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m) anför:

Med anledning av vad som anförs i motion Sf234 vill vi understryka vikten av att skatte- och bidragssystemen konstrueras så att det lönar sig att arbeta. Bidragssystemen måste värnas för sitt ursprungliga syfte för att inte långsiktigt urholka välfärdens kärnverksamheter.

## **2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (c)**

Birgitta Carlsson (c) anför:

Centerpartiet anser att sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen bör slås ihop till en samlad arbetslivsförsäkring med en sammanförd administration. Fördelarna skulle vara bl.a. effektivare ”rehabiliteringsarbete” oavsett det handlar om arbetslösa eller sjukskrivna, minskad rundgång i systemen och ökad uppmärksamhet på den samlade sysselsättningssituationen. Med samordnade ersättningsnivåer försvinner alla incitament att växla mellan systemen. Hur ersättningsnivåer kan harmoniseras behöver dock utredas. Det gäller även harmoniseringen av inträdesregler och kvalifikationsgrunder.

## **3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp)**

Mona Jönsson (mp) anför:

Miljöpartiet anser att de allmänna försäkringssystemen skall inriktas på att tillförsäkra människor en grundtrygghet. Däremot bör det inte vara en uppgift för dessa system att säkra redan uppnådd hög levnadsstandard eftersom personer med goda inkomster själva kan svara för ett kompletterande pensionsskydd via tilläggsförsäkringar. Om försäkringssystemen konstrueras enligt Miljöpartiets modell kommer alla att omfattas, även yrkesgrupper som t.ex. konstnärer.

## **4. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (fp)**

Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp) anför:

Det finns brister i det sociala trygghetssystemet när det gäller företagare. En egenföretagare har fasta kostnader vid sjukdom och föräldraledighet. Samtidigt som företaget tillfälligt är stängt med bortfall av inkomster riskeras även ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Detta är särskilt känsligt för företag som verkar inom tjänstesektorn. Vi är också kritiska till att den tillfälliga föräldrapenningen för en egenföretagare beräknas per kalenderdag. Systemet är heller inte

anpassat för personer som kombinerar eget företagande med anställning eller studier. Villkoren i föräldraförsäkringen för företagare bör göras likvärdiga med dem för andra personer.

## **5. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76)**

Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m) anför:

En riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister beslutade den 23 november att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2006. Samtidigt fastställdes utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 2006 och 2007.

Moderaterna har i partimotion 2005/06:Fi240 Politik för arbete och välfärd och i kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att återupprätta den svenska arbetslinjen, bryta bidragsberoende och utanförskap, ge fler medborgare makt över den egna vardagen samt trygga goda statsfinanser och en värdig välfärd. Vi vill satsa på offentliga kärnverksamheter som sjukvård, rättstrygghet och skola i stället för på bidragssystemen.

Vi föreslår en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett bättre sätt än i dag kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

När riksdagens majoritet genom rambeslutet valt en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområdena.

I det följande redovisar vi vilken fördelning på anslagen inom dessa utgiftsområden 10, 11 och 12 som vi förordade i våra anslagsmotioner.

### *Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 5 850 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

#### *19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 3 650 miljoner kronor.

Inom Allians för Sverige motsätter vi oss regeringens förslag att höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Vårt förslag förbättrar det finansiella sparandet med 0,8 miljarder kronor 2006.

Vi är inom alliansen överens om att ersättningen i sjukförsäkringen skall baseras på den inkomst man verkligen har haft, inte den inkomst man räknar med att ha i framtiden. Därför föreslår vi att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utgörs av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Denna alternativregel skall dessutom alltid användas av anställda som har gått ned i arbetstid för att undvika att dessa får en högre sjukpenning än förväntad inkomst.

Statistik och erfarenhet från Försäkringskassan visar att en sjukskrivning snabbt minskar den enskildes möjlighet att någonsin återkomma till arbetsmarknaden. Inom alliansen vill vi därför genomföra åtgärder för att förbättra och tidigarelägga bedömningen av den sjukskrivnes eventuella arbetsförmåga. Arbetsgivare bör ges en lagreglerad rätt att kräva sjukintyg av sina anställda från första sjukdagen.

Inom alliansen föreslår vi även att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning överförs till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheter från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt. Sammantaget förbättras statens finansiella sparande med 2,8 miljarder kronor 2006.

Vi moderater anser att en försäkringsläkare alltid skall granska sjukintyget och göra en bedömning av arbetsförmågan i samband med att Försäkringskassan tar över ansvaret från arbetsgivaren. Vi vill även att en mer ingående granskning av arbetsförmågan görs efter sex månaders sjukfrånvaro.

#### *19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med sammanlagt 2 600 miljoner kronor.

Inom alliansen är vi överens om att samordna pensionsavgiften i förtidspensionen med den i sjukförsäkringen. Innebörden av detta är att vi föreslår att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande. För den enskilde förtidspensionären som har en inkomstbaserad förtidspension innebär det att ålderspensionen kommer att bli lägre. För den förtidspensionär som aldrig har kunnat arbeta och som därför endast har förtidspension på garantinivå innebär förslaget ingen förändring eftersom även ålderspensionen kommer att betalas ut på garantinivå. Förslaget medför en besparing för offentlig sektor, exklusive ålderspensionssystemet, på 2,6 miljarder kronor 2006.

Vidare anser vi att beslut om aktivitets- och sjukersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan med hjälp av underlag från försäkringsläkare. Ordningen med beslut av socialförsäkringsnämnder har sannolikt bidragit till att reglerna tillämpas olika i olika regioner.

Vi moderater anser därtill att den skäligen levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget för förtidspensionärer skall höjas med 225 kr i månaden 2006. En pensionär som är berättigad till särskilt bostadstillägg får därmed behålla 225 kr mer per månad efter det att hyran är betald.

#### *19:6 Försäkringskassan*

Vi föreslår en ökning av anslag 19:6 med sammanlagt 400 miljoner kronor.

Försäkringskassan bör ges ett tydligt huvudansvar för rehabiliteringen vilket kräver mer resurser. När det gäller försäkringsläkare måste deras roll tydliggöras. Det krävs vidare mer likvärdiga arbetsförhållanden inom olika kassor och klara riktlinjer för vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas. För att fusk och bedrägeri skall kunna beivras föreslår vi långsiktigt mer resurser och att Försäkringskassan ges ett ökat undersökningsansvar tillsammans med Skatteverket och att ärenden skall kunna lämnas direkt till åklagare. Möjligheterna till samkörning av register bör ökas och tillämpas redan före utbetalningar.

#### *Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 200 miljoner kronor.

#### *20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Vi föreslår en ökning av anslag 20:3 på sammanlagt 200 miljoner kronor.

Till de sämst ställda i dagens Sverige hör de pensionärer som enbart har garantipension. De har ofta så låg inkomst att de är berättigade till, förutom vanligt bostadstillägg, även särskilt bostadstillägg. Vi anser att denna grupp behöver ett extra tillskott och föreslår därför att den skäligen levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget höjs med 0,068 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 januari 2006. Det innebär att den som är berättigad till särskilt bostadstillägg får behålla 225 kr mer per månad efter det att hyran är betald.

#### *Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområde 12 bör minska med 3 190 miljoner kronor för budgetåret 2006 i förhållande till regeringens förslag.

Moderaternas familjepolitik innebär dessutom att vi föreslår ett särskilt arbetsavdrag på upp till 3 000 kr för föräldern med den lägsta inkomsten när den andra föräldern är föräldraledig. Detta innebär i praktiken att fler pappor får uppmuntran att vara hemma med barnen.

Vi vill också öppna möjligheten för kommunerna att låta finansiering av barnomsorgen för de minsta barnen även komma de föräldrar till del som väljer att ha sina små barn hemma lite längre tid. För barn mellan ett och tre år skall det vara möjligt att införa kommunala vårdnadsbidrag.

Vi vill också öppna möjligheten för andra än föräldrarna att vara hemma med sjuka barn och ta ut s.k. VAB-dagar. Vi föreslår avdrag för hushållstjänster som förbättrar förutsättningarna för att kunna kombinera föräldraskap, familj och arbete.

Våra förslag om arbetsavdrag förstärker familjers ekonomi med upp till 20 000 kr per år.

#### *21:2 Föräldraförsäkring*

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 3 190 miljoner kronor.

Föräldraförsäkringen bör omfatta tolv månader med belopp motsvarande förälderns sjukpenning för barn som är födda fr.o.m. den 1 januari 2006. Ersättningsnivån bör vidare sänkas från 80 till 75 % av SGI.

Vi föreslår vidare att det fr.o.m. 2006 införs ett tak för antalet dagar i den tillfälliga föräldrapenningen som kan tas ut för vård av sjukt barn på 15 dagar per barn och år, med möjlighet till undantag. Den SGI som den tillfälliga föräldrapenningen baseras på skall även fortsättningsvis vara 7,5 prisbasbelopp.

### **6. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76)**

Bo Könberg (fp) och Linnéa Darell (fp) anför:

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för 2006 syftar till att förändra de ekonomiska förutsättningarna så att Sveriges potential kan komma till sin rätt. Det handlar om förslag som förbättrar förutsättningarna för den dryga miljon människor som står utanför arbetsmarknaden att få en möjlighet att komma in och bidra med en egen arbetsinsats och förslag som leder till nya jobb. Vi föreslår en stor inkomstskattereform för alla som arbetar och skattelättnader för företagare så att det skall bli lättare att anställa. Vi föreslår vidare reformer av arbetsmarknadspolitiken, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Vi föreslår ett antal åtgärder för att underlätta företagande och nya jobb. Våra utgiftsökningar avser ökade resurser för en stärkt rättssäkerhet, bättre utbildning och forskning, satsningar på vård och omsorg särskilt för äldre samt förbättringar för handikappade. Vi uppnår utrymme för detta genom ett antal besparingsåtgärder.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområdena 10, 11 och 12 har emellertid avslagits i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom dessa utgiftsområden. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för nämnda utgiftsområden.

Folkpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 6 451 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

## *Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

### *19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 4 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi motsätter oss regeringens förslag att nu höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Vårt förslag förbättrar det finansiella sparandet med 0,8 miljarder kronor 2006.

Vi är inom alliansen överens om att ersättningen i sjukförsäkringen skall baseras på den inkomst man verkligen har haft, inte den inkomst man räknar med att ha i framtiden. Därför föreslår vi att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utgörs av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Denna alternativregel skall dessutom alltid användas av anställda som har gått ned i arbetstid för att undvika att dessa får en högre sjukpenning än förväntad inkomst.

Statistik och erfarenhet från Försäkringskassan visar att en sjukskrivning snabbt minskar den enskildes möjlighet att någonsin återkomma till arbetsmarknaden. Inom alliansen vill vi därför genomföra åtgärder för att förbättra och tidigarelägga bedömningen av den sjukskrivnes eventuella arbetsförmåga. Arbetsgivare bör ges en lagreglerad rätt att kräva sjukintyg av sina anställda från första sjukdagen.

Inom alliansen föreslår vi även att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning överförs till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheter från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt. Sammantaget förbättras statens finansiella sparande med 2,8 miljarder kronor 2006.

Hörnstenar i Folkpartiets politik är bl.a. finansiell samordning, konkreta åtgärder mot fusk och överutnyttjande samt snabbare rehabilitering. Vi folkpartister anser att Försäkringskassan behöver ökade resurser. I budgetförslaget läggs därför 1150 miljoner kronor per år för rehabilitering och insatser med finansiell samordning, Finsam. Denna form för samverkan i rehabiliteringen innebär långtgående befogenheter för Försäkringskassan och sjukvårdshuvudmännen att samarbeta ekonomiskt. Pengar som i dag är bundna till att försörja dem som väntar på behandling och rehabilitering skall i stället frigöras för insatser inom sjukvården. Finsam har prövats och utvärderats under 1990-talet, med mycket goda resultat. Vi vill även bredda Finsam så att sjukvårdshuvudmännen skall kunna använda sjukförsäkringspengar till att utveckla rutiner för intygsskrivande, bedömning av arbetsförmåga med mera. Kombinerat med tydliga nationella riktlinjer för sjukskrivning är det ett mycket viktigt bidrag till att sätta stopp för överutnyttjandet innan det ens har börjat.

Vi anser att inom fyra veckor efter påbörjad sjukskrivning skall arbetsförmågan kontrolleras av en läkare knuten till Försäkringskassan. Denne läkare skall också utreda vilka rehabiliteringsinsatser som kan behövas för att återgång till arbete skall kunna ske. Beslutad medicinsk rehabilitering skall påbörjas inom en månad. Om den sjukskrivne vägrar delta i rehabilitering skall sjukpenningen dras in.

Därtill anser vi att varje patient skall vara listad hos en husläkare som har överblick över sjukskrivning, läkemedelsutskrivning etc. Med hjälp av bättre IT-stöd skall den läkare, som skall skriva intyg, ha överblick över om patienten tidigare har försökt få ett intyg hos någon annan.

Beträffande rätten till närståendepenning anser vi att tiden skall förlängas till 120 dagar. Den berättigade kretsen bör även vidgas och förmånen även kunna ges vid mindre allvarliga sjukdomar än vad som är fallet nu.

#### *19:2 Aktivitets- och sjukersättning m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med 2 600 miljoner kronor.

Inom alliansen är vi överens om att samordna pensionsavgiften i förtidspensionen med den i sjukförsäkringen. Innebörden av detta är att vi föreslår att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande. För den enskilde förtidspensionären som har en inkomstbaserad förtidspension innebär det att ålderspensionen kommer att bli lägre. För den förtidspensionär som aldrig har kunnat arbeta och som därför endast har förtidspension på garantinivå innebär förslaget ingen förändring eftersom även ålderspensionen kommer att betalas ut på garantinivå. Förslaget medför en besparing för offentlig sektor, exklusive ålderspensionssystemet, på 2,6 miljarder kronor 2006.

Vidare anser vi att beslut om aktivitets- och sjukersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan med hjälp av underlag från försäkringsläkare. Ordningen med beslut av socialförsäkringsnämnder har sannolikt bidragit till att reglerna tillämpas olika i olika regioner.

#### *19:4 Arbetsskadeersättning m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:4 på sammanlagt 250 miljoner kronor.

Arbetsolycksfallen bör fr.o.m. den 1 januari 2006 brytas ut till en separat försäkring som är obligatorisk för arbetsgivaren.

#### *19:6 Försäkringskassan*

Vi föreslår en ökning av anslag 19:6 med 500 miljoner kronor.

Försäkringskassan ges ökade resurser för köp av rehabiliteringstjänster samt för stärkta kontrollinsatser samt åtgärder mot felaktiga utbetalningar. Vidare behövs ett ökat undersökningsansvar för Försäkringskassan och Skatteverket och en satsning på fler försäkringsläkare. Försäkringskassan och Skatteverket skall ges ett ökat undersökningsansvar, med innebörden att de



skall göra kompletta bedrägeriundersökningar som sedan kan lämnas direkt till åklagare utan att först passera polisen. Åklagaren får sedan vända sig direkt till Försäkringskassan och Skatteverket om det behövs kompletterande undersökningar och liksom tidigare till polisen om personer behöver kallas till förhör eller andra tvångsåtgärder måste vidtas. I detta sammanhang behöver sekretesslagens regler ses över.

#### *19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård.*

Vi anser att anslagsposten skall tas bort. Den i anslagsposten aktuella verksamheten ryms bättre inom ramen för en vidgad finansiell samordning, Finsam.

#### *Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 55 miljoner kronor.

#### *20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Vi föreslår att anslag 20:3 skall tillföras ytterligare 55 miljoner kronor.

Vid inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer beaktas inte eventuellt värde av ett småhus som är den sökandes permanentbostad. Däremot beaktas värdet av en fritidsfastighet. En pensionär som hyr sin lägenhet men äger ett fritidshus kan få reducerat eller inget bostadstillägg. En annan pensionär med likartade förhållanden kan få mer i bostadstillägg om permanentbostaden är ägd och fritidshuset är hyrt. Detta är inte rimligt och vi anser därför att fritidsfastighet inte skall beaktas vid inkomstprövning av bostadstillägg.

#### *Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområde 12 bör ökas med 100 miljoner kronor för budgetåret 2006 i förhållande till regeringens förslag.

#### *21:2 Föräldraförsäkring*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:2 med sammanlagt 300 miljoner kronor.

Vi vill stimulera familjer till en mer jämställd fördelning av föräldradigheten och föreslår därför att en jämställdhetsbonus införs i föräldraförsäkringen från 2006. Den innebär att en högre ersättning om 90 % utges för varje månad som den ena föräldern tar ut föräldrapenning och som motsvaras av en månads uttag av den andra föräldern.

Vidare vill vi ersätta garantidagarna med ett barnkonto om 40 000 kr per barn. Dessa pengar skall kunna användas under barnets hela förskoleålder och tanken är att varje familj skall använda pengarna till det som underlättar deras vardag bäst. Barnkonto skall införas fr.o.m. 2008.

### 21:3 Underhållsstöd

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:3 med sammanlagt 200 miljoner kronor.

Vi har föreslagit en reform av dagens system för underhållsstöd. Underhållsstöd skall bara betalas ut i de fall föräldrarnas sammanlagda inkomster inte räcker till för att försörja barnen. Besparingen blir 200 miljoner kronor om året.

## 7. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76)

Sven Brus (kd) anför:

Kristdemokraternas budgetalternativ för 2006 tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för fler människor i arbete, minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att statens finanser och därmed den gemensamma välfärden tryggas för alla.

Sverige står inför stora utmaningar. Vi vet att de närmaste tio åren kommer att medföra en växande andel äldre i befolkningen, med ökade krav på vård och omsorg. Andelen i arbetsför ålder minskar, vilket ökar behovet av att öka antalet arbetade timmar för att upprätthålla skatteintäkterna. Här ser vi redan i dag ett stort och växande utanförskap, där omkring 1,5 miljoner människor i arbetsför ålder står utan arbete eller arbetar mindre än de skulle önska. Detta bidrar till stora kostnader för samhället, och är en tragedi för de människor som önskar försörja sig själva men som av arbetsmarknadsskäl eller bristande vård tvingas till utanförskap.

För att fler skall komma i arbete räcker det inte med att reformera delar av den svenska ekonomin – det krävs ett helhetsgrepp. Arbetsmarknaden måste göras mer flexibel för att möjliggöra nyanställningar i nya och växande företag. Den kraftigt ökade sjukfrånvaron måste mötas med förbättrad arbetsmiljö och rehabilitering men också tydligare krav på återanpassning till arbetslivet för den som annars riskerar att hamna i utanförskap. För att åstadkomma detta måste skatterna på arbete sänkas, särskilt för dem med låga inkomster, och där förtjänsten av att gå från bidragsförsörjning till arbete är särskilt låg. Arbetsgivare måste också, genom nedsatta arbetsgivaravgifter, stimuleras att anställa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Sverige utmanas även från omvärlden genom den alltmer globaliserade ekonomin. Svenska storföretag har klarat omställningen bra främst genom att förlägga verksamheter till andra länder. Sverige står dock som förlorare när alltför få av de utflyttade jobben har ersatts med nya.

Den offentliga sektorn måste förnyas för att bättre möta medborgarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, polis- och rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas, och infrastrukturen förbättras.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % över en konjunkturcykel, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser, och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga.

Riksdagsmajoritetens – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom beslut om ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområdena 10, 11 och 12 och som vi skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 9 636 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

### *Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

#### *19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 6 291 miljoner kronor.

Inom Allians för Sverige motsätter vi oss regeringens förslag att höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Vårt förslag förbättrar det finansiella sparandet med 0,8 miljarder kronor 2006.

Vi är inom alliansen överens om att ersättningen i sjukförsäkringen skall baseras på den inkomst man verkligen har haft, inte den inkomst man räknar med att ha i framtiden. Därför föreslår vi att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utgörs av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Denna alternativregel skall dessutom alltid användas av anställda som har gått ned i arbetstid för att undvika att dessa får en högre sjukpenning än förväntad inkomst.

Statistik och erfarenhet från Försäkringskassan visar att en sjukskrivning snabbt minskar den enskildes möjlighet att någonsin återkomma till arbetsmarknaden. Inom alliansen vill vi därför genomföra åtgärder för att för-

bättra och tidigarelägga bedömningen av den sjukskrivnes eventuella arbetsförmåga. Arbetsgivare bör ges en lagreglerad rätt att kräva sjukintyg av sina anställda från första sjukdagen.

Inom alliansen föreslår vi även att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning överförs till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheter från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt. Sammantaget förbättras statens finansiella sparande med 2,8 miljarder kronor 2006.

Vi kristdemokrater anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den rehabiliteringsförsäkring som föreslås i kommittébetänkande SOU 2000:78 i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 januari 2006 med en utbyggnad den 1 januari 2007. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension. Arbetsgivarnas skyldighet att göra rehabiliteringsutredningar upphör.

Det fasta ersättningsystemet i sjukförsäkringen bör ersättas med en individanpassad ersättningsnivå mellan 25 och 100 % av hel sjukpenning.

Vi vill även tydliggöra läkarnas ansvar i sjukskrivningsprocessen. För att förstärka kontrollen och bekämpa fusk inom olika bidragssystem föreslår vi bl.a. starkare incitament för och ökade krav på intygsskrivande läkare, utformning av ett formaliserat friskintyg samt informationsinsatser om sjukförsäkringssystemet.

Eftersom Kristdemokraterna satsar drygt 2,8 miljarder kronor på ohälsa- och rehabiliteringsarbetet under 2006 avvisar vi en del av den engångssatsning som regeringen gör på administrationen under samma år.

Vi vill införa en graviditetspeng i slutet av graviditeten. Därmed upphör behovet av sjukpenning för det stora antalet gravida som i dag är hänvisade till det. Anslaget minskas med 350 miljoner kronor för 2006.

#### *19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med 2 600 miljoner kronor.

Inom alliansen är vi överens om att samordna pensionsavgiften i förtidspensionen med den i sjukförsäkringen. Innebörden av detta är att vi föreslår att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande. För den enskilde förtidspensionären som har en inkomstbaserad förtidspension innebär det att ålderspensionen kommer att bli lägre. För den förtidspensionär som aldrig har kunnat arbeta och som därför endast har förtidspension på garantinivå innebär förslaget ingen förändring eftersom även ålderspensionen kommer att betalas ut på garantinivå. Förslaget medför en besparing för offentlig sektor, exklusive ålderspensionssystemet, på 2,6 miljarder kronor 2006.

Vidare anser vi att beslut om aktivitets- och sjukersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan med hjälp av underlag från försäkringsläkare. Ordningen med beslut av socialförsäkringsnämnder har sannolikt bidragit till att reglerna tillämpas olika i olika regioner.

För att förstärka kontrollen och bekämpa fusket inom olika bidragssystem anser vi krisdemokrater bl.a. att tidigare beviljade aktivitets- och sjukersättningar skall omprövas. Därtill uppnås besparingar inom anslagsposten genom upphörande av regeln om prövning av rätten till aktivitets- och sjukersättningar inom ett års sjukskrivning.

#### *19:6 Försäkringskassan*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:6 med 745 miljoner kronor.

Arbetet med fusk i socialförsäkringarna kräver mer resurser. Försäkringskassan och Skatteverket bör ges ett ökat ansvar för bedrägeriundersökningar. Det bör vidare vara möjligt att samköra fler register mellan olika myndigheter och bl.a. genom räntekrav och utökade kvittningsmöjligheter bör påföljderna skärpas. Det är vidare viktigt med attitydförändringar och ökad information om sjukförsäkringens syfte. Själva försäkringstanken måste återupprättas. De avtal som reglerar kommunernas mottagande av flyktingar m.fl. skall ersättas med en utvecklingspeng som följer individen och som fördelas och utbetalas av Försäkringskassan. Viss del av de medel som tillförs Försäkringskassan skall användas för kassans administration av denna utvecklingspeng.

#### *Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 11, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 1 890 miljoner kronor.

#### *20:1 Garantipension*

Vi föreslår en ökning av anslag 20:1 på sammanlagt 1 800 miljoner kronor.

Många pensionärer lever under mycket knappa förhållanden och förbättringar behövs därför för denna grupp. Vi föreslår att garantipensionen höjs med 300 kr per månad fr.o.m. 2006.

#### *20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Vi föreslår en ökning av anslaget 20:3 på sammanlagt 90 miljoner kronor.

Fritidsfastighet bör inte omfattas vid inkomstprövning av bostadstillägg. Fritidsfastigheter kan ha ett så högt taxeringsvärde att det omöjliggör bostadstillägg. Det är inte rätt att människor skall tvingas till en försäljning av fastigheten, som kan ha ägts i många år, och därmed till en försämring av livskvaliteten för att erhålla bostadstillägg.

### *Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 12 bör ökas med 2 195 miljoner kronor för budgetåret 2006 i förhållande till regeringens förslag.

#### *21:1 Allmänna barnbidrag*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:1 med sammanlagt 300 miljoner kronor.

Vi anser att barnbidraget har en felaktig fördelningsprofil. Vi föreslår att det nuvarande barnbidraget slopas helt och ersätts med ett barnbidrag som är högre och tas upp till beskattning. Denna lösning innebär att familjer med låga inkomster får behålla en större del av barnbidraget. Det nya bidraget skall utgå med 1 800 kr per barn och månad. För tredje barnet skall ett flerbarnstillägg på 400 kr utbetalas, för fjärde barnet 1 400 kr, för femte barnet 2 500 kr och för det sjätte 4 200 kr.

#### *21:2 Föräldraförsäkring*

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 964 miljoner kronor.

Vi föreslår att grundnivån i föräldrapenningen skall höjas från 180 kr per dag till 230 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2006. Vi har länge föreslagit en höjning av taket i föräldrapenningen och välkomnar därför den kommande höjningen. Vi vill på sikt höja taket till 11 prisbasbelopp.

Till följd av den föreslagna reformen med barndagar anser vi att de 90 dagar som betalas ut med 60 kr per dag och den extra pappamånaden skall avskaffas.

Vi anser att taket för SGI, som den tillfälliga föräldrapenningen grundar sig på, även fortsättningsvis skall vara 7,5 prisbasbelopp.

#### *21:3 Underhållsstöd*

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:3 med sammanlagt 200 miljoner kronor.

Vi anser att besparingar bör göras på underhållsstödet genom att stöd-mottagare med höga inkomster inte beviljas fullt underhållsstöd.

#### *21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:4 med sammanlagt 8 miljoner kronor.

#### *21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:6 med sammanlagt 1 miljon kronor.

Vi föreslår att medel anslås för att vårdbidrag skall utges till biståndsarbete med funktionshindrade barn.

### *21:8 Barndagar*

Vi föreslår att ett nytt anslag, Barndagar, införs fr.o.m. den 1 juli 2006, till vilket anvisas 3 050 miljoner kronor för budgetåret 2006. För varje barn som fyllt ett år tilldelas barnets föräldrar eller vårdnadshavare 300 barndagar. Varje barndag är värd 200 kr. Barndagarna kan tas ut som hel, trefjärdedels, halv, fjärdedels eller åttondels dag. För varje veckodag kan också två, tre eller fyra barndagsbelopp tas ut, dvs. maximalt 800 kr per dag. Syftet med barndagar är att ge föräldrar en ekonomisk möjlighet till mer tid med barnen och att ge föräldrarna valfrihet.

## **8. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 8, 68 och 76)**

Birgitta Carlsson (c) anför:

### *Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

Centerpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 6 740 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

### *19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 4 050 miljoner kronor.

Inom Allians för Sverige motsätter vi oss regeringens förslag att höja taket i sjukförsäkringen till 10 basbelopp. Vårt förslag förbättrar det finansiella sparandet med 0,8 miljarder kronor 2006.

Vi är inom alliansen överens om att ersättningen i sjukförsäkringen skall baseras på den inkomst man verkligen har haft, inte den inkomst man räknar med att ha i framtiden. Därför föreslår vi att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) utgörs av de senaste tolv månadernas inkomst. För den som inte har haft en inkomst i tolv månader skall i stället 95 % av den förväntade årsinkomsten få användas som SGI. Denna alternativregel skall dessutom alltid användas av anställda som har gått ned i arbetstid för att undvika att dessa får en högre sjukpenning än förväntad inkomst.

Statistik och erfarenhet från Försäkringskassan visar att en sjukskrivning snabbt minskar den enskildes möjlighet att någonsin återkomma till arbetsmarknaden. Inom alliansen vill vi därför genomföra åtgärder för att förbättra och tidigarelägga bedömningen av den sjukskrivnes eventuella arbetsförmåga. Arbetsgivare bör ges en lagreglerad rätt att kräva sjukintyg av sina anställda från första sjukdagen.

Vi föreslår slutligen inom alliansen att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning överförs till trafikförsäkringen. En sådan reform bedöms på sikt ge stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Erfarenheterna från bl.a. Finland visar att både skadefrekvensen och de totala kostnaderna kan minskas betydligt. Sammantaget förbättras statens finansiella sparande med 2,8 miljarder kronor 2006.

Vi centerpartister anser även att besparingar uppnås bl.a. genom våra förslag om att övergå från passivt stöd till aktiva insatser i form av en rehabiliteringsgaranti. Efter cirka fyra veckors sjukskrivning skall den försäkrade genomgå undersökning av en försäkringsläkare. Försäkringskassan skall ha huvudansvaret för att genomföra en rehabiliteringsutredning. Arbetsgivare skall bistå med uppgifter. En rehabiliteringsplan skall normalt föreligga inom sex veckor och den försäkrade få tillgång till en rehabiliteringslots. Efter sex månaders sjukskrivning prövas arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden, vilket sedan upprepas var sjätte månad.

#### *19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med 2 600 miljoner kronor.

Inom alliansen är vi överens om att samordna pensionsavgiften i förtidspensionen med den i sjukförsäkringen. Innebörden av detta är att vi föreslår att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande. För den enskilde förtidspensionären som har en inkomstbaserad förtidspension innebär det att ålderspensionen kommer att bli lägre. För den förtidspensionär som aldrig har kunnat arbeta och som därför endast har förtidspension på garantinivå innebär förslaget ingen förändring eftersom även ålderspensionen kommer att betalas ut på garantinivå. Förslaget medför en besparing för offentlig sektor, exklusive ålderspensionssystemet, på 2,6 miljarder kronor 2006. Vidare anser vi att beslut om aktivitets- och sjukersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan med hjälp av underlag från försäkringsläkare. Ordningen med beslut av socialförsäkringsnämnder har sannolikt bidragit till att reglerna tillämpas olika i olika regioner. Vi centerpartister anser att kontroller och adekvata rehabiliteringsåtgärder även skall riktas till mottagarna av sjukersättning och aktivitetsersättning. Vi anser även att 7 kap. 3 § lagen om allmän försäkring bör förtydligas så att det tydligt framgår att arbetsförmågan hos personer som uppstår sådan förmån skall prövas mot hela arbetsmarknaden.

#### *19:6 Försäkringskassan*

Vi föreslår en minskning av anslag 19:6 med 90 miljoner kronor.

Trots att Försäkringskassan utökat sina kontroller av fusk inom sjukförsäkringen leder få anmälningar till polisundersökning och åtal. För att bättre kunna försvara sjukförsäkringen och andra socialförsäkringar mot fusk och bedrägerier bör Försäkringskassan och Skatteverket ges ett utökat undersökningsansvar, med innebörden att de skall göra kompletta bedrägeriundersökningar som sedan kan lämnas direkt till åklagare utan att först passera polisen. En sådan modell tillämpas för närvarande på försök i Västmanland. Försäkringskassan och Skatteverket bör vidare få möjlighet att samköra relevanta register. Vi anser därutöver att det finns utrymme för en administrativ besparing på anslaget.



### *Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

Centerpartiet anser att utgiftsområde 11, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 480 miljoner kronor.

#### *20:1 Garantipension*

Vi föreslår en ökning av anslaget 20:1 med 600 miljoner kronor.

Vi anser att tyngdpunkten i transfereringarna till pensionärer bör förskjutas från styrande bidragsformer som bostadstillägg till generella höjningar av de lägsta pensionerna. I avvaktan på ett sådant större grepp föreslår vi att garantipensionen höjs i två steg med 3 000 kr under 2006 och 2007.

#### *20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Vi motsätter oss regeringens förslag om höjning av takbeloppet för bostadstillägg till pensionärer och anslår därför 120 miljoner kronor mindre än regeringen.

### *Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*

Centerpartiet anser att utgiftsområdet bör ökas med 114 miljoner kronor för budgetåret 2006 i förhållande till regeringens förslag.

#### *21:1 Allmänna barnbidrag*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:1 med sammanlagt 54 miljoner kronor.

Vi anser att regeringens generella höjning av barnbidragen inte är rätt prioriterad. Vi vill i stället koncentrera höjningen till när barnen är små. Det är viktigt för föräldrarna att få möjlighet att förena arbetsliv med familjeliv under barnets förskoleålder. Vi föreslår därför att barnbidraget höjs med 700 kr per månad för barn i åldern 1–4 år. Detta som ett första steg i dubblingen av barnbidrag för barn i åldrarna 1–4 år.

#### *21:2 Föräldraförsäkring*

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:2 med sammanlagt 60 miljoner kronor.

Vi föreslår att lägstanivån i föräldrapenningen höjs till 200 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2006. Vi föreslår även att taket i föräldrapenningen höjs till 11 prisbasbelopp från den 1 juli 2006.

## **9. Avstämningsmöten, punkt 41 (v)**

Ulla Hoffmann (v) anför:

Många som är sjukskrivna upplever att de är utlämnade till olika instanser och att de bollas mellan dem. För att komma till rätta med detta problem har Försäkringskassan fått i uppdrag att genomföra avstämningsmöten som

skall genomföras efter ett par veckors heltidssjukskrivning. Dessa avstämningsmöten är viktiga för att den sjukskrivna tillsammans med arbetsgivare, försäkringskassa, behandlande läkare och den fackliga organisationen skall kunna ta fram en plan för lyckad och snar återgång till arbetet. Arbetet med avstämningsmöten behöver dock följas upp. Regeringen bör därför ge Försäkringskassan i uppdrag att genomföra en sådan uppföljning.

### **10. Studier m.m. vid aktivitets- och sjukersättning, punkt 52 (mp)**

Mona Jönsson (mp) anför:

Det finns inte möjlighet att vara sjukskriven på deltid och ha studiestöd för deltidsstudier enligt dagens regler. Det är nedbrytande för individen och ett slöseri med mänskliga resurser att denne inte får ägna sig åt kreativt skapande och kunskapsuppbyggnad under rehabiliteringen. Regeln verkar sannolikt kontraproduktivt, dvs. rehabiliteringsprocessen främjas snarare av att sjukskrivna ges möjlighet att börja studera på deltid. Det är därför angeläget att regeringen så snart som möjligt förverkligar sin ambition att möjliggöra kombinationen deltidssjukskrivning och deltidsstudier.

Det måste också finnas en möjlighet för människor som varit långvarigt sjuka, och har aktivitets- eller sjukersättning, att pröva på att studera på liknande sätt som det enligt dagens regler är möjligt att pröva på arbete. Vi inom Miljöpartiet ställer oss således positiva till regeringens uttalande att aktivitets- eller sjukersättningen skall kunna vara vilande under två års tid. Det måste dock också bli lättare för människor som har sjuk- eller aktivitetsersättning på heltid att kunna studera på deltid.

Att studera kan ibland också vara en rent rehabiliterande åtgärd. Det kan ge en nytändning, energi och omorientering, förutsatt att den enskilde känner sig intresserad av ämnet. Försäkringskassan bör därför i större omfattning än vad som nu sker kunna acceptera att långtidssjukskrivna under en period kan studera med bibehållen ersättning som en del i rehabiliteringen.

### **11. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, punkt 68 (v)**

Ulla Hoffmann (v) anför:

Nuvarande pensionssystem är resultatet av en överenskommelse mellan s, m, fp, kd och c. Vänsterpartiet sade nej till det nya pensionssystemet och tillåts därför inte heller någon insyn i arbetet med pensionssystemet i Genomförandegruppen.

Vänsterpartiet samarbetar med regeringen i bl.a. budgetfrågor. I överenskommelsen mellan partierna sägs att överenskommelser som regeringen har med andra partier skall ligga fast och därmed utanför samarbetet.

Ålderspensionssystemet ligger vid sidan av statsbudgeten, garantipensionen under utgiftsområde 11 och premiepensionen behandlas under Premiepensionsmyndigheten. Alla frågor som rör pensionssystemet behandlas i Genomförandegruppen. Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har förbundit sig att inte ensidigt lägga förslag om förändringar i pensionssystemet. De förändringar man vill ha skall beslutas om i Genomförandegruppen och verkställas av regeringen. I budgetpropositionen för 2006 skriver sålunda regeringen i frågan om överföring av medel från AP-fonden: "Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. De fem partierna bakom reformen har under dessa överläggningar gjort bedömningen att det under överblickbar tid fortsatt kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden." Genomförandegruppens beslut påverkar därför statsbudgeten. Genom att Vänsterpartiet inte ingår i Genomförandegruppen har vi inte någon möjlighet att ha synpunkter på pensionssystemet även om det rör budgeten. Jag förväntas med andra ord stå bakom de förslag rörande pensionssystemet som regeringen tillsammans med de borgerliga partierna lägger fram och som många gånger påverkar den budget som jag skall stå bakom, utan att kunna ha några synpunkter på en så pass stor andel av budgetutgifterna som pensionssystemet utgör. Detta är enligt min mening otillfredsställande.

## **12. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, punkt 68 (mp)**

Mona Jönsson (mp) anför:

De allmänna försäkringssystemen bör inrikta sig på att tillförsäkra människor en grundtrygghet som ger en skälig ersättning. Däremot bör det inte vara en uppgift för dessa system att säkra redan uppnådd hög levnadsstandard eftersom personer med goda inkomster själva kan svara för ett kompletterande pensionsskydd. Det är också otillfredsställande att det reformerade pensionssystemet leder till att barn med rika föräldrar får ut mer barnpension än barn till fattiga föräldrar. Dessutom är pensionssystemet utomordentligt krångligt, och få personer kan förutsäga hur mycket de får i framtida pension.

## **13. I pensionshänseende likställa gifta och ogifta, punkt 69 (v)**

Ulla Hoffmann (v) anför:

Enligt nuvarande regler för garantipension får pensionärer som gift sig sammantaget en lägre pension än om de hade förblivit ogifta. Orsaken är att det är billigare att leva i ett gemensamt hushåll än ensam, vilket är sant. Detta är dock en orimlig princip för ett socialförsäkringssystem där den övergripande ideologin är att varje människa skall betraktas som en enskild individ i ekonomiskt hänseende. Utformningen av garantipensionen

och ändringar i den görs av socialdemokrater, moderater, folkpartister, kristdemokrater och centerpartister i Genomförandegruppen. Det är därför dessa fem partier som har avgörandet om gifta och ogifta pensionärer skall likställas i pensionshänseende.

#### **14. Äldreförsörjningsstöd, punkt 75 (m)**

Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Anna Lilliehöök (m) anför:

Vi kan konstatera att i vissa fall, särskilt om pensionären har en mycket hög bostadskostnad, innebär nivåerna för garantipension, bostadstillägg och särskilt bostadstillägg till pensionärer att dessa förmåner måste kompletteras med äldreförsörjningsstöd för att en pensionär som har bott länge i Sverige men haft låg lön eller inte jobbat alls skall komma upp till samma disponibla inkomst som en pensionär som endast har bott kortare tid i Sverige. Vi anser att det är fel och avser att verka för en förändring i detta avseende.

BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

## Proposition 2005/06:1

*Proposition 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 10:*

1. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 19:6 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelse som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 12 000 000 kr efter 2006 (avsnitt 12.15.6).
2. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 19:7 Bidrag för arbete med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård ingå ekonomiska förpliktelse som medför utgifter på högst 1 000 000 000 kr under 2007, 1 000 000 000 kr under 2008 och 1 000 000 000 kr under 2009 (avsnitt 2.8.2).
3. Regeringen föreslår att riksdagen för 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt följande uppställning i propositionen.

*Proposition 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 11:*

1. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. (avsnitt 2.1 och 3.8).
2. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreomsorgsstöd (avsnitt 2.2 och 3.8).
3. Regeringen föreslår att riksdagen för 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning i propositionen.

*Proposition 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 12:*

1. Regeringen föreslår att riksdagen för 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt följande uppställning i propositionen.

## Framställning 2004/05:RRS16

*Framställning 2004/05:RRS16 Riksrevisionens styrelses framställning angående beräkningen av utgifterna för anslaget till sjukpenning:*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om behovet att förse riksdagen med ett kvalificerat och väl underbyggt underlag inför besluten om sjukpenninganslaget.

## Följdmotion med anledning av framst. 2004/05:RRS16

*2004/05:Sf22 av Anna Lilliehöök (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erfarenhet skall tas till vara vid beräkning av sjukpenninganslag.

## Framställning 2005/06:RRS8

*Framställning 2005/06:RRS8 Riksrevisionens styrelses framställning angående styrningen inom området sjuk- och aktivitetsersättning:*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen tar initiativ till att utforma en strategi för omprövning av sjukersättning som baseras på beslut före januari 2005, med särskild inriktning på nya personer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen redovisar vilka åtgärder som har vidtagits av Försäkringskassan för att stimulera återgång till arbete för personer som mottar sjuk- och aktivitetsersättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen för riksdagen årligen skall redovisa utflödet ur sjuk- och aktivitetsersättning genom återgång till arbete.

## Följdmotion med anledning av framst. 2005/06:RRS8

*2005/06:Sf6 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre styrning av rehabiliteringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det måste löna sig mer att arbeta än att försörja sig på bidrag och andra arbetsfria ersättningar.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs angående ett tak för kollektivavtalsbestämda ersättningar till förtidspensionärer.

## Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:166

*2004/05:So40 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd, m, fp, c):*

8. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om närståendepennings utformning i enlighet med vad som anförs i motionen.

## Motion från allmänna motionstiden hösten 2004

*2004/05:Sf358 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):*

5. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som skall se över hur anhörigvårdarens arbete på ett bättre sätt kan tas i beaktande i pensions- och socialförsäkringssystemet.

## Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

*2005/06:Fi229 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):*

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för volontär verksamhet inom offentlig verksamhet.

*2005/06:U383 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att respektera barns rättighet att tillhöra en familj.

*2005/06:Sf201 av Tobias Krantz och Anna Grönlund Krantz (båda fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldraförsäkringen.

*2005/06:Sf202 av Ulf Sjösten (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av kraftfulla och sammanhållna åtgärder mot bidragsfusket.

*2005/06:Sf205 av Tobias Billström (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett återställande av änkepensionerna.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlänga omställningspensionen för efterlevande till dess att barnen fyllt 18 år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten för änkor att vid sjukpension få behålla änkepensionen till 65 års ålder.

*2005/06:Sf206 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda möjligheten till en steglös handikappersättning.

*2005/06:Sf207 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en steglös ersättningsnivå för sjukpenningen.

*2005/06:Sf208 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att beslut om sjuk- eller aktivitetsersättning inte skall få fattas under fängelsetid eller rättspsykiatrisk vårdtid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att korta ersättningstiderna för sjuk- och aktivitetsersättning.

*2005/06:Sf211 av Lars Gustafsson (kd):*

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändring av nuvarande lagstiftning i enlighet med motionen.

*2005/06:Sf212 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (båda m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för studenter att vid sjukdom bli deltidssjukskrivna.

*2005/06:Sf213 av Ana Maria Narti (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av lagen om allmän försäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om instruktioner, regleringsbrev och riktlinjer för verksamheten på RFV och på Försäkringskassan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om snabbt insatta behandlingar för alla patienter i behov av rehabilitering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidareutveckling av specialiserade centrum för rehabilitering.



5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den systematiska diskrimineringen av ”nollade” patienter.

*2005/06:Sf214 av Jan-Olof Larsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förhindra att människor som kan betraktas som antingen sjuka eller arbetslösa hamnar utanför socialförsäkringssystemen.

*2005/06:Sf215 av Hans Hoff (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan mellan Försäkringskassan och arbetsförmedlingen.

*2005/06:Sf216 av Jan Ertsborn och Linnéa Darell (båda fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om erforderliga regelförändringar så att statliga medel hos Försäkringskassan och Arbetsmarknadsstyrelsen kan användas till att stödja den verksamhet med arbetsrehabilitering av psykiskt långtidssjuka som pågår på Fontänhusen i Sverige.

*2005/06:Sf219 av Torsten Lindström (kd):*

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förändrad lagstiftning vari boende i flerbäddsrum i bidragsavseende jämföras med boende i en- och tvåbäddsrum.

*2005/06:Sf223 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta en vitbok för samtliga identifierade gränsbarriärer i Öresundsregionen med tidsplan för när de skall vara avklarade.

*2005/06:Sf225 av Rigmor Stenmark (c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra kontakterna mellan den sjukskrivne, Försäkringskassan, läkare och arbetsgivare i syfte att snabbt vidta åtgärder rörande de arbetsplatsrelaterade sjukskrivningarna.

*2005/06:Sf226 av Kaj Nordquist (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra huvudmannaskapet för arbetshandikappades arbetsmarknadspolitiska stöd.

*2005/06:Sf228 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):*

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om allmän försäkring i syfte att underlätta för pensionärer att arbeta.

*2005/06:Sf230 av Claes Västerteg och Johan Linander (båda c):*

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av undantag i arbetsgivarinträdet i sjuklönen vid sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och andra fritidsaktiviteter.

*2005/06:Sf233 av Ewa Thalén Finné och Magdalena Andersson (båda m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att reformera regelverken kring trygghetssystem för egenföretagare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av arbetsgivarens medfinansiering av sjuklön.

*2005/06:Sf234 av Sten Tolgfors (m):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marginaleffekter i skatte- och bidragssystem.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resurser till välfärdens kärnverksamheter måste prioriteras framför bidrag.

*2005/06:Sf235 av Mia Franzén (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att låta utreda kopplingen mellan sjukskrivningar bland kvinnor till följd av psykisk ohälsa, lönenivå före sjukskrivning, möjligheten att påverka sin arbetstid och hemmavarande barn.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utreda frågan om slopad karensdag.

*2005/06:Sf237 av Carina Hägg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett könsneutralt barnbidrag.

*2005/06:Sf238 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka flexibiliteten i föräldraförsäkringen.

*2005/06:Sf239 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):*

Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag om utvidgad rätt till sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå för personer som är arbetsoförmögna vid bosättning i Sverige men som inte fått uppehållstillstånd av flyktingskäl.

*2005/06:Sf241 av Nina Lundström och Martin Andreasson (båda fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utredning för att överväga en begränsning avseende rätten till sjukpenning vid frivilliga icke medicinskt betingade skönhetsoperationer.

*2005/06:Sf242 av Else-Marie Lindgren och Ingemar Vänerlöv (båda kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att fusk och missbruk inom försäkringssystemen beivras.

*2005/06:Sf244 av Gunilla Tjernberg (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av garantipensionens ersättningsnivåer.

*2005/06:Sf245 av Lena Adelson Liljeroth (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till sjuklön för frivilliga estetiska operationer.

*2005/06:Sf246 av Allan Widman (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om positiva incitament för att återfå långtidssjukskrivna i arbete.

*2005/06:Sf248 av Heli Berg (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa 5-procentssteg i sjukersättning.

*2005/06:Sf249 av Heli Berg (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda frågan om ekonomiskt stöd till personer som till följd av nödvändig vidareutbildning av ledarhund drabbas av kostnader eller förlorad arbetsinkomst.

*2005/06:Sf253 av Yvonne Ångström (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en enda myndighet bör ha ansvaret för synskadades rehabilitering, hjälpmedel och anpassning av arbetsplats.

*2005/06:Sf256 av Hans Hoff och Majléne Westerlund Panke (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer flexibel bedömningskala i sjukförsäkringssystemet.

*2005/06:Sf257 av Anne Marie Brodén (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna till någon form av finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

*2005/06:Sf258 av Ingemar Vänerlöv (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av bättre samverkansregler mellan socialtjänst och försäkringskassa för att inte utsatta biståndstagare skall komma i kläm.

*2005/06:Sf262 av Inger Lundberg m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör överväga en sådan ändring att de fyra nivåerna i sjukförsäkringen ersätts av möjligheterna till en flexibel användning av sjukförsäkringen anpassad efter arbetsförmågan hos den enskilde individen.

*2005/06:Sf263 av Billy Gustafsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att den tillsatta och nu pågående utredningen om socialförsäkringssystemen även bör beakta studenters behov av ett bra trygghetssystem.

*2005/06:Sf264 av Billy Gustafsson och Conny Öhman (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ändrade regler för utbetalning av barnbidrag.

*2005/06:Sf265 av Ingrid Burman m.fl. (v):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försöksprojekt för sjukgymnaster i syfte att ge dessa rätt att sjukskriva patienter.

*2005/06:Sf266 av Henrik Westman (m):*

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan lagändring som slår fast att gifta pensionärer eller motsvarande skall betraktas som enskilda individer i det statliga pensionssystemet i enlighet med vad som anförs i motionen.

*2005/06:Sf269 av Karin Pilsäter och Anna Grönlund Krantz (båda fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en möjlighet att använda den tillfälliga föräldrapenningen även som betalning till ett tjänsteföretag vid vård av sjukt barn.

*2005/06:Sf270 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utredning av sjukskrivningsregelverket sker vad gäller studerande.

*2005/06:Sf271 av Anne-Marie Pålsson och Ewa Thalén Finné (båda m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om företagarens sjuklöneansvar.

*2005/06:Sf272 av Birgitta Sellén och Agne Hansson (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett socialförsäkringssystem som behandlar alla lika.

*2005/06:Sf273 av Håkan Larsson (c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över den svenska lagstiftningen vad avser skyddet av svensk sjukpenninggrundande inkomst (SGI) och föräldrapenninggrundande inkomst (FGI).

*2005/06:Sf276 av Maria Larsson (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra regelverket så att det blir möjligt att kombinera deltidssjukskrivning med studier på deltid med rätt till CSN-stöd.

*2005/06:Sf277 av Ragnwi Marcelind (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av nivåerna i sjuk- och aktivitetsersättningen.

*2005/06:Sf278 av Gudrun Schyman (-):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individualiserad föräldraförsäkring.

*2005/06:Sf279 av Tobias Billström m.fl. (m):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet för arbetskraften i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av socialförsäkringssystemet.

*2005/06:Sf280 av Kalle Larsson m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge socialförsäkringsadministrationen i uppdrag att analysera uppbyggnad och handläggning av arbetsskadeförsäkring ur ett könsperspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av Försäkringskassans personal i genuskunskap.

*2005/06:Sf284 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):*

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en strukturell analys av på vilket sätt föreställningen om kärnfamiljen påverkar utformningen av välfärdssystemet, i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett handlingsprogram som syftar till att förbättra situationen för ensamstående mödrar.

*2005/06:Sf285 av Per Bill (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av s.k. postdoktorers studiesociala förhållanden.

*2005/06:Sf288 av Ulla Wester och Siw Wittgren-Ahl (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Försäkringskassans arbetssätt.

*2005/06:Sf291 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta Region Skåne bli försökslän för en integration mellan försäkringskassa, sjukvård och rehabilitering.

*2005/06:Sf292 av Hans Stenberg och Göran Norlander (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibiliteten i pensionssystemet.

*2005/06:Sf294 av Martin Andreasson (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om karensdagar i sjukförsäkringen för anställda med flera arbetsgivare.

*2005/06:Sf297 av Sten Tolgfors (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ökade möjligheter för människor att styra sina egna liv kan påverka sjuktagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändrade attityder påverkar sjuktagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheters missbruk av förtidspensionering påverkar sjuktagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dagens sjukskrivningar ger enorma välfärdsförluster för både enskilda och staten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att god rehabilitering kan påverka sjuktagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åtgärder för att det inte skall löna sig att byta ersättningsystem påverkar sjuktagen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rörlighet på arbetsmarknaden kan påverka sjuktagen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att etablerande av enskilda alternativ inom offentligfinansierad verksamhet kan påverka sjuktagen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de höga sjukskrivningstalen inte beror på att Sverige har sämre arbetsmiljö än andra länder.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättningsnivån i sjukförsäkringen kan påverka sjuktagen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjukskrivning endast skall användas då det är en del av en behandling och grundas på att arbetsförmågan av hälsoskäl är nedsatt.

*2005/06:Sf298 av Krister Örnfjäder (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att överväga en förändring i regelsystemet för sjukskrivna vilket skall göra det möjligt att anpassa sjukskrivningsgraden till flera nivåer än i dag.

*2005/06:Sf299 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en risk-differentierad arbetsskadeförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsolycksfall skiljs från arbetssjukdomar samt att arbetssjukdomarna på sikt överförs till sjukförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning om övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att färdolycksfall till och från arbetet lyfts ur försäkringen för arbetsolycksfall.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återgår till 1992 års lagstiftning.

*2005/06:Sf300 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall utgöras av de senaste 12 månadernas inkomst som egenföretagaren har tagit ut i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetstiden skall beräknas på samma sätt för egenföretagare som för löntagare vid beräkning av dagersättningen i den tillfälliga föräldrapenningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om makars sjukpenninggrundande inkomst.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att egenföretagare eller visstidsanställda inte skall behöva riskera att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

*2005/06:Sf301 av Rigmor Stenmark och Birgitta Sellén (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett flexiblere sjukförsäkringssystem.

*2005/06:Sf303 av Lennart Beijer (v):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjuklönesystemets effekter för små företag utreds.

*2005/06:Sf305 av Håkan Larsson m.fl. (c, m, fp, kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de beskrivna nackdelarna med medfinansieringen och behovet av att avskaffa denna.



*2005/06:Sf306 av Viviann Gerdin m.fl. (c, m, fp, kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkning av arbetsgivaravgifterna samt en reform av socialförsäkringssystemen.

*2005/06:Sf309 av Lars Ohly m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad benämning av politikområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad målformulering för politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur eventuella hinder mot en individualiserad föräldraförsäkring bäst kan överkommas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldradagarna lika mellan sig.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade möjligheter för föräldrar att vara hemma samtidigt under barnets första tid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställt inträde i föräldraförsäkringen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handlingsplan för hur barn till ensamstående föräldrar ekonomiskt skall jämföras med barn som har båda sina föräldrar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delat barnbidrag vid växelvis boende.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag angående hur indexering av underhållsstödet bäst kan utformas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återbetalningsskyldighet beräknad på aktuell inkomst.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättringar angående umgängesresor.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den nationella beslutanderätten och värna de offentliga trygghetssystemen.

*2005/06:Sf310 av Lars Ohly m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtydligat uppdrag till Försäkringskassan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen utreder frågan om problemet med arbetsgivare som anställer svart arbetskraft och återkommer med förslag till åtgärder.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om generell välfärd som politisk grund.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inkomstbortfallsprincipen som grund.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjda tak.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statens ansvar för de ekonomiska trygghetssystemen inte skall lämnas över på arbetsmarknadens parter eller på den privata marknaden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU offensivt bör verka för att den nationella beslutanderätten på det sociala området bevaras även i praktiken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör lägga ned Utredningen om översyn av socialförsäkringarna.

*2005/06:Sf313 av Tuve Skånberg och Johnny Gylling (båda kd):*

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen (1962:381) om allmän försäkring så att föräldrapenning utgår oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi.

*2005/06:Sf314 av Kenneth Lantz (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en allmän informationskampanj om socialförsäkringsförmånerna.

*2005/06:Sf315 av Anders Larsson och Staffan Danielsson (båda c):*

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en överföring av ansvaret för och ersättningen i sjukförsäkringssystemet till landstingen.

*2005/06:Sf316 av Anders Karlsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagen om allmän försäkring och SGI.

*2005/06:Sf317 av Margareta Israelsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillfällig föräldrapenning vid utlandsvistelse.

*2005/06:Sf318 av Billy Gustafsson och Conny Öhman (båda s):*

Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om att vid gemensam vårdnad av barn och växelvis boende hos föräldrarna skall delat vårdbidrag gälla.

*2005/06:Sf319 av Sonia Karlsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om karensdagsbestämmelsen.

*2005/06:Sf320 av Conny Öhman (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reglera beslutsrätten för fastställande av antalet socialförsäkringsnämnder.

*2005/06:Sf321 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i föräldraförsäkringen bygga in ekonomiska incitament för en jämnare fördelning av dagarna mellan föräldrarna.

*2005/06:Sf322 av Conny Öhman (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att säkerställa att försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna har erforderliga resurser för sitt uppdrag.

*2005/06:Sf323 av Billy Gustafsson och Johan Löfstrand (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att överväga att se över tillämpningen i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen.

*2005/06:Sf324 av Lennart Axelsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att överväga att se över om psykisk sjukdom skall räknas in i den kategori sjukdomar som berättigar till föräldrapenning, upp till 18 års ålder, vid svår sjukdom.

*2005/06:Sf325 av Lennart Axelsson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konsekvenserna som uppstår vid retroaktiva lönepåslag bör uppmärksammas.

*2005/06:Sf326 av Bengt-Anders Johansson (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om slopandet av arbetsgivarnas sjuklöneansvar.

*2005/06:Sf327 av Ann-Christin Ahlberg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att se över de lägsta ersättningsnivåerna i sjukförsäkringen.

*2005/06:Sf328 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler så att pensionärer som uppbär yrkes-skadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalat sin skuld när engångsbeloppet är inbetalt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort möjligheten att växla in livränta mot kapitalbelopp.

*2005/06:Sf330 av Tuve Skånberg (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja flerbarnsidealet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till barnfamiljerna genom bostadsbidrag, barnbidrag och vårdnadsbidrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta konsekvenspröva varje beslut från regering och riksdag för att se hur det gagnar och påverkar familjen.

*2005/06:Sf332 av Per Westerberg m.fl. (m):*

2. Riksdagen beslutar att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äldreförsörjningsstödet bör bli skattepliktigt och höjas till samma nivå som garantipensionen i ålderspensionssystemet.

*2005/06:Sf335 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en tydlig arbetslinje och en mer aktiv roll för försäkringsadministrationen i arbetet mot sjukfrånvaron.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnoperspektivet i arbetet för att minska sjukfrånvaron.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en samordnad arbetslivsförsäkring.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett tydligt arbetsmål i sjukförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbetsgivarnas sjukpenningavgift bör avskaffas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nationella riktlinjer för sjukskrivning.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge arbetsgivarna möjlighet att begära sjukintyg från första dagen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett tydligare inträde i sjukförsäkringen och en kontroll av försäkringsläkare efter fyra veckors sjukskrivning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rehabiliteringsgaranti.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av rehabiliteringslots.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Försäkringskassan skall ha huvudansvaret för att genomföra rehabiliteringsutredning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en avstämningsstation efter sex månaders sjukskrivning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Försäkringskassan och Skatteverket utökad undersökningsansvar.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Försäkringskassan och Skatteverket möjlighet att samköra relevanta register.
16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett mer tillåtande regelverk för finansiell samordning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändrad beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att involvera arbetsmarknadens parter i arbetet för att minska sjukfrånvaron, bl.a. vad avser de avtalade försäkringarna.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontroller och adekvata rehabiliteringsåtgärder riktade till mottagarna av sjukersättning och aktivitetsersättning.
20. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förtydligande av 7 kap. 3 § lagen om allmän försäkring, med syftet att förtydliga att arbetsförmågan hos personer som uppbär sjukersättning skall prövas mot hela arbetsmarknaden.

*2005/06:Sf336 av Lars Ohly m.fl. (v):*

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använder målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.”

*2005/06:Sf338 av Anders Bengtsson och Hillevi Larsson (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om adaptioner.

*2005/06:Sf339 av Per Landgren och Annelie Enochson (båda kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen framförs om behovet av att utreda diskrimineringen av gifta par.

*2005/06:Sf340 av Monica Green (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fortsätta arbetet med att minska klyftorna mellan barn i Sverige.

*2005/06:Sf341 av Veronica Palm (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dela barnbidraget lika till mamman och pappan, oaktat hur de väljer att leva tillsammans.

*2005/06:Sf342 av Luciano Astudillo och Veronica Palm (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att uppmuntra till forskning kring varför antalet sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa, depressioner och utslagning bland ungdomar ökar.

*2005/06:Sf344 av Marita Ulvskog och Kurt Kvarnström (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att kunna samordna studiestöd på deltid med partiell sjuk- och aktivitetsersättning eller deltidssjukskrivning.

*2005/06:Sf345 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en privatisering av arbetsskadeförsäkringen.

*2005/06:Sf346 av Sven Brus och Yvonne Andersson (båda kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en arbetsmarknad för alla.

*2005/06:Sf351 av Raimo Pärssinen (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utbetalning av sjukpenning.

*2005/06:Sf352 av Åsa Lindestam (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utarbeta enkla blanketter inom myndigheterna.

*2005/06:Sf354 av Britta Rådström och Lars Lilja (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till sjukpenning.

*2005/06:Sf355 av Sven Gunnar Persson (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av handikappersättningen.

*2005/06:Sf356 av Roger Tiefensee och Agne Hansson (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om glidande procentsatser för personer med sjukbidrag eller sjukskrivning.

*2005/06:Sf357 av Billy Gustafsson och Louise Malmström (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av planerat pilotprojekt för att hjälpa långtidssjuk-skrivna tillbaka i arbete.

*2005/06:Sf359 av Billy Gustafsson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga att ge Försäkringskassan i uppdrag att genomföra en riktad informationssatsning till egna företagare om det ansvar arbetsgi-vare faktiskt har vid sjukfrånvaro hos de anställda.

*2005/06:Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp):*

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp budgetåret 2006.
2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom budgetåret 2006.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn budgetåret 2006.

*2005/06:Sf361 av Kerstin Engle (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga möjligheten att se över lagstiftningen när det gäller rätten till vårdbidrag för funktionshindrade barn för föräldrar som lever åtskilda.

*2005/06:Sf363 av Catherine Persson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nivåer i handikappersättningen.

*2005/06:Sf365 av Karin Pilsäter (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om växelvis uttag av tillfällig föräldrapenning för vård av sjuka barn.

*2005/06:Sf366 av Johnny Gylling och Kenneth Lantz (båda kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en större flexibilitet vid sjukskrivning.

*2005/06:Sf367 av Kerstin Andersson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan.

*2005/06:Sf368 av Helene Petersson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att överväga förändringar av nivåerna i sjukförsäkringssystemet i syfte att göra dem mer flexibla.

*2005/06:Sf369 av Barbro Hietala Nordlund och Per Erik Granström (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för att entlediga en uppenbart olämplig ledamot i en socialförsäkringsnämnd snarast bör ses över.

*2005/06:Sf371 av Sven Brus och Yvonne Andersson (båda kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av reglerna för handikappersättning.

*2005/06:Sf372 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny modell för umgängesavdrag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återbetalningsskyldigheten skall baseras på en mer aktuell inkomst.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anståndsfordrandet upphör och att det i stället införs ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överföring av fordran till kronofogdemyndigheten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en analys av de olika underhållsstödssystemen i de nordiska länderna.



*2005/06:Sf374 av Kerstin Andersson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över möjligheterna att förbättra samordningen mellan arbetsgivarens och Försäkringskassans ansvar vid utbetalning under sjukdom.

*2005/06:Sf375 av Rolf Lindén m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tydligare och klarare regler för sjukskrivna personers återinträde på arbetsmarknaden.

*2005/06:Sf378 av Marina Pettersson (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör överväga förändringar i tillämpningen av föräldraförsäkringen

*2005/06:Sf380 av Mona Jönsson (mp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av samarbete mellan myndigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av brukarvänliga försäkringssystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta en ombudsman eller myndighet som tillvaratar den sjukskrivnes möjligheter att försörja sig själv.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om möjlighet till sanktioner.

*2005/06:Sf382 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändringar i lagen om allmän försäkring och sjuklönelagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätt för arbetsgivare att begära in sjukintyg från första dagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försäkringsläkare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtydligad ansvarsfördelning för rehabilitering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidigare kontroll av arbetsförmågan i sjukförsäkringen.
8. Riksdagen beslutar om ett ökat undersökningsansvar för Försäkringskassan och Skatteverket i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad självrisk och sänkt ersättning i sjukförsäkringen.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtidspensionering skall ske genom tjänstemannabeslut.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkt ersättning i förtidspensionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en regelbunden omprövning av förtidspensionen.

*2005/06:Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medfinansieringen för arbetsgivare bör tas bort.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att landstingen skall slås samman till vårdregioner som även ansvarar för sjukförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finansiell samordning mellan försäkringskassa och sjukvård bör användas under en övergångsperiod innan vårdregionerna kommer i gång.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om second opinion från annan läkare och rehabiliteringsgaranti.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om sjuk- och aktivitetsersättning skall fattas av tjänstemän på Försäkringskassan i samråd med försäkringsläkare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att underlätta för sjukskrivna att återgå till arbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaren skall få besluta om när läkarintyg skall krävas vid sjukfrånvaro.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya riktlinjer för sjukskrivning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att läkare och Försäkringskassan bör fokusera på patientens arbetsförmåga, inte oförmåga.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet försäkringsläkare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begränsning för läkare med viss specialistutbildning att skriva sjukintyg vid längre tids sjukpenning med diagnoser inom en annan medicinsk specialitet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett bättre kontrollsystem inom Försäkringskassan.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att Försäkringskassan bör studera fuskbekämpning  
utomlands.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om hur bedrägerier bör hanteras.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om ett ökat undersökningsansvar för Försäkringskassan  
och Skatteverket.

*2005/06:Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att de föräldrar som önskar skall kunna ta ut en del  
av föräldraförsäkringen samtidigt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att föräldraledigheten även i fortsättningen skall  
kunna tas ut upp till att barnet fyller åtta år.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att inrätta ett obeskattat barnkonto för barn i försko-  
leåldern.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om lägre skatt i stället för ökat barnbidrag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om ett inkomstprövat utfyllnadsbidrag i stället för under-  
hållsstöd.

*2005/06:Sf386 av Lars Ohly m.fl. (v):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att regeringen bör återkomma med förslag om att  
kompensera ATP-pensionärerna.

*2005/06:Sf387 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om att ställa försäkringsläkarna under myndighetskontroll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om vidareutbildning för försäkringsläkarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om en utredning för att reformera det försäkringsmedi-  
cinska systemet.

*2005/06:Sf390 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-  
onen anförs om de sämst ställda pensionärerna.

2. Riksdagen beslutar att höja garantipensionen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar att fritidshus inte skall medräknas i underlaget för inkomstprövat bostadstillägg för pensionärer, i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som skall se över hur anhörigvårdarens arbete på ett bättre sätt kan tas i beaktande i pensions- och socialförsäkringssystemet.
6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:

*2005/06:Sf393 av Christina Axelsson m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen framförs om behovet av arbetslivsinriktad rehabilitering.

*2005/06:Sf394 av Carin Lundberg och Britta Rådström (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvaret för rehabilitering av synskadade.

*2005/06:Sf399 av Raimo Pärssinen m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukskrivna utan arbetsgivare.

*2005/06:Sf400 av Louise Malmström och Billy Gustafsson (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man bör ta till vara erfarenheterna från Soscam i försökskommunerna.

*2005/06:Sf402 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):*

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:.

*2005/06:Sf404 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):*

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

*2005/06:Sf405 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):*

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:

*2005/06:Sf407 av Louise Malmström (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga olika åtgärder för att förhindra lång väntetid vid sjukpenning.

*2005/06:Sf408 av Inger Lundberg m.fl. (s):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör överväga olika möjligheter för att förhindra lång väntetid vid prövning av sjukpenning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av samarbete mellan Försäkringskassan och arbetsförmedlingen i syfte att förhindra att människor kommer i kläm mellan olika regelverk.

*2005/06:Sf409 av Inger Lundberg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om information till arbetsgivare och behandlande läkare om indragen sjukpenning.

*2005/06:Sf410 av Bo Könberg m.fl. (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en parlamentarisk arbetsgrupp för en stor socialförsäkringsreform, som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

*2005/06:Sf411 av Britta Rådström och Karl Gustav Abramsson (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flera sjukskrivningsnivåer.

*2005/06:Sf414 av Berit Högman och Marina Pettersson (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individens rätt till information om regelverket vid sjukskrivning.

*2005/06:Sf415 av Carina Moberg (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör överväga ett vidgat deltagande från sjukgymnaster i sjukskrivningsprocessen.

*2005/06:Sf416 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ensamföräldrars behov och vardag.

*2005/06:Sf417 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga att öka möjligheterna att genom studier ta sig ur långtidssjukskrivning.

*2005/06:Sf418 av Mariam Osman Sherifay och Cinnika Beiming (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall överväga förändringar i SGI-beräkningar.

*2005/06:Sf422 av Birgitta Ohlsson (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrar skall kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.

*2005/06:Sf423 av Jörgen Johansson och Rigmor Stenmark (båda c):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av barnbidraget i syfte att tilldelning, i större utsträckning, skall ske efter behov.

*2005/06:Sf424 av Siw Wittgren-Ahl (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet att ställa försäkringsläkarnas verksamhet under myndighetskontroll.

*2005/06:Sf425 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall utgöras av de senaste 12 månadernas inkomst eller 95 % av förväntad årsinkomst, fr.o.m. den 1 januari 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att höja taket för den sjukpenninggrundande inkomsten från 7,5 till 10 prisbasbelopp den 1 juli 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen beslutar att avskaffa arbetsgivarnas medfinansiering i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning bör överföras till trafikförsäkringen.
5. Riksdagen beslutar att 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande fr.o.m. den 1 januari 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler för uppdrag och näringsverksamhet för den som har hel förtidspension.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till Försäkringskassan för rehabilitering och försäkringsläkare.
8. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 enligt uppställningen:

*2005/06:Sf426 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen beslutar att höja den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget för pensionärer med 0,068 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 januari 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 enligt uppställningen.

*2005/06:Sf427 av Kenneth Johansson m.fl. (c):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att familjepolitiken bör ha som sitt tydliga mål att riva hinder och öka makten för pappor och mammor att kunna tillbringa mer tid tillsammans med barnen, att välja och utforma barnens omsorg samt att på ett bra sätt kunna förena arbetsliv och familjeliv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja golvet i föräldraförsäkringen till 200 kr per dag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja taket i föräldraförsäkringen till elva basbelopp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör utveckla ett kostnadsberäknat förslag över rättvisa ledighetsmöjligheter före förlossning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja barnbidragen med 700 kr per månad för barn i åldrarna 1-4 år.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om införande av en nationell barnomsorgspeng för att ge föräldrarna makten över barnomsorgen.

*2005/06:Sf428 av Göran Hägglund m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om socialförsäkringssystemets utformning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett brett och långsiktigt perspektiv för att förebygga ohälsans orsaker.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med lagförslag för en frisk försäkring som sätter individen i centrum med offentlig aktör, i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeln om att en rehabiliteringsutredning alltid skall göras av arbetsgivarna upphör till förmån för att en frisk försäkring införs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivare skall få en personlig arbetsplatsrådgivare.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slopa regeln om att Försäkringskassan efter ett år skall pröva om sjukpenning skall övergå till sjuk- eller aktivitetserättning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ompröva tidigare beslutade aktivitets- och sjukersättningar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med fusk i socialförsäkringarna kräver mer resurser, möjlighet att samköra fler register mellan olika myndigheter samt strängare påföljder.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om attitydförändringar och vikten av information om sjukförsäkringens syfte.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkarnas ansvar i sjukskrivningsprocessen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att läkarintygen utformade av Socialstyrelsen skall vara obligatoriska och benämnas ”friskintyg”.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten för arbetsgivare att begära läkarintyg från första sjukdagen, att beslut om aktivitets- och sjukersättning fattas av tjänstemän på Försäkringskassan samt att Försäkringskassan och Skatteverket ges ett ökat ansvar för bedrägeriundersökningar.
15. Riksdagen beslutar att avskaffa arbetsgivarnas medfinansiering av sjukpenningen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till avskaffande av de fasta stegen i sjukersättningen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare en karensdag fr.o.m. år 2007, dock med bibehållet högriskskydd på 10 dagar.



18. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till regeländring i den nuvarande karensdagsbestämmelsen så att vissa anställda inte missgynnas, i enlighet med vad som anförs i motionen.
19. Riksdagen beslutar om en ny beräkningsgrund för den sjukpenninggrundade inkomsten (SGI), i enlighet med vad som anförs i motionen.
20. Riksdagen beslutar att införa en ny modell för trafikförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
21. Riksdagen beslutar om en förändrad beräkning av pensionsavgiften för dem som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning, i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen avslår regeringens förslag om att höja taket i sjukförsäkringen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiell samverkan.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en del av de medel som Försäkringskassan tilldelas skall användas för att administrera den ”utvecklingspeng” som skall utgå till flyktingar.
25. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning.

*2005/06:Sf429 av Per Westerberg m.fl. (m):*

1. Riksdagen bifaller regeringens förslag om en höjning av taket i föräldrapenningen till tio basbelopp, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen beslutar att föräldrar skall kunna ta ut föräldrapenning samtidigt med varandra, i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar sänka ersättningsnivån i föräldraförsäkringen till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten, i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen beslutar att föräldraförsäkringen skall omfatta tolv månader med sjukpenninggrundande inkomst som grund för barn som är födda fr.o.m. den 1 januari 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen beslutar att fastställa ett tak för antalet VAB-dagar i den tillfälliga föräldrapenningen på 15 dagar per barn och år, i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen beslutar att taket för den sjukpenninggrundande inkomst som den tillfälliga föräldrapenningen baseras på skall vara 7,5 prisbasbelopp.
9. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 enligt uppställningen.

*2005/06:Sf432 av Göran Hägglund m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om målen för familjepolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen samt sociala och ekonomiska stödformer utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om behovet av en familjepolitisk reform.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om att införa ett förhöjt och beskattat barnbidrag.
6. Riksdagen beslutar att införa en generell graviditetspeng i enlighet med det förslag som anförs i motionen.
7. Riksdagen beslutar att utöka rätten att överlåta dagar i föräldraförsäkringen till att gälla alla föräldrapenningdagar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om att avstå all ytterligare kvotering av föräldraledigheten.
9. Riksdagen beslutar att höja grundnivån i föräldraförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen beslutar att införa 300 barndagar som omfattar alla barn i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på ett genomsnitt av de senaste 12 månadernas inkomster i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen beslutar att taket för vård av sjukt barn inom den tillfälliga föräldrapenningen behålls på nuvarande nivå.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera föräldrarollen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen för sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera hemarbetet genom att ta hänsyn till det i pensions- och socialförsäkringshänseende.
31. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning.

*2005/06:So364 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):*

22. Riksdagen begär att regeringen beslutar om en översyn av reglerna för handikappersättningen, samt tillämpningen, i enlighet med vad i motionen anförs.

*2005/06:So365 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad samordning mellan olika myndigheter.

*2005/06:So423 av Marita Aronson m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ohälsotalen i Västra Götaland och minskningen av antalet sjukskrivna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att göra Västra Götalandsregionen till försöksregion för Finansiell samordning.

*2005/06:So424 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):*

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att verka för en bättre finansiell samordning av de samlade offentliga resurserna för vård och ohälsa.

*2005/06:So430 av Anne Marie Brodén (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppdrag till Försäkringskassan att stimulera användning av massage inom rehabiliteringen.

*2005/06:So432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om sammanläggning av försäkringskassorna och landsting i vårdregioner.

*2005/06:So547 av Mia Franzén (fp):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att via företagshälsovården och Försäkringskassan, bör rehabilitering och individuellt anpassat stöd även erbjudas dem med psykiska besvär och sjukdomsdiagnoser.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att rutinerna för förtidspensioneringar, som utgår ifrån förslitningsskador och andra kroppsliga arbetshinder, måste ses över.

*2005/06:So551 av Kenneth Johansson m.fl. (c):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en växling av bostadstillägg för pensionärer mot höjda pensioner.

*2005/06:So552 av Kenneth Johansson m.fl. (c):*

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alla människors rätt till rehabilitering.

*2005/06:So556 av Marita Aronson m.fl. (fp):*

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över den trygghet lagen ger när en förälder går bort.

*2005/06:So636 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över vilka regler som missgynnar familjer och äktenskap.

*2005/06:So640 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med lagförslag angående närståendepenning för att förlänga den möjliga tiden, ge möjlighet till närståendepenning för mindre allvarliga sjukdomar och vidga den berättigade kretsen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa prövning av BTP med hänsyn till innehav av fritidshus.

*2005/06:So642 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra bostadstilläggen för pensionärer.

*2005/06:So646 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):*

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätt till arbete.

*2005/06:So699 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en större flexibilitet kring uttaget av de s.k. lägsta nivådagarna av annan person än föräldrarna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen angående ledighet under graviditetens sista tid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen angående vilande SGI under tjänstledighet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen angående fördelningen av föräldraledigheten mellan föräldrarna.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en parlamentarisk utredning för att ta fram förslag till ersättning för vård av barn upp till tre års ålder med ett tydligt barnperspektiv.

*2005/06:So706 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av handikappersättningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan myndigheter vid rehabilitering.

*2005/06:So711 av Inger Davidson m.fl. (kd):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnbidraget bör få en bättre fördelningsmässig profil.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa möjligheter för ensamstående att gå ned i arbetstid.

*2005/06:Kr214 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (båda fp):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en uppluckring av bidragsregler vid sjuk- och förtdispensionering för att möjliggöra studier.

*2005/06:Kr252 av Kent Olsson m.fl. (m):*

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och socialförsäkringssystemet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukpenningen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utveckla försäkringsalternativ.

*2005/06:Kr333 av Maria Larsson (kd):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkhögskolan ges mandat att vara en auktoriserad anordnare av rehabiliteringsuppdrag.

*2005/06:Kr376 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):*

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa medfinansieringen i sjuklönesystemet.

*2005/06:Kr382 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):*

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening vad i motionen anförs om att regeringen låter utreda förslag till trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation.

*2005/06:Ub290 av Sten Tolgfors m.fl. (m):*

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av postdoktorers studiesociala förhållanden.

*2005/06:Ub381 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av socialförsäkringssystemet i syfte att förbättra studenters situation.

*2005/06:Ub588 av Torsten Lindström m.fl. (kd):*

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att kombinera deltidssjukskrivning och deltidstudier.

*2005/06:MJ442 av Ingrid Burman m.fl. (v):*

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elöverkänslighet skall kunna godkännas som arbetsskada.

*2005/06:N243 av Anita Brodén och Runar Patriksson (båda fp):*

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gränshinder i regelsystemet för gränsgångare beträffande arbete, tjänster, arbetsmarknadsförsäkringar, sjukförsäkringsförmåner och varor mellan Sverige och övriga nordiska länder.

*2005/06:N306 av Mia Franzén (fp):*

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att se över och föreslå åtgärder för att stärka företagarens socialförsäkringsskydd, i syfte att förhindra att ett företag tvingas läggas ned på grund av en privatekonomisk tillfällig kris och för att fler "svarta" jobb skall kunna bli "vita".
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbetsgivarens ansvar vid sjukskrivning bör ses över för att inte i sig bli ett hinder för expansion och nyanställningar samt i syfte att bättre ta till vara den som varit sjukskriven men vill försöka återgå i arbete.

*2005/06:N308 av Maria Larsson m.fl. (kd, m, c, fp):*

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa medfinansieringen i sjukförsäkringen.

*2005/06:N478 av Maria Larsson m.fl. (kd):*

15. Riksdagen beslutar att avskaffa arbetsgivarens medfinansieringsansvar i sjukförsäkringen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att halvera sjuklöneperioden för små företag.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättvisa försäkringssystem.

*2005/06:N480 av Göran Hägglund m.fl. (kd):*

20. Riksdagen beslutar att slopa medfinansieringsansvaret i sjukförsäkringen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att halvera sjuklöneperioden för små företag.

*2005/06:A259 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa medfinansieringen för arbetsgivare.

*2005/06:A276 av Anders Wiklund m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regelsystemet när det gäller arbets-hjälpmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag till en bättre anpassning av nödvändig facklitteratur för läshandikappade.

*2005/06:A309 av Maud Olofsson m.fl. (c):*

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att den som går från en anställning till eget företagande skall kunna ta med sig sitt socialförsäkringsskydd in i det nya företaget under de två första åren.

*2005/06:A311 av Ulf Holm m.fl. (mp):*

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en långsiktig och omfattande informationskampanj gällande de stereotypa föreställningarna kring föräldraskapet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att låta utreda Försäkringskassans kampanjer m.m. angående föräldraförsäkringen.

*2005/06:A366 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdra åt Försäkringskassan att utarbeta riktlinjer för beaktande av arbetsplatsinflytande i rehabiliteringsarbetet.

*2005/06:A368 av Anders Wiklund m.fl. (v):*

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rehabiliteringsförsäkring.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studier för långtidssjuka.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan mellan myndigheter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt genusperspektiv.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genusutbildning på Försäkringskassan.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avstämningsmöten.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens uppdrag.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot att ställa försäkrade utan försörjning.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Försäkringskassans handläggares hantering av information och underlag från försäkringsläkarna och om graden av självständighet i bedömningarna.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsyn över försäkringsläkare.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om steglös sjukpenning.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om slopad karensdag.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om karensavdrag.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukgymnasters sjukskrivningsrätt.

*2005/06:A369 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om medfinansieringen av sjuklönen.



*2005/06:A415 av Mona Berglund Nilsson m.fl. (s):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att samverkan bör användas i större utsträckning för att undvika utslagningseffekter.

*2005/06:A417 av Annelie Enochson m.fl. (kd):*

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten att tjäna ca 10 000 kr per månad utan att det påverkar pensionen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om halverad sjuklöneperiod för små företag.
12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en ny friskförsäkring.

*2005/06:Bo277 av Lotta Hedström och Mona Jönsson (båda mp):*

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Försäkringskassans nya praxis att skärpa sjukpenningkraven för elöverkänsliga.

BILAGA 2

## Regeringens lagförslag

**2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.**

Härigenom föreskrivs att 9 och 20 §§ lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Bostadstillägg utges från och med den månad en bidragsberättigad fyller 65 år, för 91 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 670 kronor för den som är ogift och 2 335 kronor för den som är gift. För övriga bidragsberättigade gäller beloppen 4 500 kronor respektive 2 250 kronor. För var och en av makarna skall bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

**9 §<sup>1</sup>**

Bostadstillägg utges från och med den månad en bidragsberättigad fyller 65 år, för 91 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 850 kronor för den som är ogift och 2 425 kronor för den som är gift. För övriga bidragsberättigade gäller beloppen 4 500 kronor respektive 2 250 kronor. För var och en av makarna skall bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

Vid beräkningen av bostadskostnaden enligt första stycket, för makar den gemensamma, skall även hemmavarande barns andel av bostadskostnaden medräknas under förutsättning att barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma skall gälla så länge barnet får förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395).

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2004:1248.

Bostadstillägg utges inte för bostadskostnad till den del den överstiger 2 250 kronor per månad för var och en av de boende vid boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform.

Bostadstillägg utges inte för bostadskostnad till den del bostadskostnaden motsvaras av preliminärt bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

## 20 §<sup>2</sup>

Särskilt bostadstillägg skall utges med det belopp som den bidragsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket skall anses motsvara en tolfedel av 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolfedel av 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 5 870 kronor för den som är ogift och 2 935 kronor för den som är gift, skall från och med den månad den bidragsberättigade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket. För övriga bidragsberättigade gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 050 kronor för den som är ogift och 3 025 kronor för den som är gift, skall från och med den månad den bidragsberättigade fyller 65 år anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket. För övriga bidragsberättigade gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bostadstillägg och särskilt bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

---

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2004:1248.

## 2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 4 §<sup>3</sup>

Den stödberättigade skall genom äldreförsörjningsstödet dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel för att täcka en skälig bostadskostnad.

Den skäliga levnadsnivån enligt första stycket skall per månad motsvara en tolfedel av 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolfedel av 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 5 870 kronor per månad för den som är ogift och 2 935 kronor per månad för den som är gift skall anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket. För var och en av makarna skall bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. För var och en av de boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform skall en bostadskostnad som uppgår till högst 2 850 kronor per månad anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 050 kronor per månad för den som är ogift och 3 025 kronor per månad för den som är gift skall anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket. För var och en av makarna skall bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. För var och en av de boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform skall en bostadskostnad som uppgår till högst 2 850 kronor per månad anses som en skälig bostadskostnad enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för äldreförsörjningsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

<sup>3</sup> Senaste lydelse 2004:1249.

## BILAGA 3

## Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11 och 12

### Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
<b>19 Ersättning vid arbetsoförmåga</b>	
1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. (ram)	38 286 056
2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. (ram)	75 989 830
3 Handikappersättningar (ram)	1 177 000
4 Arbetsskadeersättningar m.m. (ram)	6 439 916
5 Ersättning för kroppsskador (ram)	61 487
6 Försäkringskassan (ram)	7 635 673
7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård (ram)	1 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>	<b>129 590 962</b>

### Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
<b>20 Ekonomisk äldrepolitik</b>	
1 Garantipension till ålderspension (ram)	21 564 000
2 Efterlevandepensioner till vuxna (ram)	15 902 000
3 Bostadstillägg till pensionärer (ram)	7 366 000
4 Äldreförsörjningsstöd (ram)	467 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>	<b>45 299 000</b>

## Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
<b>21 Ekonomisk familjepolitik</b>	
1 Allmänna barnbidrag ( <i>ram</i> )	23 805 000
2 Föräldraförsäkring ( <i>ram</i> )	27 170 292
3 Underhållsstöd ( <i>ram</i> )	2 273 000
4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner ( <i>ram</i> )	35 784
5 Barnpensioner och efterlevandestöd för barn ( <i>ram</i> )	1 044 000
6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn ( <i>ram</i> )	2 680 215
7 Pensionsrätt för barnår ( <i>ram</i> )	4 452 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>	<b>61 460 291</b>

## BILAGA 4

Regeringens och oppositionspartiernas förslag  
till anslag för år 2006

## Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	(ram)	38 286 056	-3 650 000	-4 100 000	-6 291 000	-4 050 000
19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	(ram)	75 989 830	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000	-2 600 000
19:3 Handikappersättningar	(ram)	1 177 000				
19:4 Arbetskaundersättningar m.m.	(ram)	6 439 916		-250 000		
19:5 Ersättning för kroppsskador	(ram)	61 487				
19:6 Försäkringskassan	(ram)	7 635 673	+400 000	+500 000	-745 000	
19:7 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	(ram)	1 000		-1 000		-90 000
<b>Summa</b>		<b>129 590 962</b>	<b>-5 850 000</b>	<b>-6 451 000</b>	<b>-9 636 000</b>	<b>-6 740 000</b>

## Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Belopp i 1000-tal kronor		Regeringens förslag			
Anslag	Anslagstyp	(m)	(fp)	(kd)	(c)
20:1	Garantipension till ålderspension	21 564 000		+1 800 000	+600 000
20:2	Efterlevandepensioner till vuxna	15 902 000			
20:3	Bostadstillägg till pensionärer	7 366 000	+55 000	+90 000	-120 000
20:4	Äldreförsörjningsstöd	467 000			
<b>Summa</b>		<b>45 299 000</b>	<b>+55 000</b>	<b>+1 890 000</b>	<b>+480 000</b>



## Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag			
		(m)	(fp)	(kd)	(c)
21:1	Allmänna barnbidrag (ram)	23 805 000		+300 000	+54 000
21:2	Föräldraförsäkring (ram)	27 170 292	+300 000	-964 000	+60 000
21:3	Underhållsstöd (ram)	2 273 000	-200 000	-200 000	
21:4	Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (ram)	35 784		+8 000	
21:5	Barnpensioner och efterlevandestöd för barn (ram)	1 044 000			
21:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn (ram)	2 680 215		+1 000	
21:7	Pensionsrätt för barnår (ram)	4 452 000			
21:8	Barn dagar (nytt anslag) (ram)			+3 050 000	
<b>Summa</b>		<b>61 460 291</b>	<b>-3 190 000</b>	<b>+2 195 000</b>	<b>+114 000</b>

BILAGA 5

## Offentligt seminarium

Utmaningar inför en framtida socialförsäkringsreform

Datum: tisdagen den 15 mars 2005

Tid: 09.30-12-00

Lokal: förstakammarsalen

Program

### **Inledning**

Tomas Eneroth (s), ordförande

### **Utmaningar för socialförsäkringarna**

Anna Hedborg, särskild utredare, Socialdepartementet

### **Avtalsförsäkringarna**

Eskil Wadensjö, professor, Institutet för social forskning, Stockholms universitet

### **Internationella jämförelser**

Edward Palmer, fil.dr., Uppsala universitet

### **Genderperspektiv**

Ann-Charlotte Ståhlberg, docent, Institutet för social forskning, Stockholms universitet

### **Diskussion**

### **Deltagande organisationer och myndigheter**

Finansdepartementet

Socialdepartementet

Socialförsäkringsutredningen

Försäkringskassan

Arbetsmarknadsstyrelsen

Handikappombudsmannen

LO

TCO

SACO

Svenskt näringsliv

Företagarna

Almega

Sveriges Kommuner och Landsting

Arbetsgivarverket

AFA

Sveriges Försäkringsförbund

Sveriges Förenade Studentkårer

De Handikappades Riksförbund

Handikappförbundens samarbetsorgan  
Institutet för social forskning  
Nordiska rådet

## Inledning

*Ordföranden:* Hjärtligt välkomna till förstakammarsalen i Sveriges riksdag! Det här är ett arrangemang som ingår i de framtidsdagar som nu pågår i riksdagen, där riksdagen tillsammans med Institutet för framtidsstudier genomför ett antal seminarieövningar med ett framtidsfokus. Tanken är att försöka belysa ett antal politiska frågor i ett 20-årsperspektiv.

När vi i socialförsäkringsutskottet fick den här utmaningen var det ganska enkelt att bestämma sig för att sätta fokus på de framtida socialförsäkringarna – inte bara på grund av att frågan är dagsaktuell då regeringen tillsatt en utredare och vi har en pågående debatt om socialförsäkringarna utan också därför att väldigt många goda skäl talar för att vi behöver ha en bred politisk och allmän debatt kring socialförsäkringarna och också lyfta in forskningserfarenheter inför en eventuell kommande reformering av socialförsäkringarna.

Varför är detta angeläget? Ja, vi behöver till att börja med bara se på hur den demografiska utvecklingen ser ut, inte bara i Sverige utan i många andra delar av västvärlden, för att inse att den ställer oss inför ett antal stora utmaningar om vi samtidigt vill värna generella försäkringssystem och trygghet i livets olika skeden. Vi kan också konstatera att vi i Sverige ställs inför ett omvärldstryck – dels internt genom att arbetsmarknaden och tiden på arbetsmarknaden förändras, dels genom att vi kanske har en ökad arbetskraftsinvandring under kommande år som i sig påverkar vilka människor som finns, lever och arbetar under olika tider i Sverige. Detta tillsammans med hela diskussionen om nya livsmönster och ungdomars inträde på arbetsmarknaden gör det oerhört angeläget för oss som har det politiska ansvaret att fundera över hur vi skapar trygga och bra socialförsäkringssystem även framöver.

Det är lite av de frågor vi försöker bemöta och engagera oss i när vi nu har valt att ha ett seminarium kring socialförsäkringarna.

Vi har bjudit in fyra inledare. Först är det Anna Hedborg, som är regeringens utredare, utifrån de direktiv som regeringen har lagt fram, av hur de framtida socialförsäkringssystemen ska kunna reformeras. Vi har bitt Anna att ge en bred bild av förutsättningarna för en framtida socialförsäkringsreform.

Vi har också bjudit in Eskil Wadensjö, som är professor och som särskilt har studerat avtalsförsäkringarna. Vi tenderar i den allmänna debatten och i riksdagen att fokusera mycket på det vi hanterar här, men en mycket stor del av människors och medborgares trygghet ligger också i försäkringar avtalade mellan parterna på arbetsmarknaden. Det är förstås oerhört viktigt för oss inför en framtida reformering att ha med oss det perspektivet.

Vi har bett Edward Palmer att göra internationella jämförelser. Hur ser det ut i vår omvärld? Vi tror ju alltid, kanske med rätta, att vi i Sverige är bäst på att konstruera bra socialförsäkringssystem, men det kan inte skada att faktiskt kasta blickar utanför landets gränser och se vilka trender och tendenser som finns, vilka utmaningar man möter och vilken diskussion man för i andra delar av världen.

Avslutningsvis har vi bett Ann-Charlotte Ståhlberg att belysa genusperspektivet, vilket jag tror är oerhört viktigt framöver – inte minst av det skälet att vi i pensionsreformens efterdyningar har en ständigt pågående debatt om huruvida den har gynnat eller missgynnat kvinnor utifrån hur deras deltagande på arbetsmarknaden har sett ut. Jag tror att vi måste ha med detta perspektiv, starkt och levande, när vi nu står inför en diskussion om socialförsäkringssystemens framtid.

Vår ambition är att samtliga inledare har var sitt inlägg där jag tänker ge er möjlighet att ställa korta frågor till vardera om det är något särskilt ni undrar över eller som behöver klarläggas. Sedan har vi, om allt fungerar som tänkt med tidsprogrammet, en paus någon gång vid kl. 11 då vi får lite förfriskningar utanför. Sedan är alla välkomna in hit till en diskussion där de som har hållit anföranden kommer att finnas till förfogande. Det finns då utrymme för en gemensam diskussion dels kring bilden och huruvida den stämmer, dels kring vilka frågor som kanske också behöver lyftas in i debatten om de framtida socialförsäkringarna.

Jag hoppas jag förmår hantera inte bara tidsordningen utan också att se till att folk som begär ordet får möjlighet att yttra sig. Vi har dock god erfarenhet av detta. Vi brukar genomföra hearingar, och de brukar vara väldigt uppskattade, inte minst eftersom de – precis som den här – sänds i tv. Det innebär att tusentals och åter tusentals medborgare har möjlighet att följa den här debatten och diskussionen via TV 24 eller andra nyhetsmedier. Jag tror till och med att webb-tv sänder detta. Det kan vara bra att veta för er när ni yttrar er: Allt ni säger dokumenteras, inte bara i bild utan också via stenografer som dokumenterar allting så att vi förhoppningsvis kan skicka ut en sammanställning efteråt.

Det var kort om innehållet och om det praktiska. Jag tänker inte bli mer långrandig. Annars är risken att det blir ett långt politiskt anförande, och det tror jag vore mindre lämpligt just nu. I stället välkomnar jag Anna Hedborg till talarstolen. Ordet är ditt, Anna! Det ska bli spännande att höra dig.

### **Utmaningar för socialförsäkringarna**

*Anna Hedborg:* Tack så mycket för att jag fick komma hit! Det känns lite tidigt i mitt kommande liv – jag har inte hunnit så långt i utredningen ännu – men det är roligt att få tala om de här viktiga och långsiktiga frågorna.

Försäkringar är en förnämlig idé. Risker är någonting som människor alltid har utsatts för och som upptar tid för alla människor att tänka på, om man inte är garderad. Ska man själv gardera sig för alla risker som

kan uppstå blir det väldigt stora behov av att skaffa sig riskbuffertar, och det väldigt tidigt i livet. Redan från början i vuxenlivet finns ju risken där att bli arbetslös eller sjuk och inte längre kunna försörja sig själv. Att skaffa sig buffertar för det, för alla de olika saker som kan hända, är det många som inte kan.

Det är där som försäkring kommer in. Det är helt enkelt en väldigt smart lösning. Risker finns, och vem som helst kan drabbas – men det händer inte alla samtidigt. Om man då poolar sina riskbuffertar kan var och en betala en ganska liten summa och vara täckt för ganska stora risker. Det är den enkla tanken med försäkringar.

Det finns några krav som gäller för alla försäkringar. Det första är just detta att man hanterar risk. Vad betyder det? Ja, det betyder att man själv inte riktigt kan bestämma om man ska utnyttja försäkringen, utan det ska hända någonting som man själv inte kan påverka eller åtminstone inte bestämma över. Det är också fråga om att man poolar riskbuffertarna, det vill säga: Det finns både en inkomst- och en utgiftssida, och de måste gå ihop.

Det finns bara två sätt att välja på när det börjar hända saker som inte riktigt var förutsedda i planeringen av de gemensamma riskbuffertarna – antingen får man betala mer i avgift, eller också får man fundera över vilka situationer som ska vara täckta för utbetalning. Det intressanta är att människor faktiskt gärna betalar de här premierna om man är med i försäkringen. En viktig egenskap hos försäkringen – en mycket viktig egenskap, skulle jag vilja säga – är nämligen att det man betalar för är *inte* att man ska få ett utfall. Det vill man helst inte ha. Man är lyckligast om det inte brinner, om man inte blir sjuk och om man slipper bli arbetslös. Men man betalar ändå, och det gör man eftersom den tjänst man betalar för är att veta att man är trygg om det händer. Det är det som är tjänsten.

Jag tror att det är viktigt inför den framtida översyn av socialförsäkringarna som vi nu ska göra att detta blir en mer allmän insikt. Det här är någonting annat än bidragssystem. Själv blir jag otroligt irriterad när väldigt många människor talar om de här systemen som bidragssystem. Det är viktigt att det är försäkringar. Kanske har vi på vissa punkter varit lite slarviga då och då, lite till mans och kvinns, när det gällt att verkligen hålla ordning på att detta är försäkringar. Det ställer ju sina bestämda krav på hur man hanterar försäkringarna.

En mycket grundläggande sak är dock just detta att värdet, det man betalar för, är att *veta* att man är försäkrad, inte att få ett utfall.

Ska detta fungera är det också viktigt att det som man vet, det vet man därför att det är tydligt utformat, antingen i form av lagstiftning som beskriver exakt i vilka situationer man får ett utfall eller i ett civilrättsligt bindande avtal. Alla dessa villkor gäller ju oavsett om det är en privat försäkring eller en offentlig socialförsäkring.

Sedan är ändå privat försäkring och socialförsäkring inte riktigt samma sak. Den privata försäkringen köper man på en marknad. Den har en inbyggd egenskap som ibland är bra och ibland mindre bra, nämligen att den tenderar att differentiera efter riskgrupper. Det är liksom själva affärsidén: Man försöker hitta ett riskkollektiv som man från försäkringsgivarens sida tydligt kan definiera och vet vilken risk det innehåller, högre eller lägre. Kan man hitta en grupp med låg risk kan man också erbjuda den gruppen en billig försäkring. Därför tenderar marknaden att sortera i riskgrupper, då det är detta som blir produkten på marknaden.

Det kan ibland vara ganska bra. När det till exempel gäller trafikförsäkring tycker vi att det är bra att de som kör försiktigt och omsorgsfullt och tänker på att inte förorsaka olyckor faktiskt får en billigare försäkring. Socialförsäkringen är dock annorlunda. Det som verkligen är annorlunda är obligatoriet. Obligatoriet löser en mängd problem som finns när man talar om försäkringslösningar i allmänhet, men det ger också en möjlighet till en annan egenskap hos försäkringen: Man kan riskgruppsutjämna, och det brukar man också göra i den allmänna försäkringen. Det brukar vara en typ av avgiftssystem och lika rättigheter i försäkringen.

I våra inkomsttryggande försäkringar betalar vi arbetsgivaravgifter på lönesumman och får tillbaka i form av andel av inkomsten. Man betalar för vad man får och får lika mycket, i relation till inkomsten, under taket. Taken är en särskild sak som säkert kommer att diskuteras inför framtiden, men principen är denna.

Riskgruppsutjämnningen är en otroligt viktig sak i socialförsäkringen. Den har en fördelningseffekt som många nog inte tänker på till vardags men som gör att var och en som individ kan uppleva det som mycket rättvist. Man betalar samma andel av sin inkomst, och man får tillbaka samma andel av sin inkomst om man blir sjuk. Tillhör man dem som blir sjuka har man alltså samma relation vare sig man är hög- eller låginkomsttagare, men själva det faktum att det är mycket större risk att bli sjuk om man är låginkomsttagare än höginkomsttagare gör att det i praktiken blir en väldig omfördelningseffekt i den samlade inkomstsumman i samhället.

Faktiskt är detta en av de riktigt viktiga egenskaperna hos det svenska välfärdssamhället. Det förklarar ganska mycket av vår höga grad av utjämning av inkomster i Sverige – att vi har så pass mycket av våra inkomster, vår inkomsttrygghet, via socialförsäkringar. Det är alltså en omfördelningskraft i samhället som är effektiv och har ganska små, vad man kan förstå, negativa effekter av den typ som progressiva skatter kanske har. Det är framför allt där som socialförsäkringar skiljer sig, och bör skilja sig, från de privata försäkringarna.

Jag känner mig ganska säker på att en av de riktigt viktiga uppgifterna inför framtiden, det som kan skapa konkurrenskraftiga avgifter – och med det menar jag avgifter som människor faktiskt vill och kan betala i en internationaliserad värld och tycker är värda att stå för – är att vi upprustar socialförsäkringarna i den meningen att de blir tydliga *försäkringar* för

människor igen. Man måste förstå vad man betalar för och vad man får och tycka att detta är ett bra sätt att organisera tryggheten i samhället. För att riktigt förstå det måste man nog också förstå att det är försäkringar det handlar om och ingenting annat.

Om man tittar på direktiven till utredningen och kokar ned dem så snabbt som jag nu måste göra till två absoluta huvuduppgifter skulle man kunna säga att det är just de två jag här beskriver.

Den första är att hitta sådana former för avgiftsuttag och förankring av systemet att det kan finansieras i en värld som blir allt känsligare för skattekvoter – och möjligen också avgiftskvoter. Det är väl det vi får fundera på: om här finns en skillnad mellan skatter och avgifter där man kan använda den mycket privata leverans av värde som ligger i försäkringen, att veta att man är försäkrad, som en mobiliserande faktor som gör att människor förstår vad de betalar för och vill betala.

Den andra frågan som är helt avgörande inför framtiden är det som vi alltid talar om som en oerhört viktig del av våra välfärdssystem, och som också ska vara en del av socialförsäkringarna, nämligen arbetslinjen i försäkringarna. De ska alltså bidra till att skapa drivkrafter till arbete alldeles på egen hand – inte bara så att de inte ska störa i största allmänhet, utan de ska i sig vara byggda på ett sådant sätt att de bidrar till arbetsviljan i samhället.

Detta säger vi alltid, men ska man vara lite ärlig tror jag man måste konstatera att det är lite av söndagsförkunnelse över denna fråga i dagens läge. Det finns konstiga saker. Det finns ting som faktiskt inte i praktiken är särskilt underbyggande för arbetsviljan i systemet. Det finns också det som är bra, men det finns faktiskt en hel del att göra när det gäller att bygga systemen så att de själva bidrar till att människor vill arbeta, inte blir inlåsta i sina gamla jobb och kan vinna på att arbeta snarare än att få försäkringsutfall.

En av de absolut viktigaste frågorna i det sammanhanget är avtalsförsäkringarna, som Eskil Wadensjö så småningom ska berätta mycket mer om. En avgörande sak för utredningsarbetet tror jag dock är att på ett nytt sätt medvetandegöra alla som håller på med dessa försäkringar, men också alla som är försäkrade, om samspelet mellan avtalsförsäkringar och de allmänna försäkringarna. För individen är det ju i praktiken så att man egentligen inte vet någonting om vad försäkringen är förrän man vet helheten. Det är helheten som avgör om man får 80 eller 90 %, och det är helheten som till slut faktiskt bestämmer hur försäkrad man är.

Det handlar alltså om att kartlägga och analysera samspelet mellan den allmänna försäkringen och avtalsförsäkringarna, inte minst samspelet i den meningen att se på vad som händer när människor rör sig mellan sektorerna – eller kanske snarare inte rör sig, för summan av kardemumman när det gäller dessa båda försäkringslag är ofta att det är väldigt kostsamt ur trygghetssynpunkt att röra sig mellan sektorerna.

Där tror jag en av de riktigt kritiska frågorna att arbeta med inför framtiden finns. Menar vi allvar med arbetslinjen måste vi också se till att de samlade effekterna av avtalsförsäkringar och allmänna försäkringar blir verkligen det vi brukar tala om som goda egenskaper hos den allmänna försäkringen, nämligen att den inte stänger in folk, man tar med sig sina rättigheter, man vet vad man får, det är tydligt och man vet vad man har för rättigheter. Allt detta är viktigt för helheten, och det gäller alla tre områdena.

Det som framför allt ligger på min utrednings bord är sjukförsäkringen med allt som därtill hör, men det är klart att just samspelsfrågan är viktig att belysa, inte minst när det gäller pensioner. Det är också viktigt att belysa alla samspelsfrågor mellan sjukförsäkringen och a-kassan. I den delen kan man också säga att frågorna ingår i utredningen. Det är en avgörande och viktig startpunkt på ett arbete för en hållbar försäkring i framtiden.

Man kan inte låta bli att prata lite demografi och kostnadsnivå beroende på utvecklingen en dag som denna. Å andra sidan vet jag att ni allihop har hört en miljon gånger att vi håller på att bli en åldrande befolkning. Vi har därför försökt göra en kurva som på ett lite annat sätt beskriver vad som har hänt och vad som kommer att hända om vi ingenting gör.

(Bild 1) Om vi tittar på alla de allmänna försörjningssystem som finns i samhället och vad som har hänt över tid blir det ganska rörigt, kan man säga, men jag ska försöka beskriva det. Den understa linjen är socialbidragen, som egentligen är små och inte ändrar sig så mycket över tid. De var lite högre under 90-talskrisen men ligger nästan alltid på knappt 2 %. Det finns nu en senare siffra, tror jag, som säger att de går upp en aning på slutet men inte riktigt ligger uppe vid 2 % ännu.

Den mörkblå linjen är sjukfrånvaron. Det kanske förvånar någon att när man räknar ihop i helårsekvivalenter, som det heter, alltså räknar om alla frånvarotal till helårsfrånvaro och från första dagen, tenderar det att ligga ganska konstant men variera kraftigt. I själva verket är inte sjukfrånvaron som sådan högre än den varit förr. Den är annorlunda sammansatt. Det är mycket mer långtidsfrånvaro. Det var mycket mer korttidsfrånvaro förra gången den var på topp. Faktum är dock att den inte är högre än den var. Den varierar kraftigt över tid. Den motvarierar också väldigt kraftigt och tydligt mot a-kassan, som är den bruna linjen. När det är hög arbetslöshet är det alltså låg sjukfrånvaro och vice versa.

Detta gäller för oss, Norge och Holland, som har väldigt höga tal. Det kommer Ed Palmer att prata mer om så småningom. Det gäller inte för andra, och det är det som är det spännande. Det ska vi också få veta mer om. Hos oss är det dock en väldigt tydlig motvariation mellan a-kassa och sjukfrånvaro – vilket inte betyder, vilket är spännande, att det nödvändigtvis handlar om samma människor. Det gör det i hög grad inte, utan det är i ganska hög grad olika människor som är sjuka och arbetslösa. Men motvarierar gör det.



Sedan är det den mest dramatiska av alla kurvor, och det är förtidspensionskurvan – säger jag. Det heter sjukersättning, men det går liksom inte att säga. Jag säger i alla fall förtidspension. Ni ser att den har ökat alldeles enormt, inte bara dubblats utan mer än så. Detta är riktig, ordentlig sjukfrånvaro. Det är väldigt sällsynt att människor de facto återvänder från förtidspension, hos oss och i alla andra länder också. Det har gått långt när man blir förtidspensionerad, och det är jättesvårt att få tillbaka människor som kommit så långt bort från arbetsmarknaden som förtidspensionerade har.

(Bild 2) Läger man ihop detta ser man att det har skett en vådlig ökning, närmare bestämt en dryg fördubbling, av andelen människor som är försörjda via de offentliga systemen sedan 1970-talet. Möjligen skulle man kunna säga att om det planade ut där och vi har råd i dag så kanske vi skulle kunna ha råd i framtiden också, men då tillstöter detta med demografin och det faktum att det är den arbetande befolkningen som med sin produktion ska försörja och ge konsumtionsutrymme åt både äldre och barn.

(Bild 3) Det visar sig då att om vi skulle förbli på dagens situation när det gäller försörjningskvot skulle det behövas en neddragning av summan av dessa system med ungefär en tredjedel. Det är mycket, det! Det är så mycket att det nog kommer att vara svårt på kortare sikt, med denna stabila bas av mycket förtidspensioner i botten. Men det skärper behovet av att verkligen försöka få system som i sig inte föder de här kurvorna utan snarare innebär att vi i framtiden har system som bidrar till arbete och upplevs som värdefulla nog att vilja betalas för.

*Ordföranden:* Tack, Anna Hedborg, för en alldeles utmärkt inledning. Jag sade tidigare att jag tänkte ge möjlighet för er att ställa några korta frågor till dem som har hållit inledningsanföranden innan vi går vidare. Och jag har redan ett antal namn på talarlistan.

*Bo Könberg (fp):* Tack för en mycket bra inledning till dagens seminarium. Jag kan instämma i varje ord av Anna Hedborgs hyllningssång till socialförsäkringar.

Beträffande inkomstbortfallsförsäkringar snuddade hon vid en avvikelse från dessa principer, nämligen att det finns avgifter ovanför förmånstaket, det vill säga att vi som medborgare kan betala för någonting som vi inte får. För mig låter det som om det är helt på tvärs mot din hyllningssång. Har du några kommentarer?

*Anna Hedborg:* Denna avgift över taket skulle historiskt kanske kunna beskrivas som en administrativ slump. Den tillkom under en borgerlig regering därför att det var väldigt komplicerat att så att säga klippa arbetsgivaravgiften mitt i lönesumman. Det är det fortfarande. Det är naturligtvis inte självklart försäkringsmässigt. Och det blir naturligtvis mer och mer en viktig fråga ju fler som kommer över taken. Då kommer vi med all säkerhet också att ha den debatten. Det är mitt korta svar.

*Ordföranden:* Detta anade frågeställaren möjligtvis redan.

*Anna Lilliehöök (m):* Du har i dina resonemang egentligen inte berört det som väl delvis nu upplevs som problemet, och det är skaderegleringen. I och med att man så att säga poolar så många olika risker tycks det vara ganska svårt att hitta ett bra sätt att reglera skadan. När man beskriver det som är akuta problem med bland annat sjukförsäkringen förefaller det som om den själv förvärrar situationen. Kan du kommentera någonting om detta?

*Anna Hedborg:* På nuvarande stadium tänkte jag bara säga att jag tror att det är väldigt viktigt att man just genom att betrakta försäkringen som försäkring också tar tag i just skaderegleringen som är en del av försäkringen.

Det finns en väldigt viktig utbytesfråga mellan nivåer och en bra försäkring som täcker den situation som man vill ha försäkrad. Egentligen ska en försäkring täcka 100 % av den kostnad som uppstår. Men det brukar vara ganska svårt att åstadkomma eftersom just skaderegleringen då blir alltför komplicerad därför att det inte finns någon självreglering inbyggd. Därför har man ett val mellan självrisker, som kan innebära att man inte får riktigt full ersättning, och hårdare regler i själva porten och goda portvakter.

Eftersom jag tycker att försäkringar är så viktiga som försäkringar för att täcka den situation som uppstår så behöver de vara höga, inte 100 %, men de behöver i alla fall vara på höga nivåer. Då blir det väldigt viktigt att fundera över porten, det vill säga regelverket som i princip släpper in människor i försäkringen, och portvakteriet eller sakregleringen som handlar om att vakta porten och se till att de som kommer in är just de som skall, komma in. När man bygger upp en tydlig försäkring är det jätte viktigt, och någonting som absolut måste ingå, att ha både en god och tydlig port och ett gott och tydligt portvakteri, så att man kan upprätthålla en bra nivå på försäkringen.

*Anita Jönsson (s):* Vi talar en hel del om taken i socialförsäkringssystemen. Jag läste som hastigast i tidningen när jag åkte hit i morse att man i olika grupper har undersökt vilka marginaler människor har och om de skulle klara en plötslig utgift, till exempel tandvård eller om något går sönder. Man ser då att de som har allra minst marginaler naturligtvis är de som har lägst inkomster. Det var ensamstående med barn. Det framgår att det är framför allt vid sjukdom som människor har det besvärligt att klara av kostnaderna för sitt boende. Och man har undersökt om människor skulle vara tvungna att flytta från sin bostad.

Jag undrar: Tittar ni på de lägre nivåerna utifrån att det handlar om inkomstbortfallsprincipen? Det är klart att om man har väldigt låg lön och en viss självrisk finns i systemet kan det vara svårt att nå upp till som vi har sagt, nämligen att man inte ska behöva flytta om man drabbas av sjukdom.

Samtidigt är jag väl medveten om att försäkringen inte ska kompensera för andra problem som finns i samhället. Men det kan vara viktigt att se vad som händer när människor i dessa grupper är sjuka under en längre tid och om man verkligen klarar det uppdrag som man ska när det gäller försäkringen.

Jag har ytterligare en fråga. Den gäller kunskap om försäkringen. Du sade att värdet i försäkringen är att man vet att man är försäkrad. Men hur mycket vet man egentligen? Belyser ni detta? Om man behöver ta ut försäkringen, hur mycket vet man då om hur försäkringen fungerar för att man ska få ett så bra utfall som möjligt?

*Anna Hedborg:* Vi kommer naturligtvis att titta ganska mycket på fördelningseffekter när det gäller systemen. Det är en del av det grundmaterial som absolut måste tas fram i utredningen.

Försäkringarna är naturligtvis särskilt viktiga för dem som har sämst försäkringar att ha en buffert och som har de lägsta inkomsterna. Det är just därför som det är så viktigt med de stora heltäckande och goda försäkringar som träffar precis rätt grupper.

Men vi kommer naturligtvis också att titta på hur det ser ut och vad man faktiskt får ut. Det är då också viktigt att titta på kombinationen med avtalsförsäkringar. Det är vad man får sammanlagt som de facto ger effekterna.

Det för direkt över till frågan om kunskaper. Jag skulle vilja påstå att nästan ingen, eller åtminstone väldigt få som inte direkt sysslar med dessa försäkringar, har riktig kläm på vad som gäller.

Som gammal generaldirektör i socialförsäkringsfrågor borde jag veta väldigt mycket om just den saken. Men jag kan inte påstå att jag vet det. Jag behöver veta väldigt mycket mer. Nästan ingen vet allt det som man behöver veta för att riktigt veta. Och eftersom det var det som var viktigt upplever jag att det är en av de frågor som verkligen står på dagordningen för utredningen och som enligt sina direktiv också ska syssla med folkbildning. Det är också otroligt viktigt för människor i allmänhet att veta hur det ser ut – måhända allra viktigast.

*Birgitta Carlsson (c):* Jag tycker också att det var en intressant föreläsning, även om jag har hört mycket av detta tidigare. Det är frågor som verkligen berör och upprör väldigt många människor.

I förra veckan träffade jag en stor grupp kvinnor som var långtidssjuk-skrivna och som i princip mot sin vilja gått över till förtidspension.

Min fråga till Anna Hedborg är om det finns planer på att verkligen se till att de människor som har en stark tro på att de kan komma tillbaka till arbete också ska finnas kvar i sjukförsäkringssystemet och inte mot sin vilja gå över till förtidspension.

Jag vill också säga att vi fortfarande hoppas att alla partier ska få vara med i en parlamentarisk utredning och utreda framtidens sjukförsäkringssystem.

*Anna Hedborg:* Frågan om att vara i rätt ersättningsform är stor och viktig. Och den positiva lösning som vi naturligtvis måste arbeta särskilt mycket med är att människor tidigt nog, för att det ska vara realistiskt och en verklig möjlighet, får det stöd som de måste få för att kunna komma tillbaka till arbete. Det handlar om rehabilitering.

Men en väldigt viktig och svår fråga i sammanhanget handlar om vilken typ av arbete som man faktiskt kan komma tillbaka till. Jag känner mig rätt övertygad om att en stor del av oförmågan till faktisk rehabilitering handlar om att människor har varit väldigt inlåsta på sina arbeten alldeles för länge.

Detta är stora samhällsfrågor som inte rör bara socialförsäkringen, utan det handlar även om arbetsmarknadspolitik och den allmänna rörligheten på arbetsmarknaden och så vidare. Man måste nog också behandla den typen av frågor för att få grepp om vad man kan förvänta sig av lyckad rehabilitering. Riktigt på vilket sätt det ska gå till kan jag inte säga i dag.

Men det är också viktigt att människor har rätt ersättning. Vi har i dag visserligen inte någon tidsgräns i sjukförsäkringen som är absolut. Men det är faktiskt inte meningen att man ska vara inom sjukförsäkringen i all evighet. Det finns i lagstiftningen redan i dag en prövotid efter ett år. Och om det bedöms att man kommer att vara sjuk under lång tid är det meningen att man ska ha sjukersättning i stället. Av alla möjliga skäl är det ganska viktigt att människor har rätt ersättning.

*Sven Brus (kd):* Tack, Anna Hedborg, för en bra inledning och en bra bild av utgångsläget för ditt arbete. Ett utgångsläge som du beskriver mycket väl är hur sjukförsäkringen samspelar med andra försäkrings- och trygghets-system. Det kanske är det som utgör en del av problematiken, nämligen hur människan ska hamna i centrum i dessa system. Och det som vi ser i dag är att människor hamnar i springorna mellan olika system och olika försäkringsformer.

Jag skulle vilja ställa en fråga när det gäller det perspektiv som till exempel Gerhard Larsson hade i sin rehabiliteringsutredning om att forma en sjukförsäkring som har ett ansvar från det förebyggande arbetet till uppföljningen och allt däremellan. Har du några sådana perspektiv och tankar i ditt arbete nu?

*Anna Hedborg:* Ni kan detta så bra så att ni kommer på alla de riktigt svåra frågorna. Detta är en av dem. Hur ser vår samhällsorganisation ut, och hur bör den se ut? Vem är det som ska ha ansvaret för olika frågor, och hur ser man till att varje sektor tar det ansvar som bör ligga där och inte försöker knuffa över det på någon annan som inte kan ta det lika bra och som därmed gör hela frågan till en Svarte Petter-fråga? Det är klart att den frågan också måste upp på bordet.

Det finns inga självklara lösningar. Det beror också på vilken form man ger försäkringen, hur mycket som är rimligt ska ligga inom den och hur mycket som ska ligga som ett ansvar hos andra. Sjukförsäkringen kan aldrig ta ansvar för allt, utan det finns alltid gränser. Men de måste vara tydliga.

Jag tillhör dem som är helt övertygade om att om man ska kunna få ett smidigt system där människor inte ramlar mellan stolarna eller mellan gränserna, som det egentligen handlar om, ned i diken så är det oerhört viktigt att man är noga med att dessa gränser mellan ansvarsområden ligger alldeles tätt intill varandra, så att de inblandade proffsen på båda sidor kan vara alldeles övertygade om hur långt deras ansvar sträcker sig och vad de kan kräva på andra sidan gränsen av nytt ansvarstagande. Detta kan aldrig bli tydligt nog, och det finns mycket att göra.

*Ordföranden:* Det finns ytterligare fem som vill ställa frågor. Dessa fem står först på talarlistan vid den efterföljande diskussionen efter vår paus. Vi går nu vidare i programmet. Och vi har nu möjligheten och glädjen att få höra professor Eskil Wadensjö berätta om bland annat det som Anna Hedenborg var inne på, nämligen avtalsförsäkringarna och hur de kommer att påverka oss. Varsågod, Eskil Wadensjö.

### **Avtalsförsäkringarna**

*Eskil Wadensjö:* Jag ska tala om det som många har berört, nämligen avtalsförsäkringarna. De finns i många olika former. Jag ska visa en lista på vilka typer av tillägg som vi har.

Den första typen av tillägg som vi har är avtalsförsäkringar. Det är försäkringar som i regel är tillägg till socialförsäkringarna, men de är träffade över ett avtalsområde. Vi har fyra stora avtalsområden. Det är statligt anställda, kommunalt anställda, kollektivanställda i privat sektor och tjänstemän i privat sektor.

Men det är inte den enda typen av lösningar. När vi talar om avtalsförsäkringar menar vi också ofta avtalsbestämda förmåner. Arbetsgivaren betalar ut, men det är bestämt i avtal hur mycket arbetsgivaren ska betala ut. Ofta är det dessa två former som tillsammans räknas som avtalsförsäkringar.

Det finns också andra typer av tillägg. Det kan finnas individuella arbetsgivarutfästelser där man går vidare och höjer pensionen eller ger bättre föräldraledighetsersättning.

Men det finns också medlemsförsäkringar. Alla som är medlemmar i till exempel ett visst fackförbund omfattas av ett tillägg till arbetslöshetsförsäkringen.

Det finns också gruppförsäkringar. Alla som är medlemmar i ett visst fackförbund kan teckna en viss försäkring som är kollektiv i den meningen att fackförbundet har ett avtal med ett försäkringsbolag. Sedan kan man välja att vara med eller inte om man är medlem i en fackförening.

Vi har också privata försäkringar.

Det innebär att många och i princip alla på svensk arbetsmarknad täcks av mer än en försäkring på i varje fall något område, och många är täckta på många olika områden av kompletterande försäkringar. Och för en hel del personer väger dessa försäkringar väl så tungt som socialförsäkring-

arna. För dem som har höga inkomster väger avtalspensionerna faktiskt tyngre än socialförsäkringspensionerna. Det är inte alltid som alla är medvetna om det. De vet inte om vilka försäkringar som de är täckta av.

Nästa fråga handlar om vilka områden dessa kompletterande försäkringar täcker. Det första området jag skall behandla är tilläggsersättningar vid arbetslöshet. Här finns det en mängd olika typer av tillägg. Det handlar om avtalsersättning till exempel på det statliga området och det kommunala området. Det handlar om avtalsförsäkringar, AGE, på det privata området. Det finns medlemsförsäkringar för förbund inom SACO och TCO, och det finns gruppförsäkringar som förändrar ersättningen på olika sätt.

När det gäller sjukdom, som är det andra området, har vi olika typer av arbetsgivarinträde när det gäller försäkringen. Likadant är det vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga. Det är alltså tillägg till förtidspension.

Vi har tillägg vid arbetsskada. Vi har tillägg vid föräldraledighet, i regel i form av avtalstillägg, som täcker i stort sett hela arbetsmarknaden, men som är ganska olika på olika områden. Och vi har tillägg vid ålderspensionering, och vi har ersättning vid dödsfall som vi inte har inom socialförsäkringen.

Sammantaget har vi avtalsersättningar eller liknande ersättningar inom en mängd olika områden.

Man kan fråga sig hur detta stöd är konstruerat. Det är konstruerat på lite olika sätt.

Den första typen av princip är att det är tillägg till socialförsäkringen under taket i ersättningen. Det kanske handlar om 10 % extra tillägg upp till taket.

Den andra typen är ersättning för inkomstförluster över taket i socialförsäkringen.

Den tredje typen av stöd är att man förlänger ersättningsperioden.

Den fjärde typen av stöd är ersättning av andra skadefall än de som täcks av socialförsäkringen. Det är det minst vanliga efterhand som socialförsäkringarna har kommit att täcka mer och mer.

Jag ska nämna några exempel. Förlängning av ersättningsperioden är något som är ganska typiskt för ersättning vid arbetslöshet inom vissa områden. Frågan är hur mycket man förlänger denna period. Hur mycket längre kan man få ersättning? Svaret är då att det skiljer mycket mellan olika områden. På det kommunala området kan man som exempel ta en person som är över 45 år och som har varit anställd ett antal år på det kommunala området. Hur länge kan man då få ersättning? Är det ett år extra eller två år extra? Enligt gällande avtal på det kommunala området är det fram till 65 års ålder. Det håller i och för sig på att omförhandlas och få har i praktiken långa ersättningsperioder.

På det statliga området är det inte lika länge. Men där finns det ett förlängt skydd som kan utgå upp till fem år för de statligt anställda.

Det är viktigt att veta att vi har den här typen av ersättning.

Man kan fråga sig vilka effekter som detta system har. Den första effekten är den avsedda effekten, det vill säga att inkomstbortfallet blir mindre. Man förlorar inte lika mycket som man skulle göra om bara socialförsäkringssystemet fanns. Det gäller framför allt personer som har inkomster över taket i ersättningssystemet.

Den andra effekten som vi berörde tidigare i diskussionen är att det kan påverka rörligheten. Ett typiskt sådant exempel är avtalspensionerna. De konstruktioner som finns när man är över taket är att man ska vara kvar i samma område. I annat fall kan pensionen bli betydligt mindre.

Det bygger också på att man arbetar bara inom ett område. Om man i stället för att arbeta heltid inom ett avtalsområde skulle arbeta halvtid inom två och ha exakt samma lön händer följande. Om man är över taket på varje område skulle man, för att ha en relativt hög lön, ha 15 basbelopp som inkomst med  $7 \frac{1}{2}$  på varje område, och då skulle man inte få någon ersättning över taket. Detta skulle göra en skillnad på ungefär 20 000 i månaden. Det gör att man hindrar den här typen av kombinationer mellan olika avtalsområden. Man hindrar rörlighet mellan olika avtalsområden.

Man kan också se det på tillägg till föräldraförsäkringen. Här har man ofta en karenperiod innan man får full ersättning som kan uppgå till tre års tid. Det innebär att om man vill ha dessa tillägg - och vem vill inte ha det om man ska vara ledig - ska man akta sig för att flytta så att det inte har hunnit gått tre år innan man skaffar barn. Och vem har denna säkerhet i planeringen? Och det gör att man kanske ska undvika att röra sig mellan olika avtalsområden på arbetsmarknaden.

Jag nämnde också att det kan påverka ersättningsperioderna, till exempel arbetslöshetsperioderna. Om man får ersättning under mycket lång tid är det klart att incitamenten att söka arbete kan bli svagare. På det kommunala området gäller också att man inte har något krav på sig att söka arbete efter 60 års ålder. Man behöver inte stå till arbetsmarknadens förfogande för att kunna få ersättning.

Självklart kan dessa konstruktioner också påverka vem som tar ut ersättning, till exempel föräldraledighetsersättningen. Och hur kan de göra det? Om vi ser hur den kompletterande föräldraledighetsersättningen är konstruerad så är den högre på det kommunala och det statliga området. Detta är områden där framför allt kvinnor arbetar. I många familjer jobbar mannen i privat sektor och kvinnan i offentlig sektor, och kvinnan har denna högre ersättning. Det ger då incitament som styr i riktning mot en mindre jämn fördelning av föräldraledigheten mellan män och kvinnor.

En annan fråga som man kanske ska ta upp är avtalsförsäkringar jämfört med avtalsöverenskommelser. I vissa fall betalar arbetsgivarna in till en försäkring som betalas ut vid skadefallet. I andra fall är det arbetsgivaren själv som betalar ut det hela. Detta är någonting som man diskuterar när det är viktigt att få ned skadefrekvensen till exempel när det gäller

arbetsskador, alltså att man har ett arbetsgivarinträde. Det innebär att man vill minska antalet fall genom att arbetsgivaren i större utsträckning förebygger sjukdomsfall och arbetsskadefall.

Då kan man fråga sig hur systemen i praktiken är konstruerade. Jag ska ta två exempel, nämligen konstruktionen vid arbetsskada och konstruktionen vid föräldraledighetsersättning. Där skulle man vilja ha incitament att minska arbetsskadorna. Det skulle då vara fråga om arbetsgivarinträde. Men däremot när det gäller föräldraledighetsersättningen skulle man inte vilja ha incitament att minska föräldraledigheten eller fertiliteten i samhället. Då skulle man ha en konstruktion i form av en försäkring. Men hur har man det? Man har precis tvärtom. När det gäller föräldraledigheten är det i form av arbetsgivarinträde på avtalssidan, och när det gäller arbetsskador är det försäkring.

Man kan därför ibland diskutera just konstruktionen på dessa olika områden.

Jag ska säga något om slutsatserna. Den första slutsatsen är ganska självklar, nämligen att man måste beakta hela systemet. Man kan inte bara diskutera socialförsäkringssystemet. Man måste också beakta att systemen ser mycket olika ut på olika områden. Man måste göra jämförelser mellan de olika områdena. Därav följer egentligen en tredje och den viktigaste punkten, nämligen att man måste ha information om de olika systemen. Som Anna Hedborg sade är det svårt till och med om man är utredare eller verksam vid någon av de organisationer som arbetar med avtalsförsäkringar och socialförsäkringar att hålla rätt på dem och se hur de är. Det gör också att personer som ska inrätta sitt handlande har ännu svårare att göra det. De vet inte hur de olika systemen ser ut. De flyttar mellan systemen och förlorar stora belopp. De gör kombinationer som inte är ekonomiskt fördelaktiga. Ibland gör de ekonomiskt fördelaktiga val utan att veta om det och får då ett gynnsamt utfall, men de har inte denna information. Det gör att det är ganska viktigt att få ett fungerande informationssystem.

Jag skulle också vilja säga att det kommer mer om detta system i en rapport som kommer att läggas fram senare i vår och som jag tillsammans med Gabriella Sjögren har gjort vid vårt institut och där vi försöker täcka in de olika systemen och också försöker diskutera effekterna av de olika systemen tillsammans med socialförsäkringssystemet.

*Ordföranden:* Tack, Eskil! Jag är övertygad om att rapporten kommer att bli väldigt väl läst efter denna inledning. Det finns möjlighet till kortare frågor med anledning av det som Eskil här nämnt om.

*Kurt Kvarnström (s):* Tack så mycket för informationen! I ett tidigt skede nämnde du avtalspensionerna, pensionsfrågorna, som en rätt så stor och viktig del. Jag skulle vilja ställa några frågor i den delen.

I många av systemen har vi ju gått över till avgiftsbaserade system, samtidigt som också förmånsbaserade system finns kvar. Kan du nämna några ord om hur stora de här storheterna i dag är? Hur mycket av förmånsbaserade system finns det kvar?



Jag har en känsla av att mycket har utvecklats sedan det nya pensionssystemet kom till och skulle gärna se att du kommenterade hur mycket engagemang, insatser och resurser som satts av för avtalspensionerna efter det att det nya pensionssystemet kom till. Ser du hur stora skillnaderna börjar bli mellan olika grupper på grund av kompletteringarna när det gäller avtalspensionerna?

*Eskil Wadensjö:* Det har skett förändringar i tre av systemen efter det att det nya pensionssystemet tillkom. Det system som ännu inte har förändrats är det för tjänstemännen inom den privata sektorn. Där pågår fortfarande förhandlingar, och de har pågått ganska länge.

De förändringar som åstadkommit har gått i riktning mot mer av avgiftsbaserade system, framför allt upp till taket. Sedan finns det även över taket en strimma som är avgiftsbaserad. Men över taket är det fortfarande förmånsbaserat, då baserat på de sista åren i karriären. Det är lite olika på olika avtalsområden. Det innebär att det egentligen är oerhört viktigt vilken lön man har under de allra sista åren av sin karriär. Det kan kanske hindra en rörlighet; man vågar inte trappa ned eftersom pensionen då blir mycket lägre. I så fall kan det vara ett incitament för att lämna arbetsmarknaden helt. Då baseras det ju på inkomsten innan man lämnar arbetsmarknaden helt via till exempel förtidspension eller sjukersättningsystem.

*Anna Lilliehöök (m):* Hur ser du på självriskan och kombinationen avtalsförsäkring och socialförsäkring? Du har talat om arbetsgivarinträde. Men kan du se någon annan effekt när det gäller förändringen i självrisk genom avtalsförsäkringarna? Det är ju på något sätt där som förändringen kommer.

*Eskil Wadensjö:* Man kan säga att det finns en självrisk så fort ersättningarna inte är 100 %. Egentligen är väl ersättningarna inte på något område fullt ut 100 %, men det blir betydligt högre när ersättningarna från avtalsförsäkringarna läggs till socialförsäkringarna. Hur självriskan sedan ser ut för individen varierar mellan olika områden. Det finns också en självrisk för arbetsgivaren. Också den varierar mellan olika typer av försäkringar. Ibland är den liten, ibland ganska stor.

*Annika Lundius, Sveriges Försäkringsförbund:* När det gäller arbetsskador har man i de nordiska länderna valt privata lösningar. Har man valt privata lösningar ger det möjlighet till premiedifferentiering. En premiedifferentiering är ofta ett incitament när det gäller skadeförebyggande åtgärder. Det har man inom den privata försäkringen.

Jag undrar hur man har övervägt och hur du tänker i de delarna, ifall du kan se att arbetsskadeförsäkringen möjligtvis genom de privata försäkringsprinciperna skulle kunna leda till någonting där det kan vara intressant att se om en privat försäkringslösning kan skapas.

*Eskil Wadensjö:* Man kan säga att för närvarande finns det ingen differentiering på arbetsskadeområdet, inte heller inom socialförsäkringen. Skillnader finns bara mellan avtalsområdena på arbetsskadeområdet, inte inom avtalsområdena. Det finns två effekter som man kan tänka sig få av en

differentiering. Den ena effekten är att branscher eller sektorer som är mer skadedrabbade får en lite dyrare verksamhet och därför kommer att få en lite mindre omfattning jämfört med dem som är mindre skadedrabbade. Detta talar för olika nivåer på premierna. Sedan kan man fråga sig hur pass stora skillnader det kan bli fråga om. För det andra kan det också finnas skillnader inom en bransch, att vissa företag vidtar mer åtgärder för att förebygga arbetsskador än andra företag och att vissa arbetsgivare, även på den kommunala och statliga sidan, vidtar mer åtgärder än andra arbetsgivare. Detta talar för ett arbetsgivarinträde, i varje fall till någon del.

Här finns det alltså argument dels för en differentiering av nivåer, dels för en differentiering mellan arbetsgivare. Sedan kan man fråga sig vad det kostar att införa den här typen av system, hur mycket dyrare det blir att administrera dem.

*Ordföranden:* Nu ska vi blicka utanför Sverige. Edward Palmer som sysslar med internationella jämförelser är varmt välkommen hit. Varsågod!

### **Internationella jämförelser**

*Edward Palmer:* Jag har förberett en presentation som egentligen tar lite längre tid än den talartid jag fått, men det är kanske vanligt i sådana här sammanhang.

Det finns ett utmärkt avsnitt om regionala skillnader för den intresserade, men det kommer jag helt att hoppa över här. I stället ska jag gå in på det ämne som jag har blivit ombedd att tala om, nämligen internationella iakttagelser.

I utgångsläget får vi nog lite grann titta på vad jag kallar för problemställning. Anna Hedborg har redan visat på detta. Det är en hög och stigande utveckling för ersättningar för sjukpenning och förtidspensionering tillsammans. Även om sjukpenningkostnaderna, sjukfrånvaron, har en viss tendens att åka upp eller ned i takt med konjunkturen i Sverige är det på det viset att helheten är på väg uppåt. Det finns ingenting som tyder på en vändning. Jag skulle gärna vilja höra om det finns något som tyder på det. Detta är rätt så oroväckande.

När man räknar ut vad den här utvecklingen kostar, alltså förtidspension plus sjukpenning per person i dag, är det brutto ca 30 000 kr per person som arbetar, inte per person i arbetskraften. Tar man bort de arbetslösa som inte arbetar och inte har möjlighet att betala är det, brutto och avrundat, 30 000 kr per person som betalas år 2004. Det är en ganska stor summa, i synnerhet för den som kanske har ganska låg lön. Jag tycker att det är viktigt att ha med detta i bakgrunden.

Jag har varit med i en grupp som på uppdrag av ESO har studerat den svenska sjukfrånvaron, också i förhållande till andra länder i Europa. Detta kommer jag här att tala om. Utredningen har publicerats. Efter detta har det även kommit en utredning där vi i större utsträckning har försökt för-

stå varför det finns skillnader mellan länder. Inte minst har vi tittat på skillnader i administrationen, vilket jag också kommer att säga några ord om.

(Bild 4) Det är många som har sett det här diagrammet eftersom det är det mest populära diagram som jag varit med om att göra. Diagrammet är ganska talande. Här gäller det anställda, inte till exempel arbetslösa och studenter.

Sjukfrånvaron bland anställda i tre länder ligger långt över nivån i alla andra länder i diagrammet. Längst ned i diagrammet finns det en linje för EU, för de första tolv länderna. Sverige, Holland och Norge är bäst i ligan, om jag får uttrycka det så. Sverige har dessutom varit bäst i 20 år, så det här är inget nytt. Det är alltså gamla kunskaper. Nytt är att någon för, såvitt vi förstår, första gången har tagit uppgifter från arbetskraftsundersökningar som ett annat sätt att mäta sjukfrånvaron. I det här fallet har frågan varit om man just den aktuella dagen varit helt frånvarande. Det finns ju många i Sverige som är delvis sjukskrivna. De finns inte med här utan arbetar enligt denna definition. Vad vi mäter är om man har varit helt sjukfrånvarande i fem dagar eller mer. Det är där Sverige är bäst i "ligan".

Vi har tidigare sett att sjukfrånvaron har en viss tendens att vara flat i Sverige, men den har alltid varit hög och alltid högre än i andra länder. Vi kan titta på Tyskland, Finland och Danmark i diagrammet. Vi ser då länder med en mycket lägre sjukfrånvaro. Varför? frågar man sig.

(Bild 5) När det gäller genomsnittet för alla länder ser vi att Sverige ligger på ca 4 %. Exempelvis kan Västtyskland nämnas. Vi har tagit bort Östtyskland i det här diagrammet - vi gick nämligen tillbaka i tiden. Sverige ligger nästan tre gånger högre än Tyskland och väl mer än tre gånger högre än Finland, för att ta ett par exempel och sett som ett genomsnitt över tiden.

Med hjälp av vanlig statistisk analys försökte vi förklara skillnaderna. Det som vi i just den här databasen hade tillgång till är demografiska faktorer och arbetsmarknadsfaktorer. Vi har alltså inte tillgång till precis allting.

I alla länder är de som är äldre mer sjukfrånvarande än de som är yngre. Så är det genomgående, och det är säkert ingen överraskning för någon av er här. I alla länder är talen dessutom lite högre för kvinnor än för män men med ett undantag, nämligen Tyskland. Också detta kan man genomgående se.

Ett land som har äldre arbetskraft och som har fler kvinnor i arbetskraften kommer nog att tendera att ha en högre sjukfrånvaro givet detta. Det blir en signifikant förklaring till en del av skillnaden mellan Sverige och resten, men långt ifrån hela förklaringen. Poängen är just att detta är en liten del av förklaringen. Det är mycket som återstår när det gäller att försöka förstå det här.

I databasen kunde vi också titta på tidsbegränsade anställningar, något som är vanligt till exempel i Holland. De finns också i viss utsträckning i Sverige. Det gäller också lite annat som hör till arbetsmarknaden. Vi tit-

tade på en aggregering av offentlig sektor kontra privat sektor etcetera. Med hjälp av allt detta har vi ändå kvar att förklara en stor del av skillnaden mellan Sverige och EU-genomsnittet. Vad kan det bero på? frågar man sig.

Vi har också den konjunktursvängning som vi sett för Sverige, Norge och Holland, alltså tre länder som har detta gemensamt. Ett antal undersökningar, inte minst någon som gjordes på Arbetslivsinstitutet förra året av Tomas Hemmingsson, visar att tidigare hypotes - att konjunkturmönstret beror på något slags konjunktoreffekt, alltså att de svaga åker ut under en dålig konjunktur och är med i arbetskraften under en bra konjunktur - inte riktigt håller. Den håller bara lite grann, och kanske mest för de äldre. Det är de äldre som möjligtvis åker ut under en lågkonjunktur och som lättare hamnar i förtidspensionssystemen. Så är det nog. Men i stort håller inte den hypotesen. Det är nu statistiskt bevisat.

Av den anledningen måste man komma fram till att det är en sorts disciplinerande effekt som ligger bakom Sveriges och förmodligen också Norges och Hollands konjunkturmönster i sjukfrånvaron. Det betyder alltså att man när det är svårt att få jobb etcetera och arbetsmarknaden är lite svårare är lite mer noga än annars med att vara på jobbet. Detta är en hypotes - ingen har kunnat vare sig bevisa eller motbevisa detta - och denna hypotes kvarstår.

Det finns också andra hypoteser som kunde tas upp kring detta med en sämre hälsa i Sverige, något som ni säkert har funderat på. Det finns inget som tyder på att man har sämre hälsa i Sverige än man har i resten av Europa. Snarare är det tvärtom. Alla objektiva indikatorer visar att vi har en bättre hälsa, inte minst jämfört med Danmark som har en lägre sjukfrånvaro. Det ligger alltså inte där. Sedan har vi också arbetsmiljöindikatorerna.

Arbetsmiljöindikatorerna, arbetsmiljön, har varit en viktig förklaringsfaktor för många i Sverige när vi har försökt förklara den sjukfrånvaro som finns här. Det finns mycket som tyder på att folk uppfattar sin arbetsmiljö som ett psykosocialt problem, att tider kanske är pressande etcetera. Frågan är om det är värre i Sverige än det är i Danmark, Finland, Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

Det finns ett antal mätningar som görs av Eurostat i de här frågorna. De mätningarna visar inte detta, så det är svårt att tro att arbetsmiljön i Sverige är så mycket sämre än arbetsmiljön i resten av Europa så att vi får nämnda effekt. Man får fundera lite grann också kring den saken.

När man har kommit så långt att man inte tror att det är fråga om hälsa eller arbetsmiljö som skiljer länderna åt och att demografiska faktorer, arbetsmarknadsfaktorer och så vidare långt ifrån förklarar tillräckligt mycket börjar man tänka på försäkringssystemet som sådant. Det är det som jag har gjort i en andra studie.

Man kan tänka sig ersättningsnivåer. Visst finns det exempel på länder med mycket sämre ersättning. De tre länder som ligger högst – Sverige, Holland och Norge - har alla bra ersättning. Sedan finns det två länder till med rätt så bra ersättning, i synnerhet i början av försäkringsperioden, och det är Tyskland och Finland – i Finland inklusive avtalsförmåner, men ändå.

Vi har sett att Finland och Tyskland ligger väldigt bra till, men inte Sverige och inte heller Norge och Holland. Detta är lite av *food for thought*. Det kan alltså inte vara fråga om enbart ersättningsnivåer. Det skulle kunna vara på det sättet att den låga ersättningen i till exempel Storbritannien och Frankrike delvis förklarar att de har lägre sjukfrånvaro än Sverige, allt annat lika.

Det finns studier gjorda i Sverige av Mårten Palme och Per Johansson på Uppsala universitet och även av Kurt Brännäs i Umeå som visar att ekonomiska incitament spelar en roll, vilket kanske inte är någon överraskning – i det här sammanhanget för individer. Det finns således bevis för att detta är viktigt. Internationellt är det nog på det sättet att sänks ersättningsnivån får man säkert färre sjukskrivna. Det är inte, som vi tidigare hört, alla som har råd att vara sjukskrivna. Då tänker man kanske till två gånger i sammanhanget.

För att behålla en bra socialförsäkring i den bemärkelse som Anna Hedborg har talat om vill man kanske ha en bra ersättning också. Då får man fundera på om det kan åstadkommas på ett annat sätt. Kanske kan man lära något av Finland och Tyskland.

För att fatta mig mycket kort kan jag säga följande. Vi har i en grupp studerat Tyskland och Finland. Vi har varit på besök och pratat med många. Vi har också tittat på data etcetera. Det gäller också Holland. Sverige känner vi ju själva till. Jag tror att vi kommer fram till en ganska enkel slutsats, nämligen att försäkringen just som försäkring fungerar mycket bättre i Finland och Tyskland. Det är för oss förklaringen.

Det innebär i så fall att det finns en bra skadereglering i sjukförsäkringen. Vad innebär då det i praktiken? Ja, det innebär att i båda dessa länder på olika sätt och med lite olika uppbyggnad kring vem som finansierar etcetera – men det tror jag inte spelar någon roll - är det försäkringsdelen som är viktig. Redan i början av ett fall, alltså utan karensdagar och dylikt, har man kontakt - i Finland med företagshälsovården som man anmäler sig sjuk till och som har en direkt koppling till arbetsplatsen. Likaså finns det i Tyskland en koppling mellan läkare, arbetsplats och försäkring. Det har den effekten att redan i början av ett fall sorteras de bort som är förkylda. De får gärna vara hemma ett antal dagar och vara förkylda.

Men det finns också, som vi vet, många problem. Mesta procenten av sjukfrånvaron handlar om ryggont och mentala problem, alltså depressioner eller problem som man enligt statistiken i alla fall till stor del anser har åstadkommit av arbetsplatsen. Om det spåret följs ett tag till förstår man att vederbörande kanske har kommit i konflikt med chefen eller med en arbetskamrat. Kanske trivs man inte med sin arbetsuppgift på arbetet.

Kanske borde man byta arbetsuppgift etcetera. Mycket av sådant här som tydligen bidrar till den höga sjukfrånvaron i Sverige kan man mycket lättare bli av med om man har ett samtal redan första dagen eller kanske andra eller tredje dagen med en läkare som har en koppling till arbetsplatsen och som kan sätta i gång ett samtal med arbetsgivaren eller med representanter för arbetsgivaren för att försöka lösa problemet meddetsamma.

Man kan jämföra med takten i den svenska administrationen som i dag följer de lagar som finns i Sverige så att administrationen gör det som man enligt lagstiftningen ska göra. Först har man en sjuklöneperiod då det inte händer någonting inom ramen för sjukförsäkringen i alla fall. I bästa fall gör arbetsgivare något. I värsta fall gör arbetsgivaren ingenting. Det där vet vi väldigt lite om.

Sedan dröjer det kanske en eller två veckor innan man får någon sorts kontakt med försäkringsgivaren. Då har det redan gått fem veckor eller kanske sex veckor i genomsnitt. Man har alltså skickat ett intyg till Försäkringskassan etcetera. Man kan jämföra den processen med att göra det meddetsamma.

Det andra som händer när man gör det meddetsamma är naturligtvis att man, som sker i både Tyskland och Finland, får statistik på arbetsställevnivå. Då vet man om det är ett ovanligt stort antal personer på ett arbetsställe, till exempel på Uppsala universitets nationalekonomiska institution, som är sjukskrivna. Då kan man ställa frågan varför det är så och göra något åt det. Så gör man i Finland och Tyskland, och det är en del av preventionen – den andra aspekten.

Det handlar om just de här två aspekterna plus att man har en medicinsk aspekt med i systemet redan från början. Det är alltså en del av försäkringen i de båda länderna. I Finland granskas företagshälsovården, som är en del av försäkringen och som finansieras av försäkringen, av försäkringen. I Tyskland också granskar man läkare. I Sverige har man ingen kontroll alls. Vi har inte heller någon statistik när det gäller sjukskrivningen och läkarna. Det är inte heller populärt, vet jag, att ta upp detta som ett förslag; det har vi redan sett.

Den slutsats som här dras är att man, om man vill behålla en hög ersättning, måste ha en kontroll. Kontrollen är den så kallade skaderegleringen. Det gör Skandia och alla andra i försäkringssammanhang. Man får inte laga bilen förrän det kollats att någonting hänt med bilen. Sedan gör någon en bedömning av vad som hänt. Det kan ske första dagen. Detta är viktigt. Man gör också mycket för preventionen.

Jag tror att det är det spåret man måste följa för att få ned inte bara sjukfrånvaron utan också förtidspensioneringen. När man gått sjukskriven i många veckor, normalt många månader, har man på något sätt tagit på sig en roll. Man har fått godkänt att man inte får vara på jobbet. Jag tror att

det är väldigt lätt att fortsätta på det sättet. Det är möjligtvis därför som också förtidspensioneringen ligger väldigt högt i Sverige. Vi vet också att det är väldigt svårt med rehabiliteringen.

*Ordföranden:* Tack, Edward Palmer! Det är viktigt för oss att få med detta. Efter pausen finns det förutsättningar för frågor och diskussioner kring både det internationella perspektivet och övriga anföranden som hållits här.

Ann-Charlotte Ståhlberg får härmed möjlighet att belysa frågan om socialförsäkringarnas framtid i ett genderperspektiv. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi har detta med oss. Varsågod, Ann-Charlotte Ståhlberg!

### **Genderperspektiv**

*Ann-Charlotte Ståhlberg:* Tack för det, och tack för inbjudan! Det är roligt att få komma hit.

Det är ju väl känt att kvinnor har ett annat arbetsmarknadsmönster än män. Kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män, och kvinnor gör oftare än männen avbrott i sin förvärvsverksamhet i samband med småbarnsåren. Vi har en starkt segregerad arbetsmarknad där kvinnor återfinns i låglöneyrken och på lägre befattningar än männen.

Socialförsäkringssystemet bygger i mycket stor utsträckning på inkomstbortfallsprincipen. I och med att kvinnor och män har olika arbetsmarknadsmönster får de olika stor ersättning från socialförsäkringen.

Det heter ofta att kvinnor har ett mindre utbyte av en socialförsäkring som bygger på principen om ersättning efter inkomstens storlek. Ja, kvinnor har lägre inkomster och får då också lägre ersättning. Det är riktigt.

Att kvinnor får lägre ersättning eftersom de har lägre inkomster är inte hela bilden. Sett till den andel av inkomsten som socialförsäkringen ersätter, den så kallade kompensationsgraden, är den andelen större för kvinnor än för män. Hur hänger då detta ihop? Ja, det beror på att socialförsäkringen betalar ut förmåner enbart på inkomster upp till socialförsäkringstaket. På inkomster över taket betalar socialförsäkringen ingen ersättning. Det är betydligt fler män än kvinnor som har inkomster över taket. Det gör att männen får en mindre andel av sin inkomst ersatt från socialförsäkringen än kvinnor får.

Kvinnor får visserligen en lägre ersättning i kronor men har en högre kompensationsgrad. De får alltså en större andel av sin inkomst ersatt från socialförsäkringen.

Man bör också titta på hur socialförsäkringen omfördelar inkomster mellan kvinnor och män. Vill vi ta reda på om en försäkring är omfördelande eller inte måste vi titta både på förmånerna och på deras finansiering. Det betyder att vi jämför hur mycket gruppen kvinnor och hur mycket gruppen män bidrar till finansieringen av försäkringen med vad de får ut i förmåner. Både förmåner och avgiftsinbetalningar är ju inkomstbaserade.

Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män, och kvinnor förtidspensioneras i större utsträckning än män. Det innebär att kvinnor får ut mer än män i förmåner jämfört med vad de betalar. Vid en sådan jämförelse kommer alltså kvinnor väl ut jämfört med män.

Kvinnor får visserligen lägre ersättning i kronor räknat än män och missgynnas i det avseendet men kan gynnas i andra avseenden. De får en högre kompensationsgrad än männen, och de får ut mer i ersättning i förhållande till vad de betalar. Bilden är alltså inte så entydigt enkel som man kanske föreställer sig.

Jag tycker inte att man kan titta enbart på ersättningen från socialförsäkringen, utan det gäller att också titta på den totala ersättningen – alltså att även ta hänsyn till de avtalsreglerade ersättningarna, som Eskil Wadensjö också var inne på.

Jag vill visa med ett par exempel från sjukförsäkringen hur det kan slå för kvinnor och män.

(Bild 6) Blir vi sjuka får vi ersättning från socialförsäkringen. Jag nöjer mig med att visa hur det ser ut de 90 första dagarna i en sjukperiod för att inte komplicera för mycket. De allra flesta löntagarna får dessutom 10 % av inkomsten från sitt avtalsskydd. Det gäller på inkomster upp till taket. Det gäller alla de fyra stora avtalsområdena, privatanställda arbetare, privata tjänstemän och offentligt anställda, både de som är anställda i kommuner och landsting och de som är anställda av staten.

(Bild 7) De som har inkomster över taket får dessutom 90 % av lönen från sitt avtalsskydd på den del av lönen som överstiger 24 625 kr/mån. Från 91:a sjukdagen ersätts det med mellan 65 % och 80 %. På lönedelar upp till 65 667 kr/mån. Detta gäller privat tjänstemännen, de som är anställda i staten och de som är anställda i kommuner och landsting. Det är enbart privatanställda arbetare som inte får någon ersättning eller någon kompensation på den del av inkomsten som ligger över taket.

Tittar vi på den *totala* kompensationsgraden ser vi att den i de allra flesta fall är lika för kvinnor och män. Det männen inte får från socialförsäkringen får de från sitt avtalsskydd.

Man kan också fundera över vad detta innebär för taket i socialförsäkringen. För privat tjänstemännen och för de offentligt anställda spelar det mindre roll om taket i socialförsäkringen skulle höjas eller inte. De får en hyfsad kompensation i alla fall. Det är enbart LO-kollektivet som skulle beröras av en eventuell höjning av socialförsäkringstaket.

Om sjukersättningen skulle minska kan det också få konsekvenser för avtalsskyddet. Vi vet från ett antal studier att det finns ett samband mellan socialförsäkringen och avtalsförsäkringen. Eskil Wadensjö har också varit inne på den delen. Har vi låg kompensationsgrad i avtalsskyddet har vi hög kompensationsgrad i socialförsäkringskyddet och omvänt. Om ersättningen i socialförsäkringen skulle minska är det sannolikt att avtalsskyddet skulle komma att öka. Det skulle också innebära att kostnaderna för sjukfrånvaron skulle öka mer på de avtalsområden som har sjukfrånvaro över



genomsnittet. Kostnaderna för sjukfrånvaron skulle då komma att öka särskilt mycket i kommuner och landsting, där 80 % av de anställda är kvinnor. På sikt är det också sannolikt att den ökade sjukfrånvarokostnaden slår igenom i lönerna. Det kan ge upphov till ökade löneskillnader mellan kvinnor och män.

Med båda dessa exempel ville jag visa på vikten av att man tar hänsyn också till avtalsförsäkringarna när man vill studera socialförsäkringseffekter på kvinnor respektive män.

*Ordföranden:* Vi tackar för detta. Det var alldeles utmärkt.

Jag har en hel rad med frågeställare efter kaffepausen. För alla er som inte ställer frågor antar jag att det här ändå har lett till ett antal reflexioner allredan. Diskutera dem med vännerna här i seminariet under tiden vi tar en paus.

## Diskussion

*Ordföranden:* Då kör vi i gång igen. Jag hoppas att pausen var tillfredsställande och att ni fick möjlighet att lyfta fram några frågor med vänner eller debattmotståndare. Jag måste säga att de fyra inledningarna öppnar för ett antal reflexioner som inte är alldeles enkla att omedelbart dra slutsatser av. Det här är väl början på en process. Om inte annat tror jag att en sak har blivit väldigt tydlig. Det är vikten av att vi inte debatterar socialförsäkringssystemen isolerat, som *en* företeelse. Vi måste hela tiden ha i åtanke vad som sker på avtalssidan. Det blev väldigt tydligt.

Flera riksdagsledamöter är anmälda på en talarlista. Jag tänker gå i ordning och ge möjlighet för deltagarna i panelen att svara. Men jag ska också försöka vara uppmärksam på om det är någon särskild av övriga inbjudna gäster som vill komplettera. I mån av tid och utrymme kommer vi också att öppna för detta.

*Anita Sidén (m):* Anna Hedborg vidrörde i sitt anförande arbetslinjen som en huvuduppgift. Jag skulle vilja vända mig till dig. Skulle du vilja förtydliga hur du menar att socialförsäkringen kan bidra till arbetslinjen.

*Anna Hedborg:* Självva uppbyggnaden av våra inkomstrelaterade försäkringar, där man får ersättning efter inkomst, är i sig ett uttryck för att det lönar sig att arbeta. Man får inte bara lön när man arbetar utan man får också goda försäkringsvillkor om man skulle bli sjuk eller arbetslös och när man blir pensionerad. Det är inte inkomstprövade bidrag eller bidrag där det inte spelar någon roll hur mycket man arbetar, utan det spelar roll. Och det är i sig en mycket viktig egenskap hos dem. Det är det vi ofta brukar använda som argument för att vi har socialförsäkringar som bidrar till arbetslinjen.

Men om det delvis upphävs genom att man de facto inte tjänar på att arbeta, inte får högre ersättning, som exemplet med avtalsförsäkringarna i pensionssystemet till exempel visade på, är det klart att det inte längre är sant. Då slår det bakut. Det är snarare så att man kan förlora på att arbeta

om man på slutet väljer att trappa ned i stället för att gå när man hade som högst inkomst. Det är inte arbetslinjen. Arbetslinjen är att det faktiskt lönar sig att arbeta också på ersättningssidan. Eller om man blir instängd så att man egentligen inte kan byta arbete utan att förlora rättigheter, då blir det mindre sannolikt att man ska hitta det arbete som man mår bra på och kan och vill arbeta länge i. Både att det också på försäkringsvillkorssidan ska löna sig att arbeta och att försäkringarna ska bidra till rörlighet och inte stänga in människor är väldigt viktiga frågor för arbetslinjens del.

*Kalle Larsson (v):* Tack för inledningarna! Det är utmärkt att få mer kunskap om de här angelägna frågorna. Jag tänkte ta itu med en sak som Anna Hedborg sade lite i förbifarten i slutet av sitt anförande, nämligen att vi behöver skapa system som inte föder de här kurvorna. Då lyfter vi blicken ytterligare en liten bit i jämförelse med det ordföranden sade. Det handlar inte bara om avtalsförsäkringarna utan också om vad det är för system som föder de här kurvorna och vad vi kan göra för att skapa system som inte föder kurvorna genom att man behöver försäkringssystemet så mycket. Jag letar inte efter en stor diskussion om hela arbetslivet eller samhällslivet i stort, men bakgrunden till att kurvorna finns där och ibland är ökande är ändå viktig för försäkringarnas utformning. Det är min fråga. Gärna kommentarer från fler.

Dessutom en fråga direkt till Edward Palmer. Den internationella jämförelsen var intressant och den visar att det inte är så lätt som man först kan tro. Det är utmärkt med forskning. Den fråga jag har är: Finns det några internationella jämförande studier gjorda på dem som faktiskt är på arbetet, de som inte utnyttjar sjukförsäkringen? Kan man tänka sig som en hypotes jämförbar med de du ställde upp att man i andra länder oftare har sjuknärvaro än vi har i Sverige, Holland och Norge till exempel? Är det en hypotes som det finns något stöd för i det du har sett, eller hur ligger det till?

*Anna Hedborg:* Det är en svår fråga. Lika viktigt som det är att försäkringen finns där när man inte har någon annan chans, lika viktigt är det att man får chansen att göra någonting annat än vara frånvarande med de här ersättningarna. Där kan systemen själva bidra genom sitt sätt att vara, där ju Ed berättade om det tyska och finska exemplet där man i försäkringen inkluderar en väldigt stark företagshälsovård, en snabb hantering och en kontakt som skapas snabbt mellan arbetsplats, läkare och försäkrad. Det är exempel på att man bygger in rätt typ av drivkrafter i själva försäkringen samtidigt som den finns där, i Tyskland med hundra procents ersättning till och med, om det är så att man måste använda den.

*Eskil Wadensjö:* Varför är det så många som plötsligt kommer in i systemet? Varför är det den typen av variationer? Vi kan lära oss av andra länder: När har de fått många personer i den typen av system? I regel har det varit under konjunkturnedgångar och krisperioder när arbetslösheten

har stigit. Systemen har då ändrats i riktning så att det blivit lättare att komma ut ur arbetslivet och lättare att komma in i den här typen av system, lättare att lämna arbetskraften tidigt.

Vi hade inslag av detta under 1990-talets kris i Sverige, till exempel många avtalspensioner. Det är inte den typen av avtalsförsäkringspensioner jag har talat om nu, utan man köpte ut personer, de pensionerades tidigt. Det var också fråga om en annan typ av behandling inom olika system. Det blev lättare att få ersättning.

Det här är någonting man måste vara på sin vakt mot. Man måste veta vad man gör, att personer som lämnar arbetslivet i krissituationer ofta inte kommer tillbaka senare. I de länder som inför system i hopp om att unga ska komma in och äldre ska lämna arbetslivet blir det ofta inte så goda resultat för de unga, men de äldre lämnar arbetslivet och kommer inte tillbaka igen. Det är en varning och lärdom.

Man har studerat sjukfrånvaron mest i de länder där det är ett större problem, nämligen Sverige, Holland och Norge. Man har även börjat studera långtidssjukskrivningar i Storbritannien.

Men för att ge dig ett svar. Man kan tänka sig 65 % ersättning till skillnad från 90 eller 100 %. 65 % har man i Frankrike. Då måste det vara så att de är på jobbet oftare när de är sjuka, i synnerhet de som har låga inkomster. Det är förstås ett stort inkomstbortfall. Det är just vad den svenska modellen av socialförsäkring principiellt vill undvika. Samtidigt får man se som en bakgrund till min andra poäng, att nästan 60 % av dem som är sjukskrivna två veckor eller längre anger att det är jobbet som antingen helt eller delvis har skapat problemet. Den andra hälften är rena hälsoproblem enligt individerna själva.

Arbetsplatsen spelar en roll. På det sättet kan den snabba hanteringen bidra till att hålla dem på arbetsplatsen. Då är de kanske inte sjuka i den bemärkelse vi menar. Det bästa systemet är nog det som sorterar, som bidrar till att hålla mig kvar på en bra arbetsplats. Försäkringen i Finland och Tyskland bidrar säkert till att se till att det finns bra arbetsplatser. Det finns statistik, och man arbetar med frågan om sjukfrånvaron sett från försäkringens sida. Arbetsgivaren är inte den bästa att jobba med sådana frågor, men försäkringen tillsammans med företagshälsovården eller i Tyskland den medicinska kopplingen är mycket bra på det. Det är det de är till för. De hjälper arbetsgivaren i det sammanhanget.

*Torsten Lindström (kd):* Anna Hedborg inledde med att peka på två olika perspektiv, dels konkurrenskraftiga avgifter, dels arbetslinjen i framtida socialförsäkringar.

Låt mig först ställa en mycket generell fråga om trovärdighet. Hur viktigt är det att slå vakt om att systemet är så pass trovärdigt att medborgarna, låginkomsttagare, medelinkomsttagare och andra inkomsttagare, är beredda att vara med och sluta upp runt ett generellt system, också sett utifrån de problem som de andra föredragshållarna har pekat på i dag med en viss användning av systemet? Trovärdigheten är den generella frågan.

Låt mig också skicka med en specifik fråga när det gäller olika grupper. Dels tänker jag på småbarnsföräldrar som inte längre omfattas av föräldraförsäkringen, dels tänker jag också på studerande som blir fler i vårt samhälle och som ser ut på ett annat sätt än för några år sedan. De faller ofta mellan stolarna, mellan de olika försäkringssystemen och där gränsdragningsproblemen blir särskilt akuta och påkallar särskild uppmärksamhet. Jag skulle uppskatta en kommentar runt den specifika frågan och grupperna.

*Ordföranden:* Jag vet att delar av detta täcks av ditt uppdrag, Anna.

*Anna Hedborg:* Trovärdigheten är en oerhört viktig del i att veta på vilket sätt man är försäkrad. Det var det som var värdet. Man måste kunna lita på att man sannolikt inte behöver försäkringen i år och antagligen inte nästa år. Men om tre år eller 17 år, när jag tillhör den äldre kategorin, är sannolikheten större att jag kommer att vara sjuk och behöva försäkringen. Det är långa perspektiv i fråga om trovärdighet.

Jag vill nästan gå så långt som att säga att det är viktigare att ha en stabil försäkring som inte ändrar sig så mycket än att skynda på med att göra en förbättring som inte går att hålla på över lång tid. Stabilitet, trovärdighet och långsiktighet är viktiga värden i försäkringarna. Det råder inget tvivel om att det ligger något i att veta att man är försäkrad. Det är en stor och viktig fråga.

Jag antar att du tänkte på småbarnsföräldrar som är hemma så länge att de "tappar" sig eller studerande som inte har någon sjukförsäkring. Det är en av de frågor som man måste fundera på. Behövs en lägstanivå i sjukförsäkringen – det har vi faktiskt inte – som vi har i a-kassan eller som i förtidspensionen? Vad skulle det innebära för svårigheter och möjligheter? Det är en fråga som man kan fundera över.

*Mona Jönsson (mp):* För tio år sedan diskuterade man exakt samma frågor. Jag råkade själv sitta i Sjuk- och arbetsskadekommittén, och jag känner i stort sett igen varenda liten sak ni säger.

En god vän sade till mig att socialförsäkringarna är ungefär som att stå med en garnhärva. Drar man i en tråd kan det trassla sig längre fram. Jag tycker att vi håller på att lappa och laga.

Jag skulle vilja höra en kommentar från er alla. Vore det inte bra att utgå från vad det är vi behöver, vad individen behöver, och strunta i hur myndighetsstrukturer ser ut. Vi har hört att det är viktigt att snabbt komma till skott för att inte bli instängd i försäkringarna. Med tanke på det borde det inte finnas en folkförsäkring som garanterar ekonomisk hjälp, att få hjälp till rehabilitering, oavsett vilken sort man behöver? Man kan väl vända på allt och titta på vad det är vi ska göra för att människor snabbt ska komma tillbaka.

*Eskil Wadensjö:* Jag kan börja med en av frågorna. En sak som berörs är att ersättningen är olika för olika typer av fall. Ersättningen är olika om man är arbetslös, är sjuk eller får sjukersättning. Det är inte samma ersätt-

ning. Det är ännu mer uppenbart om man lägger till avtalsförsäkringarna. Man hamnar ofta på olika nivåer. Ibland får man bättre sjukersättning och avtalsersättning än vad man får i sjukpenning och tillägget. En del av personerna som har varit bekymrade över att gå från sjukersättning till förtidspension vinner i själva verket på det. Vissa grupper vinner på det. Men man vet inte om det förrän i efterhand.

Man kan också fråga sig varför det ska finnas så olika ersättningar i de olika systemen. Det kan leda till att man försöker att komma i "rätt" system. Där vore det bättre att ha en samordning så att det blir ungefär samma nivå i olika system, inklusive avtalsförsäkringar. Sedan kan man kalla det för folkförsäkring eller vad som helst. Men det ska inte vara en osäkerhet om hur mycket man får och om man förlorar om man flyttar från ett system till ett annat.

*Edward Palmer:* Jag är tillbaka till min käpphäst, nämligen mer effektiv administration. Men det är inte bara inom socialförsäkringen. Den som är sjuk eller har ont i ryggen går till allmänläkaren eller en ortoped. I de studier som jag har läst om detta område vet jag att det sker mycket som inte är till individens eller försäkringens fördel inom hälso- och sjukvården.

Låt mig ge ett exempel. I princip, om man har ont ryggen, är huvudmedicinen att gå tillbaka till jobbet. Man försöker bete sig som vanligt under dagen och är inte sjukskriven. Det ska vara sjukskrivning om man har ett visst jobb där det inte är möjligt att gå tillbaka till jobbet. Men det gäller inte för de flesta. Den bästa rehabiliteringen är att vara på jobbet, men det kan behöva finnas förståelse från jobbets sida att man har ont i ryggen tre fyra fem dagar. Dessutom behövs en doktor som kan tala om för mig att jag visst har ont i ryggen men att det inte är farligt. Det kan ta lite tid. Då måste hälso- och sjukvården få den tiden eller ta den tiden. Det är det som jag förmodar att företagshälsovården lyckas så bra med i Finland. De kan föra samtalet från början när man ringer upp och säger att man har ont i ryggen och borde vara hemma. Då går det att ha ett samtal kring detta och prata med arbetsgivaren. Det är viktigt att hälso- och sjukvården fungerar på ett bra sätt i sammanhanget, att man tillämpar det som är evidensbaserad medicin, nämligen att i normalfallet ska man inte vara hemma och sjukskriven. Det skulle vara en förbättring för alla – inte minst för individen.

*Anna Hedborg:* Det låter anslående, att det finns en sorts försäkring och man vet precis vad den innehåller, och det är det som gäller.

Problemet är att det är så hemskt många saker som ska tillgodoses. Det går inte att säga att det är alldeles självklart att a-kassa och sjukförsäkring ska vara likadan. Den ena är en omställningsförsäkring, och den andra är en ibland långsiktig försäkring som man behöver om man inte kan arbeta på grund av sjukdom, det vill säga är inte en omställningsförsäkring. Den är en konstant ersättning. Det är olika. Det är olika insatser av typen doktor, arbetsförmedlare, vem det nu är som kan behövas.

Om man börjar sortera i detta är det inte alldeles självklart att de ska se precis likadana ut. Det som är viktigt är att de går ihop, att gränslinjerna är täta, att det inte blir diken emellan och att man vet vem som har ansvaret.

Ibland finns det säkert alldeles omotiverade skillnader. Det gör det definitivt om det bara är avtalsområdet som avgör om man har det ena eller det andra regelverket. Då kan det ofta kännas som onödiga instängningsmekanismer. Men ibland är det också karaktären på problemet som ska lösas som är så olika att det motiverar olika lösningar.

*Ann-Charlotte Ståhlberg:* Du nämnde också rehabilitering. Jag vet inte om det var en ren tillfällighet att vi inte har tagit upp den.

Det är problem med rehabilitering. De flesta studier visar att den knappast ger någon påvisbar effekt på återgången till arbete. Det påstås ofta att kvinnor får sämre rehabilitering än män. Det är något som vi vet lite om. Det kan också vara så att de rehabiliteringar som verkligen ger positiva resultat är den typen av rehabiliteringar som männen får. För den typ av sjukdomar som kvinnor har finns det färre instrument för rehabilitering. Det måste vara ett område att titta vidare på.

*Edward Palmer:* Vi vet inte vem som selekteras för rehabilitering när vi gör våra studier. Det är en viktig sak att säga.

Vi vet inte särskilt mycket om vad vi menar med rehabilitering. Nu menar Ann-Charlotte yrkesinriktad rehabilitering, kanske det man får inom en arbetsmarknadsåtgärd. Jag menar att mycket rehabilitering börjar hos doktorn. Det är många läkare som jobbar med frågan för att se till att man kommer tillbaka till jobbet. Det är också rehabilitering. Det vet vi lite om. Vi vet egentligen väldigt lite om allt.

Jag skulle säga något kort om kommunicerande system. Man kan titta på bland annat föräldraförsäkringen, eller kanske bristen på föräldraförsäkring, före barnets födelse. Det finns en ökande tendens till sjukskrivning av gravida kvinnor före förlossningen. Då är det mycket som talar för att tänka på någon annan del i föräldraförsäkringen kring barnafödandet som skulle vara explicit och tillgänglig för alla i stället för att vara upp till varje läkare och individ att utnyttja.

Ett annat exempel är att vi vet att den som är arbetslös är sjukskriven mycket längre än den som inte är arbetslös, allt annat lika – om man tar hänsyn till kön, ålder och annat. Det beror säkert i någon utsträckning på att man förlänger arbetslöshetsperioden på det sättet. Det är det som sker i praktiken. Tidigare fanns det ett område där taken inte stämde. Den som hamnade mellan taken tjänade på att vara sjukskriven i stället för arbetslös. Nu har man tagit bort den delen. Men fortfarande förlänger man arbetslöshetsperioden eller ersättningsperioden genom att vara sjukskriven. Det får man tänka på.

*Mariann Ytterberg (s):* Jag har en fråga till Anna och en fråga till Ed.

En av de allra första bilderna du visade gällde hur försörjningsstöden samvarierar. För ett år sedan drygt fattade vi beslut om finansiell samordning där fyra myndigheter samarbetar. Pengarna läggs i en gemensam pott, och man samarbetar kompetensmässigt per individ. Det här gäller en liten grupp människor, de som har sammansatta behov.

Jag tänker på din utredning. Är det här något som kommer att ingå? Detta är på gång att komma i gång, och det finns en del försöksverksamhet, Socsam och så vidare. Vi har pratat en del om samvariation och enhet. Hur kommer du att se på den här verksamheten?

Jag har en fråga till Ed Palmer också. Vi pratar om sjukskrivningar i Sverige. *Jag* kan sjukskriva *mig* en vecka. Sedan är det läkare som skriver ett intyg och försäkringshandläggaren som tar ställning till intyget. Har vi en annan tradition i Sverige? Vi talar om ekonomiska incitament och att jag som individ har liten möjlighet att sjukskriva mig över längre tid. Har våra läkare och våra försäkringshandläggare en generösare hållning än andra länder? Går det att få en kommentar?

*Anna Hedborg:* Jag kommer inte att hinna se så mycket resultat och utvärderingar av Finsamsamarbetet. Det finns kanske någonstans där man har kommit i gång med själva Finsamkonstruktionen. Däremot finns det anledning att allmänt och principiellt reflektera kring frågorna om vad som kan tänkas betala vad och vilket sätt som kan vara rätt och riktigt. Om det leder fram till Finsam eller inte vet jag inte riktigt.

*Edward Palmer:* Jag ska kommentera den frågan snabbt. I de försök som bedrevs med finansiell samordning med fyra parter, Socsam, visade det sig att det instrument som var framgångsrikt var lönebidraget. Det är kanske inte så överraskande när det gäller personer med riktigt svåra problem. Då får man tänka på även den aspekten.

När det gäller förhållningssättet finns det en studie i Sverige där man har tittat på samspelet mellan läkare och patient. Det är intressant. Resultatet av den studien är att i stor utsträckning sjukskriver läkaren trots att läkaren tycker att man inte borde göra det. Det betyder att sjukskrivning är efterfrågebeställd. Om vi går tillbaka till den onda ryggen kan det vara så att jag är rädd om min onda rygg och tycker att jag borde vara sjukskriven. Läkaren har inte fått tid på sig, eller i det här fallet allmänläkaren har inte kunskap nog, att tala om för mig att jag inte borde vara så orolig och att det finns en bättre lösning. Men det finns mycket som tyder på att det är jag som individ som i stor utsträckning bestämmer.

*Linnéa Darell (fp):* Jag vill också börja med att tacka för intressanta föredragningar. Jag har några frågor till Ed.

Du sade att det i de internationella jämförelserna finns skillnader mellan ålder och kön, men de är inte tillräckliga som orsak. Kan du utveckla något vad det betyder att Sverige ändå har en hög kvinnlig förvärvsfrekvens? Kan man också se att det betyder någonting att kvinnor finns i en begränsad arbetsmarknad?

Du sade också att man ställer sig frågan om vi har sämre hälsa här, men det har vi inte. Det vi ser en stor oro för nu är att den psykiska ohälsan ökar. Det är den allra största sjukskrivningsgruppen, inte minst bland de yngre. Ser det ut så också internationellt?

Jag har som slutkläm min egen fundering, och du får gärna kommentera. Du betonade att det är arbetet med prevention som är viktigt. Om man inte är klar över orsakerna kan det också finnas brister i hur det preventiva arbetet bedrivs.

*Edward Palmer:* Svar på första frågan: Där tror jag att man får jämföra Sverige med Finland. Tyskland har lite färre kvinnor i arbetskraften. Det råkar vara så att Finland har i stort sett samma bild som Sverige. Det gäller kvinnor som arbetar i ungefär lika stor utsträckning och inom offentlig sektor. Trots det är de anställda kvinnorna i Finland mycket mer på jobbet än i Sverige. Det tyder på att det är fråga om något annat än just egenskapen kvinna.

Det finns äldre arbetskraft i både Sverige och Norge men inte i Holland. Det är en yngre arbetskraft i Holland. Norge och Sverige ligger nästan bäst till i världen tillsammans med Japan och USA. Visst spelar det roll att det finns äldre kvinnor i arbetskraften, och visst spelar det säkert en roll det Eskil sade, nämligen att man kan vara arbetslös under lång tid efter 60. Då finns det system som gör att man lätt hamnar utanför med ersättning.

*Linnéa Darell (fp):* Du nämnde i din föredragning att vi kan ställa oss frågan om vi har sämre hälsa i Sverige, men på den frågan svarar man nej. Då funderar jag kring att den psykiska ohälsan är den största sjukdomsgruppen.

*Edward Palmer:* De internationella mätningar som görs – man har gjort mätningar kring den äldre manliga arbetskraften – visar att Sverige ligger nästan bäst till i det sammanhanget. Det finns en utveckling i andra länder som liknar Sveriges utveckling. Det finns en uppfattning om mer stress på jobbet, alla de saker som leder till stress, brist på kontroll och kanske för höga krav. Det är teorin.

Det är inte sämre i Sverige, och utvecklingen är inte mycket annorlunda jämfört med resten av Europa.

*Linnéa Darell (fp):* Du nämnde också att prevention är ett viktigt arbete. Behöver man då inte vara klar över orsakerna?

*Edward Palmer:* Varför är prevention viktigt? Om man tänker sig att 60 % av dem som är sjukskrivna i Sverige uppger att de är sjukskrivna delvis eller helt på grund av arbetet, då är prevention viktig i bemärkelsen att se till att få en bra arbetsplats så att det inte blir upprepade fall av samma slag.

Jag tar återigen exemplet med att det finns en institution på Uppsala universitet som tillverkar sjukdomar tillsammans med undervisningen. Det får man förstås göra något åt. Då är prevention viktigt.



*Anna Hedborg:* Jag upprepar dina argument. En egenskap hos den tyska och finska företagshälsovården är att man noga bokför hur det ser ut på den enskilda arbetsplatsen. Man vet faktiskt lite mer om hur det ser ut på den enskilda arbetsplatsen. Det leder sannolikt till en bättre förutsättning för prevention.

*Edward Palmer:* Man följer upp arbetet på arbetsstället. Det är små arbetsheter på 30–40 personer i en organisation på kanske 500 personer.

*Ordföranden:* En noggrann kartläggning.

*Bo Könberg (fp):* Jag har två frågor, en till Anna Hedborg och en till Eskil Wadensjö.

Den första rör det vi redan har snuddat vid några gånger och som var en viktig del av Anna Hedborgs ingress, nämligen om försäkringstanken. Anna snuddade också vid att det var skillnad mellan avgifter och skatter. I en värld där det finns ett stort tryck mot vår förmåga att ta ut skatter är det kanske än viktigare att det som verkligen är avgifter upplevs som avgifter och inte som skatter.

Inom mitt parti har vi funderat på detta, och vi har bland annat tänkt på taken, som vi pratade om inledningsvis. För vår del har det varit självklart att inte ta ut avgifter, premier, där det inte finns några förmåner. Men vi har också varit inne på att man skulle ha mer självständiga försäkringar, att de inte skulle vara så hoptvinnade med statsbudgeten, att de ibland i årtal kan gå med tiotals miljarder i överskott och ibland tiotals miljarder i underskott. Vi har också varit inne på tanken att avgifterna, premierna, skulle vara mer tydliga, kanske åt det hållet med egenavgifter som finns för delar av det nya pensionssystemet. Det vore intressant att höra hur du funderar på detta, om du har andra åtgärder som syftar till att göra försäkringarna tydliga och skilda från det som vi betalar skatt för, nämligen polis, domstolar, försvar.

För Eskil Wadensjö handlar det om avtalspensioner. När vi skapade det nya pensionssystemet var en av tankarna, förutom att få system som höll och var mer rättvisa, att drivkrafterna skulle gå åt rätt håll, man skulle känna att det lönade sig att arbeta för pensionen. Det du har nämnt om avtalspensionerna verkar vara motsatsen på flera punkter. Det vore intressant för mig, och kanske för andra också, att få höra lite mer om detta. Är det så att konstruktionen av våra avtalspensioner, framför allt ovanför taken, motverkar det vi vill ha. Om det är så, vad kan göras från riksdagens sida? Är det fråga om opinionsbildning eller att ändra reglerna för skatteavdrag för avtalspensioner? Vilka funderingar har du?

*Anna Hedborg:* Jag tror att man i alla fall behöver reflektera över grundfrågan, som handlar om att de måste gå ihop. Försäkringar är inte bara utgifter, de är inkomster också, och de måste gå ihop. Man måste hålla samman dem i den meningen åtminstone, och i praktiken också en aning

avskilda – som vi gör med pensionssystemet. Det kan finnas skäl att överväga formerna på annat sätt också. Då tänker jag på sådana frågor som logiken kring avgifterna och förmånstaken.

Jag brukar säga att det är mycket som jag inte har så hemskt dåligt samvete för när det gäller vad vi hade för oss med försäkringarna i mitten av 90-talet, därför att det var nödvändigt att dra ned nivåerna utan att förstöra själva försäkringarna. Men jag har dåligt samvete för en sak som jag bidrog till, och det var att vi lade en massa avgiftsinkomster hos sjukförsäkringen som egentligen skulle gå till a-kassan under perioden med hög arbetslöshet. Sjukförsäkringen översvämmades alltså av pengar samtidigt som vi sade att vi inte hade råd med ersättningsnivåerna, och det är klart att folk blev förvirrade över vad det var man betalade till i så fall. Jag tycker inte att det är bra. Jag tror att man måste vara noga med det här: Människor måste få chansen att förstå vad man betalar för och reflektera kring frågan om man tycker att det här är en bra försäkring.

Då vet jag att det finns de som menar att egenavgifter skulle vara så väldigt mycket bättre för att visa vad det kostar. Det har jag ingen förståelse för. Egenavgifter och arbetsgivaravgifter är exakt samma sak om man räknar på det. Det är samma typ av avdragsförhållanden, och man får anse att arbetsgivaravgifter ingår i lönekostnaden också. Så det tycker jag inte spelar någon som helst roll, faktiskt.

Däremot kan det vara viktigt att man talar om vad man betalar för. Det kan aldrig vara fel att människor får reda på också den sidan av saken. Men att det skulle spela någon egentlig roll om det tar formen av arbetsgivaravgift eller av egenavgift har jag svårt att förstå.

*Eskil Wadensjö:* Avtalspensionerna är ju speciella jämfört med socialförsäkringarna. Viss anpassning har skett i anslutning till pensionsreformen. Det gäller då under taket i socialförsäkringssystemet. Då har man gått över till avgiftsbestämda system, så när som på för tjänstemän i den privata sektorn, där avtalet ännu inte har ändrats.

Man kan då fråga sig vilka problem detta att man fortfarande har förmånsbestämda system leder till. Det ena problemet är att det är grundat på att man ska ha ett visst antal år inom den egna sektorn, alltså den sektor som man pensioneras ifrån. Det leder till att man inte gärna flyttar mellan sektorer. Man får alltså en inlåsning. Det andra problemet är att slutlönen spelar stor roll. Det gör att om man ser att lönen går ned så vill man inte gärna fortsätta. Man har incitament att försöka gå ut så fort som möjligt. Man har incitament att inte trappa ned, vilket kanske skulle vara bra ur hälsosynpunkt. Vi kan också ha en inlåsning från arbetsgivarsidan. Även inom sektorer har man detta problem. Inom den kommunala sektorn finns ett stort åtagande från den sista arbetsgivaren, vilket gör att man inte gärna tar emot äldre arbetskraft. Tillsammans ger detta då incitament till att stanna kvar hos en arbetsgivare, inte incitament till rörlighet, och i en

del fall ger det incitament till att lämna tidigt. Det är ju inte någonting som ligger i linje med pensionsreformen, utan det verkar i motsatt riktning jämfört med pensionsreformen.

Man kan fråga sig vad man kan göra. Vi kommer att diskutera en del saker som man skulle kunna göra. En sak är då att införa en regel om överförbarhet. Man måste kunna föra över sina rättigheter från ett system till ett annat. Det är ju i linje med EU:s rekommendationer. Man arbetar med det inom EU-kommissionen. En annan sak är om man höjer taket i socialförsäkringarna. Oavsett höjningens storlek, om den är stor eller liten, är det grupper som inte kommer att hamna i det här dilemmat längre. Socialförsäkringssystemet får större betydelse och socialförsäkringssystemet är rörlighetsbefrämjande – i varje fall inte rörlighetshindrande, eftersom man kan föra med sig det hela.

Sedan är det klart: Det ligger ytterst på arbetsmarknadens parter att träffa andra typer av avtal. Man kanske också ska träffa avtal inte bara mellan arbetsgivare och arbetstagare utan över de olika avtalsområdena så att man får lättare överförbarhet och så att man inte får de här inlåsnings-effekterna. Men det är alltså ganska komplicerade frågor, och det är ganska många parter som måste vara med.

*Ordföranden:* Kan du bara med anledning av den sista frågan säga någonting om hållbarheten och avtalstiden? Vad vet vi om förutsägbarheten i avtalsförsäkringarna?

*Eskil Wadensjö:* Om man ser historiskt så finns det en betydande tröghet i socialförsäkringssystemet från 1913 och framåt. Det är inte så många pensionsreformer som vi har haft. Detsamma gäller också för avtalsystemen. De är ganska tröggrörliga. Det är inte så lätt att ändra systemen i och med att det, även om systemet är neutralt över hela kollektivet, är grupper som förlorar och grupper som vinner. Det gör att det finns en mycket betydande tröghet. Egentligen kan vi säga att hela vårt nuvarande system bygger på en tröghet från lång tid tillbaka, från 1700-talet, då man införde de första avtalspensionerna på det statliga området. Då lade man kompensationsnivån på ungefär 67 %, två tredjedelar, och den nivån har vi i stort sett levt med sedan 1700-talet – det är ersättningsnivån inom pensionssystemen. Det visar hur trögt det är. Historiska erfarenheter lever kvar i vår tid också.

*Ordföranden:* Där ser man – grunden är från 1700-talet. Var det någon som visste det? Inte jag! Då har vi lärt oss något nytt i dag.

*Anna Lilliehöök (m):* Vi deltar ju här i riksdagens Framtidsdagar. Då går mina funderingar kanske framför allt till den svenska långtidssjukskrivningen. Det är ju delvis den som genererar lyftet i de kurvor vi såg här tidigare. Inte minst gäller detta förtidspensionen. Därför tycker jag att det är viktigt inför framtiden att poängtera att det gäller att i framtiden se till att vi inte handikappar människor på arbetsmarknaden. Här skulle jag vilja se en vision om hur vi utformar framtidens system.

Vad gäller balansen mellan utgifter och inkomster vill jag ändå säga att man ska komma ihåg att på den kurva vi såg motsvarar varje procentsteg 20 miljarder kronor. Det är mer än hela vår universitetsutbildning, som då ska vara grunden för den plats som vi ska ha i världen i framtiden.

Det här var lite högtflygande, men min fråga är: När man ser på de svenska långtidssjukskrivningarna och förtidspensioneringarna: Finns det några studier som gör en jämförelse med andra länder och som vi kan lära oss någonting av? Det kan ju inte vara så att vi är så mycket känsligare. Att vi inte är sjukare kan vi kanske konstatera, men vi kanske har lättare för att bli handikappade – men det är ju också en sorglig slutsats! Finns det alltså studier som på något sätt kan beskriva skillnaden mellan Sverige och andra länder i det här avseendet och ge oss en liten vink?

*Edward Palmer:* Jag kan tänka mig att det finns två sätt att svara på den frågan. En fråga som man kan ställa sig är: Vad är det som leder till att nivåerna på sjukskrivning och långtidssjukskrivning är så höga i Sverige, bortsett från regelsystemen, som tillåter att man kan vara sjukskriven längre i Sverige än i andra länder? Det är alltså ett svar: Regelsystemet fungerar på det viset.

Men det finns kanske en annan aspekt. Det är bara en fundering som jag har – om det är rätt eller fel tror jag inte att det finns något som kan visa vetenskapligt. Det finns ändå en tendens på den svenska arbetsmarknaden att eliminera alla de jobb som de som kan jobba lite mindre än 100 % skulle kunna ha. Det ser man inte minst inom den myndighet där jag jobbar, men man brukar också prata om det inom ramen för hälso- och sjukvården och säkert lite överallt. Man tar alltså bort jobb som annars, för 10–15 år sedan, kunde utföras av personer som kanske jobbade 70–80 %, hur man nu ska uttrycka det på något sätt, men inte 100 %. Och det, denna hårda tendens mot att ta bort alla dessa jobb, tror jag inte har skett i lika stor utsträckning i andra länder. Det är en hypotes. Jag skulle gärna testa den, men min okulärobervation är att det inte är på det sättet i Storbritannien, Frankrike eller andra länder.

Det tror jag är väldigt viktigt, därför att det betyder att alternativen för den som är lite krasslig kanske inte finns i lika stor utsträckning. Det kanske också är lite svenskt. Jag tror inte att det är så i Danmark, men det är också en hypotes. Det är en sak.

Det andra är förstås att man har två regelsystem som bidrar till att man har långtidssjukskrivning. Ett är förstås att man inte har någon bortre gräns för sjukskrivningen. Man kan vara långtidssjukskriven. Man har, som Anna sade, en önskan om att efter ett år göra en så kallad ettårsprövning. Det sker inte i tillräckligt stor utsträckning, visar undersökningar som just gjorts. Dessutom får man ta ställning till det faktum att statistiken visar att ca 40 % av dem som är sjukskrivna upp till ett år eller mer är deltidssjukskrivna. Man kan fråga sig: Vad är det ett uttryck för i så fall? Det får ni fundera på. Jag har inget svar.

*Eskil Wadensjö:* Jag tänkte lägga till något om personer med funktionsnedsättning. Jag har under ett par år medverkat i den svenska delen av EU:s översikt över politiken gentemot personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Då har vi bland annat försökt jämföra situationen i olika länder och också frekvensen i olika länder. Vi ser då att det är oerhört svårt att få bra jämförelser. Även när man ställer samma frågor i undersökningar som Eurostat har gjort får man skillnader som är väldigt svåra att förklara, som inte rimligen bygger på hälsoskillnader.

Det man kan utläsa vad gäller arbetsmarknadssituationen är att den är relativt god i Sverige för personer med funktionsnedsättningar om man jämför – så gott man kan – med den statistik som finns för många EU-länder. Men många personer är i dag i olika typer av arbete med stöd, och det är ju något som utmärker den svenska arbetsmarknadspolitikerna mer än något annat: Vi har en mycket omfattande verksamhet som riktar sig till just personer med funktionsnedsättning. Vi har till exempel lönebidrag, Samhall och OSA. Tillsammans utgör de en betydligt större del av arbetskraften än i något annat EU-land, och det gör att man har relativt många personer i arbete. Men det är som Ed Palmer sade: Det är inte på den vanliga arbetsmarknaden, utan i hög grad på den speciella arbetsmarknaden som man åstadkommer med olika typer av stöd. Här är väl ett område där Sverige har en mycket ambitiös politik jämfört med varje annat EU-land. Man driver arbetslinjen även för personer med funktionshinder på svensk sida.

*Kurt Kvarnström (s):* Jag kommer in på det här med sjukfrånvaro och förtidspensionering. Vi konstaterar att ju äldre vi är desto större är frånvaron från arbetslivet. Jag skulle vilja ha detta belyst ytterligare lite grann.

Vi säger ju att vi skulle behöva arbeta längre. Det är ju en utmaning som vi har i hela västvärlden. Då är min fråga: Är vi bättre på att klara det här i Sverige än i andra länder, det vill säga att delta längre i arbetslivet?

Jag har också en fråga till Eskil Wadensjö: Ser det annorlunda ut i Europa? Har vi mera av lösningar där man avslutar sitt arbetsliv, inte via socialförsäkringssystem utan via till exempel avtalspensioneringar och annat, så att vi egentligen inte har någon jämförelse i de här åldersgrupperna? Det är ju ett intressant område, för det är ju där vi har de stora kostnaderna på förtidspensionsidan.

*Anna Hedborg:* Även när man räknar bort dem som är frånvarande på grund av sjukdom så har vi ett högre deltagande i arbetslivet. I själva verket är det också fler närvarande äldre hos oss. Det är till och med på det sättet att det faktiskt har vänt, så att vi nu också har fler i arbete efter 60 års ålder än vad vi hade för ett par år sedan. Det gäller framför allt männen, men också kvinnorna. Det är faktiskt så att pensionsåldern börjar stiga. Vi är rätt bra på att behålla de äldre, även om det kunde vara ännu bättre. Det är inte så många som slår oss på den punkten. Det är nog egentligen bara Island.

*Eskil Wadensjö:* Jag kan väl lägga till något om europeiska lösningar. Det är klart att många europeiska länder valde, när man hade arbetsmarknadskris från oljekrisen 1973 och framåt och under 80-talet, att pensionera bort personer även relativt långt ned i åldrarna. Man erbjöd generösa möjligheter att lämna via det vanliga socialförsäkringssystemet i länder som Frankrike, Österrike, Holland med flera. Man fick också en vana att arbetskraften lämnade arbetslivet tidigt. Arbetsplatserna organiserades på så sätt. Man fick också mindre av vidareutbildning av personer i 45-50-årsåldern. Man visste ändå att väldigt många skulle lämna ganska tidigt.

Sverige är ovanligt, kanske på grund av att vi har en arbetslinje sedan väldigt långt tillbaka i tiden, men också på grund av att vi inte hade någon hög arbetslöshet under de decennier då andra länder experimenterade med sådana lösningar. Vi fick den höga arbetslösheten först under 1990-talet. Vi ligger alltså inte i topp, för det är som Anna sade Island som ligger särklass i topp, men sedan kommer Sverige, Norge, USA och Japan som en grupp därefter. Det innebär ju att vi har ett relativt gynnsamt läge trots allt, även om det kunde ha varit ännu gynnsammare.

*Edward Palmer:* Vad man skulle kunna tillägga i sammanhanget är att sedan man i början av 1990-talet tog bort möjligheten att bli förtidspensionerad på grund av arbetslöshet, 58-plusreglerna, har som Anna har sagt risken att bli förtidspensionerad efter 60 minskat. I den bemärkelsen har man vidtagit en åtgärd som säkert har varit till hjälp i sammanhanget, i alla fall i statistiska undersökningar.

Samtidigt är det så att risken att bli förtidspensionerad har ökat för de yngre, och ganska kraftigt, och det är ett större problem på sikt, förstås – kanske inte med detsamma, men man bygger ändå upp en stock med personer som redan som 30-åringar är förtidspensionerade.

Något annat som säkert är viktigt i sammanhanget, om man nu ska hänvisa till internationella erfarenheter, är att det i Finland finns en rätt stor medvetenhet kring att ordna arbetsplatser så att den äldre arbetskraften kan stanna kvar. Det är två saker som behövs egentligen, och det är saker som kanske flera pauser under arbetsdagen och annat. Man kan till exempel ha lite svårare att se, som några av oss vet, vi som har kommit förbi 50. Man kanske inte hör lika bra som alla andra, men det är lätt att ordna de här sakerna så att det fungerar på ett bra sätt, normalt i alla fall. Dessutom har man visat att normal motion på arbetsplatsen hjälper väldigt mycket också. Man jobbar med detta i Finland rent systematiskt också, och säkert är det till någon hjälp. Man kan alltså arbeta även på den fronten, och det gäller lite grann preventionsfronten, som vi var inne på för en stund sedan.

*Birgitta Carlsson (c):* Vi pratar mycket om framtiden, och då funderar vi på: Hur kommer vi att kunna utforma ett trygghetssystem där vi kan förhindra att det utnyttjas på ett felaktigt sätt? Någon nämnde här i början att det finns de som använder sjukskrivningarna när man inte trivs på jobbet, eller man kanske har tillsatt fel chef, ogillar en omorganisation eller annat.

Hur ska vi alltså utforma trygghetssystemen så att man inte använder dem på felaktigt sätt? Och förekommer det även i andra länder att man utnyttjar systemen på fel sätt?

En annan fråga gäller finansiell samverkan. Det som är viktigt är ju att vi satsar på friskvård framöver. Var kommer det in någonstans i det här arbetet? Det är klart att man kanske pratar mer om det i andra sammanhang, men det viktiga är ju att inte få människor sjuka. Det är då oerhört viktigt att man satsar rätt ifrån början.

Sedan måste jag också kommentera den fråga som jag ställde till Anna Hedborg. De kvinnor jag träffade var flera stycken i 40-årsåldern, och den förtvivlan som jag mötte hos dessa, som då hade gått över i förtidspension, kom sig av att de menade att de inte fick någon rehabilitering, och de hade heller inte råd själva att köpa den rehabilitering som man ändå hade kostat på sig under den period de var sjukskrivna, därför att ersättningsnivån är ju så pass mycket lägre i förtidspensionen. Jag tycker nästan att det känns som att missbruka ett system när vi undanröjer möjligheten för människor att komma tillbaka om vi förhindrar dem att själva kunna kosta på sig rehabilitering och annat när de kände själva att de mådde mycket bättre när de hade den möjligheten.

*Anna Hedborg:* Svaret på frågan om att se till att man inte utnyttjar försäkringen på ett felaktigt sätt är tydliga regler och goda portvakter. Det är nog någonting att arbeta med. Det finns naturligtvis alltid en tendens att de där tydliga reglerna över tid blir mer och mer otydliga. Man lägger till det ena och hittar nya möjligheter att bedöma, och så blir det så svårt att göra skillnad mellan vem som har rättigheter och vem som inte har rättigheter. Då blir det otydligt för alla inblandade, och det är svårt att vakta porten. Det finns alltså ett samspel där, och det finns säkert mycket att fundera över vad gäller hur man kan göra för att skärpa de funktionerna så att man har råd med en bra försäkring. Det är viktigt att man gör det.

Jag tror att medvetenheten om friskvård och prevention är ganska stor. Jag tror att det är en av de saker som vi vet rätt mycket om på de flesta svenska arbetsplatser. Där förekommer en hel del, även om det säkert kan göras mycket mer. Det man kan vara orolig för tror jag är någonting som jag tycker att man har sett lite för mycket rapporter om, nämligen att unga människor är dåligt rustade i kroppen, muskulärt. Det säger de som tittar på de värnpliktiga och de som möter skolbarn. Det är oroande.

Vad gäller förtidspension: Om det handlar om människor som har varit sjukskrivna i många år och inte har fått någon rehabilitering så är det ju någon som har gjort fel – så är det. Det är klart att vi måste ha system som fångar upp dem långt tidigare. Att man sedan av rädsla för att få en lägre ersättning är rädd för att hamna i förtidspension är dels inte alltid sant, visar Eskil. Det visar sig att det brukar dyka upp en hel del ersättningar från avtalsförsäkringarna också, så det är inte så ofta så mycket sämre när det väl kommer till kritan. Men från socialförsäkringen är det ju det. Men framför allt: Det är klart att det finns individer som kan ta sig

tillbaka även sedan de har fått förtidspension, men allmänt sett är det så att det är om man får tidig rehabilitering som det verkligen händer någonting. Det är ganska ovanligt att man lyckas med sen rehabilitering. Det måste alltså göras tidigt. I alla fall är det en statistisk sanning.

*Ordföranden:* Just det – vilket ibland också innebär en verklig sanning!

*Sven Brus (kd):* Jag skulle vilja kort återvända till den fråga som jag ställde till Anna Hedborg tidigare om det här med samspelet mellan sjukförsäkringen och andra försäkringar och trygghetssystem. Jag skulle vilja ställa frågan till Ed Palmer vad gäller internationella jämförelser. Det som drabbar människor i Sverige många gånger – det var vi överens om tidigare här på förmiddagen – är att man hamnar i springorna mellan de här systemen. Vi har så att säga svårt att sätta människan i centrum, framför systemen.

Jag skulle vilja fråga dig, Ed, om du har något bra internationellt exempel där man har lyckats bättre med att täta springorna mellan systemen och mer se till den enskilda människans behov.

*Edward Palmer:* Ja, vi kanske kan se det som två frågor. Med samspelet mellan systemen är det på det viset – jag är förvånad över att ingen har påpekat det hittills – att det finns en större arbetslöshet exempelvis i Finland än i Sverige, och det är enligt min mening rätt. Alltså: Är det så att man är arbetslös i stället för sjuk så är man i rätt system om man är arbetslös, därför att då söker man arbete, man kan göra något aktivt och man är med i en process som är konstruktiv. Sjukskrivningsprocessen är inte konstruktiv – det vet alla. Det är ett svar på det.

Om man nu ska hitta exempel på länder som gör det bättre för individen kan jag bara föreställa mig att det är bättre för mig som individ att jag får mitt problem löst, vare sig det är ett försäkringsproblem eller ett hälsoproblem eller en kombination, så fort som möjligt. Alltså: Att gå sjukskriven länge är inte till min fördel på något sätt. Om det nu är så, som jag har varit inne på många gånger i dag, och statistiken säger också att det är så, att vi uppfattar att det är arbetsplatsen som på ett eller annat sätt har orsakat vår sjukskrivning, så är det till min fördel att det händer något på arbetsplatsen eller, som Anna var inne på tidigare, att jag inser själv att det inte längre är möjligt att arbeta på den här arbetsplatsen. Det är viktigt, och det samtalet ska föras från början och inte efter 18 månader eller så när man kanske kommer fram till rehabiliteringssamtal. Om det är på det viset så vet vi det. Det vet jag också, första veckan. Problemet är inte min rygg, min chef eller mitt förhållande – det är att jag inte trivs på jobbet.

Jag inbillar mig att i de två länder som jag har nämnt, Tyskland och Finland, så mår man kanske bättre av att man tar itu med problemen på ett mycket mer adekvat sätt från början. Det verkar vara så också. Vi har ställt frågan: Hur ser individen på det här? Man kan säga att det här är



kontroll, och ingen vill ha kontroll. Det är bättre att vara hemma och vara sjukskriven själv. Men man ser det inte på det sättet i Finland och Tyskland. Det här är naturligt för dem.

*Ordföranden:* Tack för det! Tiden medger inte att fler ledamöter får möjlighet att ställa frågor, men det var å andra sidan bara två som missade den möjligheten här nu.

Vi har haft en gemensam diskussion och ett gemensamt seminarium om utmaningarna för ett framtida socialförsäkringssystem. Är det någonting jag är övertygad om så är det att vi under den här förmiddagen har lyckats belysa ett flertal stora utmaningar. Vi har fått höra hur tydligt det är att det sker en omfördelning i de nuvarande socialförsäkringarna från män till kvinnor och att så inte är fallet när det gäller avtalsförsäkringar. Det tål att funderas på inför en framtida reformering.

Vi har hört Ed Palmer tala om Sverige, Norge och Holland som särskilt unika när det gäller den höga sjukfrånvaron i jämförelse med andra europeiska länder.

Vi har fått en god inblick från Eskil Wadensjö i avtalsförsäkringarna, inte minst hur de ibland motverkar den arbetslinje som alla vi andra hyllat vid flera tillfällen. Låt oss ha det som en utgångspunkt för en gemensam diskussion mellan politiker men också företrädare för parterna på arbetsmarknaden.

Vi har avslutningsvis hört Anna Hedborg berätta om att hon har en folkbildande uppgift i att åter sälja in försäkringstanken: Det är inte bidragssystem – det är försäkringar. Jag tror det är en viktig ingång i den debatt vi kommer att ha framöver. Inför det förestående arbetet i en parlamentarisk kommitté och i eventuella förhandlingar så småningom tror jag att det är oerhört viktigt att vi brett, allihopa, medverkar till detta.

Vi har försökt se till att vi i vårt utskott har bidragit till detta genom att arrangera det här seminariet. Jag tackar inledarna för spännande och intressanta inledningar och kloka svar på svåra frågor. Jag tackar alla er inbjudna för att ni kom hit, deltog och lyssnade.

Det här dokumenteras ju genom att vi har möjlighet att läsa i efterhand vad som sades, om man nu skulle ha missat någonting. Är ni riktigt nyfikna på att se det här på tv så kan ni se det kl. 13 och uppleva hela det fantastiska seminariet en gång till – jag förstår av skratten att detta är någonting som alla givetvis kommer att göra!

Framför allt uppmanar jag alla här att fortsätta delta i debatten om våra framtida socialförsäkringssystem. Frågan är för viktig för att överlåtas till ett fåtal. Frågan är för viktig för hela det svenska välfärdssystemet. Det måste vara så att vi allihopa tar vårt ansvar för att engagera fler i diskussionen om på vilka principer och på vilka grunder vi ska reformera socialförsäkringssystemet så att det förmår möta de utmaningar som vi ser under framför allt den kommande 20- och 30-årsperioden.

Med detta, kära vänner, varmt tack för att ni kom hit! Därmed avslutar vi det här seminariet!

Bild 1, 2 och 3

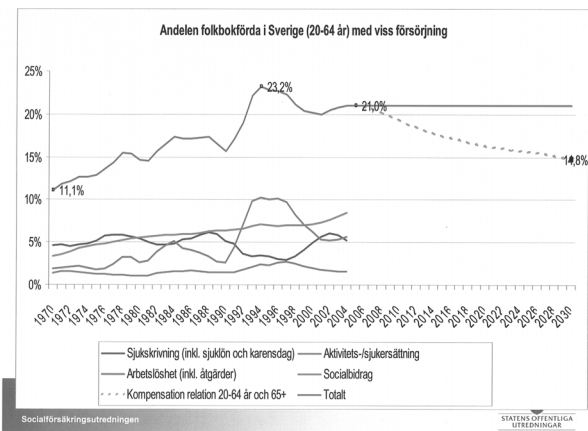
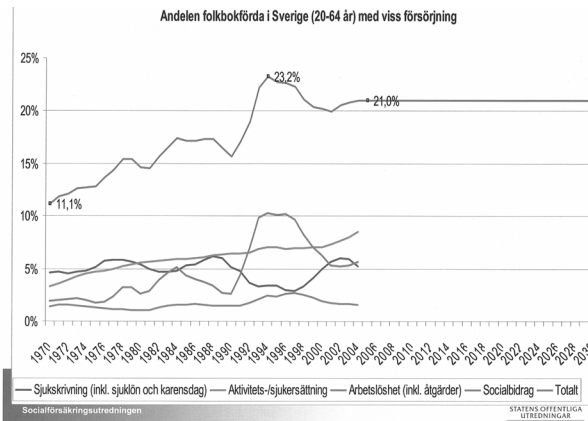
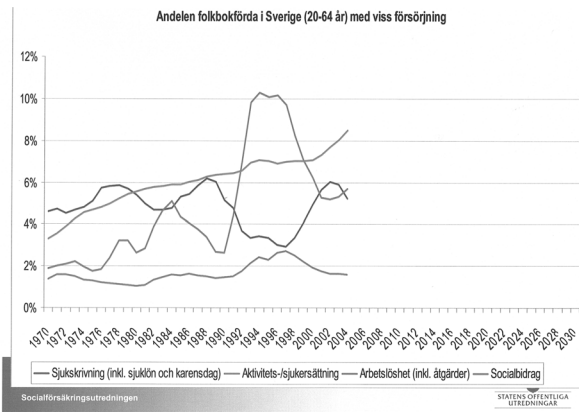
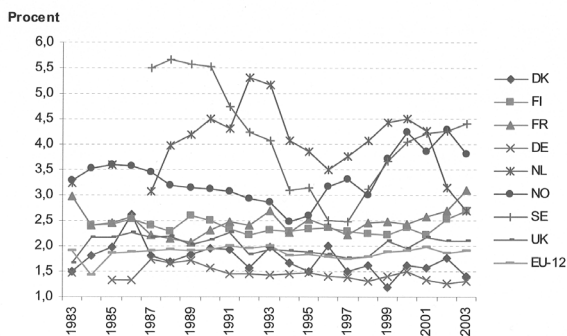


Bild 4, 5 och 6

Sjukfrånvaro bland anställda i åldern 20-64 år,  
1983-2002

## Sjukfrånvaro under perioden 1983-2003 - AKU

	Medelsjukfrånvaro %	Period
<b>Danmark</b>	<b>1,7</b>	<b>1983-2003</b>
<b>Finland</b>	<b>2,4</b>	<b>1984-2003</b>
<b>Frankrike</b>	<b>2,5</b>	<b>1983-2003</b>
<b>Västtyskland</b>	<b>1,4</b>	<b>1983, 1985-2003</b>
<b>Nederländerna</b>	<b>4,0</b>	<b>1983, 1985, 1987-2003</b>
<b>Norge</b>	<b>3,3</b>	<b>1983-2003</b>
<b>Sverige</b>	<b>4,1</b>	<b>1987-2003</b>
<b>Storbritannien</b>	<b>2,0</b>	<b>1983-2003</b>
<b>EU-tolv</b>	<b>1,9</b>	<b>Se nedan</b>

EU-tolv består av följande länder: Danmark, Frankrike, Västtyskland, Nederländerna, Storbritannien, Spanien, Portugal, Belgien, Italien, Grekland, Luxemburg och Irland.

Kollektivavtalsreglerad ersättning vid sjukdom på  
månadslöner upp till 24 625 kr

Sjukdag	Privata arbetare	Privata tjänstemän	Kommunanställda	Statsanställda
15-90	Ca 10%	10%	10%	10%
91-360	Ca 10%	0%	Ca 10%	0%
361-	0%	0%	0%	0%

## Bild 7

Kollektivavtalsreglerad ersättning vid sjukdom på  
månadslöner mellan 24 625 kr och 65 667 kr

Sjukdag	Privata arbetare	Privata tjänstemän	Kommunanställda	Statsanställda
15-90	0%	90%	90%	90%
91-360	0%	65%	80%	80%
361-	0%	65%	80%	80%